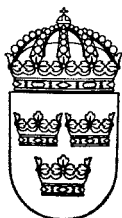

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1965

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1967

INLEDNING

TILL

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

1911-1967 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1911-1950 med innehållsförteckning på franska. 1913-1950 med fransk parallelltitel: Hygiène et service sanitaire en Suède.

1951-1979 med innehållsförteckning och parallelltitel på engelska: 1951-1956: Public health and sick care in Sweden ;

1957-1979: Public health in Sweden . 1960-1979 även med sammanfattning på engelska.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollégii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1864-1912. - Sundhetskollégium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen. Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sinnessjukvården i riket /Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm, 1913-1939. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

Efterföljare:

Hälsan i Sverige: hälsostatistisk årsbok / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : 1988–1992. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1987/88-1991/92.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. – Stockholm, 1918-1951. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Översiktspublikation:

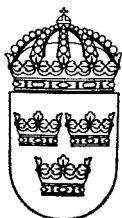
Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960

Allmän hälso- och sjukvård. 1965. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

Vid digitaliseringen har en tabellförteckning skapats och lagts till.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1965

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1967

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN

PUBLIC HEALTH

PUBLIC HEALTH IN SWEDEN

1965

ANNUAL REPORT OF

THE NATIONAL BOARD OF HEALTH

STATISTISKA
BOKFÖRLAGET
STOCKHOLM 1967

CIVILTRYCK

Stockholm 1967

1590

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet

Medicinalstyrelsen får härmed överlämna den statistiska redogörelsen »Allmän hälso- och sjukvård» för år 1965.

Liksom föregående år presenteras såvitt möjligt varje tabell med sin förklarande kommentar i omedelbar anslutning, varigenom tabellavdelning av vedertagen typ undvikits. Listan över sjukhusen (bilaga 1 i årgång 1960) har även denna gång utelämnats, emedan en dylik redan publicerats som Nr 1 i serien »Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet», år 1967. Alla större sjukhus förekommer emellertid namngivna i endera av bilagorna 1 eller 2.

Tidigare har styrelsen till landsting och övriga intressenter utsänt en tryckt detaljerad tabellarisk sammanställning över lasarettens och epidemisjukhusens personal och förvaltningsekonomi. En motsvarande, ehuru icke fullt så omfattande tabell har utarbetats för övriga sjukhus och förvaras i manuskript i medicinalstyrelsen. Liksom tidigare för åren 1947—1964 har avdelningen för mentalsjukhusens ekonomiska förvaltning sammanställt de statliga mentalsjukhusens förvaltningsstatistik för år 1965 i ett särskilt häfte (stencil).

Byrådirektören Erik Salwén har närmast svarat för arbetet med föreliggande redogörelse.

Ett missbildningsregister över nyfödda inrättades med obligatorisk redovisning fr. o. m. 1 januari 1965 från förlossningsanstalter med pediatrik sakkunskap. En redogörelse häröver återfinns i publikationen.

Stockholm i juni 1967

ARTHUR ENGEL

AKE SJÖSTRÖM

INNEHÅLL

	Sida
Sammanfattning på engelska språket	IX
Kap. A. Hälso- och sjukvårdens organ	1
a. Översikt av organisationen	1
b. Kroppssjukvården	15
c. Den psykiska sjukvården	36
d. Vissa fristående organ och verksamheter	43
Tjänsteläkarna	43
Distriktsvården m. m.	44
Den förebyggande mödra- och barnavården	45
Förlossningsvården	48
Lungsjukvården	48
Epileptikervården	51
Vården av veneriskt sjuka	51
Den abortförebyggande verksamheten	52
Skyddsympningarna	53
Karantänsväsendet	54
Rättsmedicinen	54
e. Folk tandvården	55
f. Apoteken	59
g. Åtgärder med anledning av läkemedels biverkningar	62
Kap. B. Hälso- och sjukvårdens personal	63
Kap. C. Det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård	71
Kap. D. Hälсотillstånd, sjukdomar, förlossningar m. m.	77
a. Omgivningshygieniska förhållanden	77
b. Infektionssjukdomar	80
c. Maligna tumörer 1962 enligt anmälningar till cancerregistret	92
d. Karies hos sjuåringar	96
e. Förlossningar	97
f. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar	97
g. Psykiska sjukdomar	107
Kap. E. Från nämndens för internationella hälsovårdsärenden verksamhet	112
Bilaga 1. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform	116
» 2. Specifikation av statens, landstingens och storstädernas mentalsjukhus	126
» 3. Läkartjänster vid undervisningsjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus	131
» 4. Läkare med specialistbehörighet	134
» 5. Befolkningsstatistik	136
Karta 1. Sjukvårdsområden: Allmänt, speciellt kroppssjukvården	32
» 2. Regionindelning för den specialiserade kroppssjukvården	33
» 3. Sjukvårdsområden: Mentalsjukvården	34
» 4. » Vården av psykiskt efterblivna	35

Alfabetisk innehållsförteckning

- Aborter 97
 Abortförebyggande 52
 Anstalter för epileptiker 37, 39
 Anstalter för psykiskt efterblivna 36, 39
 Apotek 59—61
 Barnadödlighet 137
 Barnmorskor 48, 64, 70
 Barnsjukvård (översikt) 15
 Befintliga vid mentalsjukhus 107, 126
 Befolkningsstatistik 136
 Beläggning 20, 39
 Bäckkvoter 12, 20
 Cancerregister 92
 Centrala sjukvårdsberedningen 1, 2
 Centraldispensärerna 50
 Dagkostnad, se Driftkostnader
 Diagnoser 83, 108
 Dispensärer 6, 49, 50
 Distriktsbarnmorskorna 48, 70
 Distriktsköterskorna 44, 70
 Driftkostnader 29—31, 42, 76, 126
 Dödsorsaker 138
 Ekonomipersonal 25, 40, 41, 64, 126
 Enskilda sjukhem 16, 20, 124
 Epidemiska sjukdomar 80 f
 Epileptikervård 51
 Familjevård 38, 126
 Folkmängd 136
 Folkvandvård 55, 96
 Födda 97—99, 101—103, 137
 Födda, definitioner 97
 Förebyggande mödra- och barnavård 45—48
 Förlösningar 97—99, 101—103
 Förlösningvård 48
 Förvaltningspersonal 25, 40, 41, 64, 126
 Gonnorré 87—89
 Halvöppen vård 38
 Huvudmän 3, 10
 Infektionssjukdomar 80
 Intagna på nybörjarkurs 68
 Intagningar på sjukhus 7, 12, 20, 39, 126
 Intagningsområden, psykiskt sjuka 34
 Internationellt sjukvårdsarbete 112
 Karantänsväsen 54
 Karies 96
 Kastreringar 97, 106
 Kliniker vid sjukhus 14, 116
 Kontorspersonal, se Förvaltningspersonal
 Konvalescenthem 18
 Kostnader, det allmänna 71—76
 Kostnader per vård dag, per intagning, se Driftkostnader
 Kroppssjukhus 15, 20
 Könspolikliniker 51
 Könssjukdomar 51, 87—89
 Lagsiftning 6
 Landstingsområden 32
 Lasarett 15, 20, 116
 Levande födda, se Födda
 Livslängd 137
 Lungsjukvård 48
 Långvarigt kroppssjuka (översikt) 17
 Läkare 25—28, 40, 41, 64, 65, 67, 68, 126, 131—135
 Läkartätthet 25, 42, 65
 Länsläkarorganisationen 43
 Medicinalpersonal 64
 Medicinalstyrelsen 1, 2
 Mentalsjukhus 36, 39, 111, 126
 Mödra- och barnavård 45, 46
 Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar 51
 Nämnden för internationella hälsovårdsärenden 2, 112
 Omgivningshygien (aktuella problem) 77
 Organisation, central, lokal 1, 2, 3
 Organisation, öppen vård 3, 5, 6, 18, 37
 Organisation, slutet vård 3, 5, 9, 15, 36
 Perinatal dödlighet 101
 Personal, allmänt 64
 Personal, kroppssjukvård 25
 Personal, mentalsjukvård 40—42
 Platser, se Vårdplatser
 Polikliniker 6, 24
 Polio 81, 82
 Polioympningar 54
 Provinsialläkarna 43
 Psykisk barna- och ungdomsvård 37
 Psykisk vård, slutet 36, 39, 126
 Psykisk vård, öppen 37
 Psykiska sjukdomar 107, 108
 Psykiskt efterblivna 39
 Regionsjukvård 33
 Rättspsykiatriska avdelningar 130
 Röntgenarbeten 24, 50, 90
 Sekundärplatser 126, 130
 Sexualrådgivning 52
 Sjukgymnaster 64
 Sjukhus 5, 7
 Sjukhus av lasarettskaraktär 15, 124
 Sjukhustyper—vårdformer 5, 9
 Sjukassorna, kostnader 73
 Sjuksköterskor 44, 64, 69, 70
 Sjukvårdsområden 32
 Sjukvårdsstyrelser 2, 3
 Skyddsympning 53
 Skärmbildscentral, medicinalstyrelsens 49, 90
 Slutet vård 3, 5, 10, 12
 Specialister 134
 Stadsläkarna 43
 Statens bakteriologiska laboratorium 1, 2
 Statens institut för folkhälsan 1, 2
 Sterilisering 105, 106
 Tandläkare 55—57, 64—66
 Tandläkartätthet 65
 Teckenförklaring XVI, 3, 32
 Tjänsteläkare 43
 Tjänster, barnmorske- 70
 Tjänster, läkare- 27, 131
 Tjänster, sjuksköterske- 70
 Tuberkulos 82, 89—91
 Tuberkulovård 48
 Utgifter, se Driftkostnader resp. Kostnader
 Utskrivna, mentalsjukhus 108, 126
 Utveckling i tiden, vårdplatser m. m. 12, 14, 111
 Utveckling i tiden, personal 64
 Vaccination 53
 Vakanser 28, 41, 70
 Veneriska sjukdomar 51
 87—89
 Veterinärer 65
 Vård dagar 7, 12, 20, 39
 Vårdformer—sjukhustyper 5, 9
 Vårdplatser 7, 20, 36, 39, 116, 126
 Vårdplatser per 100 000 invånare X, 12, 22
 Öppen vård 3, 6, 18, 24, 37

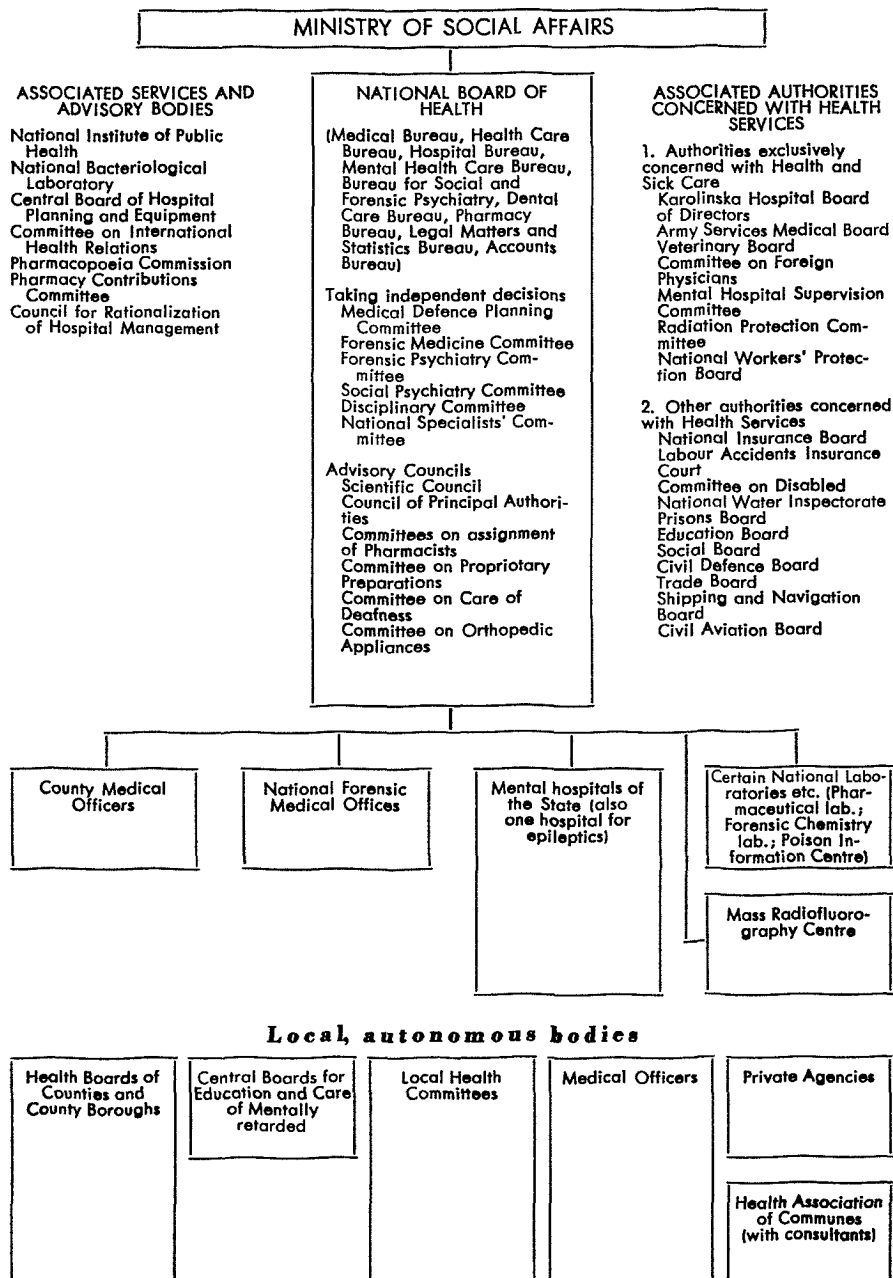
CONTENTS

	Page
Summary in English	IX
Chapter A. Health and sick care	1
a. Organization of Health Services	1
b. Care of the physically ill	15
c. Mental care	36
d. Certain independent institutions and activities	43
Medical officers	43
Public Health Nurses	44
Maternity and Child Welfare	45
Maternity care	48
Care of lung diseases	48
Care of epileptics	51
Care of venereal diseases	51
Consultation bureaus for sexual hygien	52
Vaccinations and inoculations	53
Quarantine organization	54
Forensic medicine	54
e. Public dental care	55
f. Pharmacies	59
g. Prevention of adverse effects of drugs	62
Chapter B. Health personnel	63
Chapter C. Expenses out of Public funds for Health and Medical care	71
Chapter D. Sanitary conditions, diseases, deliveries etc.	77
a. Environmental sanitation	77
b. Infectious diseases	80
c. Malignant tumours reported to the Cancer Registry	92
d. Dental caries in seven year old children	96
e. Deliveries	97
f. Abortions, sterilizations and castrations on medical or legal indications	97
g. Mental diseases	107
Chapter E. International health relations	112
Annex 1. Beds in somatic hospitals according to type of care	116
» 2. Detailed information on the mental hospitals of the State, the counties and the three largest cities	126
» 3. Posts for doctors at teaching hospitals, general hospitals, sanatoria, epidemic and mental hospitals	131
» 4. Physicians with specialist competence	134
» 5. Vital statistics	136
Map 1. Districts for care of the physically ill, in general	32
» 2. Regions for specialized care of the physically ill (»hospital regions«)....	33
» 3. Districts for the care of the mentally diseased	34
» 4. Districts for the care of the mentally deficient	35

Alphabetical index

- Abortions, XIV, 97
 Admissions to hospitals 7, 12, 20, 126
 Ambulatory care XII, 24
 Bed ratios 12, 22
 Births XIV, XV, 97—103
 Births, definitions 98 (foot notes)
 Cancer registry XIV, 92
 Castrations XIV, 106
 Causes of death 138
 Central Board of Hospital Planning and Equipment IX
 Central TB dispensaries 50
 City M.O.s, XII, 43
 Convalescent homes XI, 18
 County Council districts 32
 Days of treatment 7, 12
 Deliveries XIV, 97—103
 Delivery care XII, 48
 Dental caries 96
 Dental surgeons 55—58, 64—66
 Dental surgeons density 65
 Departments in hospitals 22, 116
 Discharges from mental hospitals 108, 126
 District midwifery XII
 Districts, health and sick care 32
 Districts, mental hospitals' 34
 Domestic staff 25, 40, 41, 64, 126
 Environmental sanitation 77
 Epidemic diseases XIV, 80
 Epileptic care XIII
 Expenses XI, 29—31, 42, 72, 126
 Expenses out of public funds XIII, 72, 73
 Family planning XII
 Foster homes XV, 126
 Gonorrhoea 88, 89
 Health Boards of local authorities VIII
 Hospital specialized departments 22, 116
 Hospitals IX, 7, 12, 116
 Hospitals, chronic sick X, 17
 Hospitals, development 11, 12, 14
 Hospitals, for children 15
 Hospitals, general IX, 20, 116
 Hospitals, mental X, 36, 126
 Hospitals, physical diseases IX, 20
 Hospitals, type of X
 Insurance, sickness 73
 Infant mortality 137
 Infectious diseases XIV, 80
 Investments XIII, 72, 75
 Life expectancy XV
 Live births, see Births
 Maternal deaths 98
 MCH XII, 46
 Medical officers XII, 43
 Medical students 68
 Mental care, ambulatory XII
 Mental care, in hospital XV, 126
 Mental diseases XV, 107—111
 Mental hospital population 108, 111, 126
 Mentally deficient 39
 Midwives XII, 64, 70
 National Bacteriological Laboratory VIII, IX
 National Board of Health VIII, IX
 National Institute of Public Health VIII, IX
 Nurses 45, 64, 69
 Occupancy 20, 39
 Office personnel 25, 40, 41, 64, 116
 Organization VIII, IX, X, XII
 Patient days 7, 20, 39
 Perinatal mortality 101
 Personnel 64
 Pharmacies 61
 Physicians 25, 40, 41, 64, 65, 67, 126, 131
 Physicians, density 25, 42, 65
 Physiotherapists 64
 Polyclinics XII, 24
 Polio 82
 Polio, inoculations XIII
 Population XV, 136
 Posts at hospitals 27, 131
 Private nursing homes 20, 125
 Psychiatry, child and youth XIII
 Public Dental care 55, 96
 Public Health Nurses XII, 45, 64, 69, 70
 Quarantine organization 54
 Radiofluorography centre XIV, 90
 Ratio, hospital beds X, 12, 22
 Ratio, personnel 25, 42, 65, 66
 Regional hospital organization XV, 33
 Responsible authorities 10, 32
 Running cost 29—31, 42, 72, 76, 126
 Sickness funds 73
 Specialist doctors 134
 Sterilizations XIV, 105, 106
 Stillbirths, see Births
 TB care X, XIV
 TB dispensaries XII, 50
 Trends, hospital beds etc. 12, 14, 111
 Trends, personnel 64
 Tuberculosis 91
 Vacant posts 28, 41, 70
 Vaccinations XIII, 53
 Venereal diseases XIII, 87—89
 Veterinaries 65
 Vital statistics 136
 X-ray activities XIII, 24, 50, 90

Organization of public health administration in Sweden in 1965

SUMMARY

Organization (chapter Aa)

All the activities in the field of public health in Smeden (including medical care) are either operated or controlled by public authorities.

Public health is under the *Ministry of Social Affairs*, the chief of which is a member of the cabinet.

The *National Board of Health* is the principal instrument of the State for governing, superintending and promoting the activities and the work of the institutions pertaining to this field. The board supervises the medical personnel, the hospitals and the pharmacies and has the direct control of the State mental hospitals, the State Pharmaceutical Laboratory, the State institutions for forensic medicine, a unit for mass radiofluorography etc.

The *National Board of Health* is concerned with the subsidies granted by the government for special medical care, i. e. for the equipment and operating of hospitals for tuberculosis, hospitals for epidemic diseases, chronic diseases, paediatric diseases, mental diseases and establishments for mentally deficient.

The main part of the field work of the health and sick care rests with local authorities. The county councils, 25 in number, and the 4 county boroughs shall see to it that the sick receive the hospital care required. The county council districts correspond to the 24 counties, one of which is divided into two districts (see map 1, page 32). The main part of the care of the mentally diseased has, however, been taken over by the State all over the country; only the three largest cities (Stockholm, Gothenburg and Malmö) have their own independent organizations. The State is also the responsible authority for the county medical officers' organization, whereas the county councils and

county boroughs are responsible for the services of the local medical officers, the district public health nurses, district midwives, the public dental care etc.

The *National Institute of Public Health* is an independent body outside the jurisdiction of the National Board of Health. It conducts inquiries into health matters submitted by public authorities, corporations and private individuals, but is also engaged in independent research in the field of general, industrial and food hygiene. It is also engaged in teaching and in spreading of public health information. The *Central Board of Hospital Planning and Equipment* is another independent body engaged in standardization of hospital buildings and equipment. The *National Bacteriological Laboratory* is a third one.

The sickness insurance scheme is supervised by the *National Social Insurance Board*. Insurance is compulsory. Benefits include free care for hospitalized patients, and doctors services and medicine at a reduced cost for out-patients. Dental care is not included.

Hospitals (chapter Aa—Ac)

A conspicuous feature of the Swedish hospital system is that the main part of the establishments are owned and operated by public authorities. 21,7 % of the beds available belong to the State, 69,6 % to counties or county boroughs, 1,9 % to local authorities (small towns, parishes), 5,0 % to private enterprises and 1,8 % to funds, associations etc. (table A 3, bottom line). The last group may for practical purposes be added to the State institutions, the difference being merely formal since these enterprises are built up as foundations etc. but operated in close collaboration with the government which has representatives in their administra-

*Survey of hospitals, showing combination of type of hospital and type of care.
(Cfr. table A 2)*

Type of hospital	No. of hospitals	Type of care (Figures show number of beds)								Total
		General hospital care and similar	Care of lung diseases	Epidemic care	Maternity care	Care of chronic sick	Care of mental diseases	Care of mental deficiency	Care of epileptics	
University (teaching) hospitals	9	8 258	366	426	545	230	664	—	—	10 489
Other general hospitals	104	26 852	892	1 888	2 518	5 509	1 358	—	—	39 017
Maternity hospitals ¹⁾	3	132	—	—	204	—	—	—	—	336
Rheumatic hospitals	2	221	—	—	—	—	—	—	—	221
Orthopedic hospitals	4	348	—	—	—	—	—	—	—	348
Coast sanatoria ²⁾	2	374	—	—	—	—	—	—	—	374
Hospitals of the National Social Insurance Board ³⁾	3	583	—	—	—	—	—	—	—	583
Certain private hospitals ..	7	530	—	—	—	29	25	—	—	584
Cottage hospitals	53	1 000	—	—	217	1 094	—	—	—	2 311
Maternity homes	6	—	—	—	25	—	—	—	—	25
Sanatoria for the lungs ...	19	25	2 678	—	—	717	—	—	—	3 420
Epidemic hospitals	7	16	—	975	—	—	—	—	—	991
Homes for chronic sick ...	278	502	—	—	15	15 529	235	—	—	16 281
Private nursing homes for physical diseases	18	651	—	—	—	123	—	—	—	774
Mental hospitals	40	—	³⁾	—	—	—	27 386	2 360	—	29 746
» nursing homes	163	—	—	—	—	—	6 732	—	—	6 732
Institutions for the mentally deficient	174	—	—	—	—	—	—	12 475	—	12 475
Hospitals for epileptics	10	—	—	—	—	—	—	—	960	960
Total	902	39 492	3 936	3 289	3 524	23 231	36 400	14 835	960	125 667
Per 100 000 inhabitants	.	508	51	42	45	299	468	191	13	1 617

¹⁾ Included in general hospitals in other tables.

²⁾ Mainly orthopedic cases.

³⁾ Rheumatic (and nervous) diseases.

⁴⁾ 200 beds for lung diseases in mental hospitals are here classified as mental.

⁵⁾ One hospital with 124 beds for severely crippled, mentally deficient children is here classified as orthopedic (included in the group »General hospital care and similar«).

tive committees and pay grants to cover their expenses. In some cases the State owns all the shares in the enterprise. Some childrens hospitals, orthopedic hospitals, hospitals for bone, joint and glandular TB and some hospitals for TB of the lungs belong to this category (code letter F, see annex 1).

A distinction is made between type of care and type of institution. As far as in-patients are concerned, the correlation between the two concepts is illustrated in the table above. The main part of the care of physically sick

is concentrated in the general hospitals and similar institutions (i. e. rheumatic hospitals, orthopedic hospitals, coast sanatoria, hospitals of the National Insurance Board, certain private hospitals and cottage hospitals), whereas independent hospitals for special kinds of diseases are becoming rare. On the other hand the general hospitals are more and more split up on specialized departments. The specialization of hospitals for physical diseases (the "somatic" hospitals) is illustrated in detail by table A 6 and annex 1.

Table A 1 gives a survey of beds, admissions and patient-days (bed-days) of all hospitals, including establishments for the mentally deficient. Convalescent homes are not included in any tables, except the one on page 18.

The general increase of in-patient care, as measured by the number of beds, was 26,6 % from 1950 to 1965 (page 13). For the care of physically sick it was 26,8 %, for care of mentally diseased 25,8 % and of mentally deficient 29,9 %. At the same time the number of admissions for physical care rose by 28,9 %, care in mental hospitals 170,4 % and in psychiatric clinics in general hospitals 290,5 %, to give some examples. Beds for chronic sick increased by 153,2 % and admissions 142,2.

To return to table A 1, it will be seen that 104 775 in-patients were treated per day in all hospitals added together, which corresponds to 1,3 % of the population of Sweden.

At general hospitals proper the number of in-patients per day was 36 907 (table A 5). The same hospitals were also visited by 2,7 million out-patients paying 6,6 million visits (patients at X-ray departments not included), (table A 7). These were treated at out-patient departments organized either by those responsible for the in-patients' care, which is often the case in the county boroughs, or by the physicians in accordance with an agreement between them and the authorities of the hospital, an arrangement which is prevailing in the counties.

The personnel of the hospitals for physical diseases is calculated to about 68 300 individuals, of whom about 4 400 were doctors (table A 8), and the personnel of the institutions for mental diseases, mental deficiency and epileptics to about 25 414 individuals, whereof about 650 doctors (tables A 14 and A 15). Some of these doctors have been counted more than once, because, under certain circumstances the local medical officer may at the same time be the chief of a small cottage hospital, an epidemic cottage hospital or a home for chronic sick in his district. Similarly most of the doctors of homes for mentally diseased and "Other

establishments for mentally diseased" have their main occupation in one of the large mental hospitals.

The density of the hospital personnel appears from the statement that 105 persons per 100 beds were employed in general hospitals, 73 in cottage hospitals, 55 in hospitals for TB of the lungs and 57 in homes for chronic sick, physicians included (table A 8). These figures comprise all categories of personnel, even the administrative and domestic staffs. The nursing personnel, physicians excluded, amounted to 78 at general hospitals, and the physicians alone to 7,6. A concrete impression is derived from the fact that the personnel of all categories working in general hospitals amounted to 1,4 individuals per in-patient per day. It ought, however, to be kept in mind, that the same personnel also took care of a considerable number of out-patients.

The personnel density of the mental hospitals is lower than that of the hospitals for physically sick. Calculated per 100 beds the nursing personnel (physicians excluded) amounts to 44 at the State hospitals and to 48 at the hospitals of the three largest cities. These figures are found in table A 17, where also data for establishments for mentally deficient are published.

The total running costs of the Swedish hospitals for physical diseases including superannuation and depreciations is estimated at 2 475 million kronor, 1 943 million of which are referable to the general hospitals proper (table A 10). The average cost per patient-day amounted to 142,8 kr at the general hospitals, 85,5 at the hospitals for TB of the lungs and 58,2 at homes for chronic diseases (table A 11). On the whole these figures signify that the cost per patient-day has increased about five times since 1950. The cost per admission has not risen in the same proportion. The running cost per patient-day in 1965 was 44,4 kr at the State mental hospitals and 58,4 kr at the mental hospitals of the three largest cities (table A 18).

Salaries constitute the predominant part of the running costs of the hospitals and is the

Survey of the local services for Public Health and medical, ambulatory care.

Service	Type of care	Number of units
County Medical Officers	Supervision of environmental sanitation and of preventive and curative care	29 posts in counties and county boroughs
Medical Officers	Preventive and curative care	749 districts (urban and rural)
Public Health Nurses	» » » »	1794 districts (certain nurses in towns not included)
Out-patients departments at hospitals	» » » »	210 somatic and mental hospitals
Policlinics in certain cities	» » » »	11 policlinics
District midwifery	Maternal antenatal care; deliveries	376 districts for midwifery
MCH centres, stations etc.	Maternal and Child Welfare	1433 centres, stations and branch offices
TB dispensaries (central and district dispensaries)	TB ambulatory care	57 central and 610 district dispensaries
Policlinics for venereal diseases	VD ambulatory care	27 policlinics
Bureaus for Sexual Hygiene	Consultation on sexual matters, including use of contraceptives and prevention of abortions	20 bureaus
Quarantine organization	Preventive epidemic care	10 main stations
Bureaus of the State mental hospitals for family care and assistance	Mental sick care and assistance to discharged patients	Bureaus at 22 hospitals
Centres for children and youth mental care	Child and adolescent psychiatric care	42 centres
Public Dental Service	Dental care	844 dental clinics
Local Public Health Committees	Environmental sanitation; preventive epidemic care	995 municipalities (local communes)

main lever of the increase of this cost during the last years. The increase is partly due to a general raise of the wages partly to a shortening of the working day of the bedside personnel, in its turn causing increased recruitment. The salaries are responsible for 63,8 % of the running costs of the general hospitals (including superannuation etc.).

The cost of hospital care in a public ward is completely compensated by public funds and the health insurance. Also medicine and doctors fees are thus covered. If the patient has a private room or goes to a private hospital, he is reimbursed for that part of the costs which corresponds to the price charged in a public ward at the hospital in his home district.

The adjoining table presents a survey of the local services for ambulatory care and environmental sanitation.

Public Health Services outside the hospitals
(chapter Ad)

There were 743 rural *medical officers'* posts at the beginning of 1966, 75 of them, however, were vacant, the activity being maintained by the officer of an adjoining district. (In each county there is a senior county medical officer, appointed by the government, and a deputy county medical officer. As there are 24 counties, these two categories make 48 doctors.) In the purely urban districts there were 258 posts for medical officers. (Cf. also diagram, chapter Ad.)

There were 1 818 posts for *public health nurses* in general service in rural districts and small towns at the end of 1965 (table B 5), but 100 of these were vacant.

The *midwifery districts* numbered 376 (39 vacant). The activity is concentrated on

prenatal care of pregnant women, since over 99 % of all deliveries take place in hospitals. The midwives assist, however, to a considerable extent at deliveries in maternity homes, cottage hospitals etc.

The *maternity and child welfare* organization with 1 433 working units (clinics, centres and branches) is illustrated by table A 20.

57 central and 610 district *TB dispensaries* were working in 1965. In the former 670 462 X-ray examinations were made (table A 21).

Medical treatment for *venereal diseases* was given free of charge in 27 of the largest towns at special policlinics. The number of visits to these policlinics, amounted to 198 000, 127 000 of which had reference to the disease in its contagious phase.

20 consultation *bureaus for sexual hygiene and abortion cases* subsidized by the State were in operation at the end of the year, the number of ruled cases amounting to 6 095. At least one physician and two or three social workers were attached to each bureau.

About 400 000 persons have been vaccinated against *poliomyelitis* during 1965 bringing up the total number having received basic protection to 5,2 million persons (p. 52).

Mental care of children and youth was given at 42 child guidance clinics (22 clinics with beds for observation and care) (chapter Ac).

Of about 50 000 *epileptics* more than 95 % were treated in ambulatory care.

At the end of the year the *Public Dental Service* included all counties and county boroughs. The activity was carried on in 29 central policlinics, mostly situated in the premises of a general hospital, and 770 district policlinics (table A 22). 1 736 dental surgeons were employed in the service, i.e. 29 % of the total number in the country. 1 559 dental surgeons attached to the district policlinics worked in all 2 558 000 hours; 63 % of this time was reserved for children.

Medical personnel (chapter B)

A survey covering all kinds of medical personnel is found in table B 1. There were

8 520 active physicians at the end of 1965. The number includes 270 foreign physicians working in Sweden on a limited license. The active dental surgeons were 6 080 in number. The number of fully licensed dental surgeons, active and non active, appears from the comments to table B 1. There were 23 190 active nurses 1 040 nurse-midwives and 720 midwives. The total of the medical personnel amounted to 134 040, administrative and domestic staff at hospitals included.

Expenses out of public funds for health and medical care (chapter C)

The expenses of the State, the counties, the county boroughs for "general hospital care" were 2 009,8 million kronor in 1965 (table C 1). Reduced by 413,4 million, see table C 5, concerning investments, the remainder, 1 596,4 million represents the running cost.

The total of table C 1 amounts to 4 704 million kr, i.e. 614 kr per inhabitant (equivalent to about 42 pounds sterling). The share of the State in the total cost, including the expenses of the sickness funds, amounts to 36 %, corresponding to 13 % of the State income tax for the same year.

Expenses (investments included) of the State, public sickness funds, counties and county boroughs in 1965

Health and medical care, total.. 4 704 mill.kr
General hospital care and

maternity	42,7 %
Hospitals for TB	1,5 »
Epidemic care	0,5 »
Care of chronic sick	5,8 »
» » mentally sick	13,0 »
» » mentally deficient	4,3 »
» » epileptics	0,1 »
TB dispensaries	0,1 »
Public health nursing	1,4 »
Maternity and child welfare ...	0,6 »
District midwifery	0,2 »
Public dental care	3,3 »
Other	12,8 »
Subtotal	86,3 »

Military medical care	0,4 »
The sickness funds for care of the sick	13,3 »
Total	100,0 »

Diseases, deliveries etc. (chapter D)

The *epidemic diseases* with individual notification are listed in table D 1. The sum of cases amounted to 7 512 (97 per 100 000 inh.) in 1965. They are listed in the following table.

International Classification, number		Number of clinical cases
040	Thyphoid fever	5
041	Paratyphoid fever	67
042	Other salmonella infections	1 156
044	Brucellosis	1
045	Bacillary dysentery	92
046,0	Amoebic dysentery	5
050	Scarlet fever	4 006
057,0	Meningococcal meningitis	229
059	Tularaemia	1
064,4	Listeriose	3
072,0	Weil's disease	1
080,2	Acute polio	1
092	Infectious hepatitis	1 236
096,2	Psittacosis	14
096,9	Meningo-encephalitis	627
116	Malaria	13
571,0, 764,0	Gastro-enteritis	55
Total		7 512

The amoebic dysentery, polio and malaria were contracted abroad.

The *TB morbidity* is characterized by the figures 4,7 per 1 000 inhabitants, which stands for the number of persons suffering from the disease and registered at the TB central dispensaries, 0,3 which stands for persons with contagious TB of the lungs, 0,4 for new findings during 1965 of all forms of TB, and 0,05 for fatal cases of tuberculosis (all forms) (table D 9). Since 1946 the mass-radiofluorography unit of the National Board of Health has examined 8,3 million individuals, among whom positive findings were made in 2,3 %, already known cases included (table D 8).

Starting 1958 new diagnoses of cancer have to be reported to the *cancer registry* of the National Board of Health. Notifiable are malignant neoplasms including leukaemia and malignant lymphoma, all intracranial tumors and all neoplasms with endocrine activity.

The number of cases reported in 1962 (last figure) was 22 199, corresponding to about 287 per 100 000 inhabitants. A booklet called "Cancer incidence in Sweden 1962" has been issued on the subject by the National Board of Health.

Table D 12 shows that the percentage of permanent teeth with non treated *caries* in seven-year-old children was 22,9 % in 1965, before treatment by the Public Dental Care. It would have been even higher, had not a number of counties introduced public dental care also for preschool children (6 years old).

According to the population registers the number of *children born* in 1965 was 124 074. In the statistics of the National Board of Health, based upon the annual reports of the hospitals and midwives, 123 764 newborn children are reported. From table D 13 (see comments in footnotes to table) appears that only 0,1 % of all deliveries took place in the patient's home with a midwife in charge. Furthermore 75,0 % were attended to in establishments of type I, i.e. maternity wards under the care of a specialist obstetrician, 24,4 % in establishments of type II by a general surgeon and finally 0,5 % in type III, i.e. small maternity homes supervised by the medical officer of the district or some other local practitioner. Table D 14 gives relative figures for mature and premature children, liveborn and stillborn respectively, dead during delivery etc. It ought to be observed, that the Swedish definition of live birth as from 1960 conforms with the international.

When *abortion, sterilization or castration for legal indications* has been accomplished, the operating doctor has to send a report to the National Board of Health within one month. During 1965 6 208 such reports on legal abortions were registered. In 1945, the year prior to an extension of the legal indications, the number was 1 623. The great majority of the abortions were authorized by the National Board of Health (5 346), the remainder being carried out on the responsibility of two collaborating physicians, not to mention the very small number of emergency cases. See tables D 18—D 19.

Exact data regarding the annual number of individuals falling sick with *mental disease* are not available. At the mental hospitals of the State and the three largest cities — where the most effective and qualified treatment is given — 28 883 patients were on the files at the end of 1965, State mental hospitals for mentally deficient included (annex 2, line 19). Of these 94% were in the hospitals, 3 % in private homes supervised by the hospitals and 3 % conditionally released. The distribution of the patients according to type of disease is presented in table D 20.

Population (annex 5)

The *population* of Sweden amounted to 7 772 506 at the end of 1965, of whom 4 177 212 were living in cities. During the same year 124 074 children were born (122 806 live born and 1 268 stillborn) and 76 661 persons died. The general death rate was 10,11 per 1 000 of the mean population, the rate of live births 15,88. The infant mortality rate as measured by the number of dead during the first year per 1 000 live births was 13,3 and during the period 1960/64 the mean expectation of life was 71,49 years at birth for men and 75,45 for women. Vital statistics are not the concern of the National Board of Health, but some data on the subject are given in the annex. (Reference: Statistical abstract of Sweden — Statistisk årsbok.)

Policy and recent development

A tendency in the high level planning of health and sick care is to integrate, even more than before, the services under one authority, the county councils. In this connection the national government handed over the medical officers' organization to

these councils on 1 July 1963. The State mental hospitals are to be transferred in the same way on 1 January 1967. Naturally the county councils will take this opportunity for developing their ambulatory care, both the somatic and the psychiatric.

Following a governmental decree the country has been divided into seven geographical areas, *hospital regions*, which are to be independent as regards in-patient care (see map 2, page 33). Thus the *regional hospitals* are being equipped with clinics under specialist doctors for diseases which are not frequent enough to support a specialist at the county level.

Training facilities for all kinds of medical personnel are being continually expanded in order to meet the ever-increasing demand.

Also attention has been drawn to the possibilities of preventing disease at an early stage through case finding campaigns. Thus the National Board of Health started a pilot study in 1962 in the county of Värmland, applying a screening method.

A malformation registry regarding newborn was established in 1964 with voluntary reporting and from January 1 1965 with compulsory reporting from maternity hospitals with pediatric resources.

Increasing interest in health activities on the part of the responsible authorities is promoting medical statistics both at the governmental and local level.

In 1964 The National Board of Health started hospital diagnosis statistics based on individual case reports on discharged in-patients. The statistics cover one hospital region with about 1 200 000 inhabitants, involving all its hospitals for physical diseases. In 1962 the same system had been introduced in all mental hospitals and psychiatric departments in general hospitals.

Teckenförklaring Codes

- = Intet finns att redovisa. *Magnitude nil.*
- 0 eller 0,0 = Mindre än 0,5 (eller 0,05) av enheten. *Magnitude less than half of unit.*
- .. = Uppgift saknas. *Data not available.*
- . = Uppgift kan icke förekomma. *Category not applicable.*
- * = Preliminär uppgift.
- † = Rikspplatser = vårdplatser upplåtna för samma kostnad oberoende av patientens hemort. *Beds available for same cost irrespective of patient's domicile.*
- MF = Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet. *Code of statutes in the field of health and sick care.*
- SFS = Svensk författningssamling. *Swedish code of statutes.*
- SOS = Sveriges officiella statistik. *Official statistics of Sweden.*
- SOU = Statens offentliga utredningar. *Swedish government official reports.*

KAP. A

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS ORGAN

a. Översikt av organisationen

Med allmän *hälso- och sjukvård* menas i denna publikation hälso- och sjukvårdande verksamhet, som bedrivs av det allmänna eller med dess sanktion och som är tillgänglig för allmänheten. Den militära hälso- och sjukvården, såsom huvudsakligen avsedd för militärpersonal, hör följaktligen icke till den *allmänna* sjukvården sålunda fattad, ej heller sjukavdelningar inom anstalter för fångvård, ungdomsvård o. dyl. Institut för blinda och döva är icke medräknade, enär de har huvudkaraktär av skola.

Hälsovården befattar sig med förebyggande verksamhet i form av t. ex. omgivningshygieniska åtgärder, hälsofostran och rådgivning riktad till allmänheten eller enskilda jämte profylaktisk individuell undersökning och behandling, medan *sjukvården* befattar sig med personer som vid sjukdom, skada, kroppsfel eller förlossning söker vård (diagnostik och terapi). I praktiken går dock dessa verksamheter ofta hand i hand och någon åtskillnad göres icke mellan dem i dispositionen av denna publikation.

Den centrala organisationen

All för allmänheten avsedd hälso- och sjukvårdande verksamhet i Sverige är underkastad statlig kontroll. Övervägande delen bedrivs av eller understödes av det allmänna.

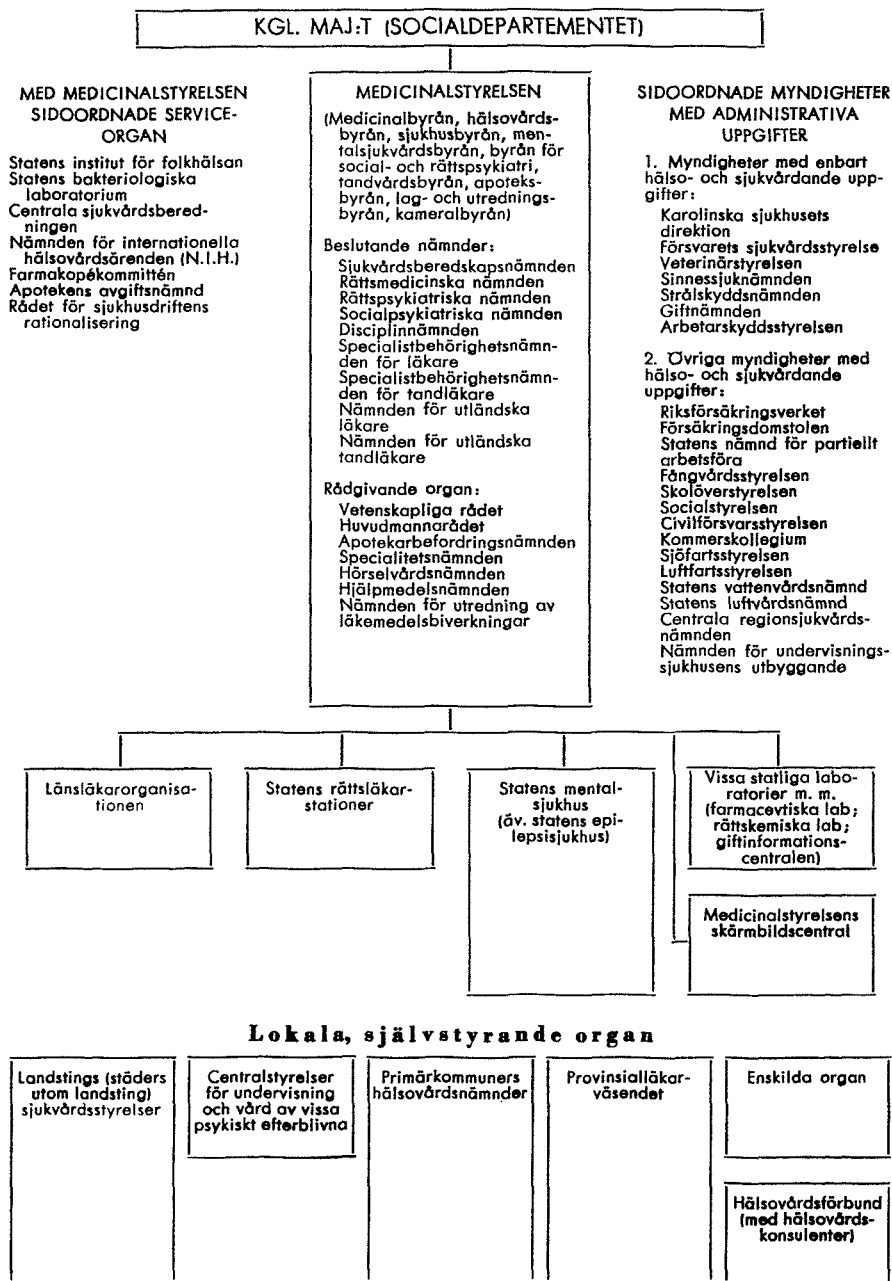
Medicinalstyrelsen, som sedan den 1 juli 1963 sorterar under socialdepartementet, är landets högsta administrativa organ på området. Dess uppgift är främst att utöva överinseendet över medicinalpersonalens, sjukvårdsorganens och apotekens verksamhet och att ha högsta ledningen av de statliga mentalsjukhusen m. fl. institutioner. Den är organiserad på nio byråer. Vid sin sida har medicinalstyrelsen diverse rådgivande organ och nämnder för speciella frågor. (Se diagrammet på nästa sida.)

Vid sidan av medicinalstyrelsen verkar vissa andra centrala institutioner på den allmänna hälso- och sjukvårdens område. En är *statens institut för folkhälsan* med huvudsaklig uppgift att utföra vetenskapligt-praktiska undersökningar och idka forskningsverksamhet på den allmänna hygieuens, födoämneshygienens och yrkeshygienens¹⁾ områden och att därvid utgöra centralt undersökningsorgan för livsmedelskontrollen enligt livsmedelsstadgan. Institutet har också att meddela viss undervisning. En annan är *centrala sjukvårdsberedningen*, som har till uppgift att ge råd vid planläggning av sjukhusbyggnader och deras utrustning och att verka för standardisering och rationalisering av sjukhusens utensilier och drift. En tredje är *statens bakteriologiska laboratorium* med uppgift att inom den humana medicinens bakteriologiska, virologiska och epidemiologiska områden utreda, forska, framställa sera, ympännen m. m.

Slutligen må nämnas, att de statliga undervisningssjukhusen intager en i förhållande till medicinalstyrelsen relativt självständig ställning.

¹⁾ Frågor om yrkesarbetshygien handlägges fr. o. m. den 1/7 1966 av Statens arbetsmedicinska institut.

Översikt av medicinalväsendets organisation 1965

Den lokala organisationen

I sjukvårdslagen, som trädde i kraft den 1 juli 1963 är stadgat, att landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, har skyldighet »ombesörja såväl öppen som slutna vård för sjukdom, skada, kroppsfel och barnsbörd, i den mån icke annan drager försorg härom».

Med *öppen* vård menas vård av patient, som icke är intagen på sjukhus; med *sluten* vård avses vård av intagen patient. Beträffande begreppet sjukhus hänvisas till »Översikt av den slutna vården» nedan i detta kapitel.

Landstingskommunerna är 25 till antalet, vartill kommer 4 städer, som icke deltagar i landsting. Landstingens områden sammanfaller i regel med länens. Undantag utgör Kalmar län, som delats på två landsting (Kalmar läns norra och Kalmar läns södra landsting), och naturligtvis de län, ur vilka landstingsfri stad utbrutits. De fyra städerna är Stockholm, som icke ingår i något län, och de ur län utbrutna Göteborg, Malmö och Norrköping. (Se koden på karta 1.)

I landstingskommun eller stad som ej tillhör landstingskommun utövas ledningen av den sjukvårdande verksamheten av en sjukvårdsstyrelse.

Att staten, landstingen och motsvarande städer uppbär huvudmannaskapet för den slutna vården och faktiskt är huvudmän också för betydande delar av den öppna, hindrar icke att även andra — primärkommuner, allmännyttiga stiftelser och enskilda personer — i viss omfattning svarar för delar av sjukvården, vilket framgår av följande översikt. De där förekommande bokstäverna S, L o. s. v. är huvudmännens kodbeteckningar.

(S) Staten är huvudman för:

Länsläkarorganisationen

Vissa undervisningssjukhus (Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet, Akademiska sjukhuset)

Mentalsjukhusen, utom i Stockholm, Göteborg, Malmö och vissa landsting¹⁾

Epilepsisjukhuset Vilhelmsro

(L) Landstingen är huvudmän för:

Sjukhusvård i allmänhet (alltså för driften av lasarett, sjukstugor, förlossningshem, sanatorier, epidemisjukhus, sjukhem för långvarigt kroppsjuka, mentalsjukhus¹⁾, sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka, anstalter för psykiskt efterblivna, konvalescenthem osv.). Även öppen vård vid sjukhus.

Provinsiälläkarväsendet

Förlossningsvård (öppen genom distriktsbarnmorskorna och slutna genom sjukhus)

Distriktsvård (distriktssköterskorna)

Förebyggande mödra- och barnavård

Abortförebyggande verksamhet

Familjerådgivning

Tuberkulosdispensärer

Psykisk barna- och ungdomsvård

Folk tandvård

¹⁾ Landstingen kommer att övertaga de statliga mentalsjukhusen fr. o. m. år 1967. Under år 1965 bedrev endast Örebro och Gävleborgs län vård på mentalsjukhus (Mellringe resp. Hälsinge mentalsjukhus).

- (U) Städerna utom landsting är huvudmän för i stort sett samma vårdgrenar som landstingen. Länsläkarna motsvaras hos dem närmast av förste stadsläkarna och provinsialläkarna av stadsdistriktsläkarna. Dessutom har dessa städer:
- Hälsovårdsnämnder
 - Fristående polikliniker
 - Viss anstaltsvård i Stockholm
 - Skolhälsovård
- (K) Primärkommuner (andra än städer utom landsting) är huvudmän för:
- Hälsovårdsnämnd
 - Stadsläkare (kan förekomma i stad med minst 15 000 och skall förekomma i stad med minst 40 000 invånare) och kommunalt anställda sjuk-sköterskor
 - Sjukhem för långvarigt kroppssjuka i vissa fall
 - Polikliniker för könssjuka i städer med över 20 000 invånare
 - Skoltandvård ej tillhörande folktandvården (i några kommuner)
 - Smärre kommunala mentalsjukhus (ett fåtal)
 - Skolhälsovård
- (F) Föreningar, stiftelser o. dyl., i vilkas styrelser det allmänna är representerat, förekommer såsom huvudmän för:
- Vissa specialistsjukhus av lasarettskaraktär (barnsjukhus, reumatikersjukhus, ortopediska sjukhus, riks försäkringsverkets sjukhus)
 - Epileptikerhem m. m.
- (P) Privata personer eller företag förekommer såsom huvudmän för:
- Enskilda sjukhem
 - Epileptikerhem
 - Anstalter för psykiskt efterblivna
- Härtill kommer privatpraktiserande läkare och tandläkare.

En preciserad översikt av huvudmannaskapet för den slutna sjukvården lämnas i tab. A 3 och bilaga 1.

Det har framgått av ovanstående, att riket är indelat i 29 sjukvårdsområden. Dessa är emellertid för små för vissa vårdformer, och därför inrättades enligt riksdagsbeslut år 1960 den s. k. regionsjukvården. Denna innebär, att man indelat riket i sju sjukvårdsregioner så tilltagna, att var och en för sig lämnar ett befolkningsunderlag stort nog att motivera kliniker för varje slag av specialistvård, även av mera sällsynta sjukdomar. Kartan på sidan 33 visar regionernas gränser, namn och läge för de s. k. regionsjukhusen, dvs. de sjukhus — ett i varje region — till vilket den mest specialiserade vården förlagts, befolkningsunderlaget m. m. Det framgår, att regionernas gränser i några fall korsar sjukvårdsområdenas.

Som komplettering till uppgiften om huvudmännen må nämnas, att stat, landsting och primärkommuner i viss utsträckning understödjer vård, för vilken de själva icke är huvudmän. Sälunda utgår på vissa villkor *statsbidrag* till driften och i allmänhet också till anläggningen av sjukvårdsanstalter, där det bedrivs medicinsk barnsjukvård, radioterapi, tuberkulosvård, epidemivård, vanförevård, vård av långvarigt kroppssjuka, psykiatri, epileptikervård och vård av psykiskt efterblivna. Till folktandvårdens drift och utrustning utgår likaledes statsbidrag. För förlossningsvård utgår fr. o. m. år 1955 endast bidrag till anläggningen. *Landstingsbidrag* utgår till vissa primärkommuner och enskilda, som driver vård av långvarigt kroppssjuka, mentalsjukvård, epileptikervård och vård av psykiskt efterblivna m. m. Även bidrag till allmän kroppssjukvård förekommer, liksom till konvalescentvård.

Vårdformer och anstaltstyper

Man brukar skilja mellan vårdformer och typer av anstalter. Vårdformen bestäms närmast av de sjukdomar eller det klientel, som vårdas, så erhåller t. ex. tuberkulösa, psykiskt sjuka och gravida kvinnor resp. tuberkulosvård, mentalsjukvård och förebyggande mödravård. Man talar även om akut vård, vård av långvarigt sjuka osv. Anstaltens typ, däremot, avser den driftenhet, som lämnar vården, t. ex. lasarett, sanatorium, poliklinik osv.

Vårdformer och anstaltstyper sammanfaller vanligen men icke alltid. Tab. A 2 visar, hur dessa förhållanden för närvarande ställer sig inom den slutna vården. Man ser, hur kropps- och mentalsjukhusen i vissa fall griper över på varandras områden och vidare hur kroppssjukvården i det väsentliga bestrides av lasarett, men att sådan kroppssjukvård som avser lungsjukvård, epidemivård, vård av långvarigt kroppssjuka förekommer i stor utsträckning vid särskilda sjukhustyper. En mera ingående beskrivning av dessa förhållanden lämnas i kommentaren till tabellen och i textavsnitten b och c nedan i detta kapitel. Vad närmast angår den öppna vården, har specialorgan inrättats för förebyggande mödra- och barnavård, förlossningsvård, lungtuberkulosvård, könssjukvård och abortförebyggande verksamhet, vilket allt närmare beskrives i särskilda avsnitt under d nedan. Tjänsteläkarna (provincialläkarna och stadsdistriktsläkarna), liksom distriktssköterskorna, deltagar i dylik specialiserad vård i egenskap av anställda vid ifrågavarande organ, men ingår i övrigt i organ för öppen hälso- och sjukvård i allmänhet (tjänsteläkarväsendet resp. distriktsvården).

Utvecklingen går mot en minskning av antalet anstaltstyper men ökning av vårdformerna. Sålunda låter huvudmännen lasaretten överta de uppgifter som hafts om hand av de fristående sjukhusen för speciella vårdformer, antingen genom att öppna nya avdelningar eller genom att till sig ansluta de fristående sjukhusen. Detta har sedan länge skett med förlossningsvården, på senare tid med tuberkulos- och epidemivården, närmast med mentalsjukvården och under de senaste åren med vården av långvarigt kroppssjuka. Så länge man har specialsjukhus för visst klientel, är likväl distinktionen mellan anstaltstyp och vårdform nödvändig att upprätthålla.

Det må tillfogas, att även vårdformernas inbördes förhållanden ändras. Samtidigt som en allt finare uppdelning på specialkliniker inom lasaretten äger rum, utjämnas gränserna mellan vissa vårdformer, såsom mellan kropps- och mentalsjukvård och i viss mån också mellan akut och kronisk vård.

Översikt av den slutna vården

Sjukvårdslagen upptog 1965 följande typer av sjukhus (6 §) :

Lasarett	Mentalsjukhus
Sjukstuga	Förlossningshem
Sanatorium	Sjukhem för
Tuberkulosjukstuga	a) långvarigt kroppssjuka
Epidemisjukhus	b) lättskötta psykiskt sjuka
Epidemisjukstuga	c) konvalescenter

Anstalter för psykiskt efterblivna utgör ytterligare en typ, som dock icke uppräknats ovan, och detta beror på att vårdformen icke innefattas i sjukvårdslagen, utan regleras genom särskild författning. (Se ytterligare beträffande anstalter för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna sidan 39.)

Översikt av den öppna vården

Den öppna hälso- och sjukvården regleras genom en rad specialförfattningar, vilka omnämnes i de olika textavsnitten nedan. Vårdorganen presenteras i korthet i nedanstående översikt.

Organ för öppen hälso- och sjukvård	Vårdform	Antal organ
Tjänsteläkarna	Hälso- o. sjukvård i allmänhet	749 provinsial- o. stadsdistriktsläkardistrikt
Distriktsvård på landsbygd och i städer	» » » » »	¹ 1 794 distriktsköterskedistrikt (på landsbygden)
Öppen vård vid sjukhus	» » » » »	ca 210 kroppssjukhus
Polikliniker i Stockholm o. Göteborg	» » » » »	² 11 polikliniker
Distriktsbarnmorskorna	Förebyggande mödravård. Förlösningssvård	376 barnmorskeområden
Mödra- och barnavårdscentraler, -stationer o. s. v.	Förebyggande mödra- och barnavård	371 centraler och 1 062 stationer o. filialer
Dispensärerna (central- och distrikts-)	Lungsjukvård	610 distrikts- o. 57 centralsdispensärer
Medicinalstyrelsens skärmbildscentral med patruller	» (diagnostik)	15 patruller (för civilt klientel)
Polikliniker för könssjukvård	Vård av könssjukdomar	27 polikliniker
Byråer för sexualrådgivning	Abortförebyggande m. m.	20 byråer
Karantänsväsendet	Förebyggande epidemivård	10 karantänsstationer
Hjälpverksamhet o. familjevård knutna till de statliga mental-sjukhusen	Psykisk hälso- o. sjukvård	22 sjukhus
Centraler för psykisk barn- och ungdomsvård	Barn- o. ungdomspsykiatri	42 centraler
Folk tandvården	Tandvård	844 tandpolikliniker

¹ Dessutom ett antal tjänster för likartade uppgifter i städer, jfr under Kap. A, d, distriktsvården m. m.

² Polikliniker som verkat under samma adress har räknats som en.

Syftet med översikten är att redovisa de särskilda organ, som meddelar öppen hälso- och sjukvård, icke att ge en uttömmande beskrivning av hur olika vårdbehov tillgodoses genom öppen vård. Vad det sistnämnda angår, bör man observera, att de organ, som bedriver hälso- och sjukvård i allmänhet också kan lämna sådan vård som ett specialorgan. Beträffande privatpraktiserande läkare och tandläkare hänvisas till kapitel B.

Lagstiftning

Sjukvårdslagen av den 6 juni 1962 och den med stöd av denna lag den 29 mars 1963 utfärdade sjukvårdsstadgan trädde i kraft den 1 juli 1963. Lagen upptager, såsom framgår av föregående översikt av den slutna vården (sid. 5), vissa typer av sjukhus. I fråga om de på anstalter av olika typ förekommande vårdformerna innebär de nya författningarna betydelsefulla ändringar. Enligt de statsbidragsbestämmelser, som gällde t. o. m. 1959, skulle epidemiskt sjuka och långvarigt kroppssjuka vårdas på särskilda sjukhus — epidemivårdanstalter och anstalter för

Tab. A 1. Översikt av den slutna vården år 1965

Survey of in-patient services

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp Hospital type	Antal sjukhus No. of hospitals	Vårdplatser (fast- ställt antal) Beds		Intag- ningar Admis- sions	Vård- dagar, 1 000-tal Beddays, 1 000	Patienter i medeltal per dag No. of patients per day	Belägg- ning, % Occu- pancy, %
		den 31/12	i medeltal under året Average during year				
Kroppssjukhus och -sjukhem <i>Somatic hospitals</i>	515	75 754	75 273	1 086 414	21 168	57 995	77
Mentalsjukhus och -sjukhem ¹ <i>Mental hospitals</i>	198	34 118	34 203	43 134	11 851	32 468	95
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally de- ficient</i> ¹	179	14 835	14 716	2 349	4 877	13 361	91
Anstalter för epileptiker <i>Establish- ments for epileptics</i>	10	960	995	263	347	951	96
Summa Total 1965	902	125 667	125 187	1 132 160	38 243	104 775	84
1964	910	124 697	123 541	1 100 494	37 942	103 662	84
1963	913	122 233	120 460	1 069 342	37 535	102 836	85
1962	924	120 624	120 117	1 032 759	37 472	102 666	85
1961	955	119 609	118 181	1 013 135	37 080	101 590	86
1960	928	116 681	114 899	1 001 203	37 670	100 465	87
1959	926	113 361	112 633	993 739	36 095	98 890	88
1958	928	111 904	110 647	977 069	35 805	98 096	89
1957	946	109 389	108 438	957 251	35 964	98 257	91
1956	983	107 487	106 298	936 469	35 406	96 738	91
1955	963	105 108	104 703	916 784	34 861	95 510	91
1950	996	99 232	98 670	..	..	..	..

¹ Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna har räknats till anstalter för psykiskt efterblivna.

Tabell A 1

Översikten omfattar samtliga sjukhus utom sjukhem för konvalescentvård, såvida dessa icke ingår som avdelningar av annat sjukhus. Se vidare angående slutna konvalescentvård sidan 17.

Vårdplatser. Uppgifterna om antalet platser i medeltal under året är beräknade som medeltal av antalen vid två på varandra följande årsskiften.

Intagningar. Patienter, som intagits mer än en gång, är dubbelräknade.

Vård dagar. In- och utskrivningsdagen har tillhoppa alltid räknats som en. Vård dagar för barn, i den mån de vistats på sjukhuset endast i egenskap av där nyfödda, är icke medräknade.

Patienter i medeltal per dag = antalet vård dagar dividerat med 365 (366). Antalet i medeltal per dag vårdade personer år 1965

motsvarar 1,3 % av medelfolkmängden, därav 0,7 % på kroppssjukhus, 0,4 % på mentalsjukhus och 0,2 % på anstalter för psykiskt efterblivna.

Beläggning=antalet patienter i medeltal per dag i procent av det fastställda antalet vårdplatser i medeltal under året. Om alternativt det tillgängliga platsantalet (efter avdrag av eventuellt stängda platser) får ingå i beräkningen, stiger beläggningstalen. Se här om kommentaren till tabell A 5. Det bör observeras, att ju kortare vårdtiderna är, desto svårare är det att hålla full beläggning.

Kroppssjukhus. Eftersom indelningsgrunden till denna tabell är sjukhustypen (icke vårdformen), har de psykiatriska lasaretsklinikerna räknats till lasaretten, d. v. s. till kroppssjukhusen. Jämför tabell A 2.

För specifikation av tabellen se närmast tabellerna A 5 och A 13.

kroniskt sjuka — för att statsbidrag skulle kunna utgå. Detta hinder är numera undanröjt. Ett epidemisjukhus kan sålunda ersättas av en infektionsklinik på lasarett och långvarigt kroppssjuka kan vårdas på lasarett, antingen på särskild klinik för dylika sjuka eller ock på avdelning ansluten till befintlig klinik (vanligen den medicinska kliniken). Vidare kan sanatorium enligt de nya bestämmelserna införlivas med ett angränsande lasarett och ingå i detta såsom en lungklinik. »Sjukhem» har vidare fastställts såsom benämning på fristående sjukhus för långvarigt kroppssjuka, lättskötta psykiskt sjuka och konvalescenter.

Ledning av landstingskommuns sjukvårdande verksamhet skall enligt sjukvårdslagen (9 §) utövas av sjukvårdsstyrelse och detsamma gäller för stad som icke tillhör landstingskommun.

Vidare utfärdade Kungl. Maj:t den 22 april 1960 stadga angående enskilda sjukhem m. m., som trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt denna stadga förstås med enskilt sjukhem sådan anstalt med minst tre vårdplatser oavsett om det är fråga om vård för somatisk eller psykisk sjukdom eller förlossningsvård. De tidigare beteckningarna enskilt vårdhem för lättskötta sinnessjuka och enskilda förlossningshem har sålunda utgått.

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för länsläkarväsendet den 6 juni 1962 skall i varje län finnas en länsläkarorganisation. En redogörelse för denna återfinnes på sidan 43.

Tabell A 2

Lasarettsvård och liknande avser vård på lasarett, »andra sjukhus av lasarettskaraktär», sjukstugor och sådana enskilda sjukhem som huvudsakligen vårdar akut kroppssjuka. På dessa sjukhus har alla avdelningar räknats till vårdformen utom dem som avsetts speciellt för medicinsk lungsjukvård, epidemivård (infektionskliniker), förlossningsvård, vård av långvarigt kroppssjuka (även geriatrik) och mentalsjukvård. Några få avdelningar för konvalescenter ingår däremot, ehuru oegentligt, i gruppen (se kommentaren till tabell A 3). Se även under rubriken »Vård av långvarigt kroppssjuka» nedan.

Lungsjukvård avser vård på sanatorier, tbc-sjukstugor, kliniker (avdelningar) för thoraxmedicin och lungtbc på lasarett etc. Dock ingår thoraxkirurgin som lasarettsvård och tbc-avdelningarna på Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens mentalsjukhus i mentalsjukvården. Vidare har platser på sanatorier, som reserverats för allmän kronikervård, räknats till vård av långvarigt kroppssjuka.

Epidemivård avser vård på epidemisjukhus, epidemisjukstugor, kliniker (avdelningar) för

infektionssjukdomar vid lasarett och sjukstugor.

Vård av långvarigt kroppssjuka omfattar vård på fristående anstalter och avdelningar/kliniker på lasarett, sjukstugor, sanatorier etc., som är avsedda för sådana sjuka.

Härutöver vårdas på vissa sanatorier och epidemivårdanstalter en del akuta lasarettfall och kroniska fall, som icke kunnat redovisas på lasarettsvård resp. vård för långvarigt kroppssjuka, därför att platserna varit endast tillfälligt upplåtna åt dem.

Mentalsjukvård omfattar vård på psykiatriska lasarettskliniker, statens, storstädernas, landstingens och mindre kommunala mentalsjukhus och sjukhem, utom de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna.

Vård av psykiskt efterblivna inbegriper även vård på de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna. Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium, där vanföra psykiskt efterblivna barn vårdas, har förts till »lasarettsvård o. liknande» (sjukhustyp »Andra sjukhus av lasarettskaraktär»). Se i övrigt bilaga 1 och tabell A 13 beträffande de sjukhus, som inbegripes i typgrupperna ovan.

Tab. A 2. Översikt av de fastställda vårdplatserna den 31/12 1965 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform

Survey of hospital beds according to type of hospital and type of care

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp Type of hospital (Talen inom parentes hänvisar till numreringen i tabellhuvudet i bilaga 1. <i>Numbers within brackets refer to head of annex 1.</i>)	Antal sjukhus No. of hospitals	Antal vårdplatser No. of beds								Summa Total
		Lasa- retts- vård o. lik- nande Gen. hosp. care and similar	Lung- sjuk- vård Care of lung dis- eases	Epi- demi- vård Epi- demic care	För- loss- nings- vård Materni- ty care	Vård av lång- varigt kroppss- sjuka Care of chronic sick	Mental- sjuk- vård Care of mental dis- eases	Vård av psy- kiskt efter- blivna Care of mental defi- ciency	Epi- lep- tiker- vård Care of epi- lep- tics	
Undervisningslasarett <i>Uni- versity (teaching) hospitals</i>										
(1)	9	8 258	366	426	545	230	664	—	—	10 489
Övriga lasarett <i>Other general hospitals</i> (2—5)	104	26 852	892	1 888	2 518	5 509	1 358	—	—	39 017
Barnbördshus <i>Maternity hospitals</i> (4) ¹	3	132	—	—	204	—	—	—	—	336
Reumatikersjukhus <i>Rheu- matic hospitals</i> (6)	2	221	—	—	—	—	—	—	—	221
Ortopediska anstalter <i>Ortho- pedic hospitals</i> (6)	4	348	—	—	—	—	—	—	—	348
Kustsanatorier <i>Coast sana- toria</i> (6)	2	374	—	—	—	—	—	—	—	374
Riksförs.verkets sjukhus <i>Hospitals of National In- surance Board</i> (6)	3	583	—	—	—	—	—	—	—	583
Vissa enskilda sjukhus <i>Cer- tain private hospitals</i> (6) ...	7	530	—	—	—	29	25	—	—	584
Sjukstugor <i>Cottage hosp.</i> (7)	53	1 000	—	—	217	1 094	—	—	—	2 311
Fristående förlossningshem <i>Maternity homes</i> (8)	6	4	—	—	21	—	—	—	—	25
Fristående anstalter för lung-tbc <i>Sanatoria for TB</i> <i>of the lungs</i> (9)	19	25	2 678	—	—	717	—	—	—	3 420
Fristående epidemivårdan- stalter <i>Epidemic hosp.</i> (10)	7	16	—	975	—	—	—	—	—	991
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Homes for chronic sick</i> (11)	278	502	—	—	15	15 529	235	—	—	16 281
Övriga enskilda sjukhem <i>Private nursing homes</i> (12)	18	651	—	—	—	123	—	—	—	774
Summa kroppssjukhus Total somatic hospitals	515	39 496	3 936	3 289	3 520	23 231	2 282	—	—	75 754
Mentalsjukh. <i>Mental hosp.</i> ²	40	—	³⁾	—	—	—	27 386	2 360	—	29 746
Sjukhem för psykiskt sjuka <i>Mental nursing homes</i> ...	163	—	—	—	—	—	6 732	—	—	6 732
Anstalter för psykiskt efter- blivna <i>Institutions for mentally deficient</i>	174	—	—	—	—	—	—	12 475	—	12 475
Anstalter för epileptiker <i>Hospitals for epileptics</i> ...	10	—	—	—	—	—	—	—	960	960
Samtl. sjukhus Grand total	902	39 496	3 936	3 289	3 520	23 231	36 400	14 835	960	125 667

¹ Ingår bland lasarett i andra tabeller. — ² Inkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. — ³ Se kommentaren.

Tab. A 3. Översikt av sjukhus och vårdplatser för slutna sjukvård den 31/12 1965 fördelade efter huvudmannakategori

Survey of hospitals and beds. Type of hospital and responsible authority

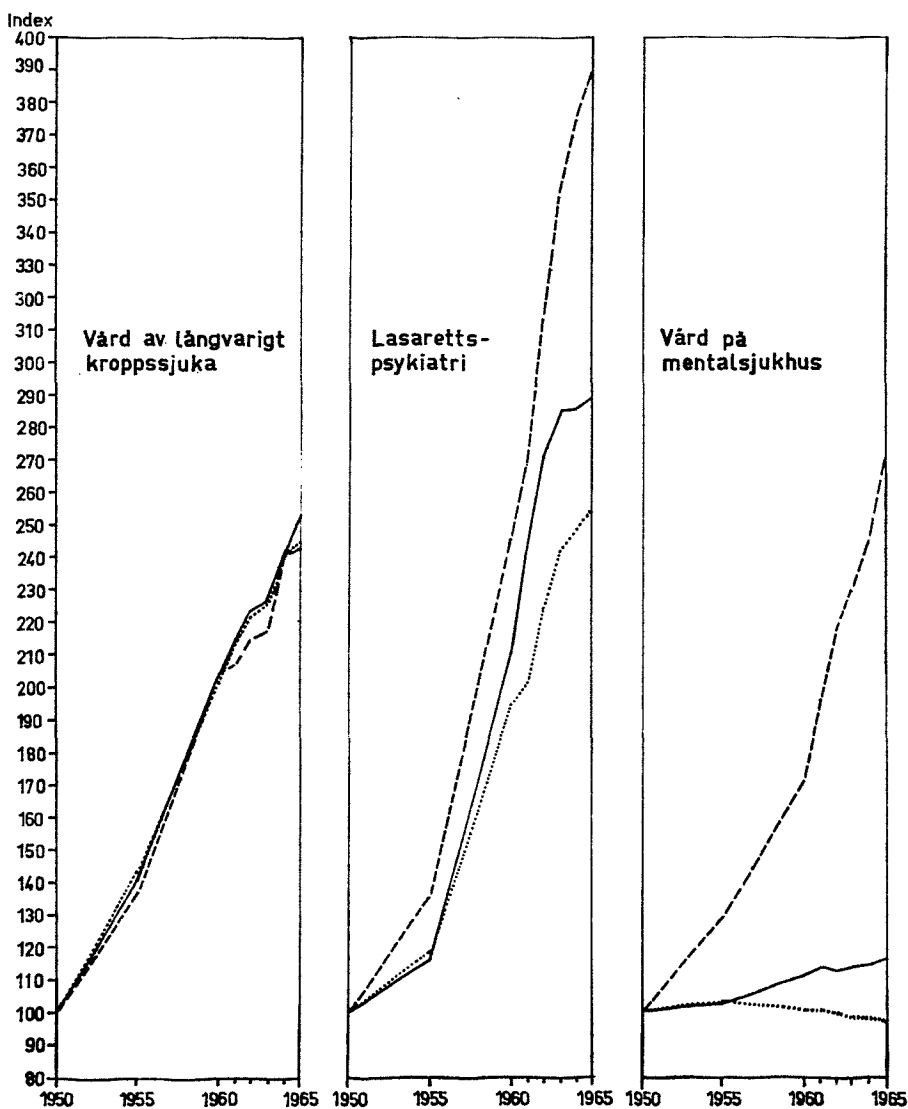
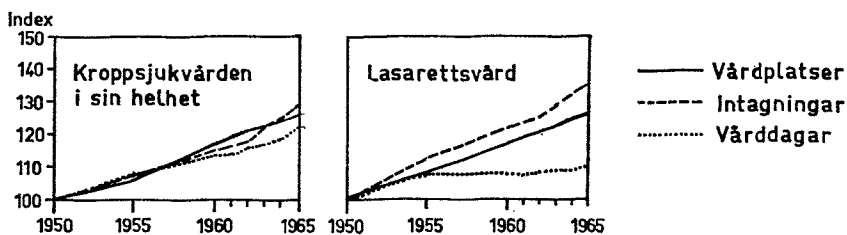
Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Type of hospital</i>	Huvudman <i>Responsible authority</i>						
	Staten (S) <i>The State</i>	Lands- ting (L) <i>County councils</i>	Städer utom landsting (U) <i>County boroughs</i>	Övriga kom- muner (K, Kf) <i>Local author- ities</i>	Vissa fonder, stiftelser o. dyl. (F) <i>Funds etc.</i>	Privata företag (P) <i>Private</i>	Summa <i>Total</i>
Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>							
Kroppssjukhus <i>Somatic hospitals</i>	6	328	31	60	16	74	515
Mentalsjukhus o. -sjukh. <i>Mental hospitals</i>	24	69	17	3	—	85	198
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mental deficiency</i> ¹ ...	9	104½	18½	—	—	42	179
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab- lishments for epileptics</i>	1	—	—	—	3	6	10
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	40	504	69	63	19	207	902
Fastställt antal vårdplatser <i>No. of beds</i>							
Lasarett, sjukstugor m.fl. <i>General hospi- tals etc.</i>	3 952	38 973	9 401	6	1 412	1 318	55 062
Fristående anstalter för lungtb <i>Independent hospitals for TB of the lungs</i> ...	—	2 631	653	—	136	—	3 420
Fristående epidemivårdanstalter <i>Inde- pendent epidemic hospitals</i>	—	355	636	—	—	—	991
Sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Nursing homes for the chronic sick</i>	—	7 008	5 355	2 248	276	1 394	16 281
Summa kroppssjukhus <i>Total (somatic hospitals)</i>	3 952	48 967	16 045	2 254	1 824	2 712	75 754
Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>	20 408	1 380	5 446	152	—	—	27 386
Sjukhem för psykiskt sjuka m. fl. <i>Mental nursing homes</i>	—	4 757	391	—	—	1 584	6 732
Summa mentalsjukhus och -sjukhem <i>Total (mental hospitals etc.)</i>	20 408	6 137	5 837	152	—	1 584	34 118
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Estab- lishments for mentally deficient</i> ¹	2 679	8 933	1 556	—	—	1 667	14 835
Anstalter för epileptiker <i>Establishments for epileptics</i>	244	—	—	—	380	336	960
Hela den slutna sjukvården 1965 <i>Grand total</i>	27 283	64 037	23 438	2 406	2 204	6 299	125 667
Hela den slutna sjukvården 1955 <i>Grand total</i>	25 590	46 422	22 237	1 741	2 668	6 450	105 108
Procentuell fördelning av vård- platserna 1965 <i>Beds, per cent</i>							
Kroppssjukhus <i>Somatic hospitals</i>	5,2	64,6	21,2	3,0	2,4	3,6	100,0
Mentalsjukhus o. -sjukh. <i>Mental hospitals</i>	59,8	18,0	17,1	0,5	—	4,6	100,0
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally deficient</i> ¹ ..	18,1	62,4	8,3	—	—	11,2	100,0
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab- lishments for epileptics</i>	25,4	—	—	—	39,6	35,0	100,0
Hela den slutna vården <i>Total</i>	21,7	51,2	18,4	1,9	1,8	5,0	100,0

¹ Inkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. Kommentar, se sid. 18.

Olika vårdformers utveckling 1950–1965 (diagram till indextalen sid. 13)

Development of certain types of care (see index numbers page 13)

Tab. A 4:1. Översikt av den slutna vårdens utveckling åren 1920—1965

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Kroppssjukvård Care of somatic diseases						Mentalsjukvård Care of mental diseases			
	Lasarett- vård o. liknande General hospital and simi- lar care	Lungsjuk- vård Care of lung- diseases	Epidemi- vård Epidemic care	Förloss- ningsvård Maternity care	Vård av långvarigt kroppss- sjuka Care of chronic sick	Summa kroppss- sjukvård Total, somatic care	på psyki- atrika lasarett- kliniker Psychiat- ric clinics	på men- talsjuk- hus Mental hospitals	på sjuk- hem för lättakötta m. fl. Mental nursing homes	Summa mental- sjukvård Total, mental care
Vårdplatser (fastställt antal i slutet av året) Beds (official number at end of year)										
1920	116 084	5 162	6 327	2599	..	..	—	..	..	..
1930	22 670	7 414	6 753	21 228	3 902	41 967	137	15 606	..	..
1940	27 002	9 286	6 779	22 674	5 332	51 073	407	21 865	2 401	24 673
1950	31 351	8 546	5 131	3 733	9 175	57 936	698	24 022	4 206	28 926
1960	36 755	5 528	3 524	3 532	18 647	67 986	1 468	26 586	6 354	34 408
1964	39 310	4 190	3 325	3 501	22 078	72 404	1 989	27 521	7 157	36 667
1965	39 496	3 936	3 289	3 520	23 231	73 472	2 022	27 386	6 992	36 400
Antal intagningar Admissions										
1920	1175 363	11 649	33 203	23 100	..	..	—	..	..	..
1930	273 369	15 322	21 765	31 954	..	..	287	36 867	..	..
1940	387 579	19 257	32 393	78 035	..	..	1 304	37 112	4(955)	..
1950	620 870	15 626	56 204	121 097	13 295	827 092	5 228	14 528	4(1 320)	..
1960	760 082	15 730	42 769	111 353	27 151	957 085	12 818	24 785	3 983	41 586
1964	817 234	15 332	38 018	135 546	32 068	1 038 198	19 556	35 710	4 179	59 445
1965	842 918	15 373	37 663	137 741	32 194	1 065 889	20 416	39 278	3 965	63 659
Vård dagar (1 000-tal) Patient-days (1 000)										
1920	15 219	1 715	811	218	..	..	—	..	..	..
1930	7 201	2 546	1 010	387	1 219	12 363	48	..	..	..
1940	8 608	3 054	1 135	807	1 747	15 351	74	39 307	4(536)	..
1950	9 714	2 420	781	1 013	3 054	16 982	216	9 841	4(1 224)	..
1960	10 499	1 160	660	850	6 139	19 308	420	9 885	2 141	12 446
1964	10 554	885	603	939	7 224	20 205	538	9 573	2 451	12 562
1965	10 710	862	582	946	7 423	20 523	551	9 516	2 429	12 496
Per 100 000 av folkmängden Per 100 000 population										
Vårdplatser Beds										
1920	1272	87	107	10	..	..	—	..	..	..
1930	369	121	110	20	63	683	2	254	..	..
1940	424	146	106	42	84	802	6	343	38	387
1950	445	121	73	53	130	822	10	340	60	410
1960	490	74	47	47	249	907	20	355	84	459
1964	511	54	43	45	287	940	26	358	93	477
1965	509	51	42	45	299	946	26	352	90	468
Antal intagningar Admissions										
1920	12 970	197	562	391	..	..	—	..	..	..
1930	4 451	250	354	520	..	..	5	112	..	..
1940	6 083	302	509	1 225	..	..	20	112	15	..
1950	8 811	222	797	1 718	189	11 737	74	206	19	..
1960	10 136	210	570	1 485	362	12 763	171	331	53	555
1964	10 620	199	494	1 762	417	13 492	254	464	54	772
1965	10 845	198	485	1 772	414	13 714	263	505	51	819
Vård dagar (1 000-tal) Patient-days (1 000)										
1920	188,4	29,0	13,7	3,7	..	..	—	..	..	..
1930	117,2	41,5	16,4	6,3	19,8	201,2	0,8	..	..	..
1940	135,1	47,9	17,8	12,7	27,4	240,9	1,2	146,0	8,4	..
1950	137,9	34,3	11,0	14,4	43,3	241,0	3,0	139,7	17,4	..
1960	140,0	15,5	8,8	11,3	81,9	257,4	5,6	131,8	28,6	166,0
1964	137,2	11,5	7,8	12,2	93,9	262,6	7,0	124,4	31,8	163,2
1965	137,8	11,1	7,5	12,2	95,5	264,1	7,1	122,4	31,3	160,8

¹ För de ingående enskilda sjukhemmen har samma platsantal, intagningar och vård dagar som 1930 insatts.
 på avdelningen för psykiakt efterblivna på Källshagens sjukhus ingår här i mentalsjukhusens tal. — ⁴ Inbe-

Survey of development of in-patient care

Vård av psykiskt efter- blivna Care of mentally deficient	Epilep- tikervård Care of epileptics	All sluten sjukvård All in-patient care
---	---	---

..	..	..
..	..	..
..	..	..
11 417	953	99 232
13 318	969	116 681
14 596	1 030	124 697
14 835	960	125 667

..	..	..
..	..	..
..	..	..
1 635	157	(849 960)
..	..	(1 001 203)
2 526	325	1 100 494
2 349	263	1 132 160
..	..	..
..	..	..
..	..	..
..	..	..
4 669	347	36 770
4 844	331	37 942
4 877	347	38 243

..	..	..
..	..	..
..	..	..
..	..	..
162	14	1 408
178	13	1 556
190	13	1 620
191	12	1 617

..	..	..
..	..	..
..	..	..
23	2	(12 061)
..	..	..
33	4	14 301
30	3	14 566

..	..	..
..	..	..
..	..	..
..	..	..
62,3	4,6	490,3
63,0	4,3	493,1
62,7	4,4	492,0

Tabell A 4

Vårdplatser, intagningar, vårddagar. Tabellen visar antalet platser, som enligt huvudmännens beslut avsetts för de angivna vårdformerna vid slutet av året. Uppgifterna om intagningar och vårddagar avser verksamheten under året och svarar alltså icke helt mot platsantalet. De relativa talen i tabellens undre del har samtliga beräknats på folkmängden vid slutet av året.

För beskrivning av vårdformerna hänvisas till kommentaren till tabell A 2.

Utvecklingen 1950—1965, åskådliggjord genom indextal beräknade på de absoluta talen i tabellens övre hälft, ställer sig sålunda.

Vårdplatser (Bed-strength)	Indextal (Index numbers)			
	1950	1960	1964	1965
Kroppssjukvård (summa)	100	117,3	125,0	126,8
Lasarettsvård o. liknande	100	117,2	125,4	126,0
Lungsjukvård	100	64,7	49,0	46,1
Epidemivård	100	68,7	64,8	64,1
Förlossningsvård	100	94,6	93,8	94,3
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	203,3	240,6	253,2
Mentalsjukvård (summa)	100	119,0	126,8	125,8
Do vid psykiatriska kliniker ..	100	210,3	285,0	289,7
» » mentalsjukhus	100	110,7	114,6	114,0
» » sjukhem för psyk. sjuka	100	151,1	170,2	166,2
Vård av psykiskt efterblivna ..	100	116,7	127,8	129,9
Epileptikervård	100	101,7	108,1	100,7
All sluten sjukvård	100	117,6	125,7	126,6

Intagningar (Admissions)				
Kroppssjukvård (summa)	100	115,7	125,5	128,9
Lasarettsvård o. liknande	100	122,4	131,6	135,8
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	204,2	241,2	242,2
Vård på psykiatriska kliniker ..	100	245,2	374,1	390,5
» » mentalsjukhus	100	170,6	245,8	270,4

Vårddagar (Patient-days)				
Kroppssjukvård (summa)	100	113,7	119,0	120,9
Lasarettsvård o. liknande	100	108,1	108,6	110,3
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	201,0	236,5	243,1
Vård på psykiatriska kliniker ..	100	194,4	249,1	255,1
» » mentalsjukhus	100	100,5	97,3	96,7

Medelvårdtid Mean patient-days per patient

År	Las.-v. o. likn.	Lung- sjukv.	Epidemi- vård	Förloss- ningsv.	Långv. kroppssj.	Sjukrops- sjukvård
1920	29,8	147,2	24,4	9,4	..	..
1930	26,3	166,2	46,4	12,1	..	..
1940	22,2	158,6	35,0	10,3	..	..
1950	15,8	154,8	13,9	8,4	229,7	20,5
1960	13,8	73,7	15,4	7,6	226,6	20,2
1964	12,9	57,7	15,9	6,9	225,3	19,4
1965	12,7	56,1	15,5	6,9	230,6	19,3

* Ett mindre antal platser för gynekologi har icke kunnat utskiljas här. — * Intagna och vårddagar griper icke enskilda anstalter.

Tab. A 4:2. Vårdplatsantalets förändringar vid kroppsjukhusen åren 1950—1965
Development of bed-strength of hospitals for physical diseases 1950—1965

Vårdform Type of care	Fastställt antal vårdplatser vid årets slut Authorized number of beds at end of year				
	1950	1955	1960	1964	1965
Kliniker med egen specialläkare <i>Departments with a specialist doctor of its own</i>¹..	35 448	37 224	45 915	50 395	51 038
Invärtes medicin	7 555	7 773	9 042	10 061	10 158
Medicinsk barnsjukvård	1 724	2 131	2 328	2 444	2 444
Medicinsk lungsjukvård	8 570	7 368	5 437	4 119	3 865
Epidemivård	—	—	3 176	3 063	3 048
Reumatologi	1 011	1 155	1 191	1 319	1 293
Hud och könssjukdomar	718	667	710	851	822
Neurologi	158	133	368	422	423
Allergologi	—	—	125	125	125
Geriatrisk o. kliniker för långvarigt kropps- sjuka	—	—	1 934	3 732	4 377
Psykiatri (vuxen)	698	809	1 334	1 666	1 649
Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	134	323	373
Kirurgi	7 577	8 823	10 204	10 793	10 777
Barnkirurgi	—	—	281	277	277
Ortopedi	1 872	1 786	1 896	2 241	2 237
Neurokirurgi	157	182	245	295	295
Thoraxkirurgi	—	—	274	264	288
Plastikkirurgi	—	—	170	207	237
Urologi	—	—	86	89	89
Obstetrik	2 017	2 170	2 252	2 412	2 413
Gynekologi	1 037	1 592	1 836	2 097	2 120
Ögonsjukdomar	748	822	876	938	937
Öron-, näs- o. halssjukdomar	1 220	1 356	1 431	1 531	1 525
Rehabilitering	—	—	17	117	178
Radiologi	386	457	568	639	672
Övriga kliniker	—	—	—	370	416
Annan sluten vård <i>Other departments with- out a specialist doctor of its own</i>	7 121	6 820	5 107	4 230	4 183
Lasarettsvård o. liknande	—	—	91	71	71
Lungtuberkulos	5 131	3 888	348	262	241
Epidemivård	1 726	1 504	1 280	1 089	1 107
Förlossningsvård	9 175	12 908	16 713	18 346	18 854
Vård av långvarigt kroppsjuka	—	—	—	394	260
Lättsköta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—
Summa Total	58 634	62 380	69 454	74 787	75 754

¹ C fr. Annex I.

b. Kroppssjukvården

Sluten vård

I direkt fortsättning av tabell A 1 ovan lämnas i tabell A 5 en mera detaljerad översikt av kroppssjukvården. För uppgifter om särskilda sjukhus hänvisas till bilaga 1, där de större sjukhusen redovisas individuellt.

Medicinalstyrelsen har med början år 1960 lagt upp register över sjukhusen i enlighet med 41 § Sjukvårdsstadgan och 4 § Stadgan angående enskilda sjukhem m. m., till vilket sjukvårdsanstalterna skall anmälas. Den senaste, tryckta förteckningen av registrets sjukhus utgavs i serien *Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet (MF) 1967:1*. Samtliga rikets sjukhus ingår i registren och i den på dem grundade statistiken, som redovisas i denna bok.

Införandet av dessa officiella sjukhusregister har medfört viss inbördes omgruppering av sjukhusen jämfört med tiden före 1960 och uteslutning av några anstalter, som tidigare räknats som sjukhus i »Allmän hälso- och sjukvård». Vidare har åtskilliga andra anstalter, som förut icke räknats med i statistiken, fått erkännande som sjukhus och kommit med. Därav följer att en viss ojämnhet i de statistiska serierna över antal anstalter, vårdplatser, intagna, vård dagar m. m. inträffat, något som påpekas på flera ställen i det följande. Lyckligtvis inskränker sig de uteslutna lika väl som de på detta sätt helt nytillkomna anstalterna till en enda grupp, nämligen sådana sjukhem för långvarigt kroppssjuka, som lyder under socialvårdsmyndighet.

Även före 1960 har viss omflyttning av anstalterna mellan skilda grupper ägt rum och detta påverkar de tidstrender som framträder, vilket bör hållas i minnet, då man jämför utvecklingen från år till år. Exempelvis medförde på sin tid Sahlgrenska sjukhusets och Umeå lasarets överförande till undervisningssjukhusen att denna grupp dagkostnader m. m. påverkades.

Lasaretten har delats i fyra huvudgrupper: Undervisningslasarett, övriga delade lasarett (i sin tur delade efter huvudmännen på två grupper), speciallasarett och odelade lasarett. Som delade har räknats lasarett uppdelade på kliniker med egna specialläkare för åtminstone invärtes medicin och kirurgi. Speciallasaretten är specialiserade men antingen på endast ett slags klinik eller också på annat än medicin och kirurgi. En specifikation av lasarettens m. fl. kliniker återfinns i bilaga 1. Vid jämförelser av lasarettens samlade vårdplatsantal med tiden före 1960 bör ihågkommas, att barnbördshus och barnsjukhus nu inrangerats bland lasaretten, som därigenom undergått en skenbar ökning.

De barnsjukhus som upptages bland lasaretten, har kliniker för medicinsk barnsjukvård, kirurgisk barnsjukvård och barnpsykiatri. Specialsjukhus för barn med vissa kroppssjukdomar ingår bland »andra sjukhus av lasaretskaraktär», sanatorier m. fl. En sammanfattning av kroppssjukhus och lasaretskliniker särskilt avsedda för

Anstalter för barnsjukvård den 31/12 1965	Antal anstalter	Antal vårdplatser
Lasaretskliniker för barnsjukdomar (o. barnsjukhus)		
medicinsk barnsjukvård.....	42	2 444
barnkirurgi	4	277
barn- och ungdomspsykiatri	22	373
Eugeniahemmet (vanförestalt)	1	39
Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium	1	124
Bräcke Östergård (för barn med cerebral pares)	1	72
Solsticégården, Täby (för astmasjuka barn)	1	20
Rävlindahemmet (för barn med medfödda missbildningar)	1	20
CP-Hemmet Dungen, Säffle	1	8
Summa	74	3 377

barn lämnades på föregående sida. Det bör observeras, att barnavdelningar (barnsalar) på lasarett utan egen specialläkare icke medräknats där och att även vuxna patienter förekommer på en del av de uppräknade sjukhusen.

Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium i Vejbystrand vårdar psykiskt efterblivna barn med höggradig vanförmåga. Det redovisas i denna publikation bland kroppssjukhusen.

Andra sjukhus av lasarettskaraktär är vanförestanser, kustersanatorier, riksförsäkringsverkets sjukhus, reumatikersjukhus och vissa av de större enskilda sjukhemmen. Även sjukstugorna kunde nämnas i sammanhanget, då deras klientel är av samma typ som lasarettens. De är emellertid enligt sjukvårdslagen avsedda för »mindre krävande vård» än lasarettens och har för den skull placerats i en särskild grupp.

Vanförestansternas och kustersanatoriernas huvudmän är föreningar, men staten, som bestrider större delen av kostnaderna, har ett avgörande inflytande på driften.

Riksförsäkringsverkets fristående sjukhus kan betraktas som statliga, ehuru formellt drivna av en privat organisation. Dessa anstalter har i bilaga 1 och tab. A 6 upptagits som anstalter för reumatologi. Det bör dock påpekas, att de delvis och tidvis övervägande är belagda med icke reumatisk klientel, såsom psykiatriska fall, astmapatienter o. dyl. På dessa anstalter fanns 583 platser. Huvudmannskapet för riksförsäkringsverkets till lasarettens anslutna avdelningar återigen får anses vara delat mellan staten och vederbörande landsting, men i tabellerna har avdelningarna helt tillräknats landstingen. På dessa avdelningar fanns sammanlagt 440 platser. De flesta av dessa mottager i första hand reumatisk sjuka men även psykiatrisk klientel, om därtill finnes plats. I översikten i bilaga 1 har avdelningarna upptagits som reumatiska avdelningar utom en avdelning på 24 platser vid Lunds lasarett, som är ortopedisk.

Enskilda sjukhem. Under denna beteckning redovisas bland kroppssjukhusen i bilaga 1, dels 584 vårdplatser, som inrangerats bland »Andra sjukhus av lasarettskaraktär» (grupp 6), emedan vården ansetts jämförlig med lasarettens, och dels 774 under rubriken »Övriga enskilda sjukhem» (grupp 12). Dessutom finns emellertid ett stort antal enskilda sjukhem för långvarigt kroppssjuka (se nedan under rubriken »Anstalter för långvarigt kroppssjuka») och för konvalescentvård (se sidan 18). I stort sett är de enskilda sjukhemmen icke inriktade på speciella sjukdomar eller åldrar utan belagda med blandad klientel av huvudsakligen akut sjuka men med inslag av långvarigt kroppssjuka, stundom också av lättskötta psykiskt sjuka.

Epidemivårdanstalterna. I bilaga 1 (grupp 10) och tabell A 5 upptages de fristående epidemivårdanstalter, som föranlett huvudmännen kostnader under året och som deklarerat någon beläggning. Under denna rubrik ingår icke de epidemivårdanstalter, som uppgått i lasarett eller sjukstugor. För en fullständig redovisning av vårdplatserna hänvisas till tabellerna A 2 och A 6 och bilaga 1 (jfr också tabell A 4). En del platser har utnyttjats som reserver för intilliggande sjukstugor eller lasarett. På åtskilliga av dem har också vårdats långvarigt kroppssjuka. Om epidemisjukstugor gäller rent av, att de övervägande vårdat andra patienter än epidemiskt sjuka.

Anstalter för lungtuberkulos. En sammanfattande översikt ges på sidan 48.

Förlossningsanstalter. Se den sammanfattande översikten nedan (sidan 48). Jfr också tabell A 2 och bilaga 1.

Anstalter för långvarigt kroppssjuka. Förutom de fristående sjukhemmen finner man vid lasarett, sjukstugor m. fl. avdelningar för detta klientel, som framgår av tabellerna A 2 och bilaga 1. Sammanfattningsvis kan följande uppgifter lämnas. (Vårdplatsantalen är här renodlade från eventuellt förekommande andra vårdformer vid samma anstalter.)

Anstalter för långvarigt kroppssjuka	Antal anstalter		Vårdplatser	
	1964	1965	1964	1965
Specialkliniker vid lasarett (inkl. Vasa sjukhus, 1 006 vårdpl.) ...	23	29	3 732	4 377
Avdelningar anslutna till lasarett (inkl. Sophiahemmet)	42	45	2 271	2 397
» » » sanatorier	9	10	694	717
» » » sjukstugor	41	40	1 075	1 094
Sjukhem under sjukvårdsstyrelse	154	156	7 943	8 087
» under socialnämnd	73	66	4 735	4 805
» , enskilda (inkl. förenings och stiftelsers)	54	60	1 628	1 754
Summa	396	406	22 078	23 231

Dessutom förekommer mera tillfälligt vård av långvarigt kroppssjuka på vissa tuberkulos- och epidemivårdanstalter, som icke kunna inräknas i statistiken. Intagna och vård dagar, svarande mot ovanstående summa vårdplatser, återfinnes i tabell A 4. Platser för psykiskt sjuka på hem för långvarigt kroppssjuka har här ovan frånräknats.

I tabeln nedtill på denna sida finner man platsantalet fördelat dels efter anstalts- typ, dels efter landstingsområde. Avdelningar för långvarigt kroppssjuka på sana- torier och sjukstugor har här sammanförts med landstingens (sjukvårdsstyrelsernas) sjukhem.

Översikt av antal vårdplatser vid anstalter för långvarigt kroppssjuka.

	Kliniker	Andra av- delningar v. lasarett	S j u k h e m			Summa
			Sjukv.- styrelser	Social- nämnders	Enskilda	
Stockholms stad	365	129	847	2 557	531	4 329
Stockholms län	44	390	538	100	270	1 342
Uppsala län	—	—	627	149	—	776
Södermanlands län	496	—	73	241	32	842
Norrköpings stad	237	—	—	—	81	318
Östergötlands län i övrigt .	123	239	179	234	56	831
Jönköpings län	104	157	348	98	92	799
Kronobergs län	100	—	308	42	—	450
Kalmar läns norra	—	—	349	—	—	349
Kalmar läns södra	—	52	184	75	19	330
Gotlands län	—	—	147	—	31	178
Blekinge län	71	—	205	32	—	308
Kristianstads län	45	—	495	8	41	589
Malmö stad	230	—	452	—	25	707
Malmöhus län i övrigt	—	157	649	227	190	1 223
Hallands län	163	—	267	45	—	475
Göteborgs stad	1 006	—	166	—	205	1 377
Göteb. o. Bohus län i övr.	43	244	225	64	16	592
Älvsborgs län	30	63	516	129	36	774
Skaraborgs län	73	123	297	18	55	566
Värmlands län	220	238	175	64	8	705
Örebro län	372	54	476	104	—	1 006
Västmanlands län	—	106	252	144	5	507
Kopparbergs län	105	31	531	44	—	711
Gävleborgs län	119	—	336	226	33	714
Västernorrlands län	60	283	385	96	28	852
Jämtlands län	50	44	180	—	—	274
Västerbottens län	62	—	465	108	—	635
Norrbottens län	259	187	226	—	—	672
Summa	4 377	2 397	9 898	4 805	1 754	23 231

¹ Sophiahemmet.

Vid jämförelse av de långtidssjukas vårdplatser, intagningar m. m. med uppgifter för år 1959 eller tidigare, bör effekten av de nya sjukhusregistrens införande år 1960 beaktas. Se härom i tidigare publikationer.

Konvalescenthemmen ingår icke i några här redovisade tabeller, i annan mån än de är avdelningar på lasarett och som sådana icke kunnat skiljas ut från den förvaltningsekonomiska enheten, med undantag av nedanstående tablå, som är komplett. Den avser slutet av år 1965.

Konvalescenthem	Antal anstalter	Antal vårdplatser	Antal intagningar	Antal vård dagar, 1 000-tal
Avd. vid lasarett (inkl. eftervårdsavd.)	8	220	4 141	57
Sjukhem under sjukvårdsstyrelse.....	24	982	8 654	256
» , enskilda.....	57	1 457	12 659	403
Summa	89	2 659	25 454	716

Öppen vård

En översikt av organen i öppen hälso- och sjukvård (kroppss- såväl som mental-) har lämnats ovan sidan 6. En sammanfattning av allt känt material, som hänför sig till öppen läkarvård tillhörande kroppssjukhus eller fristående organ för kroppssjukvård meddelas i tabell A 7. Förutom öppen läkarvård meddelas öppen sjukvård av distriktsköterskor, stadssköterskor, o. dyl. och öppen förlossningsvård av distriktsbarnmorskor, vilket allt nedan närmare beskrives i avsnitt d. Där redovisas också viss förebyggande vård, främst den som meddelas av mödra- och barnavårdsorganen (tabell A 20, sidan 46).

Tabell A 3 (se sidan 10)

Tabellen omfattar, liksom tabellerna A 1, A 2 m. fl., samtliga rikets sjukhus med undantag av fristående konvalescenthem. Dock ingår ett fåtal konvalescentplatser, som avslutits såsom avdelningar till andra sjukhus (se härom närmare i texten).

I en del fall har sjukhus två huvudmän, och då har halva antalet vårdplatser räknats till vardera huvudmannen. I övre delen av tabellen, där antalet sjukhus redovisas, har detta markerats med brutna tal (halvor). Exempelvis betyder 6/2, att det finns sex sjukhus, som delas med annan huvudman. Hän-syn har däremot icke tagits till förekomman-

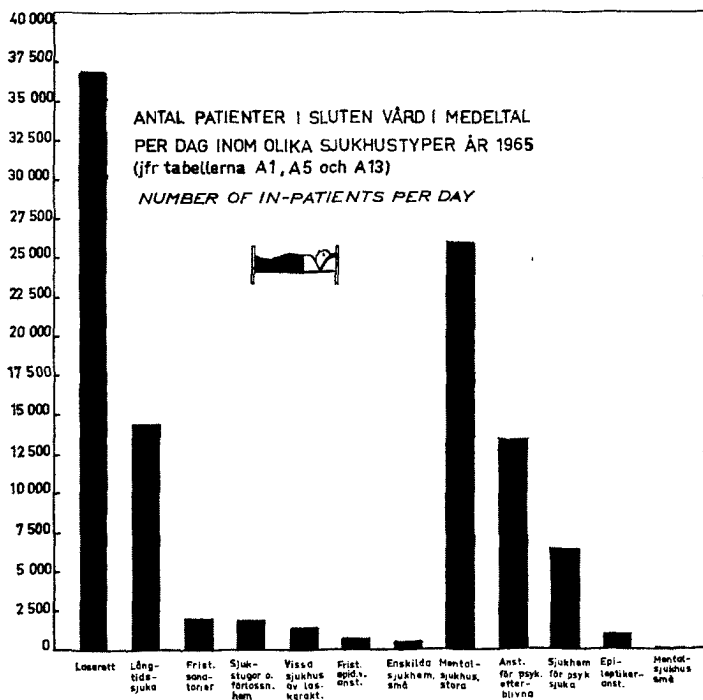
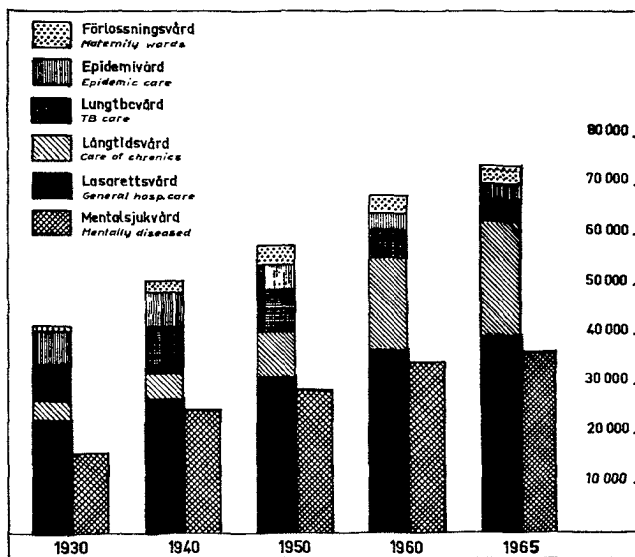
de avtal, genom vilka viss huvudman fått använda vissa vårdplatser på annan huvudmans sjukhus.

Tabellen avser endast sjukhus som var i verksamhet vid årets slut. Vårdplatsantalet gäller det officiella, av respektive sjukhusdirektion fastställda, antalet.

I kolumnen »Städer utom landsting (U)» har upptagits 5 355 platser för långvarigt kroppssjuka, men endast 2 798 av dessa tillhörde sjukhus drivna av sjukvårdsstyrelse, medan resten drevs av socialnämnd och alltså var av samma typ som de anstalter, vilkas platser redovisas i kolumnen till höger där-om, d. v. s. anstalter tillhöriga primärkommuner inom landstingsområden.

Vårdplatser i sluten kropp- och mentalsjukvård 1930–1965 (exkl. anstalt för psykiskt efterblivna)

Beds for in-patients in somatic and mental care (institutions for mentally deficient excluded)

Tab. A 5. Kroppssjukhusen år 1965, deras vårdplatser, intagningar, vård dagar och beläggning

Somatic hospitals, beds, admissions, bed-days and occupancy

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i> (Tal inom parentes hänvisar till motsvarande grupp av sjukhus i bilaga 1 <i>Figures within brackets refer to corresponding group of hospitals in Annex 1</i>)	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fastställt antal) <i>Beds</i>		Intagningar <i>Admissions</i>	Vård dagar, 1 000-tal <i>Bed-days, 1 000</i>	Patienter i medeltal per dag <i>No. of patients per day</i>	Beläggning, % <i>Occupancy, %</i>
		den 31/12	i medeltal under året <i>Average during year</i>				
Undervisningslasarett (1) <i>Teaching hospitals</i>	9	10 489	10 544	212 269	2 749	7 531	71
Övriga delade lasarett (2,3) <i>Other specialized gen. hosp.</i>	86	36 960	36 735	741 735	10 094	27 655	75
Speciallasarett (4) <i>Single clinic hospitals</i>	5	562	562	17 433	146	400	71
Odelade lasarett (5) <i>Non specialized gen. hospitals</i>	16	1 831	1 836	23 776	482	1 321	72
Summa lasarett <i>Total</i>	116	49 842	49 677	995 213	13 471	36 907	74
Andra sjukhus av lasarettskaraktär (6) <i>Other hospitals of equal character</i>							
Reumatikersjukhus <i>Hospitals for rheumatics</i>	2	221	221	1 485	80	219	99
Anstalter för vanföra <i>Hospitals for the crippled</i>	4	348	360	3 356	90	247	69
Kustsanatorier <i>Coast sanatoria</i>	2	374	397	912	70	192	48
Riksförsäkringsverkets sjukhus <i>National Insurance Board</i> ...	3	583	583	2 918	199	545	93
Vissa enskilda sjukhus <i>Private hospitals</i>	7	584	546	9 074	159	436	80
Sjukstugor (7) <i>Cottage hospitals</i> ...	53	2 311	2 312	26 700	688	1 885	82
Fristående förlossningshem (8) <i>Maternity homes</i>	6	25	25	595	3	8	32
Fristående anstalter för tbc-vård (9) <i>Independent TB hospitals</i> ...	19	3 420	3 522	8 626	733	2 008	57
Fristående epidemivårdanstalter (10) <i>Independent epidemic hospitals</i>	7	991	999	8 869	161	441	44
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka (11) <i>Homes for chronic sick</i>							
Sjukvårdsstyrelses under health authority	158	9 806	9 434	15 148	3 086	8 455	90
Socialnämnds under social authority	66	4 805	4 788	3 918	1 602	4 389	92
Enskilda <i>Private</i>	54	1 670	1 646	2 314	578	1 584	96
Enskilda sjukhem (övriga) (12) <i>Private nursing homes</i>	18	774	763	7 286	248	679	89
Summa kroppssjukhus <i>Total</i> 1965	515	75 754	75 273	1 086 414	21 168	57 995	77
1964	523	74 787	73 995	1 058 004	20 861	56 997	77
1963	538	73 232	72 767	1 029 712	20 566	56 345	77
1962	548	72 305	71 637	994 838	20 327	55 693	78
1960	569	69 454	68 061	969 903	19 728	53 902	79
1959	588	66 799	66 369	964 617	19 314	52 914	80
1955	644	62 390	62 143	892 638	18 527	50 760	82
1950	686	58 634	58 370	832 320	17 197	47 114	81

Tabell A 5

För begreppen *sjukhus, intagningar, vård-dagar och beläggning*, se kommentaren till tabellerna A 1 och A 2.

Tabellen avser sjukhustyper (icke vård-former).

Vårdplatser och beläggning. Jämte det av direktionen fastställda platsantalet den 31/12 rapporterar lasaretten m. fl. i sina årsberättelser det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet, varvid avdelningar (platser) som varit stängda på grund av reparation, personalbrist m. m. frånräknas. Hänsyn tages därvid till längden av den tid stängningen varat. Stängning på grund av normal s. k. »vädring» skall dock icke fråndragas. Det kan vara av intresse att jämföra detta »till-

gängliga» platsantal med det fastställda och de beläggningsprocenttal, som kan beräknas härpå, som skett i ovanstående tablå. Den avser endast *lasaretten*.

Det i medeltal för året fastställda platsantalet är här ovan, liksom i tabell A 1 beräknat som medeltal mellan platsantalet vid två på varandra följande årsskiften. Det kan sålunda icke göra anspråk på att vara exakt. Det varnas mot att använda talen för att beläsa platstillgångens utveckling i tiden (se nedan).

Jämte de *fristående anstalterna för tuberkulosvård, epidemivård, förlösningvård och vård av långvarigt kroppssjuka* finns också avdelningar för sådana vårdbehövande anslutna till lasarett m. fl. sjukhus. Alla platser på de fristående anstalterna har icke varit belagda med det klientel för vilket de ursprungligen avsetts. Se härom texten och tabellerna A 2 och A 4.

Förändringarna 1950—1965. Vid jämförelse med tidigare år bör observeras, att ändringar i platsantal, intagna o. s. v. för de särskilda sjukhustyperna delvis beror på ändringar i organisationen. Så har t. ex. lasaretten vuxit bl. a. genom att fristående anstalter anslutits som avdelningar till dem. Detta gäller särskilt ökningen mellan 1959 och 1960 men även till icke oväsentlig del ökningen mellan de senaste åren. En riktigare bild av hur lasarettsvården m. m. utvecklats erhålles av tabell A 4, som är gjord för bl. a. detta ändamål.

År	Platsantal i medeltal under året		Beläggning, % beräknad på	
	(a) fastställt	(b) tillgängligt	(a)	(b)
1950	28 940	28 188	85	87
1955	33 072	32 593	85	86
1956	34 030	32 973	84	87
1957	34 920	33 608	83	86
1958	36 094	34 829	82	85
1959	37 271	35 472	80	84
1960	40 187	37 926	78	83
1961	42 619	38 495	76	84
1962	44 695	40 257	75	84
1963	46 321	41 643	75	83
1964	48 145	42 948	74	83
1965	49 677	44 195	74	84

Tabell A 6

De absoluta talen motsvarande kolumnen »Hela riket» återfinnes i bilaga 1. Vid beräkningen av varje sjukvårdsområdes vårdplatser har samtliga anstalter medräknats, för vilka sjukvårdsstyrelse (landstings respektive stads utom landsting) varit huvudman, oavsett var de varit belägna, jämte inom området befintliga primärkommunala och enskilda anstalter. Dessutom har hänsyn tagits till avtal mellan sjukvårdsstyrelser om rätt för den ena att begagna den andras vårdplatser, eller mellan sjukvårdsstyrelse och rikssjukhus i sådant syfte. Då ej bestämt antal vård-

platser avtalats har beräkningar gjorts med ledning av uppgivet antal vård dagar.

Riksplatser, som icke genom avtal disponerats av visst sjukvårdsområde redovisas i egen kolumn i tabellen. De utgör 41 per 100 000 invånare.

Vårdplatser för lättsköta psykiskt sjuka på kroppssjukhus (260 platser) har icke redovisats i tabellen för att överensstämmelse med tabell A 4 skall erhållas avseende totalsumma för kroppssjukvård och vård på psykiatriska lasarettskliniker.

Det mot totalantalet 973 i tabellen svarande absoluta platsantalet är 75 494.

Tab. A 6. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100 000 invånare
Beds in somatic hospitals per 100 000 inhabitants according to type of care and principal

Vårdform Type of care	Hela riket Total ¹	Rikspplatser	Stockholms stad A	Stockholms län B	Uppsala län C	Södermanlands län D	Östergötlands län E	Jönköpings län F	Kronobergs län G	Kalmar län H	Gotlands län I
Kliniker med egen specialläkare <i>Departments under a specialist doctor of its own.....</i>	658	41	755	406	680	698	669	520	509	523	594
Invärtes medicin <i>Internal medicine.....</i>	131	1	168	83	142	122	106	130	123	142	112
Medicinsk barnsjukvård <i>Pediatrics (non-surgical)</i>	31	0	41	12	45	52	36	18	16	34	50
Medicinsk lungsjukvård <i>Non-surgical pulmonary diseases</i>	50	0	54	47	42	25	57	32	24	56	93
Epidemivård (infektionskliniker) <i>Epidemic care and similar</i>	39	—	54	22	54	54	57	29	58	18	101
Reumatologi <i>Rheumatology ..</i>	17	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hud- och könssjukdomsvård <i>Dermato-venereology</i>	11	1	29	8	23	—	7	6	2	—	—
Neurologi <i>Neurology.....</i>	5	1	13	5	27	—	6	2	2	3	—
Allergologi <i>Allergology</i>	2	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Geriatrisk o. klinisk f. långvarigt kroppssjuka <i>Geriatrics and care of chronic sick</i>	56	—	46	7	—	206	98	35	61	—	—
Psykisk (vuxen-) <i>Psychiatry (adult)</i>	21	2	21	14	—	22	23	24	—	14	—
Barn- o. ungdomspsykiatri <i>Child and adolescent psychiatry</i>	5	1	2	6	—	5	6	3	7	0	—
Kirurgi <i>Surgery.....</i>	139	1	140	96	144	125	110	138	135	130	197
Barnkirurgi <i>Child surgery</i>	4	0	15	4	—	—	—	—	—	—	—
Ortopedi <i>Orthopedics.....</i>	29	8	23	5	22	12	31	28	—	9	—
Neurokirurgi <i>Neurosurgery ...</i>	4	1	6	3	15	—	3	5	4	5	—
Thoraxkirurgi <i>Thoracic surgery</i>	4	1	2	1	24	—	—	1	4	3	—
Plastikkirurgi <i>Plastic surgery</i>	3	1	3	—	19	—	8	—	—	—	—
Urologi <i>Urology</i>	1	1	—	—	—	—	—	1	2	1	—
Obstetrik <i>Obstetrics</i>	31	0	55	40	26	11	38	21	18	30	—
Gynekologi <i>Gynaecology</i>	27	1	37	23	44	24	31	17	18	32	—
Ögonsjukdomar <i>Ophthalmology</i>	12	0	8	4	13	14	11	11	9	14	17
Öron-, näs- o. halssjukdomar <i>Oto-, rhino- laryngology....</i>	20	1	19	13	26	22	22	10	18	17	24
Rehabilitering <i>Rehabilitation ..</i>	2	—	—	9	—	—	17	3	—	—	—
Radiologi <i>Radiology</i>	9	2	7	1	14	4	2	5	7	6	—
Övriga kliniker <i>Other departments.....</i>	5	1	—	3	—	—	—	1	1	9	—
Andra avdelningar (sjukhus) <i>Other departments without a specialist doctor of its own...</i>	315	—	563	238	442	221	284	343	270	402	426
Lasarettsvård o. liknande <i>Gen. hosp. care and similar</i>	54	—	40	27	8	56	61	89	44	87	56
Lungtuberkulosvård <i>Care of pulmonary TB</i>	1	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—
Epidemivård <i>Epidemic care ..</i>	3	—	2	—	—	—	—	—	—	13	—
Förlossningsvård <i>Matern. care</i>	14	—	—	4	14	21	7	19	13	14	39
Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Care of chronic sick</i>	243	—	512	207	420	144	216	235	213	288	331
Summa Total	973	41	1 318	644	1 122	919	953	863	779	925	1 020

¹ Inklusive rikspplatser. — ² Inkluderar led- ben- och körteltuberkulos. — Kommentarer, se sidan 21.

fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1965

districts for health and sick care at end of year Källa: Sjukhusens årsberättelser.

K	L	MM	M	N	OG	O	P	R	S	T	U	W	X	Y	Z	AC	BD
Blekinge län	Kristianstads län	Malmö stad	Malmöhus län i övr.	Hallands län	Göteborgs stad	Göteborgs o. Bohus län i övr.	Älvsborgs län	Skaraborgs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län
635	563	746	628	526	900	527	606	544	566	644	533	533	521	667	666	642	660
157	139	74	114	104	123	130	148	133	122	107	142	135	146	156	112	141	164
16	34	48	52	27	28	20	24	42	18	25	16	17	34	36	33	45	34
110	36	55	63	24	45	47	47	25	45	60	42	53	18	89	140	40	35
50	25	105	45	24	42	33	21	36	44	27	32	32	21	33	64	32	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	2	30	7	2	27	11	11	2	7	18	—	—	—	6	—	11	—
2	2	2	8	2	12	4	7	2	—	—	—	—	—	—	—	10	—
—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	17	92	—	95	238	18	8	29	77	139	—	37	41	22	38	27	100
—	26	44	22	16	25	—	36	—	18	12	27	25	—	19	32	20	25
—	5	4	3	—	4	—	5	5	6	12	10	7	4	4	—	6	5
159	161	97	139	119	136	120	161	155	144	121	146	150	154	185	121	141	175
—	—	—	0	—	24	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	20	63	42	17	26	24	23	26	20	15	24	—	10	—	44	24	20
3	4	3	4	3	9	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	4	20	3	3	1	2	3	2	—	8	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	0	—	5	3	3	2	—	11	—	—	—	—	—	6	—
2	2	—	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	26	31	30	16	47	31	21	27	23	16	33	20	20	36	25	34	26
18	23	30	31	25	37	28	26	17	10	19	26	13	27	30	21	31	34
13	12	12	12	11	12	12	12	9	8	18	10	18	17	14	15	15	18
17	17	18	24	16	17	23	17	21	12	18	14	26	16	31	21	36	13
—	—	—	2	—	—	—	8	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—
7	7	10	7	16	8	6	14	7	12	18	—	—	9	—	—	23	2
1	1	8	14	4	27	10	7	—	—	—	5	—	4	6	—	—	—
173	219	226	348	267	186	297	296	251	276	360	215	309	281	363	268	399	263
—	—	35	28	68	97	56	78	47	78	105	—	73	39	50	76	103	65
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	11	—	—	—	8	—	—	—	—	—	14	17	—	16	—
14	11	—	16	26	1	16	19	11	29	18	12	21	25	11	21	35	39
159	208	191	293	173	88	225	191	193	169	237	203	215	203	285	171	245	159
808	782	972	976	793	1 086	824	902	795	842	1 004	748	842	802	1 030	934	1 041	923

Tab. A 7. Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och slutna kroppsjukvård år 1965 *Out-patient care*

Källa: Anstaltarnas årsberättelser; Stockholms och Göteborgs sjukvårdsstyrelser årsberättelser.

Anstaltstyp <i>Type of institution</i>	Antal organ <i>No. of services</i>	Öppen vård <i>Out-patients</i>			Öppen o. slutna vård <i>In and out-patients</i>	
		Antal patienter <i>No. of patients</i>	Antal besök, 1 000-tal <i>No. of visits, 1 000</i>	Besök per patient <i>Visits per patient</i>	Antal röntgenundersökningar 1 000-tal <i>X-ray examinations 1 000</i>	Antal röntgenbehandlingar 1 000-tal <i>X-ray treatments 1 000</i>
Undervisningslasarett <i>Teaching hospitals</i>	9	696 030	1 671	2,4	756	216
Övriga delade lasarett <i>Other specialized gen. hosp.</i>	86	1 954 561	4 677	2,4	2 042	500
Speciallasarett <i>Single-clinic and maternity hospitals</i>	5	23 213	60	2,6	31	—
Odelade lasarett <i>Non specialized general hosp.</i>	16	73 617	169	2,3	71	6
Summa lasarett <i>Total</i>	116	2 747 421	6 577	2,4	2 900	722
» » » 1964	115	2 855 447	6 214	2,2	2 757	742
» » » 1960	111	2 006 945	5 075	2,5		
» » » 1955	104	1 685 237	4 271	2,6		
Andra sjukhus av lasarettskaraktär <i>Other hosp. of equal character</i>	18	133 365	186	2,6		
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	53	144 300	331	2,3		
Fristående polikliniker <i>Independent polyclinics</i>						
Stockholm	5	19 249	110	5,7		
Göteborg	6	62 997	160	2,5		
Könspolikliniker i vissa städer <i>Venereal polyclinics in certain cities</i>	27	212 000	198	..		
Centralsjukvårdsanstalter <i>Centraldispensaries of TB</i>	57	292 047	335	1,1	335	—
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hospitals</i>	5	5 945	17	2,9		
Summa summarum <i>Grand total 1965</i>	287	3 417 324	7 814	2,3		
Därav vid psykiatriska kliniker <i>Thereof mental polyclinics</i>	50	57 310	203	3,5		

¹ Ofullständiga uppgifter. — ² Beräknat tal *Estimation*. — ³ Antal undersökningar *No. of examinations*.**Tabell A 7**

Tabellen omfattar icke organ, som övervägande meddelar hälsovård, såsom de förebyggande mödra- och barnvårdsorganen (jämför härom tabell A 20). Ej heller ingår besök hos (eller av) sjuksköterska eller barnmorska, utan endast i av läkare ledd öppen vård.

Även så begränsad är sammanställningen icke komplett. Helt felande delar är tjänsteläkarväsens och de privatpraktiserande läkarnas öppna vård, varöver inga uppgifter föreligger. Industriläkarväsens är uteslutet,

då det icke hör till den allmänna sjukvården. Inräknat besök vid röntgenavdelningar i öppen vård beräknade Riksförsäkringsverket på grundval av sjukkassematerial, att år 1964 avlades c:a 18 000 000 besök hos läkare (vid anstalt och hos tjänsteläkare och privatpraktiker). I de redovisade talen finns dessutom luckor, trots att vissa av dem har fyllts genom beräknade tal, och materialets kvalitet i övrigt är icke alltid tillfredsställande.

Lasarettens tal omfattar öppen vård vare sig den meddelats i sjukhusets regi eller på sjukhuset i läkarnas regi.

Tab. A 8. Personalen vid kroppssjukhusen 1965
Personnel at hospitals for somatic diseases 1965
Källa: Vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

Personal Personnel	Lasarett General hospitals	Sjuk- stugor Cottage hospitals	Fristående Independent				Summa kroppss- sjukhus All somatic hospitals
			anstalter för lung- the hospitals for TB of the lungs	epidemi- vårdan- stalter epidemic hospitals	sjukhus o. sjukhem för långv. kroppss- sjuka homes for the chronic sick	övriga kroppss- sjukhus other hospitals for somatic diseases	
Absoluta tal Absolute figures							
Vårdpersonal den 1/10							
Läkare Physicians	3 790	(67)	56	32	(346)	(103)	(4 394)
Sjuksköterskor ¹ Nurses	10 067	271	241	92	1 155	333	12 159
Barnmorskor Midwives	634	42 ¹ / ₂	—	—	3 ¹ / ₂	4	684
Sjukgymnaster Physiotherapists .	477	13 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	134	47 ¹ / ₂	696
Sysselsättnings- och arbetsterapeu- ter Occupational therapists .	250	13 ¹ / ₂	24 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	107	22 ¹ / ₂	420
Kuratorer Social workers	320	1 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	6	14	357
Undersköterskor o. barnsköt. En- rolled nurses and infant nurses	5 528	92	120	40 ¹ / ₂	580	75 ¹ / ₂	6 436
Vårdpersonal i övrigt ² Auxiliary nursing personnel.....	21 600	821	780	258	5 049	847	29 355
Summa vårdpersonal Total nursing personnel	42 666	1 321	1 254	433	7 380	1 447	54 501
Förvaltn. och ekonomipersonal i övrigt den 31/12 Administrative and domestic staff 31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt Ad- ministrative staff	1 471	36	50	16 ¹ / ₂	132	96	1 801
Ekonomipersonal i övr. Domestic staff	8 434	339	576	140	1 819	672	11 980
Summa Total	52 571	1 696	1 880	590	9 331	2 215	68 283
Motsvarande antal vårdplatser Corresponding No. of beds 31/12 1965.....							
	49 842	2 311	3 420	991	16 281	2 909	75 754
Per 100 vårdplatser Per 100 beds							
Läkare	7,60	2,90	1,64	3,23	2,13	3,54	5,80
Sjuksköterskor o. barnmorskor ...	21,47	13,56	7,04	9,28	7,11	11,58	16,95
Vårdpersonal i övrigt	56,53	40,70	27,99	31,18	36,09	34,60	49,19
Förvaltningspersonal i övrigt	2,95	1,56	1,46	1,66	0,81	3,30	2,38
Ekonomipersonal i övrigt	16,92	14,67	16,84	14,13	11,17	23,10	15,81
Summa Total 1965	105,47	73,39	54,97	59,48	57,31	76,12	90,13

¹ Husmödrar = leg. sjuksköterskor ingår i gruppen sjuksköterskor.

² Inkl. laboratorie- och röntgenpersonal, läkarsekreterare och skrivbiträden. — Kommentar, se sidan 26.

Tabell A 8

Uppgifter om vårdpersonalen är hämtade från vakansrapporter per den 1 oktober och är icke direkt jämförbara med dem som redovisats i årgångar före 1964, då alla personaluppgifter hämtades från sjukhusens årsberättelser och avsåg tidpunkten 31 december. Läkarnas summatal har satts inom parentes, emedan viss dubbelräkning ägt rum, när samma läkare tjänstgjort vid mer än en anstalt. Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid lasaretten har i viss utsträckning arbetat också för andra, smärre anstalters räkning.

Om tabellens kvoter över vårdpersonal, som uttrycker antalet *anställda* per 100 vårdplatser jämföres med motsvarande kvoter

avseende *tjänster* per 100 vårdplatser, erhålles nedanstående sammanställning. Den avser endast *lasaretten*.

	Personer per 100 vp	Tjänster per 100 vp
Läkare	7,60	8,13
Sjuksköterskor (barn- morskor)	21,47	24,36
Övrig vårdpersonal	56,53	61,48
Summa vårdpersonal 1965	85,60	93,97

Personerna och tjänsterna har här satts i relation till antalet vårdplatser, men det bör observeras, att samma personal också handhaft den öppna vården.

Tab. A 9:1. Tjänster för personal vid kroppsjukhusen 1965

Posts for personnel at somatic hospitals 1965

Källa: Vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

Tjänster Posts	Under- vinnings- lasarett Teaching hospitals	Övriga delade lasarett Other spe- cialised gen. hosp.	Special- lasarett Single clinic hospitals	Odelade lasarett Non-spe- cialised gen. hosp.	Alla lasarett All general hospitals	Övriga sjukhus Other hospitals	Summa kroppes- sjukhus All somatic hospitals
Vårdpersonal den 1/10 Nursing personnel							
Läkare Physicians	1 369	2 583	41	58	4 051	(621)	(4 672)
Sjuksköterskor i administration Registered nurses in nursing service administration	70	243	5	14 ¹ / ₂	332	324	656
Övriga sjuksköterskor Other regi- stered nurses	2 939	7 798	111	283	11 131	2 049	13 180
Barnmorskor Midwives	94 ¹ / ₂	520	28 ¹ / ₂	37	680	64	744
Assistenten, lab.- op.-, etc. Labora- tory and operating room techni- cians	484	484	1	8	977	47	1 024
Sjukgymnaster Physiotherapists ..	150	418	3	18 ¹ / ₂	589	282	871
Terapeuter Occupational therapists	76	190	1 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	272	182	454
Kuratorer Social workers	91 ¹ / ₂	274	4	5	374	34	408
Undersköterskor Enrolled nurses ..	1 503	2 517	11 ¹ / ₂	120	4 152	974	5 126
Barnsköterskor Infant nurses	678	1 133	88 ¹ / ₂	7	1 906	88	1 994
Läkarsekreterare o. skrivbiträden Doctors' secretaries and typists ..	677	1 353	9	29 ¹ / ₂	2 069	107	2 176
Vårdpersonal i övrigt Auxiliary nursing personnel	4 717	14 729	225	633	20 304	8 180	28 484
Summa vårdpersonal Total nursing personnel	12 849	32 240	529	1 219	46 837	(12 952)	(59 789)
Förvaltn.- och ekonomipersonal i övrigt den 31/12 Administrative and domestic staff 31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt Ad- ministrative staff	496	921	24	45 ¹ / ₂	1 486	333	1 819
Ekonomipersonal i övrigt Domestic staff	2 151	5 957	116	344	8 568	3 593	12 161
Summa tjänster Total	15 496	39 118	669	1 608	56 891	(16 878)	(73 769)

Tabell A 9.1—2

Som framgår av kommentar till tabell A 8 har uppgifter om vårdpersonalen hämtats från vakansrapporter per den 1 oktober. Tjänster och vakanser har från dessa omräknats till heltid; med vakans menas tjänst, som saknar tjänstgörande personal och för vilken vikarie ansetts erforderlig. Tjänst med

utnämnd innehavare, som saknade vikarie räknades icke som vakant före 1964. Uppgifterna om förvaltnings- och ekonomipersonal i övrigt har sammanställts från årsberättelserna och avser den 31 december. För dessa personalgrupper gäller samma vakansbegrepp som tidigare.

Tab. A 9:2. Vakanser bland personalen vid kroppssjukhusen 1965

Vacancies among personnel at somatic hospitals 1965

Källa: Vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

Tjänster <i>Posts (English translation, see table A 9.1)</i>	Under- vissnings- lasarett <i>Teaching hospitals</i>	Övriga delade lasarett <i>Other spe- cialized gen. hosp.</i>	Special- lasarett <i>Single clinic hospitals</i>	Odelade lasarett <i>Non-spe- cialized gen. hosp.</i>	Alla lasarett <i>All general hospitals</i>	Övriga sjukhus <i>Other hospitals</i>	Summa kroppss- sjukhus <i>All somatic hospitals</i>
Vakanta tjänster i behov av vikarie 1/10 <i>Vacancies</i>							
Läkare	28	178	1	16	223	(12)	235
Sjuksköterskor i administration ..	5	35	—	—	40	2 ¹ / ₂	42 ¹ / ₂
Övriga sjuksköterskor	176	632	2	40	850	90	940
Barnmorskor	—	27	—	—	27	11 ¹ / ₂	38 ¹ / ₂
Assistent, lab., op., etc.	57	53	—	—	110	—	110
Sjukgymnaster	6	88	—	4	98	38	136
Terapeuter	4	12	—	1	17	6 ¹ / ₂	23 ¹ / ₂
Kuratorer	6	37	—	4	47	—	47
Undersköterskor	82	100	—	—	182	68	250
Barnsköterskor	5	9	5	—	19	2	21
Läkarsekreterare o. skrivbitr....	14	10	—	—	24	—	24
Vårdpersonal i övrigt	255	271	10	—	536	114	650
Summa vakanser för vårdpers.	638	1 452	19	65	2 173	345	2 518
Vakanser utan vikarie för övrig förvaltnings- och ekonomipersonal 31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt	9	6	—	—	15	2	17
Ekonomipersonal i övrigt	75	54 ¹ / ₂	4	1 ¹ / ₂	134	47	181
Vakanta tjänster i % av tjänster 1/10							
Läkare	2,0	6,9	2,4	27,6	5,5	(1,9)	5,0
Sjuksköterskor (samtliga)	6,0	8,3	1,7	13,4	7,8	3,9	7,1
Barnmorskor	—	5,2	—	—	4,0	18,0	5,2
Assistent, lab., op., etc.	11,8	11,0	—	—	11,3	—	10,7
Sjukgymnaster	4,0	21,1	—	21,6	16,6	13,5	15,6
Terapeuter	5,3	6,3	—	18,2	6,3	3,6	5,2
Kuratorer	6,6	13,5	—	80,0	12,6	—	11,5
Läkarsekreterare och skrivbitr....	2,1	0,7	—	—	1,2	—	1,1
Vårdpersonal i övrigt ¹	5,0	2,1	4,6	—	2,8	2,0	2,6
31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt	1,8	0,7	—	—	1,0	0,6	0,9
Ekonomipersonal i övrigt	3,5	0,9	3,4	0,1	1,6	1,3	1,5

¹ Inkl. undersköterskor och barnsköterskor.
Kommentar, se sidan 27.

Tab. A 10. Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader

Annual running cost of hospitals for somatic diseases (total)

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i> (Tal inom parentes hänvisar till motsvarande grupp av sjukhus i bilaga 1.) (<i>English translation, see table A 5.</i>)	Milj. kr			
	1955 ¹	1960 ¹	1964 ²	1965 ²
Undervisningslasarett (1) <i>Teaching hospitals</i>	..	236,5	458,8	522,0
Övriga delade lasarett (2,3) <i>Other specialized gen. hospitals</i> ..	..	525,6	1 110,3	1 347,6
Speciallasarett (4) <i>Single clinic hospitals</i>	—	—	19,5	21,6
Odelade lasarett (5) <i>Non specialized gen. hospitals</i>	..	47,7	47,9	51,4
Barabördshus <i>Maternity hospitals</i>	5,2	7,2	³⁾	³⁾
Summa lasarett <i>Total</i>	519,2	817,0	1 636,5	1 942,6
Andra sjukhus av lasarettskaraktär (6) <i>Other hospitals of equal character</i>	23,8	29,5	456,0	464,0
Sjukstugor (7) <i>Cottage hospitals</i>	23,6	33,5	54,5	55,2
Fristående förlossningshem (8) <i>Maternity homes</i>	..	0,7	0,5	0,5
Fristående anstalter för tbc-vård (9) <i>Independent TB hospitals</i>	49,8	53,6	61,5	62,7
Fristående epidemivårdanstalter (10) <i>Independent epidemic hospitals</i>	25,5	28,0	22,9	23,4
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka (11) <i>Homes for the chronic sick</i>	72,5	153,0	4251,0	4307,0
Enskilda sjukhem (övriga) (12) <i>Private nursing homes</i> ...	..	9,9	418,0	420,0
Summa <i>Total</i>	724,0	1 125,2	2 100,9	2 475,4

¹ Exkl. pensionsavgifter, avskrivningar och interna poster. — ² Inklusive pensionsavgifter, avskrivningar och interna poster. — ³ Ingår i speciallasarett. — ⁴ Uppskattningar.

Tabell A 10

Kostnaderna avser sjukhusens bruttoutgifter för driften. Inga avdrag har nämligen gjorts för bl. a. bidrag och ersättningar från staten eller andra huvudmän eller för vårdavgifter. Från och med år 1964 upptar sjukhus drivna av landsting och städer utom landsting även pensionsavgifter, avskriv-

ningar och interna poster bland driftutgifterna.

För enskilda sjukhus och sjukhem och sjukhem för långvarigt kroppssjuka under socialvårdsmyndighet, som icke är skyldiga redovisa sin ekonomi i årsberättelsen, har utgifter uppskattats med ledning av dagkostnaden för likartad vård.

Tab. A 11. Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1950—1965*Running cost per bed-day and per admission**Källa: Sjukhusens årsberättelser.*

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Dagkostnad, kr. ¹ <i>Cost per bed-day</i>				Föränd- ring 1964— 1965, %	Kostnad per intagen, kr. ² <i>Cost per admission</i>				Föränd- ring 1964— 1965, %
	1950	1960	1964	1965		1950	1960	1964	1965	
Undervisningslasarett <i>Teaching hos- pitals</i>	33,8	91,8	164,1	189,9	+16	554	1 344	2 193	2 459	+12
Övriga delade lasarett ³ <i>Other speciali- zed gen. hosp.</i>	..	..	114,9	131,7	+15	..	..	1 569	1 816	+16
Speciallasarett <i>Single clinic hospitals</i>	—	—	131,0	148,2	+13	—	—	1 075	1 241	+15
Odelade lasarett <i>Non specialized hosp.</i>	—	62,9	93,6	106,6	+14	331	851	1 790	2 162	+21
Summa lasarett ³ <i>Total</i>	28,4	71,5	124,7	142,8	+15	409	972	1 702	1 951	+15
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	19,8	46,0	73,9	80,2	+9	280	851	1 612	2 066	+28
Fristående anstalter för tbc-vård <i>Independent TB hosp.</i>	16,3	45,5	72,0	85,5	+19	2 745	4 032	6 501	7 265	+12
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hosp.</i>	21,1	59,3	128,7	145,4	+13	293	1 038	2 363	2 639	+12
Sjukhus o. sjukhem för långvarigt kroppssjuka undersjukvårdsstyrelse <i>Homes for chronic sick under health authority</i>	12,4	29,0	47,8	58,2	+22	2 752	6 430	9 209	11 834	+29

¹ Diagram i 1964 års publikation. — ² Inkl. S:t Eriks sjukhus avdelning för mentalsjukvård. — ³ I driftkostnaderna för 1964 och 1965 ingår pensionskostnader och kostnader för interna poster och avskrivningar, till skillnad mot tidigare år.

Tabell A 11

I såväl kostnaden per vård dag som per intagen ingår utgifterna för sjukhusens öppna vård, vilket är oegentligt men oundvikligt,

då sjukhusens bokföring i regel icke medger dessas särskiljande. En specifikation av lasarettens driftkonton framgår av tabell A 12.

Tabell A 12

De olika kostnadskontona i tabellen är uppställda enligt den nya kontoplanen. Som framgår av not till tabell A 10 ingår i driftkostnaderna även pensionskostnader, interna poster och avskrivningar. För att kunna jäm-

föra med tidigare år finns summor även exklusive dessa nämnda utgiftsposter.

Detaljerade uppgifter om de särskilda lasarettens utgifter m. m. lämnas i den årliga redogörelsen »Sjukhusens förvaltnings-ekonomiska statistik» (utgiven av medicinalstyrelsen).

Tab. A 12. Lasarettens driftkonton år 1965 *Running cost of general hospitals*

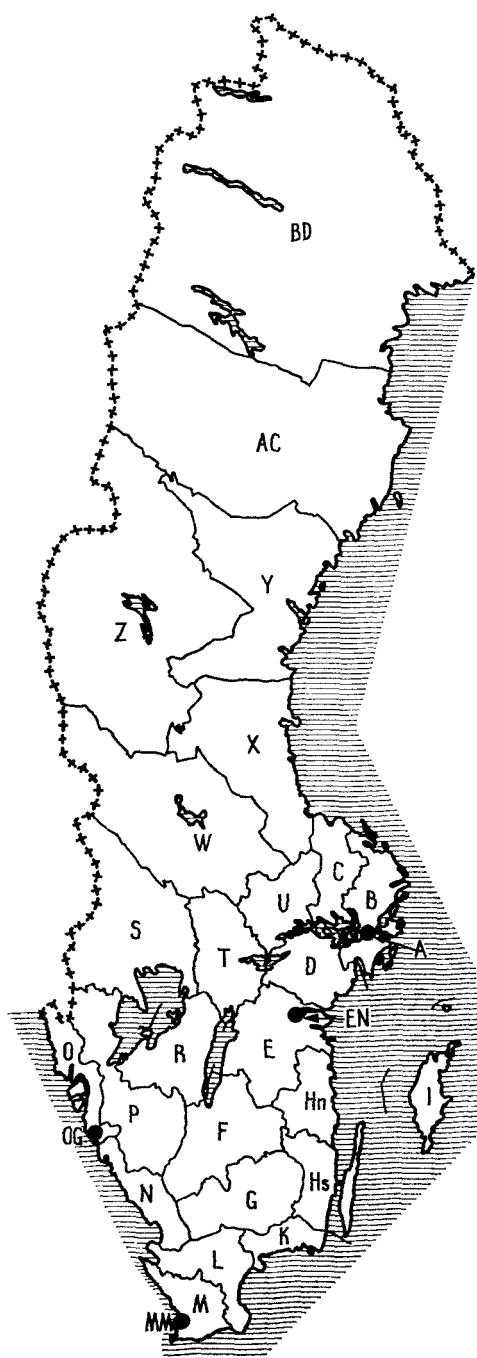
Källa: Redogörelse B i lasarettens årsberättelser.

Kontobeteckning Item	Under- visnings- lasarett Teaching hospitals	Övr. delade lasarett Other specialised general hospitals		Special- lasarett Single clinic hospitals	Odelade lasarett Non-spe- cialized general hospitals	Summa Total
		Städers utom landsting ¹	Lands- tings			
Hela utgiften, 1 000-tal kronor Total cost, 1 000 kr						
Löner och arvoden o. avgifter till sjuk- o. yrkes- skadeförsäkring <i>Salaries a. insurance contributions</i>	351 085	123 118	719 512	15 115	33 209	1 242 039
Läkemedel <i>Drugs</i>	23 705	9 963	51 354	627	1 894	87 543
Sjukvårdsartiklar <i>Dressings</i>	23 341	7 302	44 338	527	1 525	77 033
Förbrukningsart. o. råvaror <i>Articles of consumption and raw materials</i>	35 695	13 589	92 011	1 159	4 684	147 138
Administration o. div. <i>Office expenses</i>	6 950	1 431	14 951	205	779	24 316
Främmande tjänster <i>Outside services</i>	28 839	12 975	41 192	2 282	1 621	86 909
Vårdavg. o. bidrag, skatter, försäkringsavgifter m. m. <i>Care by other, insurance, taxes, etc.</i>	222	76	1 139	126	59	1 622
Interna poster och avskrivningar <i>Internal items and depreciations</i>	26 583	7 379	117 061	420	4 421	155 864
Pensionskostnader <i>Superannuation</i>	25 608	21 789	68 357	1 169	3 209	120 132
Summa kostnader <i>Total</i>	522 028	197 622	1 149 915	21 630	51 401	1 942 596
» » exkl. pensionskostnader interna poster o. avskrivningar	469 837	168 454	964 497	20 041	43 771	1 666 600
Per vård dag, kronor Per patient-day, kr						
Löner och arvoden o. avgifter till sjuk- o. yrkes- skadeförsäkring	127,71	88,57	81,39	103,53	68,90	91,28
Läkemedel	8,62	7,17	5,81	4,29	3,93	6,43
Sjukvårdsartiklar	8,49	5,25	5,02	3,61	3,16	5,66
Förbrukningsartiklar o. råvaror	12,99	9,78	10,41	7,94	9,72	10,81
Administration och diverse	2,53	1,03	1,69	1,40	1,62	1,79
Främmande tjänster	10,49	9,33	4,66	15,63	3,36	6,39
Vårdavg. o. bidrag, skatter, försäkringsavgifter m. m.	0,08	0,05	0,13	0,86	0,12	0,12
Interna poster o. avskrivningar	9,67	5,31	13,24	2,88	9,17	11,45
Pensionskostnader	9,32	15,68	7,73	8,01	6,66	8,83
Summa kostnader	189,90	142,17	130,08	148,15	106,64	142,76
» » exkl. pensionskostnader interna poster o. avskrivningar	170,91	121,18	109,11	137,26	90,81	122,48
Procentuell fördelning Percentages						
Löner och arvoden o. avgifter till sjuk- o. yrkes- skadeförsäkring	67,2	62,3	62,4	69,9	64,6	63,8
Läkemedel	4,5	5,0	4,4	2,9	3,7	4,5
Sjukvårdsartiklar	4,4	3,7	3,7	2,4	3,0	3,8
Förbrukningsartiklar o. råvaror	6,8	6,8	8,0	5,4	9,1	7,5
Administration och diverse	1,3	0,7	1,3	0,9	1,5	1,2
Främmande tjänster	5,5	6,5	3,5	10,6	3,2	4,4
Vårdavg. o. bidrag, skatter, försäkringsavgifter m. m.	0,4	0,3	0,8	0,6	0,1	0,7
Interna poster och avskrivningar	5,0	3,7	10,1	1,9	8,6	8,0
Pensionskostnader	4,9	11,0	5,8	5,4	6,2	6,1
Summa kostnader	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vårdplatser (fastställt antal) den 31/12.....	10 489	5 125	32 235	562	1 831	50 242
Vård dagar, 1 000-tal.....	2 749	1 390	8 840	146	482	13 607

¹Inkl. S:t Eriks sjukhus avdelning för mentalsjukvård. — Kommentar, se sidan 30.

Karta 1. Sjukvårdsområden. Allmänt och speciellt för kroppssjukvården

Principal Districts for Sick Care, somatic care in particular

Landstingsområden County councils' districts

B	=	Stockholms	läns landstings
C	=	Uppsala	»
D	=	Södermanlands	»
E	=	Östergötlands	»
F	=	Jönköpings	»
G	=	Kronobergs	»
Hn	=	Kalmar läns norra	»
Hs	=	Kalmar läns södra	»
I	=	Gotlands	»
K	=	Blekinge	»
L	=	Kristianstads	»
M	=	Malmöhus	»
N	=	Hallands	»
O	=	Göteborgs o. Bohus	»
P	=	Älvsborgs	»
R	=	Skaraborgs	»
S	=	Värmlands	»
T	=	Örebro	»
U	=	Västmanlands	»
W	=	Kopparbergs	»
X	=	Gävleborgs	»
Y	=	Västernorrlands	»
Z	=	Jämtlands	»
AC	=	Västerbottens	»
BD	=	Norrbottnens	»

**Städer utom landsting
County boroughs**

A	=	Stockholm
EN	=	Norrköping
MM	=	Malmö
OG	=	Göteborg

Karta 2. Regionsjukvården Regional hospital organization

Enligt riksdagens beslut år 1960 skall riket vara indelat i 7 sjukvårdsregioner för specialiserade vårdgrenar, som kräver så stort upptagningsområde, att

de vanliga sjukvårdsområdena (landstingens resp. städers utom landsting upptagningsområden) är för små att ensamma uppbära kliniker härför. Regionerna, som benämnes efter den ort där regionsjukhuset (eller -sjukhusen) är beläget, är följande.

Folkmängd 31/12 1965

1. Stockholmsregionen	1 505 849 inv.
2. Uppsalsregionen	1 210 944 »
3. Linköpingsregionen	897 700 »
4. Lund-Malmöregionen	1 360 789 »
5. Göteborgsregionen	1 374 397 »
6. Örebroregionen	771 617 »
7. Umeåregionen	651 366 »

Summa 7 772 662 »

Inom varje region finns en lokal regionsjukvårdsnämnd och för hela riket ett samordnande organ, centrala regionsjukvårdsnämnden.

De heldragna linjerna på kartan anger regionerna, de streckade länsgränserna. (Jfr SOU 1958:26.) Punkterna markerar regionsjukhusen.

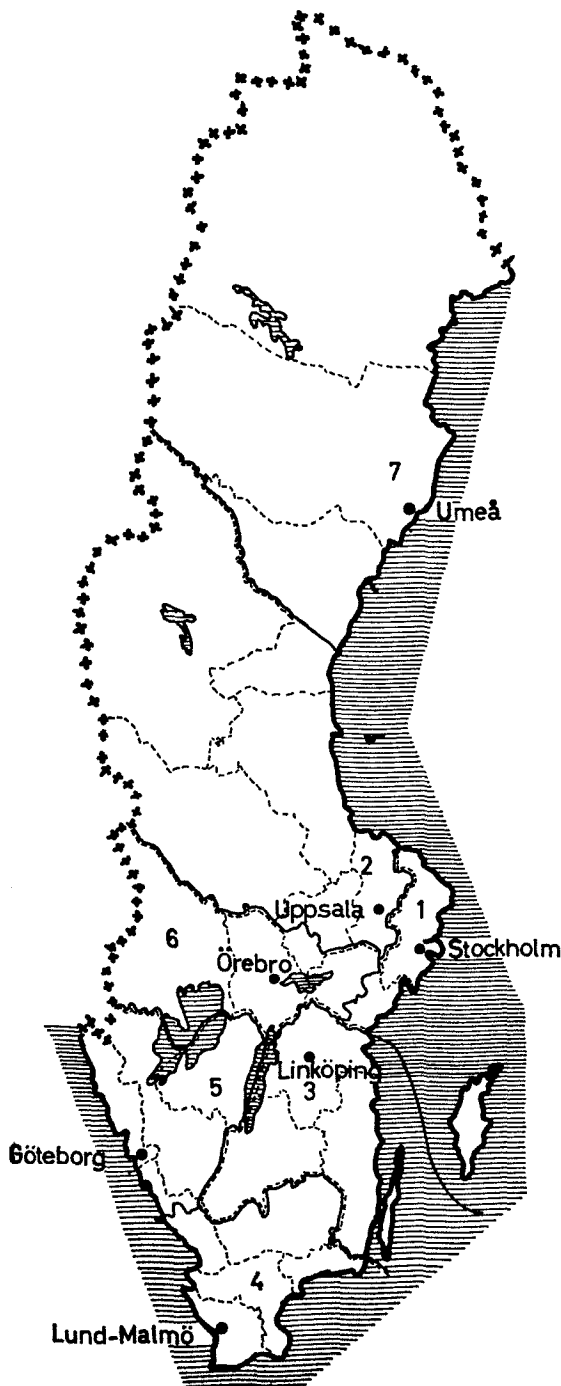
Vid 1965 års ingång var följande regionkliniker m. m. i verksamhet enligt avtal mellan sjukvårdsstyrelserna:

Region, sjukhus och specialitet

- 1 *S:t Eriks sjukhus*: Njurklirik.
- 2 *Akademiska sjukhuset*: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi, neuro-, thorax- och plastikkirurgi; vårdplatser för kardiologi, reumatologi och medicinsk urologi vid medicinska kliniken, barnkirurgi och urologi vid kirurgiska kliniken samt medicinska barnkliniken avdelning för barn med cerebral pares (Folke Bernadotte-hemmet, Valsätra).
- 3 *Linköpings lasarett*: Kliniker för neurologi, radioterapi och neurokirurgi; vårdplatser för njurmedicin vid medicinska kliniken.
- 4 *Lunds lasarett*: Kliniker för njursjukdomar, reumatologi, neurologi, kardiologi, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk), neurokirurgi (2 st), thoraxkirurgi och urologi.
Malmö allmänna sjukhus: Kliniker för thorax- och plastikkirurgi.
- 5 *Sahlgrenska sjukhuset*: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk), neuro-, thorax- och plastikkirurgi; ett kliniskt-bakteriologiskt och ett kliniskt-virologiskt laboratorium; vårdplatser för medicinsk och kirurgisk urologi.
Göteborgs barnsjukhus: Klinik för barnkirurgi och röntgendiagnostisk avdelning.
- 6 *Regionsjukhuset, Örebro*: Kliniker för dermatologi och plastikkirurgi; avdelning för kardiologi vid medicinska kliniken.
- 7 *Umeå lasarett*: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk) och plastikkirurgi; vårdplatser för konstgjord njure vid medicinska kliniken.

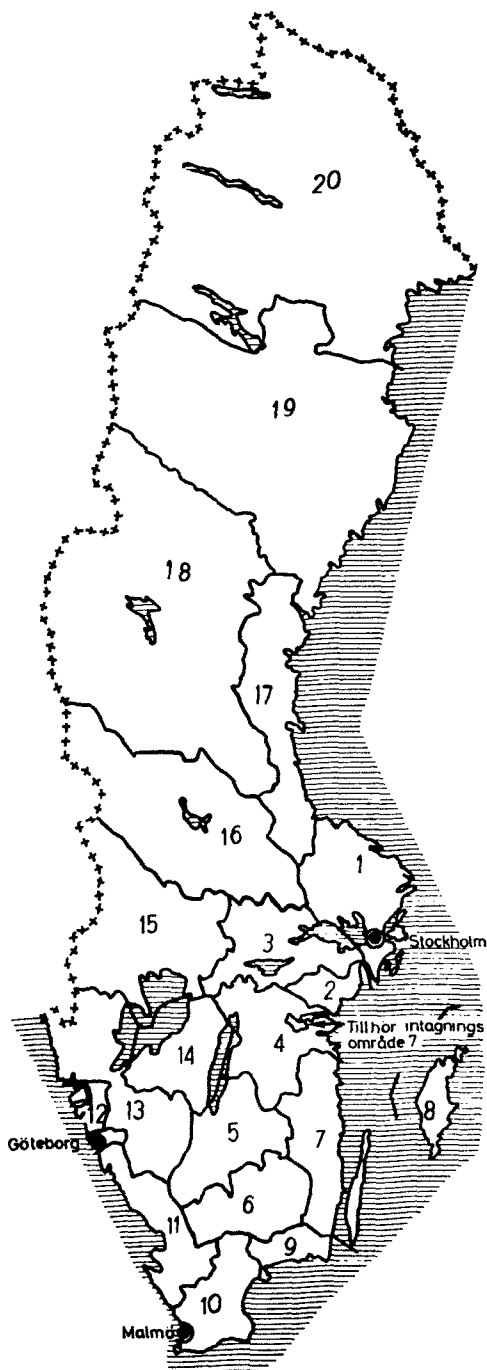
In conformity with a parliamentary decision in 1960 the country is divided into 7 regions for such specialized care for which the county councils and county boroughs are not large enough to support a clinic of their own. The regions and their population are listed above.

At the end of 1964 about 40 such regional clinics and 2 laboratories had been opened in accordance with agreements between the pertinent authorities. These were clinics for kidney diseases, neurology, neurosurgery, dermatology, thoracic surgery, plastic surgery, radiotherapy, urology, child surgery etc.

Karta 3. Mentalsjukhusens upptagningsområden

Certain regions for the care of mentally diseased

De statliga mentalsjukhusens upptagningsområden

State mental hospitals districts

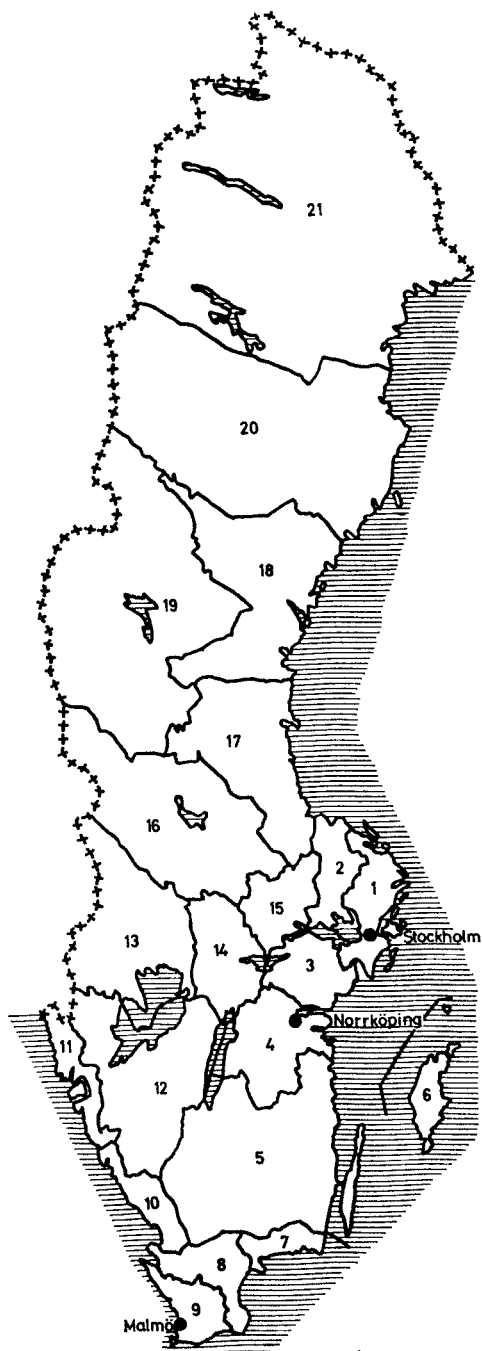
- 1 = Ulleråkers, Uppsala
- 2 = S:ta Annas, Nyköping
- 3 = Sundby, Strängnäs
- 4 = Birgittas, Vadstena
- 5 = Ryhovs, Jönköping
- 6 = S:t Sigfrids, Växjö
- 7 = S:ta Gertruds, Västervik
- 8 = S:t Olofs, Visby
- 9 = Gullberna, Karlskrona
- 10 = S:t Lars, Lund
- 11 = S:ta Marias, Hälsingborg
- 12 = S:t Jörgens, Lillhagen
- 13 = Restads, Vänersborg
- 14 = Falbygdens, Falköping
- 15 = Mariebergs, Kristinehamn
- 16 = Säters
- 17 = Sidsjöns, Sundsvall
- 18 = Frösö, Östersund
- 19 = Umedalens, Umeå
- 20 = Furunäsets, Piteå

De tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö utgör egna upptagningsområden.

De av landsting drivna mentalsjukhusen Mellringe sjukhus och Hälsinge sjukhus mottar patienter från resp. Örebro län och Gävleborgs län.

Desutom gäller, att Psykiatriska sjukhuset, Stockholm, (statligt, tidigare sekundär-sjukhus), enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 10 september 1965 skall ha eget upptagningsområde bestående av: Stockholms stad såvitt avser i staden bosatta eller vistande personer, som icke är berättigade till vård på stadens mentalsjukhus och som icke är kriminalpatienter, Solna, Sundbyberg, Lidingö och Nacka städer, såvitt avser där bosatta eller vistande utländska medborgare.

Karta 4. Centralstyrelsernas för vården av psykiskt efterblivna inskrivningsområden
Local districts for the care of the mentally deficient

Områden under centralstyrelse för vård av psykiskt efterblivna

Local districts for the care of the mentally deficient

1 =	Stockholms	län	landstingsområde
2 =	Uppsala	»	»
3 =	Södermanlands	»	»
4 =	Östergötlands	»	»
5 =	Jönköpings,		
	Kronobergs,		
	Kalmar	»	landstingsområden
6 =	Gotlands	»	landstingsområde
7 =	Blekinge	»	»
8 =	Kristianstads	»	»
9 =	Malmöhus	»	»
10 =	Hallands	»	»
11 =	Göteborgs o.		
	Bohus	»	»
12 =	Älvsborgs o.		
	Skaraborgs	»	landstingsområden
13 =	Värmlands	»	landstingsområde
14 =	Örebro	»	»
15 =	Västmanlands	»	»
16 =	Kopparbergs	»	»
17 =	Gävleborgs	»	»
18 =	Västernorrlands	»	»
19 =	Jämtlands	»	»
20 =	Västerbottens	»	»
21 =	Norrbottens	»	»

Stockholm har egen centralstyrelse och likaså de ur länen utbrutna städerna Norrköping och Malmö.

c. Den psykiska hälso- och sjukvården

Sluten vård

Följande huvudtyper av anstalter kan särskiljas (se tabell A 13 och bilaga 2). *Statens* och *storstädernas* (Stockholms, Göteborgs och Malmö) samt från 1963 landstingens *mentalsjukhus* meddelar den mest kvalificerade vården. Till *storstädernas* och *landstingens sjukhus* utgår statsbidrag. Därjämte finns allttjämt vissa *mindre kommunala mentalsjukhus*, vilkas tillkomst ursprungligen motiverades med det otillräckliga antalet vårdplatser vid de statliga mentalsjukhusen. Detta har nödsakat vissa kommuner att själva ordna vårdplatser för patienter som behövt vård på mentalsjukhus. Dessa sjukhus nedlägges emellertid, allteftersom den statliga mentalsjukvården utbygges. De åtnjuter icke statsbidrag. *Sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* avses för vård av sådana patienter, som ej är i behov av mentalsjukhusens kvalificerade resurser. Dessa hem är dels sådana, som drives av *landsting och städer utom landsting*, dels *enskilda*. De förra har statsbidrag. *Sjukhem för psykopatiska och nervösa barn* hyser ett klientel av speciellt slag, dock närmast hänförligt till mental-sjukvården. De *psykiatriska lasarettsklinikerna*, som ingår i kroppssjukhus, behandlas icke i detta avsnitt (jfr dock kommentaren till tabell A 13).

Gränsen mellan mentalsjukvård och vård av psykiskt efterblivna är i organisatoriskt hänseende icke skarp. Sålunda finns särskilda mentalsjukhus för sådana svårt psykiskt efterblivna, på vilka sinnessjuklagens retentionsrätt skall kunna tillämpas. Även på vanliga mentalsjukhus vårdas en del psykiskt efterblivna. På Källshagens sjukhus finns en särskild avdelning inrättad för ändamålet. Dessa sjukhus och Källshagens berörda avdelning har i statistiken såvitt möjligt räknats till vården av psykiskt efterblivna.

Flertalet anstalter för *psykiskt efterblivna* är upprättade enligt lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, som trädde i kraft den 1 januari 1955. Från lagens tillämpning undantages de som är intagna på eller försöksutskrivna från mentalsjukhus eller staten tillhörig anstalt för psykiskt efterblivna. Landsting och städer utom landsting är såsom huvudmän ansvariga för undervisningen och vården av de efterblivna undantagandes sådana, som är blinda, dövstumma, höggradigt vanföra eller epileptiska eller av annat skäl svårigen kan undervisas eller vårdas tillsammans med andra psykiskt efterblivna samt höggradigt psykiskt efterblivna, som fordrar vård på specialanstalt. (För dessa kategorier har staten ännu ansvaret. Ändring härvidlag sker den 1 januari 1967.) Nämda huvudmän upprättar en plan för ordnandet av undervisningen och vården av de efterblivna inom sitt område. Planen skall upptaga särskolor och vårdanstalter av olika typer (även vissa enskilda); för i planen upptagna anstalter, s. k. *plananstalter*, är huvudmannen ekonomiskt ansvarig.

Vissa enskilda anstalter är icke upptagna i respektive huvudmans plan utan i sär-

	Särskola	Vårdanstalt	Sjukhus	Summa
Statens mentalsjukhus	—	—	2 360	2 360
» övriga anstalter	106	213	—	319
Centralstyrelsers plananstalter	2 457	7 158	—	9 615
Enskilda plananstalter	—	874	—	874
Riksanstalter	70	1 597	—	1 667
Summa 1965	2 633	9 842	2 360	14 835
» 1964	2 798	9 348	2 450	14 596
» 1960	2 931	8 285	2 102	13 318
» 1955	2 226	7 650	2 083	11 959

skild ordning godkända som s. k. *riksanstalter*, vilka mottager efterblivna elever eller patienter från hela riket.

För vården av psykiskt efterblivna redovisas nederst på föregående sida antal av skilda slag av anstalter och vårdplatser den 31/12 1965 (jfr tabell A 13).

Epileptikeranstalterna är drivna av föreningar och enskilda utom en — epilepsisjukhuset Vilhelmsro — som är statlig anstalt t. o. m. år 1966.

Sammanhanget mellan sjukhustyper och vårdformer inom såväl mental- som kroppssjukvården framgår av tabell A 2. Mentalsjukvårdens utveckling i tiden belyses av tabell A 4. Jfr även tabell D 21.

Personalen vid sjukhus för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna redovisas i tabellerna A 14—A 17.

Ekonomiska uppgifter för mentalsjukhusen återfinnes i bilaga 2.

Öppen vård

Den psykiska hälsovården för vuxna är till största delen knuten till den sjukvårdande verksamheten, främst vid de psykiatriska lasaretsklinikerna. Vid statens mentalsjukhus utövar organ för hjälpverksamhet viss rådgivning till enskilda personer och därutöver till olika organ inom socialvård och nykterhetsvård. Sedan 1962 bedrivs även vid vissa statliga mentalsjukhus försöksverksamhet omfattande bl. a. öppen vård och halvöppen vård i form av dag- och nattsjukhusvård. Liknande verksamhet utövas vid storstädernas polikliniker och av vissa socialläkare.

Mentalvårdsbyrån i Stockholm har till huvudsaklig uppgift att bedriva abortförebyggande verksamhet. Rådgivning i mentalhygieniska frågor ingår dock även i byråns verksamhet.

Familjerådgivning i föräktenskapliga, samlevnads- och socialekonomiska frågor har senare år fått ökad betydelse som en mentalhygienisk rådgivningsform vid sidan av till sjukvården ansluten öppen vård.

Redan 1951 inrättades i Stockholms stad en familjerådgivningsbyrå och sedermera har på andra orter ett antal dylika byråer kommit till stånd i kommunal regi. Även vissa ideellt inriktade organisationer har länge bedrivit familjerådgivning i samband med annan mentalhygienisk verksamhet. Hittills hör S:t Lucasstiftelsen i Stockholm samt Svenska föreningen för psykisk hälsovård. Sedan år 1962 har försöksvis anordnad familjerådgivning med statsbidrag (SFS nr 710/1960) funnits i Stockholms stad för en filialbyrå (Nybohovsbacken) samt inom Östergötlands, Västmanlands, Kopparbergs och Västernorrlands läns landstingsområden.

Intresset för denna form av försöksverksamhet i öppen vård är under stigande och t. o. m. år 1965 har statsbidrag till familjerådgivning även beviljats Göteborgs stad, Stockholms och Älvsborgs läns landsting samt Munkfors köping. Rådgivningen kan, förutom familjeärenden, även omfatta rådgivning i sexualfrågor och även förenas med abortrådgivning (byrå av typ I A och I B). Byråerna kan ledas av läkare eller kurator och skall författningsenligt ha konsulter med psykiatrisk och gynekologisk sakkunskap. (Medicinalstyrelsens cirkulär den 31 oktober 1962, MF 1962: 93.)

Den psykiska barna- och ungdomsvården (PBU) bedrivs vid centraler i anslutning till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker och fristående centraler. Verksamheten, som står under medicinalstyrelsens tillsyn, omfattar 42 centraler; 21 av centralerna är anslutna till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker eller motsvarande.

Inom den psykiska barna- och ungdomsvården fanns vid slutet av år 1965 91 läkartjänster, 7 psykologtjänster, 99½ biträdande psykologtjänster, 102 kurators-tjänster och 20 pedagogassistenttjänster.

Hjälpsamhet. Inom varje sjukvårdsområde utövas tillsyn och lämnas hjälp åt från sjukhusen försöksutskrivna och exspektanter. Denna organisation fungerar även såsom psykiatrisk, rådgivande instans inom resp. sjukhusområde. Kostnaderna för denna verksamhet utgörs huvudsakligen av avlöningar och reseersättningar till den personal, som sköter densamma.

Familjevård. Förutom de psykiskt sjuka, som vårdas på anstalterna, finns ett antal, som under sjukhusens överinseende omhändertas i familjevård. I Stockholm och Göteborg är denna vård icke ansluten till sjukhusen och redovisas icke i denna publikation, utan ingår som en del av stadens öppna vård av psykiskt sjuka, för vilken finnes en fristående organisation. Den statliga familjevårdens kostnader redovisas i bilaga 2.

Hälsoöppen vård. Vid vissa mentalsjukhus och psykiatriska lasarettskliniker bedrivs i växande omfattning s. k. dagsjukhusvård. De hittillsvarande erfarenheterna av denna verksamhet får betecknas som goda.

Tabell A 13

För begreppen *sjukhus*, *beläggning* m. m. hänvisas till kommentaren till tabellerna A 1 och A 2. *Vårdplatser och beläggning.* Vårdplatsantalet avser det fastställda antalet vid slutet av året. En del av dessa var sekundärplatser, d. v. s. avsedda för mera långvarigt sjuka (se bilaga 2, sidan 124). Någon redovisning av det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet i likhet med det som beräknas av lasarett m. fl. förekommer icke. Beläggningstalen är beräknade på det fastställda platsantalet i medeltal per år (se tabell A 1). Då platsantalet är känt endast vid slutet av åren, blir kalkylen icke exakt.

Beläggningstal (%) för de senaste åren följer nedan.

	1955	1960	1964	1965
Statens mentalsjukhus	117	103	100	97
Storstädernas mental-sjukhus	104	94	94	94
Mindre kommunala mentalsjukhus	93	98	108	90
Sjukvårdsstyrelser				
sjukhem f. lättsköta	97	95	95	95
Statens mentalsjukhus f. psyk. efterblivna .	104	100	84	84
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna	91	97	93	92
Epileptikeranstalter ..	97	97	89	96

Antalet i medeltal per dag vårdade patienter avser endast dem, som vårdats på själva sjukhusen. I bilaga 2 redovisas även dem, som varit försöksutskrivna eller i familjevård.

Till mentalsjukvården hör också vården

på de *psykiatriska lasarettsklinikerna*. De senare ingår i kroppssjukhusens tal i tabell A 1. Passar man in dem i deras sammanhang med psykiatrin, erhålles följande för år 1965:

	Vårdplatser 31/12	Intagningar	Vård-dagar, 1 000-tal
Psykiatriska kliniker (vuxna)	1 649	17 438	470
Barn- och ungdoms-psykiatriska klin. .	373	2 978	81
Mentalsjukhus enl. tab. A 13	34 118	43 134	11 851
Summa	36 140	63 550	12 402
Därav % psykiatriska kliniker	5,6	32,1	4,4

Ytterligare upplysningar om mentalsjukvården i dess helhet återfinnes i tabellerna A 2 och A 4. Specifikation av de stora mentalsjukhusen finnes i bilaga 2 och av de psykiatriska klinikerna i bilaga 1.

Anstalterna för psykiskt efterblivna (inkl. statens mentalsjukhus för dylikt klientel) redovisade ett antal vårdplatser vid skilda slag av vårdavdelningar och anstalter, som framgår av tab. 13 på sidan 36.

Allmänt gäller om tabell A 13, att vissa anstalter icke lämnat vederbörliga uppgifter om intagningar och vård dagar men att *beräknade tal* har insatts för dem, så att summorna likväl är kompletta. Detta gäller särskilt sjukhemmen för psykopatiska och nervösa barn, men även andra, smärre anstalter.

Tab. A 13. Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1965, deras intagningar, vård dagar och beläggning

Mental hospitals and institutions for mentally deficient and epileptics, beds, admissions, etc.

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i>	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fast- ställt antal) <i>Beds</i>		Intag- ningar <i>Admis- sions</i>	Vård- dagar, 1 000-tal <i>Bed- days, 1 000</i>	Patienter i medel- tal per dag <i>No. of patients per day</i>	Belägg- ning, % <i>Occu- pancy, %</i>
		den ³¹ /12	i medeltal und. året <i>Average during year</i>				
Statens mentalsjukhus <i>State mental hosp.</i>	24	20 408	20 445	24 918	7 245	19 849	97
Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	6	5 446	5 477	11 153	1 879	5 148	94
Landstingens mentalsjukhus <i>Mental hos- pitals in county councils' districts</i>	2	1 380	1 380	3 127	342	937	68
Mindre kommunala mentalsjukhus <i>Small mental hospitals</i>	3	152	152	180	150	1137	90
Sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka <i>Mental nursing homes:</i>							
sjukvårdsstyrelser <i>of county health authorities</i>	74	5 026	5 055	3 112	1 762	4 827	95
enskilda <i>private</i>	85	1 584	1 564	614	543	1 488	95
Sjukhem för psykopatiska och nervösa barn <i>Nursing homes for psychopathic and nervous children</i>	4	122	130	1130	130	182	63
Summa mentalsjukhus <i>Total</i>	198	34 118	34 203	43 134	11 851	32 468	95
Statens mentalsjukhus för psykiskt efter- blivna <i>State mental hospitals for men- tally deficient</i>	5	2 360	2 405	428	738	2 022	84
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna <i>Other establishments for mentally deficient:</i>							
statliga <i>of the State</i>	4	319	338	68	1106	1290	86
centralstyrelser <i>plananstalter of county central boards</i>	109	9 615	9 346	1 644	3 141	8 605	92
enskilda <i>plananstalter private in co- operation with county central boards</i> .	19	874	893	79	292	800	90
enskilda <i>riksanstalter private, other</i> . .	42	1 667	1 734	1130	1600	11 644	95
Summa anstalter för psykiskt efterblivna	179	14 835	14 716	2 349	4 877	13 361	91
Epileptikeranstalter <i>Institutions for epi- leptics</i>							
Epileptikersjukhus <i>Hospital</i>	1	244	244	103	80	219	90
Epileptikerhem <i>Nursing homes</i>	9	716	751	1160	1267	1732	97
Summa anstalter för epileptiker <i>Total</i>	10	960	995	1263	1347	1951	96
Summa summarum <i>Grand total</i> 1965	387	49 913	49 914	45 746	17 075	46 780	94
1964	387	49 910	49 546	42 490	17 080	46 665	94
1960	359	47 227	46 839	131 300	17 042	46 563	99
1955	319	42 718	42 561	24 146	16 333	44 748	105
1950	275	40 244	39 922	17 927	..	..	..

¹ Uppskattat tal.

Tab. A 14. Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1965

Personnel at establishments for mentally diseased, and epileptics

Källa: Tjänsteförteckningar i medicinalstyrelsen och sjukhusens årsberättelser.

	Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka ¹ <i>State mental hospitals for mentally diseased</i>	Storstädernas och landstingens mentalsjukhus <i>Mental hospitals²</i>	Lands- tingens o. städernas u. landsting sjukhem <i>Homes for mentally diseased</i>	Övriga anstalter ³ <i>Other establishments</i>	Summa för vård av psykiskt sjuka <i>Total for mental diseases</i>	Epileptiker- anstalter <i>Establishments for epileptics</i>
Läkare <i>Physicians</i>	318	120	(80)	(92)	(610)	(13)
Lärarpersonal <i>Teachers</i>	—	—	—	22	22	22
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	9 015	3 153	1 117	484	13 769	282
Förvaltningspersonal <i>Administrative staff</i>	444	³ (98)	⁴ (42)	46	(630)	22
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	1 759	³ (557)	330	164	2 810	131
Summa Total	11 536	(3 928)	(1 569)	(808)	(17 841)	(470)

¹ Inkl. rättspsykiatriska avd. o. familjevård; exkl. Källshagens avd. för psykiskt efterblivna.

² *Of the three largest cities and in county councils' districts.*

³ Personalen på S:t Eriks sjukhus redovisad i tabeller för kroppssjukvård.

⁴ Personal, som i årsberättelse redovisats som gemensam med ett flertal sjukhus har icke medtagits i tabellen.

⁵ Uppskattning.

Tabell A 14

Uppgifterna avser tjänster, vad avser statens mentalsjukhus men i övrigt personer. I talen för statens mentalsjukhus har inräknats tjänster för 29 läkare, 95 »övrig vårdpersonal», 21 förvaltningspersonal och 3 ekonomipersonal allt inom den statliga hjälpverksamheten och familjevården och 17 läkare, 14 »övrig vårdpersonal» och 14 kontorspersonal tillhörande de rättspsykiatriska avdelningarna. Atskilliga av i tab. A 14 upptagna läkartjänster, nämligen de som är knutna till vårdhem o. dyl., gäller deltidsanställda och en del av dessa innehas

av läkare vid större mentalsjukhus eller tjänsteläkaren på orten.

I tabellen ingår som föreståndarinnor eller som översköterskor en del examinerade sjuksköterskor. Dessas antal vid slutet av år 1965 var ca 400 på de statliga mentalsjukhusen, ca 270 på de treorstädernas mentalsjukhus (jfr tab. A 16) och ca 100 på landstingens mentalsjukhus. Dessutom fanns ca 130 examinerade sjuksköterskor vid landstingens vårdhem för lättskötta psykiskt sjuka.

Jordbrukspersonalen vid mentalsjukhusen har räknats i gruppen ekonomipersonal.

Tab. A 15. Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1965
Personnel at establishments for mentally deficient

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna ¹ <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	Övriga statens anstalter för psykiskt efterblivna <i>Other state institutions</i>	Plananstalter för psykiskt efterblivna <i>In authorized plan</i>		Riksanstalter för psykiskt efterblivna <i>Private institutions</i>	Summa för undervisn. och vård av psykiskt efterblivna <i>Total for mentally deficient</i>
			landstings och städers utom landsting under county and county borough authority	enskilda <i>private owned</i>		
Läkare	26	..	..	..	..	(26)
Lärarpersonal	—	14	339	1 ^{1/2}	24 ^{1/2}	379
Övrig vårdpersonal ...	1 062	92	3 085	199	387	4 825
Förvaltningspersonal .	56	11	140	19	47	273
Ekonomipersonal	232	68	1 040	89	171	1 600
Summa	1 376	185	4 604	308	630	(7 103)

¹ Inkl. Källshagens avd. för psykiskt efterblivna.

Tabell A 15

Uppgifterna om personalen avser i huvudsak antalet personer; endast för statens mentalsjukhus gäller de tjänster.

År 1965 ingick ett 80-tal examinerade sjuksköterskor bland vårdpersonalen. Jordbrukspersonalen vid landstings och enskilda anstalter har — till skillnad mot vid mentalsjukhusen — räknats som vårdpersonal.

Tab. A 16. Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1965
Posts and vacancies among nursing personnel at mental hospitals

Källa: Enquête till statens mentalsjukhus; årsberättelser.

Tjänster <i>Posts</i>	Statens, oktober 1965 <i>State hospitals</i>	Storstädernas okt. 1965 <i>Three largest cities</i>
Läkare <i>Physicians</i> ...	318	105
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>	9 015	294
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>		2 364
Därav vak. med behov av vikarie <i>Vacancies without replacements</i>		
Läkare	79	1
Sjuksköterskor	1 178	20
Övrig vårdpersonal		16
Vakanser % av tjänster <i>Vacancies %</i>		
Läkare	24,8	1,0
Sjuksköterskor	12,0	6,8
Övrig vårdpersonal		0,7

¹ Avser april 1966.

Tabell A 16

I tjänsterna vid statens mentalsjukhus (exkl. sjukhusen för psykiskt efterblivna) har inbegripits tjänsterna vid rättspsykiatriska avdelningar och vid hjälpverksamhet och familjevård. Se kommentar till tabell A 9 betr. begreppet vakant tjänst. Förutom tabellens uppgifter kan nämnas, att 25 läkartjänster, varav 19 vid statens mentalsjukhus, uppehölls av svensk medicine studerande.

Tabell A 18

I beräkningen för de statliga mentalsjukhusen ingår även dylika sjukhus för psykiskt efterblivna, och förorstädernas mentalsjukhus ingår icke S:t Eriks sjukhus mentalklinik (jfr bilaga 2). Kostnaden för familjevård och hjälpverksamhet ingår icke.

Tab. A 17. Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna år 1965 *Nursing personnel per 100 beds at establishments for mentally diseased and mentally deficient*

	Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka <i>State mental hospitals</i>	Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	Landstings ¹ sjukhem för lättakötta psykiskt sjuka <i>Homes for mentally diseased</i>	Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	Landstings och städers utom landsting plananstalter för psykiskt efterblivna ²
Läkare <i>Physicians</i>	1,4	1,9	..	1,1	..
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	43,7	48,1	22,2	45,0	43,6
Förvaltningspersonal <i>Administrative staff</i> ..	2,1	2,5	(0,8)	2,4	1,5
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	8,6	28,9	6,6	9,8	10,8
Summa <i>Total</i>	55,8	(60,4)	(29,6)	58,3	(47,9)

¹ o. städers u. landsting. — ² Exkl. S:t Eriks sjukhus. — ³ *Nursing homes for mentally deficient under county and county borough authority.* — ⁴ Inkl. lärarpersonal.

Tabell A 17

Tabellen avser tjänster vad angår statens mentalsjukhus men i övrigt anställda personer. Uppgifterna om personal på 100 vårdplatser ger icke full rättvisa åt utvecklingen för de stora mentalsjukhusens del, om man jämför med tidigare årgångar av denna publikation emedan överbeläggningen på vårdplatserna minskats under senare tid. Sistnämnda förhållande spelar däremot ingen roll för vidstående uppgifter om läkartätheten, emedan dessa enligt praxis räknats på antalet på sjukhusen befintliga patienter. Hjälpverksamhet och familjevård är icke medräknade. Personalen på landstingens mentalsjukhus har icke redovisats i tabellen.

Antal i genomsnitt per dag befintliga patienter per läkartjänst

In-patients per day per physician

År	Statens mentalsjukhus (för psykiskt sjuka)	Storstädernas mentalsjukhus
1947.....	153	116
1950.....	152	91
1955.....	140	83
1960.....	103	55
1961.....	95	53
1962.....	86	51
1963.....	77	50
1964.....	71	51
1965.....	69	49

Tab. A 18. Driftkostnad per vård dag inom mentalsjukvården

Running cost per bed-day

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Dagkostnad, kr						Förändring
	1948	1957	1960	1963	1964	1965	1964—1965 %
Statliga mentalsjukhus	8,3	18,4	23,8	34,2	38,3	44,4	+ 16
Familjevården vid statliga mentalsjukhus	3,3	7,2	8,6	10,4	11,2	12,3	+ 10
Storstädernas mentalsjukhus	11,7	26,0	33,0	42,4	50,0	58,4	+ 17
Landstingens och städers utom landsting sjukhem för psykiskt sjuka...	6,0	12,5	15,3	20,7	24,1	30,4	+ 26

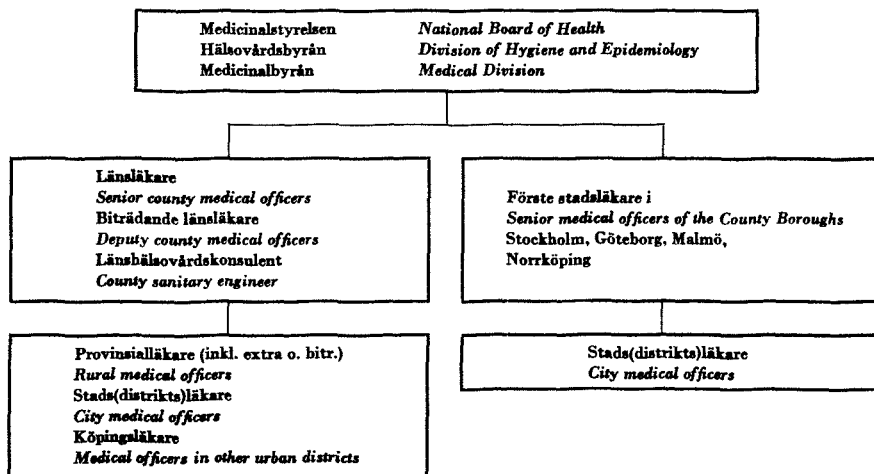
¹ Korrigerat tal. — Kommentar, se sid. 41.

d. Vissa fristående organ och verksamheter

Tjänsteläkarna

Läkare i Sverige bildade i mitten av 1600-talet en sammanslutning, collegium medicorum, för tillvaratagande av sina intressen. Enligt kungl. resolution år 1663 ålades dess medlemmar att utöva enskild sjukvård mot en av collegium och magistraten i Stockholm gemensamt upprättad taxa. Vidare hade de vissa skyldigheter i fråga om bekämpande av epidemier. Enligt år 1688 utfärdade privilegier skulle av collegium förordnade provincialmedici svara för sjukvården ute i landet, envar i ett eller flera län. Titeln provincialmedicus utdelades emellertid även till läkare med annan verksamhet. År 1744 utfärdades kungl. instruktion »för de provincialdoktorer, som av Kungl. Maj:t och kronan eller på städernas stater njuta någon viss och ständig lön». Deras huvudsakliga arbetsuppgift var öppen sjukvård, meddelad utan ersättning till fattiga sjuka och i övrigt mot fastställd taxa. Fanns sjukhus (»hospital») inrättat i den stad där tjänsteläkaren bodde, ingick i hans skyldigheter att vårda där intagna sjuka. Genom 1890 års allmänna läkarinstruktion blev stadsläkarinstitutionen föremål för reglering i allmän författning och genom samma instruktion tillkom förste provinsialläkarna för uppgifter, vilka huvudsakligen tillhör den allmänna hälso- och sjukvården. Tjänsteläkarväsendet reglerades sedermera i allmänna läkarinstruktionen av år 1930 och innefattade icke blott provinsial- och stadsläkare utan även köpings- och municipalläkare samt av kommuner och landsting avlönade extra provinsialläkare. Allmänna läkarinstruktionen 1963 samt sjukvårdslagen, som trädde i kraft 1 juli 1963 och hälsovårdsstadgan av 1958 med ändringar 1963 reglerar nuvarande tjänsteläkarväsende. Med tjänsteläkare förstås provinsialläkare, biträdande och extra provinsialläkare samt statsdistriktsläkare. Huvudmän för provinsialläkarna (ordinarie, biträdande och extra) är sedan den 1 juli 1963 landstingskommunerna. (Beträffande organisationen i övrigt se sidan 3 och följande).

LÄNS-, PROVINSIAL- och STADSLÄKARVÄSENDET MEDICAL OFFICERS' SERVICE

Enligt läkarinstruktionen skall stadsläkare under hälsovårdsnämnden öva tillsyn över allmänna hälsovården i staden. I stad, som tillhör landstingskommun, är han närmaste förman för stadsdistriktsläkaren. I stad, som ej tillhör landstingskommun, fullgör förste stadsläkare jämväl de uppgifter som ankommer på länsläkare.

I juli 1962 upphörde förste provinsialläkarinstitutionen. I dess ställe trädde den av 1961 års höstriksdag antagna länsläkarorganisationen. Ifrågavarande omorganisation hade förberetts under nära 20 års tid. Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket, har i sitt betänkande år 1958 bl. a. ingående upptagit frågan om länsläkarorganisationen. 1965 års instruktion reglerar länsläkarväsendet. Organisationen har bl. a. inseeende över tjänsteläkarna och annan medicinalpersonal samt har att ägna tillsyn åt hälso- och sjukvårdande verksamhet inom länet. Utöver länsläkare (förutvarande förste provinsialläkaren) har den nya organisationen tillförts ytterligare kvalificerade läkarkrafter genom att befintliga arvodestjänster som biträdande förste provinsialläkare successivt utbytes mot heltidstjänster som biträdande länsläkare. Som framgår nedan fanns 13 sådana tjänster vid årsskiftet 1965/66. Avsikten är att de återstående länen efter hand skall erhålla biträdande länsläkare. I länsläkarorganisationen ingår också för varje län en länshälsovårds-konsulent, under år 1965 fanns sammanlagt 20. För befattningshavare inom läns-läkarorganisationen skall, liksom för de förutvarande förste provinsialläkarna, staten vara huvudman.

Den 1 januari 1966 fanns 24 länsläkartjänster, 13 tjänster för biträdande läns-läkare, 11 tjänster för biträdande förste provinsialläkare och 743 tjänster för provinsialläkare (ordinarie, extra och biträdande). Av tjänsterna som biträdande förste provinsialläkare innehades 7 av provinsialläkare. Antalet biträdande provin-sialläkartjänster var 5. Diagrammet sidan 43 visar, hur tjänsteläkarväsendet är organiserat. Till skillnad mot diagrammet på sidan 2 illustrerar det emellertid icke hur huvudmannaskapet är fördelat mellan stat, landsting o. s. v. utan hur de olika läkargrupperna är underställda varandra i det hälsovårdande arbetet.

Förste stadsläkartjänsterna var 4 (i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrkö-ping) och stadsläkartjänsterna 30, varav 5 i nämnda städer. Förste stadsdistrikt-s och stadsdistriktsläkartjänsterna var 213 och socialläkartjänsterna 11.

Vakanssituationen vad gäller provinsialläkarna var den 1 april 1966 följande. Av 750 provinsialläkartjänster (ordinarie, extra och biträdande) var 154 ej uppe-hållna av legitimerade läkare eller läkare med tidsbegränsad behörighet. 75 av dessa var vakanta utan vikarie och uppehölls av provinsialläkare i angränsande distrikt.

Antalet provinsialläkar-distrikt utgjorde 536. Inom 57 av dessa fanns tvåläkar-stationer och inom 10 treläkarstationer.

Distriktsvården m. m.

Enligt en år 1920 utfärdad kungörelse skulle statsbidrag till avlöning av distriktssköterskor utgå till landsting, landskommun eller sammanslutning av landskommuner, som inom resp. områden anordnat distriktsvård enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan. År 1935 genomfördes en distriktsvårdsreform, som innebär, att statsbidrag endast utgår till landsting. Distriktssköterskorna vilkas verksamhet till stor del är förlagd till landsbygden skall förutom att svara för sjukvård i hemmen bedriva hälsovårdsupplysning samt i övrigt medverka inom hälsovårdens olika grenar såsom förebyggande barnavård, skolhälsovård och dispensärvård. Verksamheten regleras genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 28 juni 1935 angående statsbidrag till distriktsvård med kungörelser om ändring (26 maj 1961, 10 maj 1963 och 3 juni 1965) och medicinalstyrelsens normalinstruktion för distriktssköterska (30 juli 1964) och för första distriktssköterskor (20 nov. 1942). Se vidare tabell A 19.

Tab. A 19. Distriktssköterskornas verksamhet

Public Health Nurses' activity

År Year	Antal distrikts- sköterskor No. of nurses	Hembesök per distriktssköterska Home visits per nurse I sjuk- vård ¹ Curative care	I hälso- vård Health care	Biträdd vid läkarmot- tagning i häl- sovård, Cgr per sjuksköt- erska Assisted doc- tor in health clinics. Times per nurse
1950	1 264	699	468	43
1955	1 502	799	374	35
1960	1 598	825	304	35
1962	1 609	830	281	29
1963	1 651	840	266	28
1964	1 664	852	264	30
1965	1 697	862	251	28

¹ I större stad består distriktssköterskans verksamhet som regel enbart av sjukvård.

Talen är sammanställda från landstingens årsberättelser angående distriktsvården. I antalet distriktssköterskor ingår vikarier men icke första och bitr. första distriktssköterskor. Hela antalet hembesök för sjukvård år 1965 var 1 462 078 och för hälsovård 426 005 varav 367 188 i spädbarns- och småbarnsvård. Dessutom mottogs 1 456 596 besök av patienter i distriktssköterskans egen mottagning, därav 343 981 i hälsovård.

Distriktsskötersketjänsternas antal inom olika sjukvårdsområden redovisas i tabell B 5.

Antal yrkesverksamma sjuksköterskor i september 1965 med tjänstgöring motsvarande distriktssköterskornas och verksamheten företrädesvis förlagd till städer var följande: Vid barnavårds- och mödravårdscentraler 370, fristående polikliniker 60, läkarmottagningar 420, skolhälsovård 720, dispensärer och skärmbildscentral 113, stadssjukvård 91 och församlingsvård 208.

Den förebyggande mödra- och barnavården

Bland de befolkningspolitiska åtgärderna under 1930-talet i anledning av den sjunkande nativiteten ingick, fr. o. m. år 1938, statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård. Bidragen utgår för närvarande enligt kungörelse den 15 juni 1944 till landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Den förebyggande mödra- och barnavården är en organisation för kostnadsfri hälsokontroll av blivande och nyblivna mödrar och av barn i förskoleåldern i landstings och staders utom landsting regi. Centralerna är oftast belägna vid lasarett med tillgång till specialutbildade läkare, och stationerna står i regel under ledning av provinsialläkare. Verksamheten består främst av mottagningar hos organens (centralernas, stationernas etc.) läkare, barnmorskor och sjuksköterskor samt av besök i hemmet. Mödrarna erhåller alla de läkemedel som erfordras för behandling av graviditetskomplikationer och både mödrar och barn erhåller behövliga skyddsläkemedel, såsom vitamin- och järnpreparat o. s. v. Mödragymnastik anordnas. Råd ges också angående födelsekontroll. Även resorna till mottagningarna är kostnadsfria. Organisationen omfattar hela landet.

Uppgifter om antalet mödra- och barnavårdscentraler och -stationer, övervakade mödrar och barn samt om kostnaden för verksamheten lämnas i tab. A 20. Medeltal besök per barnaföderska på läkares resp. barnmorskors mottagningar, som angivits i tabellen, har räknats fram genom att sätta antalet besök i förvård och eftervård i förhållande till antalet nyinskrivna gravida inom de olika sjukvårdsområdena.

(Forts. på sidan 48)

Tab. A 20. Den förebyggande mödra- och barnvården år 1965

Källa: Mödra- och barnvårdsorganens årsberättelser.

Län, städer Counties, county boroughs	Antal hälsovårdsorgan Services								Barnaföderskor Mothers				
	Mödravårdscentraler, typ I Type I Maternal Welfare Centres	Barnavårdscentraler, typ I Type I Children's Welfare Centres	Mödravårdscentraler, typ II	Barnavårdscentraler, typ II	Mödra- och barnavårdscentraler, typ II	Barnavårdsstationer Child welfare stations	Mödra- och barnavårdsstationer	Mödra- och barnavårdsfilialer Mat. and child welfare branches	Hela antalet ¹ Total number of mothers	Övervakade ² Supervised	Medeltal besök per barnaföderska ⁴ Visits per mother		
										Antal Number	hos läkaren	hos barnmorskan	hembesök av barnmorskan
1 Stockholms stad	16	67	—	—	—	—	—	—	21 802	8 576	5,1	4,7	0,3
2 Stockholms län	7	11	3	5	—	15	23	51		9 493	3,6	6,6	0,4
3 Uppsala län	2	5	2	1	—	1	9	6	4 241	3 407	3,3	6,8	0,4
4 Södermanlands län	1	7	4	2	—	6	6	32	3 918	4 177	3,0	6,6	0,4
5 Norrköpings stad	2	3	—	—	—	—	—	—	5 713	1 403	4,4	8,2	0,0
6 Östergötlands län i övr.	3	3	—	—	—	2	17	21		4 265	4,0	7,2	0,6
7 Jönköpings län	1	4	7	5	—	6	12	30	4 808	4 395	3,5	5,5	0,6
8 Kronobergs län	1	1	—	—	—	1	19	20	2 412	2 222	3,1	6,1	0,9
9 Kalmar läns norra	1	1	1	—	—	4	11	12	3 479	1 283	2,6	5,7	0,5
10 Kalmar läns södra	1	2	2	1	1	3	8	10		2 490	3,5	5,9	0,2
11 Gotlands län	—	1	1	—	—	1	6	4	827	854	2,7	5,0	1,1
12 Blekinge län	1	2	—	—	—	2	14	14	1 930	2 136	2,4	6,9	0,8
13 Kristianstads län	2	2	2	1	—	7	19	19	4 671	3 291	2,8	7,6	0,6
14 Malmö stad	1	10	—	—	—	—	—	—	4 013	1 729	4,2	5,3	0,0
15 Malmöhus län i övr.	2	8	3	1	3	6	16	22	6 199	3 936	3,3	6,8	0,4
16 Hallands län	1	2	2	1	—	3	11	21	2 651	2 061	3,1	5,4	0,3
17 Göteborgs stad	7	38	—	—	—	—	—	—	7 134	5 292	3,8	6,7	0,4
18 Göteb. o. Boh. l. i övr.	3	3	—	—	—	2	22	32	4 322	3 841	3,2	7,2	0,6
19 Älvsborgs län	2	5	5	4	—	—	32	29	5 764	5 170	2,7	6,6	0,5
20 Skaraborgs län	3	3	—	—	—	1	25	9	3 973	3 381	2,8	6,7	0,3
21 Värmlands län	1	2	4	2	—	7	25	26	4 172	3 760	3,4	5,7	0,8
22 Örebro län	1	3	3	4	—	5	15	23	3 944	3 677	3,4	7,5	1,1
23 Västmanlands län	2	3	2	3	—	12	7	12	4 347	4 175	3,2	5,3	0,5
24 Kopparbergs län	2	2	—	—	4	2	25	24	4 170	4 200	2,7	6,2	0,6
25 Gävleborgs län	2	3	4	3	—	6	24	22	4 354	4 212	3,0	8,2	0,7
26 Västernorrlands län	3	4	1	—	1	8	24	17	3 972	4 243	3,5	6,6	0,9
27 Jämtlands län	1	1	1	—	—	1	20	24	1 827	1 904	3,4	6,5	0,9
28 Västerbottens län	2	2	1	—	—	1	29	20	3 453	3 596	3,6	4,4	0,5
29 Norrbottens län	4	5	3	—	—	3	20	18	4 539	4 542	3,5	4,9	1,1
30 Summa Total	75	203	51	33	9	105	439	518	122 635	107 711	3,4	6,3	0,5

¹ Dessutom mottagningar på tjänsteresor till avlägsen belägna platser.² Uppgifterna om hela antalet barnaföderskor avser förlösta mödrar enligt tabell D 13, sidorna 98 och 99.³ Inbegriper graviditeter som avslutats före 28:e havandeskapsveckan.⁴ Inkluderar i kolumnerna »besök hos läkaren» och »besök hos barnmorskan» även kvinnor, som erhållit eftervård.

Maternity and child welfare

Spädbarn Infants					Småbarn Little children								Utgifter för driften, kr Running cost	
Antal levande födda ^a Number of live born	Antal övervakade Number supervised	Medeltal besök per spädbarn Visits per infant			Antal över- vakade ettåringar Number supervised one year old children	Medeltal besök per 1-åring Visits per one year old child			Antal över- vakade 2—7- åringar Number super- vised 2—7 years	Medeltal besök per 2—7-åring Visits per 2—7 year old child				
		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		
10 138	9 265	5,0	3,3	3,4	8 471	1,8	1,5	0,5	27 781	1,3	0,7	0,4	4 827 277	1
12 376	12 475	3,4	3,9	2,0	10 657	0,9	0,8	0,3	20 223	0,7	0,6	0,3	1 897 248	2
3 416	3 411	5,0	1,2	3,5	3 315	1,8	0,5	1,0	6 513	1,0	0,2	0,7	801 086	3
3 986	4 259	4,0	1,3	2,7	3 743	1,3	0,6	0,7	11 650	0,8	0,4	0,5	869 464	4
1 468	1 474	5,1	2,1	—	1 495	1,6	0,4	—	4 603	0,7	0,1	—	443 687	5
4 313	4 409	4,4	0,5	3,7	4 173	1,4	0,5	0,8	10 241	0,7	0,2	0,5	992 003	6
4 695	4 611	3,7	1,2	2,9	4 214	1,5	0,6	0,6	10 870	0,8	0,3	0,4	851 272	7
2 430	2 407	3,5	1,1	3,2	2 348	1,6	0,5	0,5	6 463	0,6	0,5	0,4	435 016	8
1 258	1 249	5,1	1,0	4,7	1 321	1,4	0,5	0,9	4 779	0,9	0,2	0,5	248 748	9
2 241	2 261	3,8	1,3	4,3	2 084	1,5	0,7	0,9	6 366	0,8	0,3	0,4	402 868	10
839	821	4,5	0,7	4,8	881	0,7	0,4	1,1	3 294	0,4	0,3	0,8	194 333	11
2 381	2 382	4,1	2,4	2,4	2 207	1,3	0,9	0,7	6 261	0,6	0,4	0,5	321 854	12
3 873	3 876	3,7	1,0	3,3	3 606	1,5	0,5	0,9	11 687	0,7	0,3	0,5	403 526	13
4 003	3 832	5,7	4,2	4,4	3 736	1,4	2,4	0,2	13 697	0,9	1,3	0,2	1 388 283	14
6 592	6 799	3,7	2,9	3,5	6 211	1,3	1,2	0,7	14 714	0,8	1,0	0,4	1 129 365	15
2 645	2 713	4,0	0,5	3,8	2 320	1,6	0,2	0,9	6 902	0,7	0,2	0,7	444 593	16
7 015	6 396	4,5	4,6	3,2	6 306	1,3	0,8	0,7	20 418	0,7	0,4	0,6	2 190 035	17
4 103	4 171	4,0	3,1	4,2	4 227	1,1	1,0	0,9	13 427	0,5	0,6	0,5	630 358	18
6 108	6 129	4,3	1,9	3,3	5 699	1,7	0,8	0,7	12 045	0,7	0,4	0,4	1 190 320	19
4 043	3 990	3,4	1,9	4,1	3 596	1,1	0,6	0,8	8 630	0,7	0,5	0,5	482 537	20
4 187	4 086	3,8	1,0	3,4	4 003	1,9	0,3	0,8	10 753	0,9	0,2	0,5	1 467 818	21
3 990	4 016	4,5	1,4	4,0	4 012	1,3	0,4	0,8	13 717	0,9	0,3	0,7	961 666	22
4 405	4 502	4,4	1,3	2,9	4 294	1,6	0,6	0,7	12 689	0,8	0,4	0,5	840 904	23
4 177	4 344	3,6	1,2	3,2	3 977	1,6	0,6	0,6	4 880	0,9	0,3	0,4	683 635	24
4 343	4 523	4,1	1,3	5,0	4 361	1,4	0,4	0,8	11 914	0,7	0,3	0,1	1 351 636	25
3 959	4 047	4,3	0,7	4,2	3 909	1,5	0,2	1,1	12 819	0,7	0,2	0,7	1 007 922	26
1 845	1 840	3,8	0,6	4,2	1 925	1,6	0,4	1,4	7 476	0,9	0,2	1,0	438 035	27
3 595	3 488	4,2	0,4	4,3	3 476	1,7	0,3	1,5	10 406	0,8	0,1	1,1	721 316	28
4 382	4 559	3,0	1,0	4,6	4 662	1,6	0,8	1,6	16 477	0,6	0,4	1,0	1 206 315	29
122 806	122 335	4,1	2,1	3,4	115 229	1,4	0,8	0,7	321 695	0,8	0,5	0,5	28 823 120	30

⁵ Definitiv uppgift ur »Folkmängdens Förändringar» 1965.

⁶ Antalet övervakade spädbarn tenderar att vara

något för högt beräknat i jämförelse med antalet levande födda barn under året därför att en del barn som fötts under föregående år medräknats.

(Forts. från sidan 45)

Barn räknas som övervakat om det kontrollerats på barnavårdscentral, -station eller hembesök därifrån gjorts under året.

Utöver vad som framgår av tabellen kan nämnas följande ur centralernas och stationernas årsberättelser. Antalet skyddskoppypade barn var 111 102, trippelpympade 98 780 och polioympade 129 245. Av 110 826 barn, som under första halvåret av sin levnad kontrollerats på central eller station hade 59 470 fått enbart bröstmjölk under minst 2 månader, 30 434 under minst 4 månader och 16 230 under minst 6 månader. Av 41 067 under året synprövade barn hade 34 964 synskärpa 5/5 på båda ögonen och 2 357 synskärpa mindre än 5/5 på ena eller båda ögonen. Under året hörselprövade barn var 15 393 varav 1 612 remitterats till hörcentral. Prov på fenylketonuri hade gjorts på 81 446 barn varav 4 med positivt resultat.

Antal deltagare i mödragymnastik var 25 814 eller 24 procent av samtliga »övervakade» blivande mödrar.

Förlossningsvården

Statsbidrag till uppförande eller inrättande av *förlossningsanstalter* utgår enligt kungl. kungörelse den 21 juni 1937.

Antalet anstalter och vårdplatser för förlossningsvård utgjorde den 31 december 1965:

	Typ I Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Typ II Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Typ III Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Summa Antal anstal- ter	Antal vård- platser
Lasarett (inkl. bb-hus)	48	2 413	58	854	—	—	106	3 267
Sjukstugor m. m.	—	—	29	217	3	15	32	232
Fristående förloss- ningshem	—	—	—	—	6	25	6	25
Summa	48	2 413	87	1 071	9	40	144	3 524

Typindelningen förklaras i not till tabell D 13. De två kvinnoklinikerna på Sahlgrenska sjukhuset har här räknats som en anstalt.

Barnmorskeväsendet. Enligt den nya sjukvårdslagen är huvudmannen skyldig att ombesörja öppen och sluten förlossningsvård i den mån icke annan drager försorg härom. Statsbidrag utgår för anställande av distriktsbarnmorskor. Verksamhetens omfattning under år 1965 belyses av följande approximativa uppgifter: hemförlossningar, varvid barnmorska biträdd, 170; läkarmottagningar i förebyggande syfte, varvid barnmorska biträdd, 25 300; egna mottagningar 54 800, besök (på egna mottagningar) för kontroll och rådgivning, 477 800; hembesök för förvård 49 300, för eftervård 10 700, för barnavård 800, för sjukvård 3 100. Distriktsbarnmorskorna kan även åläggas tjänstgöring i slutna vård; de har under sådan tjänstgöring biträdd vid 1 700 förlossningar.

Antalet tjänster för barnmorskor redovisas i tabell B 5. Beträffande förlossningar m. m. se i övrigt kap. D, e.

Lungsjukvården

Den slutna vården. En sammanfattning av den slutna vårdens platstillgång vid slutet av år 1965, vad avser lungsjukvård och kirurgisk tuberkulos, ter sig sålunda:

	Antal anstalter	Antal vård- platser
Lasarettskliniker för medicinsk lungsjukvård	14	1 258
Thoraxkirurgiska lasarettskliniker	6	288
Sanatorier för lungsjukdomar	18	2 678
Apelvikens kustsanatorium	1	c:a 30
Tbc-avdelningar vid mentalsjukhus.....	3	c:a 200
Tbc-sjukstugor	1	71
Summa	43	(4 525)

På en del av dessa platser vårdas tillfälligt andra långvarigt kroppssjuka än lungsjuka. I den mån särskilda platser är mera varaktigt avdelade för ändamålet är de dock icke medräknade här. Vad angår Apelvikens kustsanatorium skall anmärkas, att detta jämte fall av led-, ben- och körteltuberkulos, efterbehandlar poliofall m. fl. De tre mentalsjukhusen med tuberkulosavdelningar är Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens sjukhus. I översikten av vårdformerna i tabell A 2 liksom i tabell A 4, där också intagningar och vård dagar för tuberkulosvården redovisas, och tabell A 13, har dessa avdelningar räknats till mentalsjukvården. Thoraxkirurgin och Apelvikens sanatorium har i tabellerna A 2, A 4 m. fl. räknats till »lasarettsvård och liknande».

Dispensärerna. Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i dispensärdistrikt, som i regel förestås av tjänsteläkare.

I tabell A 21 återges i sammandrag vissa statistiska data ur centraldispensärernas årsberättelser, som bearbetats inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar.

Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar. Sedan den 1 oktober 1946 har i medicinalstyrelsens regi en systematisk undersökning av svenska folket medelst skärmbildsfotografering (röntgenfotografering) pågått i syfte att på ett tidigt stadium upptäcka fall av lungtuberkulos och bringa dessa under behandling.

Alla personer, som fyllt 10 år, har rätt att bli undersökta, men även en del barn under denna ålder har medtagits. Vilka län, som besökts, och antalet i dem undersökta civila personer (utom patienter vid mentalsjukhus) framgår av tabell D 8.

	Civil allmänhet	Patienter på mentalsjukhus	Militärer
År 1946.....	22 635	—	25 104
» 1947.....	277 387	20 856	105 452
» 1948.....	524 184	—	116 973
» 1949.....	424 163	—	160 362
» 1950.....	621 091	—	97 232
» 1951.....	624 824	—	187 616
» 1952.....	566 581	—	176 612
» 1953.....	523 322	—	172 999
» 1954.....	510 386	—	175 699
» 1955.....	526 042	—	138 892
» 1956.....	456 494	—	114 626
» 1957.....	321 534	—	131 393
» 1958.....	277 976	—	156 755
» 1959.....	351 576	—	148 459
» 1960.....	339 791	—	151 962
» 1961.....	296 317	26 074	149 437
» 1962.....	348 214	23 727	136 733
» 1963.....	336 728	6 956	142 757
» 1964.....	1 473 966	3 659	141 490
» 1965.....	450 597	14 294	140 288

¹ Dessutom 17 109 undersökningar vid industrier.

(Forts. på sidan 51)

Tab. A 21. Verksamheten vid centraldispensärerna år 1965 *Central dispensaries for TB*
 Källa: Centraldispensärernas årsberättelser bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar.

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal central- dispensärer <i>No. of dispens- saries</i>	Undersökta nyttillkomna personer <i>New cases examined</i>	Röntgenunder- sökningar <i>No. of X-ray examinations</i>	Calmette- vaccinationer <i>No. of BCG vaccinations</i>	TB-unders- sökningar ¹ <i>TB-tests</i>
Stockholms stad	1	4 996	206 436	435	738
Stockholms län	4	6 744	19 589	60	1 276
Uppsala län	1	4 232	34 337	315	375
Södermanlands län	2	9 565	15 345	12	246
Norrköpings stad	1	4 834	9 527	117	78
Östergötlands län i övr.	2	5 470	11 100	—	474
Jönköpings län	2	6 530	15 412	114	190
Kronobergs län	1	3 544	8 063	83	251
Kalmar län (norra o. södra)	3	7 125	12 783	1 192	212
Gotlands län	1	3 364	4 820	42	43
Blekinge län	2	3 918	7 979	80	604
Kristianstads län	2	5 584	9 406	74	392
Malmö stad	1	10 828	41 100	1 161	1 237
Malmöhus län i övr.	2	32 829	41 205	3 211	507
Hallands län	1	3 560	7 562	175	101
Göteborgs stad	1	20 753	60 761	1 386	1 381
Göteborgs o. Bohus län i övr. ..	3	8 344	12 335	24	204
Älvsborgs län	3	10 318	15 573	3 561	619
Skaraborgs län	1	2 477	3 816	—	136
Värmlands län	3	7 374	12 551	30	538
Örebro län	2	3 687	7 895	45	95
Västmanlands län	1	1 009	10 276	—	149
Kopparbergs län	2	5 309	8 511	238	246
Gävleborgs län	2	5 696	7 932	223	650
Västernorrlands län	3	7 870	20 327	36	1 123
Jämtlands län	1	2 634	6 748	—	470
Västerbottens län	4	10 294	20 494	168	2 608
Norrbottnens län	5	8 338	38 579	—	557
Summa Total 1965	57	207 226	670 462	12 782	15 500
» » 1964	58	190 353	671 709	11 948	19 141
» » 1963	59	187 533	534 025	10 462	20 160
» » 1960	62	164 650	525 602	17 494	25 590
» » 1955	62	152 737	573 319	..	..
» » 1950	58	136 067	503 865	..	..

¹ Avser provtagningar rörande förekomsten av tuberkelbaciller

Tabell A 21

Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i dispensärdistrikt, som i regel förestås av tjänsteläkare. I varje län finns dessutom en eller flera centraldispensärer, som förestås av tuberkulosspecialister och är utrustade med röntgenanläggningar. De största städerna och Älvsborgs län har en något avvikande orga-

nisation med mer centraliserad dispensärverksamhet. Vid universiteten finns särskilda studentdispensärer.

Distriktsdispensärerna utför det förberedande fältarbetet, varefter säkra eller misstänkta tuberkulosfall remitteras till centraldispensären för närmare undersökning, bl. a. medelst röntgen (skärmbildsundersökning). Jämför även översikten sidan 6 och tabell A 7.

(Forts. från sidan 49)

Verksamhetens totala omfattning framgår av följande uppgifter om antalet undersökta personer. För fullständighetens skull har även den inom försvarsväsendet bedrivna verksamheten här medtagits.

De undersökta militärerna torde i en del fall ha blivit undersökta även i egenskap av civila personer och även en del civila har undersökts mer än en gång.

Driftkostnaderna för det civila klientelet uppgick kalenderåret 1965 till 1 581 000 kr. Dessutom bestrider staten ensam kostnaderna för den centrala granskningen m. m. av skärmbilderna. Denna granskning kostade budgetåret 1964/65 670 329 kr. För nyanskaffning av materiel till skärmbildsverksamheten betalade staten 153 527 kr.

Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar bidrog till dispensärverksamheten med 209 521 kr år 1965. Vid landets central- och studentdispensärer har med bidrag från Nationalföreningen 70 835 personer röntgenundersökts.

Till vetenskaplig forskning rörande tuberkulos och lungsjukdomar samt hjärt- och kärlsjukdomar har föreningen utbetalat 2 280 877 kr. För studier och eftervård har till f. d. sanatoriepatienter utbetalats 415 152 kr.

Uppgifter om tuberkulosens utbredning återfinnes i kapitel D, b.

Epileptikervården

Av landets ca 50 000 epilepsisjuka behandlas mer än 95 % i öppen vård. Detta sker hos privatpraktiserande läkare och tjänsteläkare samt vid medicinska, pediatrika och neurologiska polikliniker men även vid läkarmottagning för öppen vård vid epilepsisjukhuset Vilhelmsro, Jönköping och epileptikerhemmet Stora Sköndal, Stockholm.

Personer som arbetar inom den öppna epileptikervården verkar bland annat för att de epilepsisjuka i största möjliga utsträckning beredes möjlighet att kvarstanna i sin vanliga miljö. Det epilepsisjuka barnet bör så långt som möjligt få deltaga i vanlig skolorundervisning.

Antalet vårdplatser m. m. redovisas i tabellerna A 1—A 4, A 13 m.fl.

Vården av veneriskt sjuka

Kostnadsfri undersökning och behandling av personer lidande av eller misstänkta för venerisk sjukdom i smittsamt skede utföres av vederbörande tjänsteläkare på landsbygden och i mindre städer. I städer med mer än 20 000 invånare meddelas sådan vård i regel på särskilda polikliniker. Under år 1965 var sådana polikliniker anordnade i 27 städer, nämligen Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg, Lund, Landskrona, Halmstad, Göteborg, Uddevalla, Mölndal, Borås, Skövde, Karlstad, Örebro, Karlskoga, Västerås, Borlänge, Gävle, Sandviken, Sundsvall och Umeå. Poliklinikerna förestås i regel av specialutbildade läkare. Vid dessa har även ett stort antal personer vårdats som lidit av venerisk sjukdom i icke smittsamt skede, hudsjukdom etc. Omfattningen av poliklinikernas verksamhet framgår av nedanstående sammanställning.

Det epidemiologiska bekämpandet av de smittsamma veneriska sjukdomarna bedrivs av vederbörande sundhetsinspektör. Sundhetsinspektör är länsläkaren för varje län och i de stadsläkaren i Göteborg, Malmö och Norrköping.

I Stockholms stad och län finns en särskild sundhetsinspektör. Sundhetsinspektören handhar efterforskandet av smittkällor och kontroll av sådana personer som avbrutit behandling eller observation innan denna anses slutförd.

	Besök i tusental för: Könssjukdom i smittsamt skede etc.	Könsjukdom i icke smittsamt skede etc.
1945	221	89
1950	135	105
1955	104	100
1956	98	102
1957	87	102
1958	83	103
1959	89	97
1960	99	89
1961	103	87
1962	111	77
1963	115	73
1964	126	59
1965	127	71

Som medhjälpare åt läkarna vid poliklinikerna i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Uppsala, Borås, Örebro, Jönköping, Uddevalla och Linköping är anställda sociala kuratorer.

Sundhetsinspektörernas verksamhet framgår av nedanstående uppgifter, som hämtats från deras till medicinalstyrelsen ingivna rapporter.

Antalet personer, som år 1965 anmälts som misstänkta smittkällor, var 19 789. I fråga om 4 439 fall kunde de anmälda styrka smittfrihet, under det att 10 305 misstänkta smittkällor erhöll läkarbehandling.

Antalet personer, som anmälts på grund av underlåtelse att följa lagens föreskrifter eller för avbrott i behandlingen var 4 622. I 2 742 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet.

Uppgifter om de veneriska sjukdomarnas utbredning återfinnes i kapitel D, b.

Den abortförebyggande verksamheten

avser enligt av medicinalstyrelsen fastställd normalinstruktion »att på ett personligt sätt taga sig an kvinna, som råkat i ett icke önskat havandeskap och härav drivits till abortönskan, hjälpa henne igenom svårigheterna och förmå henne att föda barnet. Om indikation för legal abort kan anses föreligga och kvinnan vidhåller sin önskan om abort, skall hon förhjälpas därtill». För denna verksamhet utgår statsbidrag enligt kungl. kungörelse den 21 december 1945 (SFS 1945: 863) till landsting eller stad utom landsting på villkor bl. a. att verksamheten ingår i av medicinalstyrelsen godkänd plan, att den utövas vid särskilda rådgivningsbyråer, till vilka skall vara knutna legitimerade läkare och kvinnliga kuratorer, och att avgift icke uttages för meddelande av råd eller i samband därmed utfärdat intyg. Dessutom ger en del av byråerna råd i andra sexualfrågor, bl. a. rörande preventivmedel. Se även kap. D, f.

Under senare år har antalet rådgivningsbyråer för den abortförebyggande verksamheten uppgått till 20, varav en filialmottagning. Sådan verksamhet vid lasarettet i Västerås ingår emellertid numera i den av Västmanlands läns landsting vid lasarettet försöksvis anordnade familjerådgivningsverksamheten. Vidare har Malmöhus läns landsting ansökt om godkännande, räknat fr. o. m. den 1 januari 1964, av plan för försöksvis anordnad familjerådgivning med abortrådgivning vid lasarettet i Hälsingborg. Beträffande Kopparbergs läns landsting föreligger plan, godkänd för försöksvis anordnad familjerådgivning vid lasarettet i Falun. Verksamheten har på

grund av brist på kuratorspersonal hittills bedrivits endast i form av abortrådgivning. Även för Älvsborgs läns landsting har godkänts plan för försöksvis anordnad familjerådgivning med abortrådgivning vid lasaretten i Borås och Vänersborg. Denna verksamhet har emellertid ännu icke påbörjats.

Någon ökning av antalet rådgivningsbyråer har sålunda inte skett. Vid slutet av år 1965 innefattade den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten 17 rådgivningsbyråer och 1 filialmottagning inom 11 landstingskommuner och 3 städer utom landsting.

Omfattningen av verksamheten vid rådgivningsbyråerna år 1965 var följande. Av 6 095 under året nyinskrivna var 5 834 abortsökande. Ifrågavarande graviditeter avbröts i 3 847 fall med legal abort. (Hela antalet aborter enligt lagen om avbrytande av havandeskap redovisas i kapitel D, f.)

Inom de 14 landstingskommuner, där huvudmannen icke anordnat särskild abortförebyggande verksamhet eller försöksverksamhet med familjerådgivning innefattande även abortförebyggande verksamhet, har istället det abortsökande klientelet i allmänhet hänvisats till läkare och kuratorer vid lasarettens kvinnoklinik och psykiatriska klinik eller vid mentalsjukhus.

Statens kostnader uppgick budgetåret 1965/66 till 598 500 kr, inräknat medel till kvinnor, som av kurator ansetts ha ett omedelbart behov av hjälp samt ersättning till laboratorier för utförande av graviditetsreaktioner.

Skyddsympningarna

Enligt lagen den 28 juli 1958 om *ympning mot smittkoppor* (2 §) skall barn i regeln undergå ympning före utgången av det kalenderår under vilket det fyller fyra år.

Enligt till länsbyråerna för folkbokföringen inkomna uppgifter uppgick antalet ympade barn till följande:

	0—4 år	5—14 år	Summa
År 1960.....	76 595	58 082	134 677
» 1961.....	81 167	48 930	130 097
» 1962.....	100 680	52 114	152 794
» 1963.....	101 300	35 950	137 250
» 1964.....	84 721	15 720	100 441
» 1965.....	93 713	15 143	108 856

Jämlikt 7 § i lagen har länsläkare (förste stadsläkare) under år 1965 medgivit undantag från ympningsplikt ifråga om 1 245 barn, som till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet befarats erhålla men av ympningen (år 1960: 780, 1961: 758, 1962: 796, 1963: 1025 och 1964: 1097).

Föräldrar, som hyser allvarliga betänkligheter mot ympning, kan under förutsättning, som anges i 8 § i lagen, genom beslut av hälsovårdsnämnd få sina barn befriade från ympningsplikt. Sådan befrielse har under år 1965 meddelats ifråga om 281 barn (år 1960: 758, 1961: 606, 1962: 352, 1963: 379 och 1964: 206).

Om hela antalet personer, som ympats mot smittkoppor, har man ingen säker uppfattning, men med ledning av uppgiften om mängden förbrukat vaccin, och med hänsyn tagen till uppkommande svinn i förbrukningen o. dyl., uppskattar statens bakteriologiska laboratorium detta antal (inklusive ovan redovisade barn) till respektive c:a 420 000, c:a 840 000, c:a 1 500 000, c:a 500 000 och c:a 500 000 personer år 1961, 1962, 1963, 1964 och 1965.

På samma sätt har laboratoriet uppskattat antalet skyddsympningar mot polio till c:a 400 000 personer år 1965 (c:a 160 000 år 1964). Bidrag av statsmedel har lämnats dels till den tredje och fjärde injektionen åt vissa tidigare ympade, och dels till nyympningar av personer födda 1910 och senare t. o. m. 31/10 1964. Dessutom har, utanför det offentliga ympningsprogrammet ett icke obetydligt antal personer vaccinerats enskilt. Detta innebär, att efter de under 1965 genomförda ympningarna cirka 5,2 miljoner eller 68 % av befolkningen erhållit ett grundläggande ympskydd mot polio med minst två injektioner. Anslutningen till vaccinationen har varit mycket växlande inom olika delar av landet. Den har varit god bland barn, cirka 90 %, men sämre ifråga om vuxna.

Varje ofullständig anslutning utgör en farlig lucka men trots detta får sjukdomen anses vara åtminstone temporärt utrotad och därmed c:a 800—900 fall av invaliditet per år förebyggda.

Karantänsväsendet

Jämlikt 3 § karantänskungörelsen den 24 april 1953 (SFS 1953: 222) var år 1965 följande 10 hamnstäder karantänsstationer, nämligen Stockholm, Kalmar, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Gävle, Sundsvall, Umeå, Skellefteå och Luleå. Bevis om rättutrotning och om befrielse från rättutrotning fick — förutom av hälsovårdsnämnd i ovannämnda 10 karantänsstationer — utfärdas av hälsovårdsnämnderna i följande 36 av medicinalstyrelsen härför godkända hamnar, nämligen Falkenberg, Halmstad, Hudiksvall, Härnösand, Höganäs, Karlshamn, Karlskrona, Karlstad, Kristinehamn, Köping, Landskrona, Lidköping, Lysekil, Norrköping, Nyköping, Nynäshamn, Oskarhamn, Otterbäcken, Annehärads kommun, Oxelösund, Piteå, Simrishamn, Slite, Smögen, Södertälje, Sölvesborg, Trelleborg, Trollhättan, Uddevalla, Varberg, Visby, Västervik, Västerås, Ystad, Åhus, Örnsköldsvik.

Som tullflygplatser med internationell karaktär fungerade Stockholm-Arlanda, Stockholm-Bromma, Göteborg-Torslanda och Malmö-Bulltofta.

Rättsmedicin

Fram till år 1945 utförde i princip tjänsteläkare rättsmedicinska och andra av polismyndighet begärda obduktioner, tjänsteläkarna var skyldiga att utföra dessa förrättningar. Obduktionerna utfördes främst av provincialläkarna. Dessutom fanns emellertid på vissa orter ett provisorium med frivilligt obducerande patologer på sjukvårdsinrättningar. 1944 års riksdag fattade ett beslut att rättsmedicin i princip skulle vara en specialistangelägenhet med statligt anställda läkare vid rättsläkarstationer. Stockholmsstationen etablerades i januari 1945, varefter stationerna i Lund, Umeå och Göteborg tillkommit. Slutligen inrättas den 1 juli 1966 rättsläkarstationen i Uppsala, så att hela landet kommer att vara indelat i fem rättsläkardistrikt med verksamhetsområden enligt instruktionen för statens rättsläkarstationer. Enligt obduktionsstadgan och instruktionen för statens rättsläkarstationer skall rättsmedicinska obduktioner utföras av vid rättsläkarstation anställd legitimerad läkare, som är skyldig att fullgöra denna sortens förrättningar i hela distriktet. Alla andra rättsmedicinska eller icke rättsmedicinska förrättningar kan även utföras av andra läkare, ehuru dessa förrättningar givetvis är lämpligare arbetsuppgift för rättsmedicinare.

På rättsläkarstationerna utföres främst obduktionsarbeten. Beträffande obduktionerna kan dessa uppdelas i tre typer, dels den enkla dödsbevisundersökningen, som endast har till uppgift att avslöja den sannolika dödsorsaken, så att dödsbevis kan

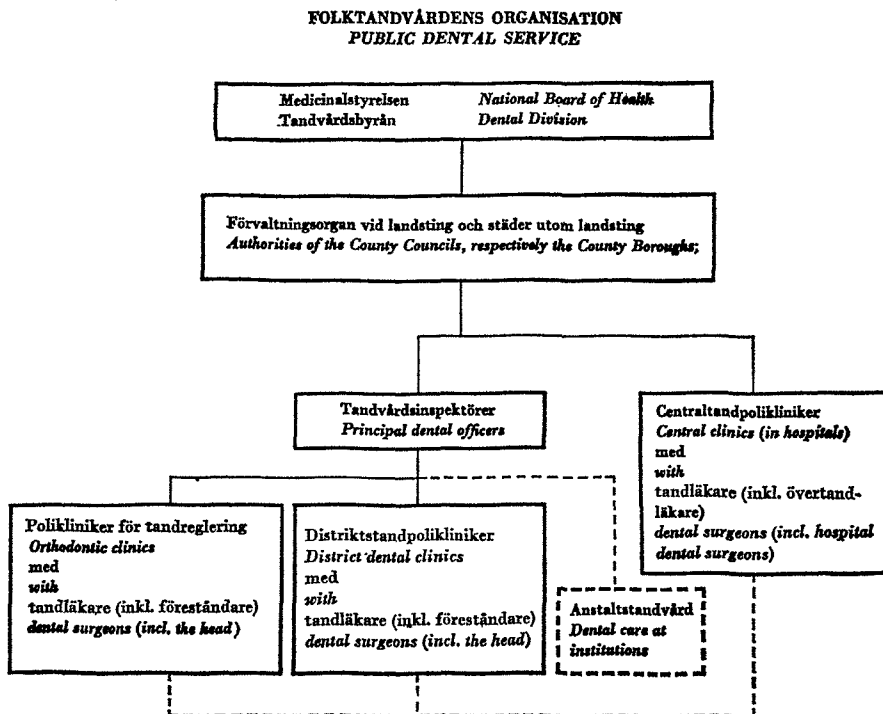
utföras, dels den fullständiga dödsintygsobduktionen, som i princip kan jämföras med en klinisk obduktion och som främst är avsedd för uppenbara eller misstänkta förgiftningsfall och dels den rättsmedicinska obduktionen, vilken utföres i princip i alla de fall, där annans vållande till döden icke kan uteslutas eller är uppenbart. Utöver obduktioner verkställer rättsläkarna undersökningar av levande personer, som utsatts för till exempel misshandel, våldtäkt, otukt med mera. I rättsläkarnas skyldighet ingår även, att i alla fall där så erfordras biträda domstolar, åklagarmyndighet och polismyndighet med råd med mera.

e. Folk tandvården

Första kungörelsen angående statsbidrag till folk tandvård trädde i kraft den 1 januari 1939. Den har sedermera ersatts av kungl. kungörelserna den 1 januari 1951 och den 26 maj 1961 (SFS 1961: 278).

Uppgifter rörande verksamhetens omfattning samt utgifter och inkomster för driften lämnas i tabellerna A 22 och A 23 jämte kommentarer.

Den 31 december 1965 fanns 29 tandvårdsinspektörer, en i varje landstingskommun och stad, som ej tillhör landstingskommun. Vidare fanns enligt tandvårdsinspektörernas uppgifter vid centraltandpoliklinikerna, som var 29 till antalet, 99 tandläkare inklusive övertandläkare och vid distriktstandpoliklinikerna, som uppgick till 770, 1 559 tandläkare. Vid 45 polikliniker för tandreglering fanns 78 tandläkare. Deltidstjänstgörande tandläkare har omräknats till heltidstjänstgörande. Folk tandvårdens organisation framgår av nedanstående diagram.

Tabell A 22

Tandpoliklinikerna och tandläkarna. Centraltandpoliklinikerna är förlagda till vissa lasarett, utom Eastmaninstitutet i Stockholm, som är fristående. Det senare är samtidigt utbildningsanstalt och även organisatoriskt inlemmat i distriktsvården. Bland de ovan redovisade distriktstandpoliklinikerna fanns 53 där verksamheten vid årsskiftet 1965/66 var tillfälligt nedlagd. Till vissa distriktstandpolikliniker var anslutna annexstandpolikliniker, tillhoppa 101 stycken, varav 6 icke var i verksamhet vid årsskiftet.

De i folktandvården heltidsanställda tandläkarna (tillhoppa 1 736 enligt tabell A 22) utgör 29 % av samtliga verksamma tandläkare i riket (jfr tab. B 1).

Antalet tjänster vid central-, distriktstandpolikliniker och vid polikliniker för tandreglering utgjorde tillsammans 2 280 för heltid och 44 för deltid eller omräknat till heltid 2 302. Antalet vakanta tjänster räknade i heltid var alltså 566 (2 302—1 736) eller 25 % av antalet tjänster. För åren 1962—1964 var motsvarande antal respektive 15, 17 och 18 %.

Behandlade personer. Av de sammanlagt 825 541 barn, som redovisas i tabellen hade 804 364 behandlats i organiserad barntandvård, d. v. s. systematisk behandling av vissa grupper, såsom skolklasser, årskullar eller anstaltsklientel, och 776 893 hade därvid erhållit fullständig behandling. — Till tabellens tal kan för folktandvårdens del tilläggas, att vid Eastmaninstitutet behandlades 6 652 barn fullständigt och 1 932 barn partiellt och vid tandläkarhögskolan i Stockholm 276 barn fullständigt och 6 partiellt, vid tandläkarhögskolan i Malmö 266 barn fullständigt och 1 122 partiellt samt vid tandläkarhögskolan i Umeå 241 barn fullständigt och 85 partiellt, allt i organiserad barntandvård. En specialundersökning rörande kommunal tandvård utanför folktandvårdens regi visade, att där behandlades 77 570 barn år 1960, dels av 42 särskilt anställda tandläkare, dels av privatpraktiker. Någon liknande undersökning har ej gjorts sedan dess.

Arbetstimmar. Av hela antalet timmar vid distriktstandpoliklinikerna utgör de som utförts i organiserad barntandvård 63 %.

Tabell A 23

Utgifter för driften. Till de redovisade beloppen kommer kostnader för lokaler, städning, värme och lyse. I vissa län bestrides dessa helt eller delvis av huvudmannen men i andra av den primärkommun, där lokalen är belägen, och vad städer utom landsting

beträffar förekommer, att de delvis går utanför sjukvårdsstyrelsens budget. I intetdera fallet ingår de i tabellen. Dock må nämnas, att det faktiskt av huvudmännen redovisade beloppet uppgick till 14 237 000 kronor, varav 12 017 000 för landstingens och 2 220 000 för städernas del.

Tab. A 22. Folk tandvård. Verksamheten år 1965

Public dental care

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (landsting, städer utom landsting) Responsible authority (counties, county boroughs)	Antal tandpoli- kliniker den 31/12 1965 Dental clinics			Antal tandläk. ¹ den 31/12 1965 vid No. of dental surgeons			Antal vid distriktstandpoli- klinikerna behandlade Number of patients treated at district dental clinics				Arbetstimmar av tandläkare i tand- vård (i distr.) Hours worked at district polyclinics	
	cen- tral cen- tral	dis- trikts dis- trict	för tand- regle- ring för ortho- don- tics	cen- tral- tand- poli- klini- kerna central	dis- trikts- tand- poli- klini- kerna dis- trict	pol. för tand- regle- ring för ortho- don- tics	barn children		vuxna adults		hela antalet total	därav i org. barn- tandv. thereof org. child dental care
							full- ständigt compl. treat- ment	parti- ellt partial treat- ment	full- ständigt compl. treat- ment	parti- ellt partial treat- ment		
Stockholms stad	3	100	3	38	171	19 ¹ / ₂	69 952	1 460	5 196	5 775	231 637	164 780
Stockholms län	1	37	2	2	110	3	47 585	2 421	11 841	24 075	172 127	101 006
Uppsala län	1	16	2	3	44	2 ¹ / ₂	24 316	402	7 964	10 137	74 548	43 853
Södermanlands län ..	1	15	3	2	38	1	25 996	2 173	9 346	14 038	72 152	43 958
Norrköpings stad ...	1	5	1	3	12	1	8 961	1 172	826	3 723	22 780	16 953
Östergöt. län i övr. ...	1	18	1	2	43 ¹ / ₂	1	31 930	846	6 590	13 124	72 831	48 598
Jönköpings län	1	32	1	2	59	1	34 356	1 489	12 013	13 793	98 449	61 620
Kronobergs län	1	19	2	2	30	3	14 509	852	5 201	4 725	48 210	30 246
Kalmar läns norra ...	—	15	—	—	17	—	9 920	662	5 413	3 542	34 678	19 424
Kalmar läns södra ...	1	19	1	1 ¹ / ₂	26	1	17 320	658	5 157	8 281	44 011	28 625
Gotlands län	1	9	1	1	7	—	3 855	492	789	2 180	14 236	9 561
Blekinge län	—	17	—	—	33 ¹ / ₂	—	10 890	691	4 367	6 924	53 972	31 971
Kristianstads län	1	33	3	2	54	2	28 614	1 455	8 728	8 638	94 284	55 971
Malmö stad	1	26	2	3	78	3	28 025	1 130	3 319	4 071	109 804	83 926
Malmöhus län i övr. ...	1	43	6	3	96	3	40 104	2 025	13 224	16 261	160 870	111 752
Hallands län	1	14	2	1	32 ¹ / ₂	3	22 690	1 043	5 067	5 773	71 117	49 814
Göteborgs stad	1	11	2	4 ¹ / ₂	107	9 ¹ / ₂	44 377	1 402	7 758	17 743	158 039	87 202
Göteb. o. Bohus län i övr.	1	26	1	2	41 ¹ / ₂	1	21 318	2 342	6 000	9 325	69 150	42 888
Älvsborgs län	2	48	2	4	65	4	34 683	1 645	13 234	14 149	119 568	76 582
Skaraborgs län	1	17	1	2	33	1	15 343	626	3 537	5 941	48 388	30 089
Värmlands län	1	28	1	3	42	2 ¹ / ₂	24 569	2 011	7 277	16 404	81 495	49 127
Örebro län	1	19	1	3	51 ¹ / ₂	6	26 501	1 119	5 419	19 032	89 468	62 829
Västmanlands län ...	1	20	1	2	36	1	20 710	1 622	5 402	9 534	55 138	36 356
Kopparbergs län	1	35	1	2	57 ¹ / ₂	3	32 756	1 104	14 615	13 021	93 785	55 856
Gävleborgs län	1	28	2	2	51	2	31 688	2 784	13 080	18 856	91 449	54 319
Västernorrlands län ..	1	31	1	1	70	1	32 405	1 062	11 249	13 466	111 921	63 957
Jämtlands län	1	27	1	2	27 ¹ / ₂	1	14 959	1 050	5 204	5 689	48 463	28 290
Västerbottens län ...	—	27	—	3	47	2 ¹ / ₂	25 211	3 275	10 837	13 257	86 209	53 449
Norrbottnens län	1	35	1	3	78 ¹ / ₂	—	39 797	3 188	15 371	23 857	129 517	77 217
Summa Total	29	770	45	99	1 559	78¹/₂	783 340	42 201	224 024	315 334	2 558 296	1 620 219
därav landsting Counties	23	628	37	51	1 191	45 ¹ / ₂	632 025	37 037	206 925	284 022	2 036 036	1 267 358
städer utom landsting County boroughs...	6	142	8	48	368	33	151 315	5 164	17 099	31 312	522 260	352 861
Summa Total 1964 ..	29	771	38	97	1 648	73	763 385	45 577	229 069	328 460	2 583 245	1 621 479
» » 1960 ..	24	742	28	81	1 514	53	719 850	52 400	217 724	281 211	2 516 919	1 596 057
» » 1955 ..	19	596	..	33	1 342	..	608 920	60 487	166 850	235 642	2 056 021	1 296 398
» » 1950 ..	13	401	..	16	664	..	281 702	66 042	85 404	143 147	1 055 345	631 780

¹ Deltidsarbetande, totalt 234, har omräknats till 117 heltidsarbetande.

Tab. A 23. Folk tandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1965
Distrikts- och centraltandpolikliniker Public dental care, running cost and receipts

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (landsting, städer utom landsting) Responsible authority (counties, county boroughs)	Utgifter för driften, 1 000-tal kr Running cost, 1 000 kr			Inkomster att täcka vidstående driftutgifter, 1 000-tal kr Receipts to cover running cost, 1 000 kr				
	Avlö- ningar Salaries	Övrigt utom för lokaler, städning, värme, lyse Other expenses except for premises	Summa Total	Statsbi- drag Subsi- dies from the State	Årsav- gifter av kom- muner ¹ Receipts from local au- thorities	Vård- avgifter Fees	Vissa övriga in- komster Other sources	Huvud- männens (lands- tingets, stadens) kostnad Respon- sible authority
Stockholms stad	17 142	3 583	20 725	676	2	1 104	94	18 849
Stockholms län	8 241	1 719	9 960	760	252	2 085	5	6 858
Uppsala län	3 795	1 136	4 931	389	119	1 104	3	3 316
Södermanlands län	3 932	893	4 825	407	163	1 230	30	2 995
Norrköpings stad	1 478	250	1 728	72	—	335	—	1 321
Östergötlands län i övr.	3 898	1 009	4 907	484	158	1 291	2	2 972
Jönköpings län	5 459	2 240	7 699	545	175	1 761	85	5 133
Kronobergs län	2 841	896	3 737	210	60	875	4	2 588
Kalmar läns norra	1 743	610	2 353	158	53	746	17	1 379
Kalmar läns södra	2 411	911	3 322	276	77	741	311	1 917
Gotlands län	996	195	1 191	50	18	191	1	931
Blekinge län	2 490	378	2 868	174	78	706	2	1 908
Kristianstads län	4 570	1 103	5 673	458	150	1 401	4	3 660
Malmö stad	6 296	1 452	7 748	274	—	557	51	6 866
Malmöhus län i övrigt	8 256	1 560	9 816	639	203	2 214	10	6 750
Hallands län	3 332	1 305	4 637	362	113	716	50	3 396
Göteborgs stad	9 054	1 787	10 841	368	—	2 115	3	8 355
Göteborgs o. Bohus län i övr. .	3 042	1 814	4 856	340	—	1 164	—	3 352
Älvsborgs län	6 818	1 601	8 419	554	194	2 004	6	5 661
Skaraborgs län	2 654	616	3 270	249	..	1 013	1	2 007
Värmlands län	5 036	1 512	6 548	392	126	1 521	—	4 509
Örebro län	5 482	1 681	7 163	421	129	1 093	193	5 327
Västmanlands län	3 394	950	4 344	330	118	848	88	2 960
Kopparbergs län	5 099	1 366	6 465	518	151	1 936	170	3 690
Gävleborgs län	5 956	1 969	7 925	589	166	1 867	9	5 294
Västernorrlands län	5 829	1 743	7 572	154	518	1 740	—	5 160
Jämtlands län	2 752	859	3 611	238	80	855	—	2 438
Västerbottens län	4 352	2 240	6 592	523	127	1 597	166	4 179
Norrbottnens län	7 604	2 335	9 939	634	198	2 179	115	6 813
Summa Total	143 952	39 713	183 665	11 244	3 428	36 989	1 420	130 584
Därav landsting Counties ..	109 982	32 641	142 623	9 854	3 426	32 878	1 272	95 193
städer utom landsting County boroughs	33 970	7 072	41 042	1 390	2	4 111	148	35 391
Summa Total 1964	130 787	35 235	166 022	11 209	3 077	36 630	1 309	113 797
» » 1963	117 306	28 319	145 625	11 178	3 182	35 623	958	94 684
» » 1960	85 550	19 679	105 229	10 255	2 794	30 676	755	60 749
» » 1955	54 318	11 393	65 711	8 736	2 300	21 304	437	32 934

¹ För barntandvård

f. Apoteken

Apoteksinrättningarna utgöres av självständiga apotek, filialapotek och sjukhusapotek. De självständiga apoteken är i princip privata företag, vilka äges och drives av apotekare enligt av Kungl. Maj:t tilldelade personliga privilegier. Apoteken är sammanslutna i ett kollektiv under myndigheternas överinseende, varigenom bl. a. den ekonomiska rörelsefriheten begränsats avsevärt.

Filialapoteken är i administrativt och ekonomiskt avseende knutna till självständiga apotek. Verksamheten på filialapoteken bedrivs oftast i nära samarbete med moderapoteket, vilket möjliggjort förenklingar i fråga om utrustning och arbetsuppgifter under bibehållande av en service, som gör dem praktiskt taget likvärda med självständiga apotek ur allmänhetens synpunkt. De har i regel förlagts till platser, där självständiga apotek icke kan beräknas bli ekonomiskt bärkraftiga samt — framför allt på senare tid — inom områden, som är under utbyggnad, till exempel ytterområdena till de större städerna. Vid ändrade förutsättningar omprövas inrättningarnas status, varvid filialapotek kan förändras till självständiga apotek och vice versa. Även sjukhusapoteken fungerar i regel som filialer till självständiga apotek. De är förlagda till de större sjukhusen och uteslutande inriktade på läkemedelsförsörjningen inom dessa. Såväl filial- som sjukhusapoteken förestås av personer med farmaceutisk examen, vilka förordnats av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande apoteksinnehavare.

I enlighet med kungl. kungörelsen den 28 juni 1963 (SFS 1963: 440) kan sjukhusapotek även drivas av sjukvårdsinrättningens huvudman såsom fristående apotek. Kungl. Maj:t har förordnat, att Stockholms stad och Västmanlands läns landsting må inrätta och driva fristående sjukhusapotek vid respektive Södersjukhuset och Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm samt vid lasarettet i Västerås. Verksamheten bedrivs under ledning av en av Kungl. Maj:t förordnad chefsapotekare.

Som komplement till apoteksinrättningarna finnes speciellt på landsbygden läkemedelsförråd, som tillhandahåller ett begränsat urval av de vanligaste läkemedlen. Förråden fungerar som utlämningsställen för självständiga apotek och förestås av personer utan farmaceutisk examen, vilka förordnats av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande apoteksinnehavare.

Personalsituationen på apoteken har under senare år karakteriserats av ett kännbart underskott av farmaceutiskt utbildad personal. I anledning härav har åtgärder vidtagits i syfte att temporärt öka farmaceutiska institutets utbildningskapacitet.

Antalet apotek, dessas försäljning och personal redovisas i tabell A 24.

Läkemedelsförmåner. Personer som omfattas av den allmänna försäkringen åtnjuta vissa förmåner vid inköp av läkemedel föreskrivna på recept av läkare. Sålunda kan vissa medel erhållas kostnadsfritt, medan för andra rabatt utgår med hälften av det belopp, varmed läkemedlets pris överstiger tre kronor. Samhällets kostnader för nu nämnda förmåner har uppgått till:

1955.....	kr	39,4 milj.	1961.....	kr	109,0 milj.
1957.....	»	64,0 »	1962.....	»	122,3 »
1958.....	»	74,4 »	1963.....	»	137,9 »
1959.....	»	82,4 »	1964.....	»	157,3 »
1960.....	»	92,9 »	1965.....	»	183,0 »

Tabell A 24

Apotekens försäljning. De kvalificerade läkemedlen säljes i detaljhandelsledet utslutande genom apotek. Denna försäljning utgöres till största delen av standardförpackade preparat från såväl inhemsk som utländsk läkemedelsindustri. De skall för att få säljas vara registrerade hos medicinalstyrelsen som farmaceutiska specialiteter. Antalet i Sverige registrerade specialiteter framgår av nedanstående tablå.

Antal i Sverige registrerade specialiteter

År	Totalt	Index	Utländska	Index
1/1 1957	2 514	100	1 249	100
» 1958	2 564	102	1 282	103
» 1959	2 740	109	1 401	122
» 1960	2 841	113	1 468	118
» 1961	2 912	116	1 492	119
» 1962	2 978	118	1 569	126
» 1963	3 019	120	1 586	127
» 1964	3 024	120	1 587	127
» 1965	2 978	118	1 562	125
» 1966	2 957	118	1 589	127

Apotekens försäljning redovisas dels som recepturförsäljning, d.v.s. utlämnande av läkemedel enligt av läkare (veterinär, tandläkare) utfärdade recept, dels som övrig försäljning, s. k. handköpsförsäljning. I denna kategori ingår förutom receptfria läkemedel även försäljning av förbandsartiklar, kosmetika, näringspreparat o. dyl. Uppgifter om enbart recepturförsäljningens omfattning föreligger för vissa år enligt följande.

	Antal recipe, milj. st.	Värde (konsument- priser) milj. kr
1939.....	8,4	24,0
1944.....	13,6	51,8
1949.....	17,6	81,0
1952.....	19,7	115,0
1955.....	20,3	147,5
1958.....	23,8	231,4
1959.....	24,5	248,5
1960.....	26,3	280,6
1961.....	27,3	314,0
1962.....	28,5	347,5
1963.....	29,7	386,2
1964.....	31,2	433,5
1965.....	33,4	500,4

Uppgifterna om antalet i handköp sålda förpackningar inskränker sig till några stickprovsundersökningar. Av de därvid erhållna resultaten att döma har detta antal under senare tid varit ungefär dubbelt så stort som antalet recipe.

Personalen. Antalet farmacie kandidater och receptarier har ökats starkt sedan 1930, särskilt i förhållande till apotekarna, men detta är delvis missvisande, om hänsyn icke tages till tjänstgöringens omfattning. Apotekarna fullgör i regel heltidstjänstgöring medan närmare hälften av receptarierna endast har deltidsanställning.

Dessutom tjänstgjorde vid apoteken bl. a. apotekstekniker, som i likhet med eleverna icke har farmaceutisk examen. Deras antal var vid slutet av år 1965 c:a 5 800.

Tab. A 24. Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal år 1965

Number of pharmacies their sale and personnel

Källa: Årliga uppgifter från apoteken jämte »Svensk Farmaceutisk matrikel» utg. av Farmaceutiska föreningen (antal apotek och personal); uppgifter från Apotekarsocieteten (försäljningen).

Län, städer Counties, county boroughs	Antal apotek No. of pharmacies			Läke- medels- förråd Medi- cine supply	Apotekens försäljning, 1 000 kr Total sale, 1 000 kr	Antal invä- nare per apotek (i 1 000- tal) ¹ Inhab. per phar- macy	Läke- medels- förbruk- ning per invä- nare, kr Sale per inhab.	Apo- teks- inne- havare Pharma- cists, proprie- tors	Apotekspersonal (tjänstgörande) Pharmaceutical personnel		
	Själv- stän- diga inde- pend- ent	Filial- apo- tek branch	Sjuk- hus- apo- tek at hos- pital						Apo- tekare Phar- macists	Farm. kand. ² (re- cept.) Bache- lors	Apo- teks- elever Pupils
Stockholms stad	50	18	6	7	102 564	12	101,1	46	100	336	173
Stockholms län	20	17	1	52	37 119	16		19	20	112	27
Uppsala län	7	6	1	16	19 994	14	108,3	7	10	49	21
Södermanlands län	14	6	1	11	21 947	12	91,1	11	11	59	10
Norrköpings stad	5	1	—	18	10 833	16	92,9	5	7	24	10
Östergötlands län i övr. ...	14	8	1		23 141	12		13	13	60	16
Jönköpings län	13	8	—	21	24 872	14	84,0	13	11	52	21
Kronobergs län	9	4	—	21	12 427	13	75,6	8	9	22	10
Kalmar län	15	4	—	43	21 795	12	92,5	14	7	40	11
Gotlands län	3	2	—	16	4 730	11	88,1	3	2	8	1
Blekinge län	7	1	—	10	15 271	19	102,2	7	6	29	12
Kristianstads län	16	6	1	17	17 161	12	65,6	15	9	45	22
Malmö stad	11	2	1	29	26 858	19	99,3	11	14	67	28
Malmöhus län i övr.	23	2	1		39 404	17		23	17	90	29
Hallands län	9	—	—	7	16 188	20	90,0	9	8	29	11
Göteborgs stad	18	7	1	45	47 750	17	96,2	18	33	133	51
Göteb. o. Bohus län i övr.	12	5	1		16 323	14		11	7	33	9
Älvsborgs län	18	6	—	34	31 214	16	80,1	18	15	74	13
Skaraborgs län	14	4	—	10	19 996	14	78,5	13	13	44	18
Värmlands län	15	7	1	39	25 612	13	89,2	14	12	64	21
Örebro län	15	7	—	8	23 312	12	87,0	15	14	51	18
Västmanlands län	14	5	—	14	19 324	13	77,3	12	8	47	13
Kopparbergs län	21	3	1	52	24 491	12	86,9	18	13	55	18
Gävleborgs län	15	9	1	36	24 800	12	84,7	14	12	60	10
Västernorrlands län	14	6	—	45	22 891	14	82,5	13	14	52	11
Jämtlands län	10	5	1	51	12 085	9	92,4	8	5	26	8
Västerbottens län	15	9	1	78	19 317	10	82,7	15	7	44	15
Norrbottnens län	16	3	—	96	20 040	14	77,2	13	8	42	14
Hela riket 1965 Total	413	161	20	776	701 459	14	90,2	386	405	1 747	621
» » 1964	413	152	20	765	601 683	14	78,2	390	400	1 678	524
» » 1963	415	144	18	762	553 776	14	72,6	393	397	1 676	46
» » 1962	416	138	17	753	501 750	14	66,2	399	383	1 582	41
» » 1961	417	132	15	753	455 226	14	60,4	404	383	1 526	39
» » 1960	417	126	15	733	413 881	14	55,2	398	375	1 436	43
» » 1959	417	119	14	693	376 820	14	50,4	408	388	1 337	50
» » 1955	414	93	14	572	243 187	14	33,4	398	465	1 147	24
» » 1950	414	67	12	511	149 192	15	21,2	413	493	962	20
» » 1930	395	25	—	..	..	15	..	865		476	..

¹ Sjukhusapotek ej medräknade — ² Inkluderar farmaceuter med utländsk utbildning — ³ Reviderat tal.

g. Åtgärder med anledning av läkemedels biverkningar

Tillkomsten av nya, ofta mycket potenta läkemedel har medfört ökade risker för skadliga biverkningar. Talidomidkatastrofen visar att hittillsvarande åtgärder att förebygga läkemedelsbiverkningar varit otillräckliga. Behovet av ett rapporteringssystem, varigenom inträffade biverkningar på ett tidigt stadium upptäckes har härigenom aktualiserats. På svenskt initiativ beslutades i 1964 års generalförsamling i WHO att rekommendera medlemsstaterna att för detta ändamål inrätta nationella rapportcentraler. Samtidigt diskuterades även frågan om en internationell rapportcentral. Planering av en sådan central har ägt rum under år 1964 och 1965.

I avsikt att utarbeta ett nationellt system för biverkningsrapportering tillsatte medicinalstyrelsen i maj 1964 en kommitté, vilken i mars 1965 överlämnade ett förslag till en försöksverksamhet, som är avsedd att pågå i två år. Erfarenheterna från denna försöksverksamhet är därefter avsedda att ligga till grund för utformningen av ett permanent rapporteringssystem. Den beslutade rapportcentralen har erhållit benämningen *Nämnden för utredning av läkemedelsbiverkningar*. Läkarkåren informerades i september 1965 om nämndens existens och verksamheten startade den 1 oktober 1965. Nämnden har avsett att samtliga biverkningar som antages ha orsakats av läkemedel som varit registrerade i mindre än tre år skall anmälas. För äldre läkemedel skall anmälan göras om alla allvarliga, ovanliga eller tidigare okända biverkningar.

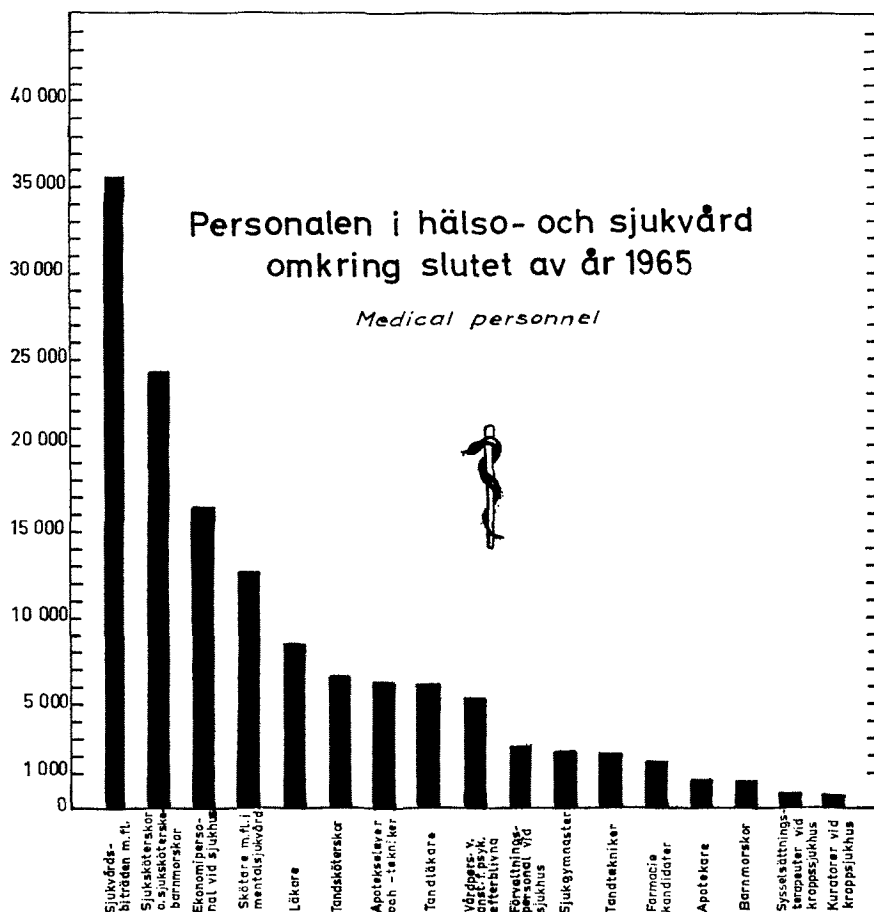
Under den första tremånadersperioden anmäldes 155 läkemedelsbiverkningar till nämnden. Dessa biverkningar har ej observerats enbart under tiden oktober—december 1965, utan i flera fall långt före nämndens tillkomst. Ett stort antal av de rapporterade biverkningarna avser leverskador och trombosor efter behandling med perorala antikonceptionsmedel. I december 1965 har nämnden tillsatt en kommitté för att närmare utreda sambandet mellan förekomsten av biverkningar och användning av perorala antikonceptionsmedel.

Nämnden avser att göra en klassificering av sambandet mellan den givna behandlingen och de observerade biverkningarna i varje enskilt fall. Resultatet av denna bedömning kommer att meddelas den anmälande läkaren. Nämnden kommer vidare genom publicering i fackpressen och genom direkta meddelanden till läkarkåren att lämna upplysningar om läkemedel och biverkningar, som är av särskilt intresse liksom en fortlöpande information om nämndens verksamhet.

Registrering av medfödda missbildningar. Från april till december 1964 prövades vid 39 sjukhus en särskild, frivillig registrering av missbildningar bland nyfödda, och fr. o. m. 1965 infördes denna registrering som obligatorisk för alla förlossningsanstalter med tillgång till pediatrik expert. Detta innebär, att ca 50 sjukhus med sammanlagt ca 80 000 förlossningar per år (65 % av samtliga i riket) numera deltar. Avsikten med missbildningsregistrering är att denna effektivt skall kunna begränsa omfattningen av en ny missbildningsepidemi framkallad av läkemedel eller andra kemiska substanser. Varje iakttaget fall skall rapporteras med verbal diagnos och rapporteras individuellt, månadsvis till medicinalstyrelsen. Inkomna rapporter granskas kontinuerligt av experter. Då frekvensen av en viss missbildning närmar sig eller överstiger vissa statistiskt fastställda värden kommer detta att observeras i och för åtgärd. Under de 27 månaderna från 1 april 1964—30 juni 1966 hade 159 500 förlossningar rapporterats med sammanlagt 1 689 missbildade barn, vilket ger en frekvens av 10,6 promille missbildade.

KAP. B

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS PERSONAL

Till hälso- och sjukvårdens personal har här räknats dels personer, som erhållit en för hälso- och sjukvårdande verksamhet speciell utbildning, såsom läkare, sjuksköterskor o. s. v., dels också personer som, utan att äga sådan utbildning, är verksamma vid sjukhus antingen som biträdande personal till den första gruppen eller som förvaltnings- eller ekonomipersonal. Veterinärer och deras biträdande personal är icke medräknade.

Naturligtvis är och måste avgränsningen av sjukvårdspersonalen och därvid särskilt den icke sjukvårdsutbildade vara i betydande mån godtycklig. Bland annat

(Forts. på sidan 67)

Tab. B 1. Den yrkesverksamma personalen i hälso- och sjukvård i slutet av åren 1950—1965 Active medical personnel at end of year

Källa: Matrikeln »Läkare och tandläkare», registren över utländska läkare i Sverige, sjuksköterskor, barnmorskor, sjukgymnaster och apotekspersonal; vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

År Year	1950	1955	1960	1962	1963	1964*	1965*
Läkare Physicians.....	4 890	5 700	7 130	7 630	7 970	8 220	8 520
Sjuksköterskor Nurses.....	¹ 12 600	16 370	21 410	² 20 340	¹ 21 030	¹ 21 890	23 190
Sjuksköterskebarnmorskor Nurse-midwives.....	210	490	640	750	870	940	1 040
Barnmorskor Midwives.....	¹ 1 350	1 290	1 060	940	910	790	720
Sjukgymnaster, kvinnliga Physiotherapists female.....	960	1 230	1 630	1 720	1 920	2 050	2 180
Sjukgymnaster, manliga Ditto, male.....	130	150	160	130	130	130	130
Sysselsättningsterapeuter vid kroppssjukhus Occupational therapists at somatic hospitals...	50	150	210	290	320	380	420
Kuratorer vid kroppssjukhus Social workers at somatic hospitals.....	105	150	230	300	310	340	360
Sjukvårdsbiträden m.fl. vid kroppssjukhus Auxiliary nursing personnel in somatic hospitals.....	¹ 21 520	25 740	32 860	35 790	37 180	34 570	35 790
Skötare m. fl. i mentalsjukvård Nursing personnel at mental hospitals etc.	¹ 7 890	8 930	11 000	11 670	12 160	¹ 12 630	12 870
Vårdpersonal vid anstalter för psykiskt efterblivna o. epileptiker Ditto at homes for mentally deficient.....	¹ 2 220	2 670	3 870	³ 4 280	³ 4 660	³ 5 020	³ 5 430
Förvaltningspersonal vid sjukhus ⁴ Administrative staff at hospitals.....	1 350	¹ 1 520	¹ 1 870	² 2 230	2 410	2 620	2 730
Ekonomipersonal vid sjukhus Domestic staff at hospitals.....	13 530	14 310	15 200	15 800	15 660	16 220	16 520
Tandläkare Dental surgeons.....	3 430	4 360	5 090	5 410	5 600	5 860	6 080
Tandtekniker ⁵ Dental technicians.....	1 500	1 600	1 850	1 950	2 300	² 2 300	2 300
Tandsköterskor ⁵ Dental chairside assistants.....	3 400	4 400	5 090	5 800	6 300	6 600	6 800
Apotekare Pharmacists.....	900	860	770	780	790	790	790
Farm. kand., receptarier Bachelors of pharmacy.....	960	1 150	1 440	1 580	1 680	1 680	1 750
Apoteks elever och -tekniker Pupils and technical personnel in pharmacies.....	4 200	4 600	5 000	5 460	5 370	6 020	6 420
Summa Total	81 195	¹ 95 670	¹ 116 510	¹ 122 850	¹ 127 570	¹ 129 050	134 040

¹ Korrigerat tal. — ² Ny beräkning av yrkesverksam, se kommentar till tab. B 4. — ³ Beräknat på annat material (årsberättelser) än tidigare. — ⁴ Exkl. sjuksköterskor och läkarsekreterare. — ⁵ Uppskattnng. — ⁶ Uppgifter om vårdpersonal på kroppssjukhus är hämtade från vakansrapporter per 1/10, se kommentar till tabell A 8.

Tabell B 1

Samtliga tal är avrundade. Beträffande beräkningen av antalet läkare och tandläkare, se sammanställning nedan. Uppgifter om sysselsättningsterapeuter och kuratorer avser, som anges, endast dem som

verkat vid kroppssjukhus. Motsvarande inom mentalsjukvården ingår bland »skötare m. fl.» i denna vårdform. Laboratorie- och röntgenpersonal, avdelningsstäderskor, praktiserande sjuksköterskelever, undersköterskor, läkarsekreterare och skrivbiträden ingår i gruppen

»Sjukvårdsbiträden m. fl. vid kroppssjukhus». En närmare specifikation av vårdpersonalen framgår av tabell A 9.1 och 2, som avser tjänster och vakanser. Som vårdpersonal vid mentalsjukhus och anstalter för psykiskt efterblivna har räknats även uppsyningsmän och föreståndarinnor men icke examinerade sjuksköterskor. Antalet yrkesverksamma tandtekniker har uppskattats i en utredning genomförd under år 1966, angående tandteknikernas utbildning. Tandsköterskornas och de manliga sjukgymnasternas antal är blotta uppskattningar. — Jfr tabellerna A 8, A 14 och A 15.

Det i tabellen upptagna antalet yrkesverksamma läkare i slutet av år 1965 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade läkare enligt matrikel 8 696	
Ej legitimerade läkare med utländsk examen	
b) med tidsbegränsad behörighet (tab. B 3)	83

Antal invånare per läkare i olika länder
Inhabitants per physician

Israel	(1964)	420
Sovjetunionen	(1963)	510
Tjeckoslovakien	(1964)	550
Ungern	(1964)	590
Italien	(1961)	610
Österrike	(1964)	640
Västtyskland		
(inkl. Väst-Berlin)	(1964)	650
Nya Zeeland	(1964)	670
Schweiz	(1964)	680
U. S. A	(1963)	690
Belgien	(1964)	690
Grekland	(1964)	710
Australien	(1963)	730
Danmark	(1963)	760
Norge	(1963)	790
Island	(1962)	810
England & Wales	(1964)	830
Frankrike	(1963)	870
Polen	(1963)	870
Nederländerna	(1963)	880
Canada	(1962/63)	890
Sverige	(1965)	890
Sverige	(1964)	940
Sverige	(1963)	960
Japan	(1963)	920
Jugoslavien	(1964)	1 150
Venezuela	(1964)	1 300
Finland	(1964)	1 350
Chile	(1960)	1 800

c) förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier	191
Avgår: d) Läkare i tandvård	15
e) Icke yrkesverksamma (5 % av grupperna a minus d)	434
Nettosumma	8 521

Det i tabellen upptagna antalet yrkesverksamma tandläkare i slutet av år 1965 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade tandläkare enl. matrikel 6 052	
Ej legitimerade tandläkare med utländsk examen	
b) med tillstånd enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande att arbeta i folktandvården	158
c) med tidsbegränsat förordnande i folktandvården	97
Avgår: ej praktiserande	222
Nettosumma	6 085

Utöver tabellens uppgifter kan nämnas, att antalet yrkesverksamma veterinärer år 1965 var 780.

Antal invånare per tandläkare i olika länder
Inhabitants per dental surgeon

Sverige	(1965)	1 280
Sverige	(1964)	1 310
Sverige	(1963)	1 360
Norge	(1963)	1 400
Danmark	(1963)	1 750
Västtyskland		
(inkl. Väst-Berlin)	(1964)	1 750
U. S. A.	(1963)	1 790
Finland	(1964)	2 190
Australien	(1963)	2 530
Schweiz	(1964)	2 540
Frankrike	(1963)	2 840
Nya Zeeland	(1964)	3 100
Canada	(1964)	3 150
Nederländerna	(1963)	4 400
Belgien	(1964)	8 200
Sovjetunionen	(1963)	11 130

Tabell B 2. Legitimerade tandläkare¹ fördelade efter kön och hemortslän*Dental surgeons according to sex and domicile*

Källa: Medicinalstyrelsens tandläkarregister.

Hemortslän <i>Domicile (counties)</i>	Summa <i>Total</i>	Därav		På 1 000 inv. (M + Kv) <i>Per 1 000 inh.</i> (M + F)
		Män <i>Male</i>	Kvinnor <i>Female</i>	
Stockholms stad	1 023	682	341	} 1,2
Stockholms län	632	420	212	
Uppsala län	143	100	43	0,8
Södermanlands län	146	104	42	0,6
Östergötlands län	230	180	50	0,6
Jönköpings län	169	137	32	0,6
Kronobergs län	99	80	19	0,6
Kalmar län	124	104	20	0,5
Gotlands län	31	23	8	0,6
Blekinge län	97	71	26	0,6
Kristianstads län	183	139	44	0,7
Malmöhus län	733	495	238	1,1
Hallands län	134	103	31	0,7
Göteborgs och Bohus län	552	402	150	0,8
Älvsborgs län	251	192	59	0,6
Skaraborgs län	128	99	29	0,5
Värmlands län	165	124	41	0,6
Örebro län	180	139	41	0,7
Västmanlands län	134	102	32	0,5
Kopparbergs län	162	131	31	0,6
Gävleborgs län	151	120	31	0,5
Västernorrlands län	185	143	42	0,7
Jämtlands län	72	59	13	0,6
Västerbottens län	171	134	37	0,7
Norrbottnens län	139	106	33	0,5
Utomlands <i>Abroad</i>	78	50	28	.
Uppgift saknas <i>No information</i>	98	76	22	.
Summa <i>Total</i>	6 210	4 515	1 695	0,8

¹ och tandläkare med tillstånd att utöva tandläkaryrket inom folktandvården enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande.

(Forts. från sidan 63)

är det svårt att avgöra, hur långt man skall sträcka sig i medräknandet av förvaltnings- och ekonomipersonal. Lika väl som sjukhusens kunde man ju räkna med huvudmännens administrativa personal och den centrala medicinalförvaltningen. Vidare kunde man tänka sig att medräkna städerskor och annan ekonomipersonal vid apotek och fristående laboratorier. Också i fråga om biträden i direkt hälso- och sjukvård finns godtyckliga luckor. Så t.ex. har privatpraktiserande läkares mottagningsköterskor icke medräknats, så framt de icke är legitimerade sjuksköterskor eller barnmorskor, och ingått som sådana. Detta, liksom beträffande vissa andra grupper, beror helt enkelt på svårigheten att skaffa uppgifter om dem.

Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid sjukhusen verkar indirekt i sjukvården. Så gör emellertid också läkemedelsindustrin och fabrikanter av medicinsk utrustning, ehuru på ett annat sätt. Dessa sistnämnda har dock här lämnats utanför gruppen hälso- och sjukvårdspersonal.

Vad närmast angår den medicinskt utbildade personalen, gäller det att ur totalantalet skilja ut den del, som är yrkesverksam. Detta utgör i en del fall ingen svårighet, emedan årlig anmälningsplikt med angivande av yrkesverksamhet föreligger för tandläkare, sjuksköterskor, barnmorskor och sjukgymnaster, och vidare emedan de flesta övriga grupper är anställda vid sjukhus eller apotek, från vilka summariska uppgifter kan inhämtas. Den egentliga svårigheten gäller läkarna, som ehuru underkastade årlig anmälningsplikt fr. o. m. 1965 ännu icke inordnats i anmälningsrutinen med vederbörlig precision, och även sjuksköterskorna, som företer en stor variation med avseende på graden av yrkesverksamhet i de enskilda fallen.

I tabell B 1 och B 3 har man liksom tidigare beräknat andelen yrkesverksamma legitimerade läkare till 95 % av de i matrikeln upptagna legitimerade läkarna, vilket ger 8 247 yrkesverksamma. Dessutom fanns 274 utländska läkare utan svensk legitimation, varigenom hela antalet yrkesverksamma läkare skulle utgöra 8 521.

Denna publikation innehåller icke någon tabell över läkare med fördelning efter kön, ålder och innehav av viss befattning. I 1963 års årgång finns sådan tabell och i texten har beräkningar av yrkesverksamheten gjorts med ledning av uppgifter om ålder och kön.

I internationella sammanhang uttryckes stundom relationen läkare—invånare som antalet invånare på en läkare. För Sveriges del blir det med denna metod i genomsnitt 890 invånare år 1965 per legitimerad läkare (även icke yrkesverksamma inräknade), om talet avrundas till närmaste tiotal. År 1950 var motsvarande tal 1 440. Om man som läkare räknar endast de yrkesverksamma men i stället inbegriper utländska läkare enligt tabell B 3 (d. v. s. räknar med totalantalet 8 521) får man för 1965 910.

I den av WHO utgivna publikationen Third Report on the World Health Situation 1961—1964 finner man uppgifter om medicinalpersonal m. m. i en rad länder och från denna publikation har de senaste uppgifterna hämtats, som ligger till grund för sammanställningen på sidan 64.

Man bör beakta, att talen endast ger en grov bild av verkligheten. Bortsett från att begreppet läkare icke är internationellt entydigt, är metoderna för räkningen av läkarnas antal säkerligen växlande. I en del fall torde man liksom i Sverige ha medräknat endast de yrkesverksamma, i andra fall samtliga läkare med vederbörlig examen. Det är heller icke givet, att endast de läkare medräknats, som är verksamma inom ifrågavarande land. Motsvarande reservationer, som anförts om läkarna, gäller även tandläkarna.

Tab. B 3. Läkarkårens utveckling 1930—1965

Physicians

Källa: Matrikeln »läkare och tandläkare», 1966, utgiven av medicinalstyrelsen (nyttillkomna läkare, bestånd och döda); uppgift från universitetskanslersämbetet (intagna på nybörjarkurs).

År Year	Intagna på ny- börjar- kurs <i>Admitted to study course</i>	Nyttillkomna genom <i>New additions through</i>		Därav nyttill- komna kvinnlige leg. läk. ¹	Döda Dead	Bestånd den 31/12 (leg. + resolution) ²		Därav yrkes- verk- samma <i>Thereof active (esti- mated number)</i>	Tillkommer ut- ländska läkare ⁴		Hela antalet yrkes- verk- samma <i>Total active</i>
		legiti- mering (total) licence (total)	Kungl. Maj:ts resolution <i>Royal decrees</i>			total	därav kvin- nor ³		utan gene- rell be- hörig- het ⁵ a)	därav med tids- begrän- sad behö- righet ⁷	
1930.....	..	..	—	..	—	2 540	..	2 400	—	—	2 400
1940.....	194	119	1	..	42	3 436	..	3 242	..	—	..
1945.....	185	194	—	30	50	4 089	..	3 850	..	—	..
1950.....	304	218	47	38	52	4 915	445	4 631	263	—	4 894
1951.....	306	206	73	55	55	5 134	493	4 834	243	—	5 077
1952.....	310	186	29	40	52	5 285	528	4 978	255	—	5 233
1953.....	308	166	74	46	62	5 452	572	5 136	148	—	5 284
1954.....	309	209	34	44	68	5 619	623	5 296	181	—	5 477
1955.....	363	234	42	44	48	5 840	671	5 508	191	—	5 699
1956.....	410	259	29	46	59	6 045	721	5 698	167	—	5 865
1957.....	408	293	58	57	56	6 333	782	5 974	258	—	6 232
1958.....	410	302	36	56	55	6 602	841	6 229	375	94	6 604
1959.....	408	298	45	62	67	6 870	908	6 484	413	184	6 897
1960.....	431	252	45	56	67	7 095	967	6 694	433	218	7 127
1961.....	457	250	130	63	62	7 413	1 024	6 997	380	183	7 377
1962.....	524	280	98	83	68	7 721	1 108	7 289	342	126	7 631
1963.....	566	309	88	85	74	8 044	1 188	7 628	339	121	7 967
1964.....	586	323	75	84	83	8 347	1 267	7 915	306	111	8 221
1965.....	652	343	72	96	73	8 696	1 332	8 240	274	83	8 514

¹ *Thereof licenced female physicians.*

² *Number of physicians (licence and decree).*

³ *thereof female.*

⁴ *Foreign physicians (to be added).*

⁵ Uppgifterna om utländska läkare, som saknar generell behörighet, är osäkra.

⁶ *Not fully licenced.*

⁷ *Thereof temporary licence.*

⁸ Exkl. indragna legitimationer.

Tabell B 3

Utländska läkare, som önskar arbeta i Sverige, kan göra detta på grund av särskilt, tidsbegränsat förordnande på viss tjänst eller med på annat sätt begränsad behörighet, såvida han icke genom resolution av Kungl. Maj:t erhållit generell behörighet. Från och med år 1961 avskaffades sistnämnda form för tillstånds givande och därtill kvalifice-

rade läkare erhåller i stället legitimation som svenska läkare. Antalet sådana läkare var 72, vilket framgår av tabellen. Talet 343 till vänster därom motsvarar dem, som 1965 legitimerats efter studier i Sverige i vanlig ordning.

Antalet yrkesverksamma läkare har schablonmässigt beräknats som 95 % av hela antalet legitimerade läkare på sätt som framgår av kommentaren till tabell B 1.

Tab. B 4. Sjuksköterskeåkrens utveckling 1930—1965 Nurses

År Year	Eleverplatser den ^{31/12} Capacity for intake of students	Intagna elever Admitted to study course	Tillskott Addition through		Avgångna på grund av Retired because of			Antal aktiva sjuksköt. sköt. med svensk legitimation den ^{1/1} ⁴		Utländska sjuksköterskor i landet den ^{31/12} (uppehållning) ⁶
			Nyutbildade ¹	Återinträdde m. fl. ²	familjeskäl m. m. ³	pension pension	döden death	Hela antalet Total	Därav sjuksköt.-barn-morskor ⁵	
1930.....	706	640	556	10	107	60	26	7 077	..	..
1935.....	654	639	598	6	165	120	24	8 338	..	..
1940.....	1 024	995	609	27	219	141	40	8 847	..	..
1945.....	1 172	1 085	889	62	413	213	37	10 293	..	..
1950.....	1 387	1 382	964	132	347	102	15	12 501	211	314
1951.....	1 524	1 496	960	115	346	83	19	13 128	257	322
1952.....	1 549	1 544	1 097	207	282	97	25	14 028	313	305
1953.....	1 569	1 581	1 243	201	539	81	27	14 825	354	370
1954.....	1 611	1 596	1 310	227	574	110	18	15 660	7410	200
1955.....	1 593	1 600	1 367	197	376	115	29	16 704	7430	160
1956.....	1 591	1 624	1 499	193	322	154	26	17 894	7450	168
1957.....	1 599	1 618	1 454	502	562	158	31	19 099	7525	150
1958.....	1 611	1 657	1 427	474	739	181	32	20 045	7603	168
1959.....	1 669	1 734	1 476	361	771	192	34	20 885	668	154
1960.....	1 857	1 872	1 447	793	1 032	179	28	21 886	645	172
1961.....	2 015	1 999	1 556	797	1 602	218	30	22 389	693	200
1962.....	2 323	2 185	1 612	868	1 517	228	30	23 094	750	324
1962 ny beräkning	2 323	2 185	1 660	..	..	..	30	20 766	750	324
1963.....	2 347	2 297	1 823	..	..	..	37	21 614	874	290
1964.....	2 532	2 486	1 945	..	..	..	28	22 559	941	270
1965.....	2 604	2 637	2 142	..	..	..	31	23 970	1 040	260

¹ Examination. — ² Reinstatement. — ³ Family reasons etc. — ⁴ Active nurses (Swedish licence). — ⁵ There-of nurse-midwives. — ⁶ Foreign. — ⁷ Korrigerat tal. — ⁸ Därav 51 utländska sjuksköterskor, som fått svensk legitimation.

Tabell B 4

Definitionen på »aktiv» (yrkesverksam) har ändrats fr. o. m. år 1962 och beräkningen av antalet utförts i enlighet härmed. Med »aktiv» sjuksköterska menas nu sjuksköterska som var yrkesverksam den 1 september (dvs. vid tidpunkten för den årliga anmälan) eller som nyexaminerats under kalenderåret, även om hon icke meddelat, att hon inträtt i yrkeslivet. Tidigare räknade man som aktiv sådan sjuksköterska, som arbetat minst två månader under året sedan förra årets anmälan, om hon då räknats som aktiv, eller sex månader, om hon räknats som passiv, plus nyexaminerade som ovan.

Medicinalstyrelsens sjuksköterskeregister upptog den 31 december 1965 38 616 personer under 66 års ålder. Av de preliminära uppgifter, som lämnats angående yrkesaktivitet under tiden 1/9 1964—1/9 1965 framgår, att av sjuksköterskor under 60 år

(exkl. de under året legitimerade) hade, vad beträffar ogifta eller förut gifta, 74 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan 16 % hade varit yrkesverksamma under kortare tid. 10 % redovisade icke någon yrkesverksamhet. Av de gifta under 60 år hade 23 % arbetat fullt, 40 % haft kortare tids yrkesverksamhet eller deltid-verksamhet och 37 % icke redovisat någon yrkesverksamhet. Av samtliga sjuksköterskor under 60 års ålder hade 39 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan 32 % hade utövat yrkesverksamhet av mindre omfattning. De som icke redovisat yrkesverksamhet under året utgjorde sålunda 29 % av hela antalet.

Vissa sjukskötersketjänster redovisas i tabell B 5.

Tab. B 5. Vissa sjukskötersketjänster och barnmorsketjänster år 1965
Certain posts for nurses and midwives

Källa: Årsberättelser från sjukhus, landsting och barnmorskestyrelser och vakansrapporter per 1/10.

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Sjukskötersketjänster <i>Posts for nurses</i>						Barnmorsketjänster <i>Posts for midwives</i>					
	Vid anstalter för kroppssjukvård hos <i>Somatic hospitals</i>					I distrikts- vård <i>P. H.</i>		Summa <i>Total</i>	Vid an- stal- ter <i>Hosp.</i>	I öppen vård <i>Out-pat. care</i>		Summa <i>Total</i>
	staten	lands- ting etc.	övriga	Summa <i>Total</i>	Därav vakan- ta utan vikarie	Antal	Därav be- satta			Dis- trikts- vård	Förebyg- gande mödra- vård	
Stockholms stad	764	1 425	303	12 492	292	—	—	2 492	97 $\frac{1}{2}$	2	16	116
Stockholms län	13	622	5	640	22 $\frac{1}{2}$	120	110	760	27	24	3	54
Uppsala län	368	136	13	517	24	47	46	564	20 $\frac{1}{2}$	9	4	33 $\frac{1}{2}$
Södermanlands län	—	400	10	410	49 $\frac{1}{2}$	75	70	485	21 $\frac{1}{2}$	10	1	32 $\frac{1}{2}$
Norrköpings stad	—	176	—	176	9	—	—	176	8 $\frac{1}{2}$	1	1	10 $\frac{1}{2}$
Östergötlands län i övr. .	—	413	—	413	14	73	72	486	19	12	3	34
Jönköpings län	11 $\frac{1}{2}$	478	1	490	39	76	69	566	31	15	1	47
Kronobergs län	—	218	—	218	16 $\frac{1}{2}$	49	39	267	15 $\frac{1}{2}$	14	1	30 $\frac{1}{2}$
Kalmar läns norra	—	115	—	115	8	38	25	153	8	7	—	15
Kalmar läns södra	—	218	3	221	16	50	44	271	15	9	—	24
Gotlands län	—	77 $\frac{1}{2}$	—	77 $\frac{1}{2}$	6	19	17	96 $\frac{1}{2}$	4	9	—	13
Blekinge län	—	162	—	162	6	43	36	205	8	8	1	17
Kristianstads län	—	354	9 $\frac{1}{2}$	364	12	82	70	446	25	10	1	36
Malmö stad	—	434	—	434	12	—	—	434	12	1	—	13
Malmöhus län i övr.	—	790	12	802	30	108	93	910	30	13	3	46
Hallands län	—	232	28	260	9	51	44	311	18 $\frac{1}{2}$	6	1	25 $\frac{1}{2}$
Göteborgs stad	—	880	24 $\frac{1}{2}$	904	48	—	—	904	38 $\frac{1}{2}$	—	10	48 $\frac{1}{2}$
Göteb. o. Bohus län i övr. .	—	356	—	356	17	67	59	423	29	18	2	49
Älvsborgs län	—	600	—	600	33 $\frac{1}{2}$	92	86	692	44	22	1	67
Skaraborgs län	—	332	—	332	39	76	64	408	27	12	—	39
Värmlands län	—	496	—	496	27	100	87	596	34	18	2	54
Örebro län	—	446	—	446	74	67	64	513	21	10	2	33
Västmanlands län	—	360	—	360	30 $\frac{1}{2}$	62	54	422	22	9	2	33
Kopparbergs län	—	430	—	430	41 $\frac{1}{2}$	83	69	513	24	22	1	47
Gävleborgs län	—	454	—	454	39	108	104	562	29 $\frac{1}{2}$	18	—	47 $\frac{1}{2}$
Västernorrlands län	—	442	23	465	37	100	97	565	24	22	1	47
Jämtlands län	8	216	—	224	9	60	56	284	11 $\frac{1}{2}$	22	1	34 $\frac{1}{2}$
Västerbottens län	—	419	—	419	45	74	61	493	26 $\frac{1}{2}$	29	—	55 $\frac{1}{2}$
Norrbottnens län	—	464	—	464	22	98	80	562	45 $\frac{1}{2}$	24	—	69 $\frac{1}{2}$
Summa Total	1 164	12 146	432	13 742	1 028	1 818	1 616	15 560	738	376	58	1 172
Därav vakanta med behov av vikarie <i>Vacant</i>	79	916	33	1 028	..	100	..	1 128	27	239	1	67

¹ Inklusive Karolinska sjukhuset, Norrbackainstitutet och Eugeniahemmet (sammanlagt 668 tjänster). —

² Hela antalet vakanser var 54.

Tabell B 5

Tabellen upptager icke av sjuksköterskor uppehållna tjänster inom mentalsjukvården och — med undantag av distriktsvården — ej heller sjukskötersketjänster i sådan öppen sjukvård, som icke är ansluten till anstalt. Kolumnen »Övriga» anstalter för kroppssjukvård upptager huvudsakligen tjänster hos huvudmän av kategori F (föreningar etc.) jämte »Vissa enskilda sjukhus», se bilaga 1, och sjukhemmet Solhöjden och Tranås kuranstalt. Hem för långvarigt kroppssjuka ly-

dande under socialvårdsmyndighet ingår icke. Detta bör observeras vid jämförelse med tabell A 8. 77 av tjänsterna i distriktsvården för sjukskötersketjänster är kombinerade med distriktsbarnmorsketjänster och benämnes distriktsköterskebarnmorskor. Till de besatta tjänsterna i distriktsvården har räknats 41 vakanta tjänster med kompetent vikarie. Däremot är 102 tjänster, besatta med vikarie utan formell kompetens, ej medräknade. Första distriktskötersketjänster är inräknade.

KAP. C

DET ALLMÄNNAS KOSTNADER FÖR HÄLSO-
OCH SJUKVÅRD

De uppgifter om kostnader för olika slag av sjukvård, som lämnats i kap. A, b och A, c, avser bruttoutgifterna för driften av ifrågavarande anstalter. I detta kapitel redovisas det allmännas kostnader för drift, nyanläggning och nyinredning med *nettobelopp*, sedan inkomsterna (t. ex. patientavgifterna) frångagits.

Med det allmänna menas här staten, de allmänna sjukförsäkringskassorna och kommunerna. De sistnämnda är uppdelade på landsting, städer utom landsting och övriga primärkommuner. Kostnaderna omfattar direkta utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål, undervisning av personal m. m. men icke den omgivningshygieniska verksamhet, som tar sig uttryck i omsorgen om vattenverk, avloppsanläggningar, gatuhållning o. dyl.

Uppgifterna om *statens* utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål har sammanställts efter publikationen Budgetredovisningen. Praktiskt taget alla poster inom medicinalstaten har därvid medräknats, och till detta har från övriga stater hämtats och tillagts de militära utgifterna för sjukvårdsändamål, utgifterna för medicinsk undervisning (approximativt beräknade), understöden åt medicinsk forskning m. m. Poster, som icke kunnat medtagas, till följd av redovisningssättet är bl. a. kostnaderna för de statsanställdas pensionering, för driften av inrikesdepartementet och landstingens kanslier o. dyl., ej heller kostnader för verksläkare och anvisningsläkare eller för byggnadsarbeten vid medicinska fakulteter. Investeringskostnader ingår med hela de belopp, som tagits i anspråk under redovisningsåret, och häruti skiljer sig vår framställning från den eljest brukliga, när det gäller statsutgifterna. Enligt praxis tages nämligen i regel endast en del (vanligen hälften) av de verkliga investeringsutgifterna med bland utgifterna det år medlen tages i anspråk. Genom att taga upp hela beloppet, uppnår man överensstämmelse med landstingens och städernas utom landsting redovisningssätt. Statsbidrag till anläggning och drift av bl. a. kommunal hälso- och sjukvård ingår bland statens kostnader, men givetvis icke bland landstingens, städernas o. s. v. I statens utgifter ingår icke statsbidrag till den allmänna sjukförsäkringen. Däremot har i tab. C 1 och C 3 sjukförsäkringskostnader utgifter för sjukvård redovisats särskilt och inbegriper därvid statsbidraget.

De *allmänna sjukförsäkringskassornas* utgifter har medräknats endast i den mån de kunnat hänföras till hälso- och sjukvård, så som framgår av specifikationen i tab. C 3.

Uppgifterna rörande *landsting och städer utom landsting* har för åren 1959—1964 hämtats ur publikationen Kommunernas finanser (utgiven av statistiska centralbyrån) och för år 1965 sammanställts inom medicinalstyrelsen på till centralbyrån inkommet, ehuru icke slutgranskat material till samma publikation. Dessa preliminära uppgifter överensstämmer i regel rätt väl med centralbyråns definitiva. I landstingens och städernas redovisning ingår även kostnaden för de anställdas pensionering. Investeringskostnaderna avser hela utgiften under redovisningsåret, även om de bestritts med lånemedel. Följaktligen ingår icke avskrivningar, ej heller amorteringar på tidigare upptagna lån bland utgifterna. Nettoutgifterna för *andra primärkommuner* än städer utom landsting för år 1964 framgår av tabell C 4. Senare upp-

(Forts. på sidan 74)

Tab. C 1. Statens, landstingens och städernas utom landsting jämte allmänna sjukförsäkringskassornas nettokostnader (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1960—1965, milj. kr *Net expenses (operation and investments) for different forms of health and medical care, million kronor, of the State, the counties, county boroughs and the Public sickness funds*
Källa: Se tabell C 5.

Myndighet, år <i>Authority, year</i>	Läs- o. förlossn- vård <i>Gen. hosp. care</i>	Epidemi- vård <i>Epid. care</i>	Tbc-vård (utom dispens- särsvård) <i>TB-care</i>	Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Chronic sick</i>	Vård av psykiiskt sjuka ¹ <i>Mental care</i>	Dispens- särsvård TB <i>disp.</i>	Distrikts- vård m. m. <i>Public health nursing</i>	Föreb. mödra- o. barnavård <i>Maternity and child welfare</i>	Distrikts- barn- morske- väsen <i>Midwifery</i>	Folk- tandvård <i>Dental care</i>	Övrigt ² <i>Other</i>	Summa <i>Total</i>
Staten <i>The State</i>												
1960/61	86,5	1,8	2,5	5,6	311,2	2,9	11,1	8,6	3,1	10,9	156,6	600,8
1962/63	100,2	2,8	1,8	6,6	387,4	3,5	13,8	9,6	3,2	11,6	192,7	733,2
1963/64	143,0	2,3	1,8	5,5	434,9	4,4	16,4	10,7	3,4	11,2	222,0	855,6
1964/65	168,4	2,6	1,4	19,4	485,7	5,1	16,5	9,9	3,2	11,1	259,3	982,6
1965/66	194,2	2,8	1,1	11,5	546,9	3,2	18,7	13,5	3,6	11,4	290,7	1 097,6
Landsting <i>Counties</i>												
1960	672,2	20,6	42,1	81,5	56,9	5,2	23,1	5,3	4,4	50,4	40,3	1 002,0
1962	931,4	11,9	39,8	107,1	80,6	5,6	29,8	6,8	5,0	71,6	68,1	1 357,7
1963	1 072,4	10,3	41,8	135,7	109,6	6,5	33,7	8,5	5,1	85,1	87,7	1 596,4
1964	1 214,3	6,0*	52,8	160,6	158,2	..	36,3	10,1	5,6	94,8	177,0	1 915,7
1965*	1 478,2	3,9*	57,5	189,0	180,9	..	39,9	12,0	5,7	110,3	208,6	2 286,0
Städer utom landsting <i>County boroughs</i>												
1960	194,2	14,2	12,9	30,4	32,7	4,1	6,9	1,3	0,0	25,8	61,8	384,3
1962	249,1	15,2	14,1	33,1	52,4	4,3	10,8	1,7	0,1	29,3	80,3	490,4
1963	246,8	17,8	10,1	38,0	52,3	4,5	11,3	1,7	0,0	29,7	81,9	494,1
1964	280,1	20,9	13,6	56,4	51,5	..	6,5	1,8	0,0	30,7	119,8	581,3
1965*	337,4	18,0	13,1	71,9	84,9	..	6,6	1,8	0,1	34,3	127,4	695,5
Sjukförsäkringskassorna⁴ <i>The sickness funds</i>												
1960	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	386,5	386,5
1962	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	455,6	455,6
1963	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	509,4	509,4
1964	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	560,2	560,2
1965*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	624,6	624,6
Tillhopa <i>Total</i>												
1960	952,9	36,6	57,5	117,5	400,8	12,2	41,1	15,2	7,5	87,1	645,2	2 373,6
1962	1 280,7	29,9	55,7	146,8	520,4	13,4	54,4	18,1	8,3	112,5	796,7	3 036,9
1963	1 462,2	30,4	53,7	179,2	596,8	15,4	61,4	20,9	8,5	126,0	901,0	3 455,5
1964	1 662,8	29,5	67,8	236,4	695,4	5,1	59,3	21,8	8,8	136,6	1 116,3	4 039,8
1965*	2 009,8	24,7	71,7	272,4	812,7	3,2	65,2	27,3	9,4	156,0	1 251,3	4 703,7

¹ och psykiiskt efterblivna. — ² Reviderat tal för 1960/61. Kostnaden för utbildning av mentalsjukvårdspersonal har överförts från kolumnen »Vård av psykiiskt sjuka» till kolumnen »Övrigt», vad avser statens kostnader. — ³ Inkl. dispensärsvård. — ⁴ Endast sjukvårdskostnader ingår, se tab. C 3.

Tab. C 2. Specifikation för år 1965 av tab. C 1 utom sjukförsäkringen, milj. kr
Specification of table C 1 for the year 1965 (except sickness funds)

Vårdform	Staten (1965/66)	Landsting	Städer utom landsting
Lasarettsvård	194,10	1 473,38	} 337,39
Förlossningsvård vid anstalt	0,15	4,87	
Tuberkulosvård (lungtbc utom dispensär)	1,10	157,47	
Epidemivård	2,75	3,89	17,97
Vård av långvarigt kroppssjuka	11,53	188,97	71,93
Psykisk barna- och ungdomsvård	1,42	2,42	2,94
Vård av psykiskt sjuka	506,11	47,32	56,84
Vård av psykiskt efterblivna	40,79	133,57	28,10
Epileptikervård	6,15	..	—
Dispensärvård	3,25	..	..
Distriktsvård (av sjuksköterskor)	18,74	39,92	6,59
Förebyggande mödra- och barnavård	13,51	11,98	1,82
Distriktsbarnmorskeväsen	3,61	5,69	0,08
Folktandvård och kommunal tandvård	11,36	110,33	34,31
Utbildning av medicinalpersonal	126,32	26,71	6,32
Medicinsk forskning	20,31	—	—
Länsläkarväsendet (Provinsialläkarväsendet)	31,84	23,96	—
Central statl. administration	21,32	—	—
Statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan	21,65	—	—
Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	20,31	—	—
Beredskapssjukhus	3,30	—	—
Militär sjukvård	20,80	—	—
Övrigt	17,15	2155,49	118,07
Summa	1 097,57	2 285,97	695,49

¹ Inkl. dispensärvård.

² Inkl. epileptikervård.

Tab. C 3. Sjukförsäkringsutgifter för sjukvård år 1965

Expenses of the sickness funds for care of the sick

Källa: Riksförsäkringsverkets publikation »Allmän försäkring».

	Milj. kr	
Läkarvård och tandvård	267,7	Kassornas totala utgift var 2 151,2 milj. kr. Huvuddelen av skillnaden mot tabellens summa hänför sig till utbetalning av sjukpenning o. dyl. Förvaltningskostnaderna är icke medräknade i tabellen. De belöpte sig till 165,9 milj. kr.
Resor till och från läkare och tandläkare	37,8	
Sjukhusvård	87,6	
Resor till och från sjukhus	21,7	
Utgifter enligt 2 kap. 6 § AFL	16,6	
Utgifter enligt 2 kap. 7 § AFL	10,1	
Läkemedelsutgifter ¹	183,1	
Summa	624,6	

¹ Varav 7,0 miljoner bestritts av statsverket.

Tab. C 4. Primärkommuners, andra än städer utom landsting, nettokostnader (drift o. anlägg.) för hälso- och sjukvård

Net expenses for health and sick care etc. of local authorities except county boroughs

Källa: Publikationen »Kommunernas finanser» (SOS).

År 1955.....	20,5 milj. kr	År 1962.....	21,8 milj. kr
» 1960.....	17,7 » »	» 1963.....	31,8 » »
» 1961.....	20,8 » »	» 1964.....	44,8 » »

(Forts. från sidan 71)

gifter föreligger ej. På socialvårdsmyndighets stat upptagna kostnader för hälso- och sjukvård ingår icke i de kostnader, som redovisas i tabellerna C 1—3, 5 och 6.

Sammanfattar man uppgifterna i tabellerna C 2, C 3 och C 4 kommer man till följande totalbelopp (netto) för det allmännas drift- och investeringsutgifter för hälso- och sjukvård år 1965.

Staten (1965/66) <i>The State</i>	1 097,6 milj. kr
De allmänna sjukförsäkringarna <i>Public sickness funds</i>	624,6 » »
Landstingen <i>Counties</i>	2 286,0 » »
Städerna utom landsting <i>County boroughs</i>	695,5 » »
Övriga primärkommuner (uppskattning) <i>Other local communes (estimated)</i>	45,0 » »
Total	4 748,7 » »

Total i medeltal per innevånare *Mean per inhabitant* 614,0 kr

Som ovan nämnts ingår icke vissa förvaltningskostnader m. m. i ovanstående belopp, som alltså icke är fullt kompletta.

Redovisningen av utgifterna påverkas av tidpunkten, då bidragsposter ställts till förfogande av vederbörande myndighet. En del oregelbundenheter i utvecklingen (tabell C 1) kan förklaras på detta sätt.

I tabell C 2 har 1965 års belopp specificerats något finare och framställt med två decimaler. Vad landsting och städer angår, har specifikationen drivits så långt som materialet i statistiska centralbyrån medgivit. I huvudsak avser de nio första posterna (lasarettsvård, förlösningssvård, epidemivård etc.) sluten sjukvård.

I de små belopp för hälso- och sjukvård, som redovisats i tabell C 4 för primärkommuner som icke är städer utom landsting, ingår ersättningar till hälsovårdsnämnder, till stads-, stadsdistriktsläkare, hem för långvarigt kroppssjuka m. m.

Bryter man ur tabell C 2 ut investeringskostnaderna, erhåller man ett resultat, som framgår av tabell C 5.

I tabell C 6 finner man uppgifter om de särskilda landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål.

Då det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård till största delen bestrides med skattemedel, kan det vara motiverat att sätta de förra i relation till de senare. Om man gör så, finner man, att statens plus sjukförsäkringarnas utgifter enligt ovan (1 722 milj. kr) utgjorde 13 % av den år 1965/66 influtna skatten på inkomst och förmögenhet.

Tab. C 5. Det allmännas nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1965 (1965/66), milj. kr

Investments for health and medical care of the State, the county councils and county boroughs, million kronor

Källa: För staten: Publikationen »Budgetredovisningen» (utg. av rikskontrollverket); för övriga »Kommunernas finanser» (SOS) eller, för sista året, material till denna i statistiska centralbyrån.

Vårdform	Staten (1965/66)	Landsting 1965 ¹	Städer utom landsting 1965	Summa
Lasarettsvård	33,18	335,90	} 43,79	413,39
Förlossningsvård	0,15	0,37		
Tuberkulosvård (lungbe utom dispensär)	0,04	² 8,66	² 0,81	9,51
Epidemivård	—	0,45	2,67	3,12
Vård av långvarigt kroppssjuka	6,49	46,84	31,43	84,76
Psykisk barna- och ungdomsvård	—	0,14	0,20	0,34
Vård av psykiskt sjuka	38,41	12,36	22,10	72,87
Vård av psykiskt efterblivna	6,00	47,59	4,09	57,68
Epileptikervård	0,13	..	—	0,13
Dispensärvård	0,01	..	..	0,01
Distriktsvård (av sjuksköterskor)	—	0,73	0,01	0,74
Förebyggande mödra- och barnavård	—	0,23	0,00	0,23
Distriktsbarnmorskeväsendet	—	0,04	0,02	0,06
Folktandvård och kommunal tandvård	0,04	6,91	0,73	7,68
Övrig hälso- och sjukvård	³ 15,46	16,80	9,66	41,92
Summa 1965	99,91	477,02*	115,51*	692,44*
» 1964	111,75	392,37	62,72	566,84
» 1963	95,01	318,06	45,31	458,38
» 1962	98,25	251,87	45,38	395,50
» 1961	101,17	231,96	41,81	374,94
» 1960	105,56	192,77	39,38	337,71
» 1959	93,01	199,13	53,21	345,35
» 1958	85,67	176,23	51,26	313,16
» 1957	65,48	151,81	41,29	258,58
» 1956	66,41	125,36	37,05	228,82
» 1955	55,04	104,91	29,18	189,13

¹ För åren 1955—1964 reviderade tal.

² Inkl. dispensärvård.

³ Därav för utbildning av medicinalpersonal 6,58 milj. kr, beredskapssjukhus 3,30 milj. kr, militär sjukvård 1,72 milj. kr samt statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan 3,40 milj. kr.

**Tab. C 6. Landstingens och städernas utom landsting driftkostnader för sjukvårds-
ändamål år 1965. Miljoner kronor**

*Running costs for health and medical care of the county councils and county boroughs.
Million kronor*

Källa: Material i statistiska centralbyrån till publikationen »Kommunernas finanser» (SOS).

Sjukvårdsområde (län, stad) <i>Counties, county boroughs</i>	Kroppssjuk- vård ¹ <i>Care of the physically ill</i>	Vård av psy- kiskt sjuka ² <i>Mental care</i>	Vård av psy- kiskt efter- blivna <i>Mentally deficient</i>	Totalkostnad <i>Total</i>
Stockholms	148,74	7,23	10,00	165,97
Uppsala	50,05	0,74	2,49	53,28
Södermanlands	64,68	1,01	3,86	69,55
Östergötlands	67,67	1,45	3,46	72,58
Jönköpings	77,75	0,95	3,32	82,02
Kronobergs	59,92	0,53	2,48	62,93
Kalmar n:a	26,31	0,59	1,08	27,98
Kalmar s:a	35,92	0,83	1,90	38,65
Gotlands	15,49	0,04	0,85	16,38
Blekinge	37,65	1,47	1,85	40,97
Kristianstads	59,50	1,40	2,64	63,54
Malmöhus	109,39	4,07	5,19	118,65
Hallands	46,60	0,90	2,58	50,08
Göteborgs o. Bohus	59,18	0,80	3,72	63,70
Älvsborgs	113,81	2,11	6,12	122,04
Skaraborgs	58,33	0,54	3,82	62,69
Värmlands	82,37	1,07	3,34	86,78
Örebro	72,95	2,20	3,59	78,74
Västmanlands	65,95	1,35	2,99	70,29
Kopparbergs	71,15	0,68	4,04	75,87
Gävleborgs	80,47	2,94	3,73	87,14
Västernorrlands	87,18	1,50	3,95	92,63
Jämtlands	37,60	0,31	1,58	39,49
Västerbottens	66,05	0,84	2,87	69,76
Norrbottens	91,03	1,69	6,30	99,02
Gemensamma anstalter	—	—	— 1,77	— 1,77
Landsting <i>Counties</i> summa	1 685,74	37,24	85,98	1 808,96
Stockholm	260,75	23,14	14,01	297,90
Göteborg	151,28	11,14	8,05	170,47
Malmö	83,20	2,12	1,95	87,27
Norrköping	23,25	1,09	—	24,34
Städer <i>County boroughs</i> summa	518,48	37,49	24,01	579,98
Total	2 204,22	74,73	109,99	2 388,94

¹ Inkl. epileptikervård, som ej särredovisats i statistiska centralbyråns statistik.

² Inklusive psykisk barna- o. ungdomsvård.

KAP. D

HÄLSOTILLSTÅND, SJUKDOMAR, FÖRLOSS-
NINGAR M. M.

a. Omgivningshygieniska förhållanden 1965

Genom den snabba utvecklingen av industrier, genom den accelerande urbaniseringen och därmed sammanhängande bostadsbyggande är vårt lands samhällsform inne i en ombildning som för varje dag ger nya omgivningshygieniska problem.

Lösandet av dessa — för vår hälsa så viktiga — frågeställningar, eller åtminstone förebyggandet av klart olämpligt utformade samhällsmiljöer, ställer allt större krav på såväl de centrala som de regionala och de lokala hälsovårdsmyndigheterna.

Viktigt är, att de preventiva hälsoaspekterna vinner gehör redan från planeringsstadiet och att de integreras i »teknikernas» tänkande härvidlag.

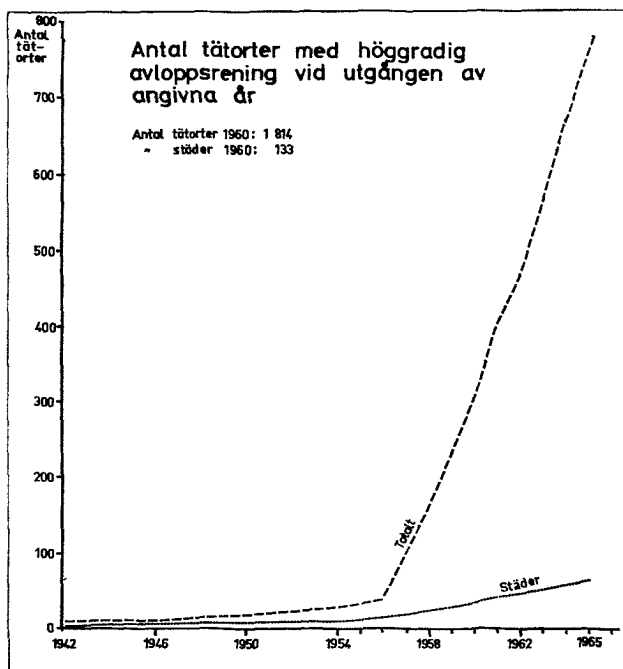
Den sanitära övervakningen inom landet medför — med den för varje år stegrade resefrekvensen till sydligare länder — ökade krav på våra karantäns- och epidemiövervakande myndigheter. Såsom en upprustning av beredskapen på detta område har i samtliga län bildats epidemiutskott med representanter för landsting, länsstyrelse m. fl. myndigheter, oftast under ordförandeskap av länsläkaren. Inom dessa epidemiutskott har detaljerade planer färdigställts för omhändertagande och bekämpning av allvarligare epidemier av ex. variola eller salmonella.

Tropikmedicinska centra har sedan några år funnits i Stockholm och Jönköping. Under 1965 har dylika centra tillkommit i Göteborg och Umeå samt i Lund. Därmed torde i vårt land organisationen för tropikmedicin för närvarande ha tillfredsställande omfattning och lämplig geografisk fördelning.

Vattenvården. Det första reningsverket för höggradig rening av kommunalt avloppsvatten i Sverige, en anläggning med biologiska bäddar, anlades i Skara så tidigt som år 1897. Fram till mitten av 1950 ökade antalet höggradiga reningsverk tämligen långsamt, därefter har ökningen varit mycket snabb, särskilt beträffande de mindre samhällena på landsbygden. Per den 31 december 1965 var 773 höggradiga reningsverk (därav 62 i städerna) i drift. Antalet höggradiga reningsverk ökade under 1965 med 96.

Regionala destruktionsanläggningar. Tillskapandet av nya stora kommunblocksenheter jämte utvecklingen på väg- och transportsidan har medfört, att fråga kommit upp om större, regionala sopdestruktionsanläggningar. Under året har två utredningar presenterats (Göteborgsområdet och västra Skåne). Båda utredningarna kommer till slutsatsen, att sådana större regionala sopdestruktionsanläggningar blir ekonomiskt fördelaktiga. De är även ur hygienisk synpunkt att föredraga framför en rad smärre destruktionsanläggningar eller småkommunernas ofta mindre välskötta Bradfordtippar. För i regionerna ingående kommuner är det en fördel att regionen blir stor, bl. a. med hänsyn till att destruktionskostnaden per vikt- eller volymenhet sjunker vid ökad sopmängd. Kostnaderna för transport från perifer belägna kommuner till en central anläggning har mycket liten inverkan på totaldriftbudgeten för destruktionsverksamheten.

Den fortsatta planeringen av renhållningen inom landet bör därför redan nu inriktas på en centraliserad destruktionsverksamhet. Eftersom åtskilliga kommuner inom kort måste fatta beslut om nyinvesteringar för renhållning, är det synnerligen angeläget att regiontänkandet vinner gehör över hela vårt land.

Friluftslivet—campingplatserna. De nuvarande campingplatserna uppvisar betydande brister speciellt i sanitärt avseende. Endast ett fåtal anläggningar fyller i dag de krav man vill ställa på en modern campingplats av god standard. Inom medicinalstyrelsen pågår för närvarande en översyn av nuvarande bestämmelser av sanitära krav etc. på campingplatserna, med sikte på att under 1966 kunna framlägga nya råd och anvisningar i ämnet.

Renhållningen avseende sopor, köksavfall och annat avfall är från omgivningshygienisk synpunkt av stor betydelse. Utvecklingen och förbättringar på renhållningens område är därför ständigt föremål för uppmärksamhet från medicinalstyrelsens sida. Ordnad renhållning är nu införd i 896 av landets 992 kommuner. Inom 96 kommuner finnes sålunda ännu icke någon organiserad renhållning. Drygt hälften av dessa eller 51 stycken är belägna i våra fem nordligaste län. — Tidigare var den gängse metoden att uppsamla avfallet i plåtkärl eller som det kallas återgångsemballage. Sedan mitten av 1950-talet har successiv övergång skett till engångsemballage (sopsäckar). Engångsemballage och återgångsemballage är under förutsättning att det senare efter varje tömning rengöres (kärbytestsystem) ur sanitär synvinkel fullt godtagbara. Emellertid sker rengöring av kärnen endast inom en del kommuner. I de fall ingen rengöring äger rum av återgångsemballage är detta hygieniskt sett helt underlägset engångsemballaget. I vilken omfattning de olika systemen användes framgår av tablå på följande sida.

Sammanställning utvisande användning av återgångs- resp. engångsemballage

Län	Totalantal kommuner	Antal kommuner med		säckar o. kärl	ej ordn. renhålln.
		endast säckar	endast kärl		
Stockholms stad	1	—	—	1	—
Stockholms län	52	9	2	41	—
Uppsala län	25	12	1	10	2
Södermanlands län ...	38	8	6	19	5
Östergötlands län	44	23	3	17	1
Jönköpings län	53	19	6	22	6
Kronobergs län	41	19	3	16	3
Kalmar län	49	39	2	7	1
Gotlands län	14	2	—	6	6
Blekinge län	21	14	—	7	—
Kristianstads län	56	17	13	25	1
Malmöhus län	70	12	27	30	1
Hallands län	39	8	3	26	2
Göteborgs o. Bohus län	43	24	2	17	—
Älvsborgs län	66	33	5	28	—
Skaraborgs län	56	22	9	22	3
Värmlands län	51	14	6	28	3
Örebro län	27	20	—	7	—
Västmanlands län ...	27	6	16	5	—
Kopparbergs län	47	21	4	22	—
Gävleborgs län	38	16	2	8	12
Västernorrlands län ..	39	19	3	3	14
Jämtlands län	34	8	1	10	15
Västerbottens län	31	14	7	1	9
Norrbottnens län	30	10	4	4	12
Summa	992	389	125	382 ¹	96
Procentuell fördelning	100,0	39,2	12,6	38,5	9,7
Städer	133	24	37	71	—
Köpingar	95	43	16	33	3
Landskommuner	764	322	72	278	93

¹ I 130 kommuner äger för närvarande en successiv övergång rum från kärl till säckar.

Råd och anvisningsverksamheten. En av de angelägnaste uppgifterna för den centrala ledning och tillsyn som medicinalstyrelsen genom sin hälsovårdsbyrå utövar över omgivningshygienien i landet är utgivandet av råd och anvisningar.

Under året har färdigställts råd och anvisningar rörande »Sanitära krav på våra bostäder».

Nyproduktionen av bostäder och den omfattande moderniseringen av det äldre bostadsbeståndet efter andra världskriget har medfört en avsevärd höjning av bostadsstandarden. Fortfarande förekommer emellertid talrika fuktiga, mörka och på olika sätt undermåliga bostäder, där behovet av sanering eller utrymning är mer eller mindre trängande. Alltjämt blir det dock nödvändigt att i befintliga bostäder tolerera förhållanden, som ej kan godtagas för nybebyggelse. Detta får givetvis icke leda till avkall på hälsovårdsstadgans grundläggande krav beträffande bostäder.

Bedömning av en bostad kräver hänsyn till ej endast själva lägenhetens egenskaper och standard, utan även den yttre miljön. Till en god bostad hör sålunda en ändamålsenlig och trivselbefrämjande yttre bostadsmiljö med tillgång till närbelägna gemensamhetsanordningar såsom t. ex. parkeringsplatser, garage, lekplatser, barnstugor av olika typer, tvättanläggningar, hobbylokaler, skolor och butiker.

Bland bostadssanitära missförhållanden av alltjämt betydande aktualitet märkes trångboddhet, bristfällig ventilation och otidsenlig sanitetsutrustning.

Genom utgivande av dessa anvisningar har medicinalstyrelsen givit hälsovårdsmyndigheterna direktiv hur man skall söka komma tillrätta med här föreliggande problem, då det gäller det bestående framför allt det äldre bostadsbeståndet i vårt land.

Anvisningar rörande »Hygien i bryggerier, läskedrycksfabriker och mustier» och »Bakteriologiska vattenundersökningar» har utfärdats under året gemensamt av medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen.

Inom styrelsen pågår långt framskridna utredningar för utgivning av råd och anvisningar rörande: renhållning; hälsokontroll av viss livsmedelspersonal; skyddsföreskrifter för personal vid vatten- och avloppsreningsverk; förebyggande åtgärder mot radiaskador; bekämpande av infektioner av nosokomial typ inom hälsovård samt öppen sjukvård och tandvård; fysikaliska och kemiska undersökningar av vatten; jodering av koksalt; sanitära krav på campingplatser och lägerplatser.

Hälsovårdsnämnder och hälsovårdsinspektörer. Den moderna samhällsutvecklingen kräver ökad uppmärksamhet åt hälsovårdsfrågor från hälsovårdsnämnderna.

Hälsovårdsnämnderna är numera även på landsbygden i stort behov av tillgång till väl utbildade hälsovårdsinspektörer för att uppfylla de krav, som numera ställs på dem. Tyvärr är tillgången på dylika tjänstemän alltjämt otillräcklig. I oktober 1964 var antalet inspektörstjänster i riket 432 och antalet vakanta tjänster utan kompetenta vikarier 49. I slutet av 1965 beräknas motsvarande antal ha ökat till cirka 450 tjänster och vakanserna till cirka 70. Efter initiativ från medicinalstyrelsen kommer visserligen under budgetåret 1966/67 utbildningskapaciteten vid Statens institut för folkhälsan, då det gäller hälsovårdsinspektörer, att utökas från nuvarande 25 till 50. Även om denna höjda kapacitet kan komma att bibehållas den närmaste fem-årsperioden kommer dock tillgången av inspektörer att vara knapp.

Kommunblocksbildningen har för landsbygdens del aktualiserat frågan om inrättande av tjänster för hälsovårdsinspektörer gemensamt för en eller flera kommunblock. En omfattande försöksverksamhet med en dylik organisation pågår i Älvsborgs län. De nya distriktshälsovårdsinspektörerna har där som verksamhetsområde som regel ett eller flera kommunblock. Det sammanlagda invånarantalet för distriktet överstiger i allmänhet ej 15 000 invånare. Inom länet har sex sådana distriktstjänster tillsatts. Inom flera andra kommunblock är frågan under utredning.

b. Infektionssjukdomar

Epidemiska sjukdomar. De redovisade uppgifterna om antalet sjukdomsfall i epidemiska sjukdomar grundas, där intet annat anges, på uppgifter insamlade av läns-läkarna och de med dem jämställda förste stadsläkarna.

Länsläkarnas och förste stadsläkarnas rapporter grundas i sin tur på anmälningar från de läkare, som är verksamma inom deras län eller stad, d. v. s. från dem underställda tjänsteläkare (provinsialläkare, stadsdistriktsläkare m. fl.) jämte alla andra läkare, både vid sjukhus och i öppen vård, som iakttagit fall av hithörande sjukdomar.

De sjukdomar, som skall anmälas av den behandlande läkaren eller den läkare, som eljest har anmälningsskyldighet, kan indelas i två huvudgrupper: Sådana, som fordrar individuell anmälan (med uppgift om den sjukas namn, ålder m. m.) och sådana, som anmäles summariskt i form av en sifferuppgift om antalet sedan före-

gående anmälan observerade, nya fall. Sjukdomar med *individuell anmälningsplikt* uppräknas i tabell D 1. En historisk översikt av vissa bland dessa från år 1875 finns i tabell D 2.

Antalet rapporterade fall av epidemisk sjukdom var 7 512. Siffran är lägre än genomsnittet för den senaste 10-årsperioden, främst beroende på den relativt låga frekvensen av scharlakansfeber. Vad beträffar de övriga anmälningspliktiga sjukdomarna ligger siffran något över de senaste årens rapporterade sjukdomsfall.

Antalet fall av tyfoidfeber har sjunkit ytterligare. Under 1965 rapporterades endast 5 fall.

Antalet rapporterade fall av paratyfoid var 67 och smittbärarna 18. Av salmonellaenteriter rapporterades 1 156 kliniska fall och 907 smittbärare. De humanbakteriologiska laboratorierna visade 3 fall av *S. paratyphi A*, 48 fall av *S. paratyphi B* samt 2 656 fall av salmonellaenteriter. Diskrepansen måste bero på bristfälligheter i det officiella rapporteringssystemet. 1965 års siffror är högre än de senaste årens, vilket delvis orsakats av två salmonellaenteritepidemier av större omfattning. En epidemi orsakades av *S. typhi murium* och spreds via konditorivaror i Linköping med omgivning. Totalt konstaterades 600 salmonellapositiva personer.

Den andra epidemin inträffade på Sätters mentalsjukhus, där *S. tuebingen* spreds från sjukhusköket troligen via kontaminerad inkokt fisk. Antalet salmonellapositiva var 650.

Av undulantfeber och Weils sjukdom rapporterades vardera 1 fall.

Dysenteri rapporterades i 92 fall, av vilka ca 35 inträffade på Brattby skolhem i Vännäsby (Västerbottens län). Bland övriga fall hade smittan i stor utsträckning förvärvats utomlands.

De fåtaliga fallen av amöbadysenteri och malaria var alla importerade.

Scharlakansfeber visar alltså en sjunkande tendens. 4 006 fall rapporterades under 1965 medan medeltalet för åren 1956—1965 var 7 858 fall.

Meningokockinfektioner förekom i 229 fall, en ovanligt hög siffra. 10-årsmedeltalet 1956—1965 var 123.

Av polio rapporterades 1 paresfall, en kvinna född 1918. Hon hade förvärvat infektionen i Bagdad och där insjuknat. Hennes dotter född 1957 visade sig vid omgivningsundersökning utskilja poliovirus typ 1, säkerligen en smitta från modern överförd efter moderns hemkomst till familjen.

Infektiös hepatit visar ökande siffror över hela landet och 1 236 fall rapporterades under året.

Primär meningoencephalit av infektiös typ rapporterades i 627 fall. Av det totala antalet virusisoleringar som utfördes under året utgjordes flertalet av Coxsackie B 5 och Coxsackie B 3 (115 resp. 74 av totalt 219 Coxsackievirusisoleringar).

Adenovirusinfektionerna visade en tillbakagång, adenovirus typ 7 isolerades i 98 fall (totalt 143 adenovirusisoleringar).

Sjukdomar för vilka summarisk anmälan föreskrivits är kikhosta, mässling och epidemisk influensa. Uppgifterna rörande dessa sjukdomar är osäkra då de kan antagas vara underrapporterade. En influensa A-epidemi av måttlig omfattning

	Kikhosta	Mässling	Influensa		Kikhosta	Mässling	Influensa
1950	14 400	6 400	40 000	1961	13 000	24 000	15 000
1955	12 700	42 200	17 400	1962	8 000	26 000	21 000
1958	7 000	42 000	40 000	1963	4 000	4 000	64 000
1959	8 000	5 000	30 000	1964	3 000	19 000	7 000
1960	9 000	11 000	136 000	1965	5 000	30 000	58 000

inträffade i Norrland och södra Sverige. Flera regementen drabbades så att de ej kunde delta i vintermanövern. Nedan angivna fall har anmälts vissa år 1950—1965.

Veneriska sjukdomar. Uppgifterna om dessa sjukdomar inkluderar i princip även militärpatienter, men redovisningen av dessa till länsläkarna — vilka i sin tur redovisar till medicinalstyrelsen — torde vara ofullständig. Även civila fall torde under senare år ha blivit relativt ofullständigt redovisade, sammanhängande bl. a. med ändrade behandlingsmetoder, i sin tur sammanhängande med tillgången på nya antibiotika.

Trots detta torde den föreliggande statistiken i stort sett ge en riktig bild åtminstone av utvecklingstendenserna i tiden och förhållandet mellan olika åldrar och kön.

Sålunda står det utom tvivel, att gonorrén stigit från 1950 i minst den grad som anges av den officiella serien. Denna sjukdom hade år 1944 drygt 20 000 fall. Därefter sjönk frekvensen t. o. m. år 1949 (9 700 fall) men steg sedan återigen, som framgår av tabell D 6. Gonorrén hade sin hittills största siffra 1965, 24 100 fall. Räknat på 100 000 av invånarantalet blir dock 1944 års siffra större än den för år 1965.

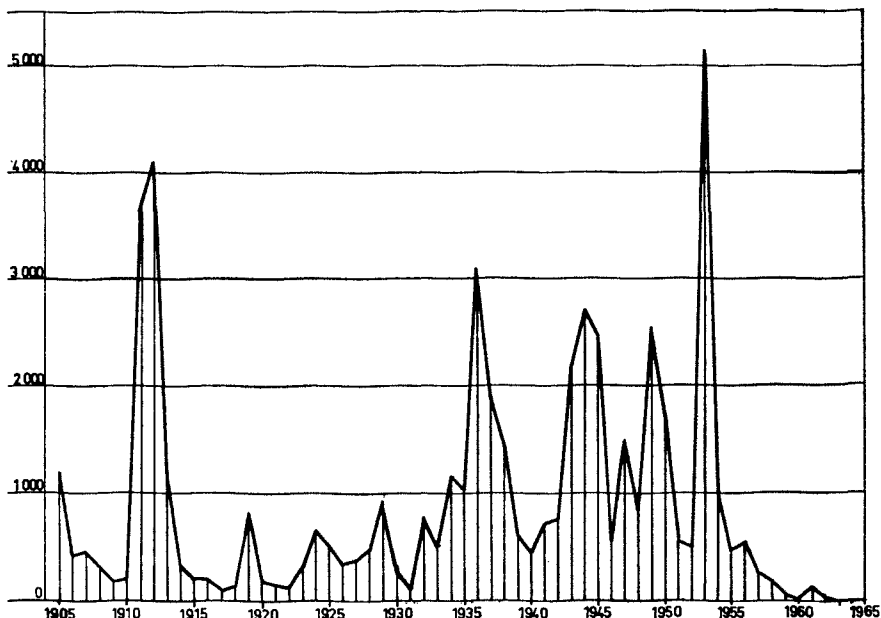
Frekvensen av syfilis visar årlig stegring från 1958, då antalet rapporterade fall var 75, till 495 fall 1964. År 1965 rapporterades 491 fall.

Tuberkulos. Uppgifter om tuberkulosens utbredning finns i tabell D 9, som utgör en sammanställning av tabeller som Svenska Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar publicerat.

(Forts. på sidan 89)

Akut polio 1905—1965. Antal fall (med och utan förlamning) i hela riket

Acute poliomyelitis with and without paralysis

Tab. D 1. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1955—1965 (kliniska fall) (nummer enligt internationell klassifikation)

Cases of notifiable epidemic diseases (clinical cases) reported (numbering according to international classification)

Källa: Halvmånadsrapporter insända av länsläkare och med dem jämställda förste stadsläkare.

Nr i den internationella klassifikationen	Diagnosens benämning <i>Diagnoses</i>	1955	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
040	Nervfeber (tyfoidfeber) <i>Typhoid fever</i>	18	21	14	11	38	19	13	5
041—042	Paratyfoid A o. B; (salmonellaenteriter) <i>Paratyphoid A & B; Enteritis salmonellosis</i>	685	629	628	561	1 075	897	1 003	1 223
043	Kolera <i>Cholera</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
044	Undulantfeber <i>Brucellosis</i>	3	—	2	—	2	3	—	1
045	Rödsot (dysenteri) <i>Bacillary dysentery</i>	484	66	123	93	147	58	48	92
046	Amöbadysenteri <i>Amoebic dysentery</i>	—	—	9	7	12	5	5	5
050	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	7 581	18 256	11 827	5 962	4 124	3 580	4 983	4 006
055	Difteri <i>Diphtheria</i>	4	—	2	2	1	—	—	—
057	Epidemisk hjärnhinneinflammation (meningokockmeningit) <i>Meningococcal meningitis</i>	65	91	64	112	180	138	148	229
058	Pest <i>Plague</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
059	Tularemi <i>Tularemia</i>	1	9	229	7	119	17	47	1
060	Spetälska <i>Leprosy</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
062	Mjältbrand <i>Anthrax</i>	—	—	—	—	—	—	1	—
064.2	Rots <i>Glanders</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
064.4	Listerios <i>Listeriose</i>	..	..	5	10	11	6	6	3
071	Återfallsfeber <i>Relapsing fever</i>	—	—	—	—	—	1	—	—
072.0	Weils sjukdom <i>Weil's disease</i>	5	—	—	—	—	—	—	1
080.0 — 080.1	Akut barnförlamning (polio) (med förlamning) <i>Acute polio (paralytic)</i>	325	42	15	64	6	—	—	—
080.2	Akut barnförlamning (utan förlamning) <i>Acute polio (non paralytic)</i>	161	14	3	60	8	—	1	1
082	Sömnssjuka <i>Acute infectious encephalitis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
084	Smittkoppor <i>Smallpox</i>	—	—	—	—	—	27	—	—
091	Gula febern <i>Yellow fever</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
092	Epidemisk gulsot <i>Infectious hepatitis</i>	1 038	1 179	873	968	709	708	987	1 236
096.2	Papegojsjuka <i>Psittacosis</i>	—	2	5	18	9	9	6	14
096.9	Primär meningoencefalit av infektiös typ <i>Meningoencephalitis</i>	240	351	427	925	429	430	601	627
100	Fläckfeber <i>Louse-borne epidemic typhus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
116	Malaria <i>Malaria</i>	5	4	10	11	14	11	15	13
571.0, 764.0	Elakartad gastroenterit hos barn under 2 år <i>Malignant gastro-enteritis in children under 2 years</i>	2	73	47	58	7	22	44	55
	Summa Total	10 617	20 737	14 283	8 869	6 891	5 931	7 908	7 512

Kommentar, se sidan 85.

Tab. D 2. Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1965. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation

Epidemic diseases 1875—1965. Numbering according to the international statistical classification

Källa: Rapporter insända av förste provinsialläkare (länsläkare) och med dem jämställda förste stads-läkare.

År Year	040-042 Salmo- nella- infek- tioner <i>Salmo- nella in- fections</i>	045 Dysen- teri <i>Bacil- lary dysen- tery</i>	050 ¹ Schar- lakans- feber <i>Scarlet fever</i>	055 Difteri <i>Diph- theria</i>	057.0 Me- ningo- kock- menin- git <i>Me- ningo- coccal menin- gitis</i>	080 Polio <i>Polio</i> ²	År	Salmo- nella- infek- tioner	Dysen- teri	Schar- lakans- feber ¹	Difteri	Menin- gokock- me- ningit	Polio ²
1875	7 153	812	4 117	2 733	37	..	1918	2 941	89	7 769	27 645	118	122
1876	5 995	405	9 684	4 043	39	..	1919	3 827	53	9 310	40 514	116	820
1877	5 002	443	16 682	4 116	30	..	1920	1 266	71	9 750	26 448	102	181
1878	8 282	587	15 655	5 492	47	..	1921	1 123	125	9 264	15 133	120	141
1879	5 178	245	10 060	5 801	27	..	1922	896	63	10 718	6 610	79	112
1880	6 271	1 014	8 461	7 258	21	..	1923	808	37	10 829	4 840	85	309
1881	4 398	814	6 195	7 732	32	..	1924	1 401	82	10 882	4 240	115	656
1882	6 288	4 211	6 066	8 020	40	..	1925	1 458	108	10 613	3 820	136	517
1883	5 898	512	13 661	8 581	400	..	1926	816	59	8 513	3 561	147	341
1884	6 304	357	14 327	6 901	83	..	1927	417	77	5 289	3 776	127	375
1885	4 510	179	14 443	5 386	77	..	1928	440	60	6 017	2 820	131	482
1886	6 045	694	12 900	5 025	94	..	1929	456	97	8 533	2 630	112	950
1887	4 698	254	9 698	6 284	112	..	1930	541	128	8 046	4 178	67	304
1888	3 736	139	6 084	4 798	117	..	1931	337	626	5 922	2 576	62	98
1889	6 866	226	6 991	4 878	196	..	1932	597	1 385	5 241	1 933	58	777
1890	4 263	175	12 975	6 848	605	..	1933	294	1 437	7 425	1 708	56	506
1891	4 010	697	8 994	5 853	227	..	1934	382	1 557	10 912	935	48	1 173
1892	4 194	236	9 628	6 776	102	..	1935	429	776	8 081	916	45	1 049
1893	3 949	739	12 046	10 086	111	..	1936	511	464	7 567	781	51	² 3 112
1894	3 826	327	9 818	10 196	122	..	1937	545	328	14 572	299	51	² 1 888
1895	3 547	330	7 345	8 675	96	..	1938	447	522	26 113	107	53	² 1 450
1896	3 438	692	7 586	8 061	165	..	1939	479	228	40 505	181	31	² 615
1897	2 751	518	6 487	8 837	118	..	1940	456	166	24 373	290	32	² 450
1898	2 351	332	5 745	11 219	89	..	1941	643	652	12 953	280	104	² 720
1899	2 698	957	9 159	20 446	283	..	1942	270	1 458	20 684	1 284	110	² 750
1900	2 200	865	9 428	21 004	255	..	1943	444	1 669	29 812	2 457	77	² 2 198
1901	3 573	873	11 147	21 435	167	..	1944	258	1 786	29 537	3 868	118	² 2 716
1902	1 440	277	9 180	14 993	99	..	1945	359	661	15 931	2 620	90	² 2 446
1903	1 550	292	7 081	13 933	91	..	1946	677	480	12 087	932	130	² 558
1904	1 717	395	8 312	14 994	102	..	1947	1 206	442	11 111	357	86	² 1 481
1905	2 313	303	11 473	18 996	113	1 199	1948	362	123	7 744	206	67	818
1906	1 823	225	8 122	15 298	82	429	1949	212	168	23 960	73	60	2 560
1907	1 732	112	4 918	11 460	81	467	1950	391	180	34 527	71	45	1 704
1908	1 916	321	5 750	8 856	66	316	1951	160	102	13 661	30	46	551
1909	1 130	94	7 617	9 602	52	172	1952	147	94	7 816	30	30	492
1910	1 866	136	9 614	10 460	611	186	1953	8 770	432	5 413	13	30	5 090
1911	1 916	113	12 000	12 027	40	3 646	1954	812	128	5 545	1	51	1 009
1912	1 214	57	9 043	10 294	68	4 112	1955	703	484	7 581	4	65	486
1913	1 513	72	10 228	11 927	127	1 220	1956	481	67	9 027	—	72	549
1914	1 940	60	10 204	12 030	70	325	1957	1 035	70	6 422	11	118	250
1915	1 301	68	13 086	11 471	910	214	1958	562	40	10 389	1	79	192
1916	1 495	179	10 482	12 385	557	207	1959	650	66	18 256	—	91	56
1917	1 836	576	9 490	14 674	224	99	1960	642	123	11 827	2	64	18
							1961	572	93	5 962	2	112	124
							1962	1 113	147	4 124	1	180	14
							1963	916	58	3 580	—	138	—
							1964	1 016	48	4 983	—	148	1
							1965	1 228	92	4 006	—	229	1

¹ Även puerperal scarlatina (stat. klass. 681). — ² Inkl. fall utan förklaring, vilka enligt uppgifter, som finnes för vart och ett av åren 1936—1953 utgjorde respektive 517, 246, 163, 70, 56, 170, 121, 258, 265, 610, 133, 416, 182, 717, 540, 212, 129 och 2 061. För åren efter 1953 hänvisas till tab. D 1. För åren före 1936 är antalet okänt. — Kommentar, se sidan 85.

Tab. D 3. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt månadsvis år 1965

Cases of notifiable epidemic diseases reported

Källa: Se tabell D 1

Månad Month	040 Tyfoid- feber Ty- phoid fever	041 Para- tyfoid- feber Paratyphoid fever	042 Annan salmo- nella inf. Other salmo- nella- inf.	045 Dysen- teri (rödsot) Bacil- lary dysen- tery	050 Schar- lakans- feber Scarlet fever	057.0 Meningo- kock- meningit (epid. hjärnhin- neinfl.) Meningo- coccal meningi- tis	080.0— 080.2 Akut polio Acute polio	092 Infek- tiös hepatit (hepat. epid.) Infectious hepati- titis	096.9 Me- ningo- ence- falit Me- ningo- ence- phalitis	Övriga epide- miska sjuk- domar Other notifi- able epid. diseases	Summa Total
Januari	—	1	28	1	385	19	—	73	55	7	569
Februari	—	6	31	4	388	8	—	94	17	9	557
Mars	1	4	22	3	315	26	—	87	27	4	489
April	—	5	40	5	258	20	1	157	24	2	512
Maj	—	4	158	34	228	18	—	68	28	4	542
Juni	—	5	257	5	152	25	—	121	31	7	603
Juli	1	12	131	2	130	18	—	106	36	11	447
Augusti	2	2	140	6	139	17	—	90	63	15	474
September	—	4	122	7	293	19	—	105	109	3	662
Oktober	—	5	109	10	531	23	—	103	125	7	913
November	—	11	60	9	630	19	—	114	78	8	929
December	1	8	58	6	557	17	—	118	34	16	815
Summa Total 1965 ¹	5	67	² 1 156	92	4 006	229	1	1 236	627	³ 93	7 512

¹ Se texten kap. D angående materialet. — ² Se texten angående bacillbärare m. m. *Mainly enteritis salmonellosis. See table in English Summary.* — ³ Specifiserade i tabell D 1. *For specification, see table in Summary.*

Tabell D 1

Epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt är enligt kungl. kungörelse år 1953 (SFS 431) med ändring år 1954

(SFS 732) och 1963 (SFS 351) samt medicinalstyrelsens cirkulär 1960 (MF 73 de i förspalten uppräknade. Vissa andra epidemiska sjukdomar anmäles summariskt, som framgår av texten ovan.

Tabell D 2 (se föregående sida)

Vid bedömningen av siffrorna måste hänsyn tagas till att de diagnostiska metoderna undergått betydande förändringar under tiden från 1875. Med bakteriologins utveckling har allt större möjligheter öppnats för en specifik diagnos, som vid t. ex. paratyfoidfeber kommit att omfatta ett mycket stort antal bakteriearter, flertalet framkallande en annan sjukdomsbild (akuta Salmonella-gastro-enteriter) än den, som var karaktäristisk för sjukdomen under periodens tidigare skede. Den väsentliga effekten av diagnosti-

kens utveckling torde på denna punkt ha blivit en ökning av antalet rapporterade fall. För barnförlamning infördes anmälningsplikt först år 1905. Siffrorna för denna sjukdom påverkas av att fall utan förlamningar till en början anmäldes i mindre omfattning än senare.

I difteri har sedan 1894 även strypsjuka inkluderats i de till medicinalstyrelsen inkomna rapporterna. Före nämnda år redovisades strypsjuka särskilt. För att uppnå bättre jämförbarhet har denna sjukdom tillagts difterin även för perioden 1875—1893.

Tab. D 4. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1965

Cases of notifiable epidemic diseases reported during the year in each county (county borough)

Källa: Se tabell D 1 (se även denna publikation årg. 1951, sidan 41).

Län, vissa städer Counties, county boroughs	040 Tyfoid- feber Ty- phoid fever	041 Para- tyfoid- feber Para- typhoid fever	042 Annan salmo- nella inf. Other salmo- nella- inf.	045 Dysen- teri (rödsot) Bacil- lary dysen- tery	050 Schar- lakans- feber Scarlet fever	057.0 Meningo- kock- meningit (epid. hjärnhin- neinfl.) Meningo- coccal meningi- tis	080.0— 080.2 Akut polio Acute polio	092 Infek- tiös hepatit (hepat. epid.) Infecti- ous hepa- titis	096.9 Me- ningo- ence- falit Me- ningo- ence- phalitis	Övriga epide- miska sjuk- domar Other notifi- able epid. diseases	Summa Total
Stockholms stad ..	—	14	91	11	329	17	—	335	73	²³⁷	907
Stockholms län ...	—	22	162	5	460	23	1	193	101	³¹⁰	977
Uppsala län	1	4	16	—	92	9	—	26	6	⁴²	156
Södermanlands län	—	1	24	1	214	3	—	26	59	⁶¹	329
Norrköpings stad .	—	2	3	—	50	1	—	11	—	—	67
Östergöt. l. i övr.	—	—	117	6	206	8	—	26	49	⁶⁵	417
Jönköpings län ...	—	—	43	2	79	11	—	35	27	⁷⁴	201
Kronobergs län ...	—	—	10	2	33	7	—	21	20	⁸¹	94
Kalmar läns n:a ..	—	—	7	—	53	1	—	5	2	—	68
Kalmar läns s:a ...	—	1	10	—	93	—	—	8	17	—	129
Gotlands län	—	—	7	—	30	—	—	7	19	—	63
Blekinge län	—	—	11	—	73	5	—	11	35	—	135
Kristianstads län ..	—	3	56	—	150	8	—	33	11	⁹¹	260
Malmö stad	1	—	32	1	32	7	—	21	36	¹⁰⁴	134
Malmöhus län i övr.	—	4	49	9	122	8	—	66	13	¹¹⁵	276
Hallands län	—	—	83	—	110	4	—	11	15	—	223
Göteborgs stad ...	2	2	84	3	219	20	—	67	18	¹²⁷	422
Göteb. o. B. l. i övr.	1	1	18	—	79	5	—	26	12	¹³²	144
Älvsborgs län	—	1	24	—	217	8	—	45	21	—	316
Skaraborgs »	—	—	12	2	122	13	—	19	15	¹⁴¹	184
Värmlands »	—	—	19	1	236	7	—	25	2	—	290
Örebro »	—	—	15	—	182	3	—	40	10	¹⁶²	252
Västmanlands »	—	5	15	1	124	4	—	35	19	¹⁶²	205
Kopparbergs »	—	1	187	—	54	13	—	25	—	—	280
Gävleborgs »	—	2	6	2	206	7	—	14	1	¹⁷³	241
Västernorrlands »	—	1	17	3	74	13	—	34	13	¹⁸²	157
Jämtlands »	—	—	15	4	41	4	—	24	8	—	96
Västerbottens »	—	3	2	39	225	12	—	19	10	¹⁹¹	311
Norrbottens »	—	—	21	—	101	8	—	28	15	²⁰³	176
Hela riket Total	5	¹⁶⁷	1 156	92	4 006	229	1	1 236	627	93	7 512

¹ Beträffande smittbärare, se texten sid. 81. — ² 5 fall av malaria, 2 fall av amöbadysenteri, 4 fall av psittakos, 26 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ³ 2 fall av malaria, 8 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ⁴ 2 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ⁵ 1 fall av psittakos. — ⁶ 5 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ⁷ 1 fall av malaria, 1 fall av amöbadysenteri, 2 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ⁸ 1 fall av undulantfeber. — ⁹ 1 fall av listerios. — ¹⁰ 1 fall av amöbadysenteri, 2 fall av psittakos, 1 fall av Weils sjukdom. — ¹¹ 1 fall av malaria, 2 fall av psittakos, 1 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år, 1 fall av listerios. — ¹² 1 fall av malaria, 6 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ¹³ 1 fall av psittakos, 1 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ¹⁴ 1 fall av amöbadysenteri. — ¹⁵ 1 fall av malaria, 1 fall av psittakos. — ¹⁶ 1 fall av listerios, 1 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ¹⁷ 2 fall av malaria, 1 fall av tularemi. — ¹⁸ 2 fall av elakartad gastroenterit hos barn under två år. — ¹⁹ 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ²⁰ 3 fall av psittakos.

Tab. D 5. Fall av venerisk sjukdom år 1965 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort

Cases of venereal diseases according to domicile and place of infection

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

Län, vissa städer Counties, county boroughs	Ärvt syfilis Congenital syphilis		Förvärvat syfilis Acquired syphilis			Gonorré Gonorrhoea			Ulcus molle Chancroid			Summa Total	På 1 000 av folk- mängden Per 1 000 in- habitants	
	M. M.	Kv. F.	M. M.	Kv. F.	Summa Total	M. M.	Kv. F.	Summa Total	M. M.	Kv. F.	S:a Total			
Bostadsort Patients' domicile														
Stockholms stad	2	—	92	42	134	2 954	1 977	4 931	—	—	—	5 067	6,4	
Stockholms län	—	1	31	16	47	1 321	878	2 199	—	—	—	2 247	3,8	
Uppsala »	—	—	4	4	8	400	382	782	1	—	1	791	4,3	
Södermanlands »	—	—	8	—	8	444	287	731	1	—	1	740	3,1	
Norrköpings stad	—	—	—	1	1	284	194	478	—	—	—	479	5,1	
Östergötlands län i övr.	—	—	8	4	12	271	237	508	—	—	—	520	1,9	
Jönköpings län	—	—	4	4	8	274	212	486	—	—	—	494	1,7	
Kronobergs »	—	—	—	—	—	106	74	180	—	—	—	180	1,1	
Kalmar »	—	—	5	2	7	285	153	438	2	—	2	447	1,9	
Gotlands »	—	—	2	—	2	125	72	197	—	—	—	199	3,7	
Blekinge »	—	—	7	2	9	147	78	225	—	—	—	234	1,6	
Kristianstads »	—	—	2	2	4	171	151	322	—	—	—	326	1,2	
Malmö stad	—	—	22	6	28	667	519	1 186	1	—	1	1 215	4,9	
Malmöhus län i övr.	1	—	21	7	28	531	365	896	—	—	—	925	2,2	
Hallands län	—	—	6	6	12	161	76	237	—	—	—	249	1,4	
Göteborgs stad	—	—	60	26	86	1 569	1 027	2 596	1	—	1	2 683	6,4	
Göteb. o. Boh. län i övr.	—	—	8	2	10	362	200	562	—	—	—	572	2,3	
Älvsborgs län	—	—	5	3	8	502	352	854	—	1	1	863	2,2	
Skaraborgs »	—	—	2	1	3	229	130	359	—	—	—	362	1,4	
Värmlands »	—	—	7	4	11	488	284	772	3	—	3	786	2,7	
Örebro »	—	—	1	3	4	471	324	795	—	—	—	799	3,0	
Västmanlands »	—	—	5	4	9	483	323	806	—	—	—	815	3,3	
Kopparbergs »	1	1	6	3	9	473	283	756	1	—	1	768	2,7	
Gävleborgs »	—	—	13	9	22	606	444	1 050	—	—	—	1 072	3,7	
Västernorrlands »	—	1	5	2	7	411	276	687	—	—	—	695	2,5	
Jämtlands »	—	—	1	—	1	144	97	241	—	—	—	242	1,8	
Västerbottens »	—	—	2	2	4	199	172	371	—	—	—	375	1,6	
Norrbottnens »	—	—	1	1	2	315	140	455	—	—	—	457	1,8	
Summa Total 1965	4	3	328	156	484	14 393	9 707	24 100	10	1	11	24 602	3,2	
Smittningsort för ovanstående fall Place of infection														
Städer utom landsting	2	—	120	69	189	5 614	4 077	9 691	—	—	—	9 882	..	
Sverige i övrigt	1	2	37	55	92	6 749	5 091	11 840	4	1	5	11 940	..	
Danmark	—	—	14	3	17	391	46	437	1	—	1	455	..	
Finland	—	—	19	4	23	139	30	169	—	—	—	192	..	
Norge	—	—	5	2	7	190	15	205	2	—	2	214	..	
Övriga utlandet	1	—	119	13	132	973	145	1 118	3	—	3	1 254	..	
Okänd ort	—	1	14	10	24	337	303	640	—	—	—	665	..	
Summa Total 1964	1	1	353	142	495	14 018	8 918	22 936	10	—	10	23 443	3,0	
» » 1963	1	2	214	98	312	12 886	8 251	21 137	11	—	11	21 463	2,8	
» » 1962	—	2	173	73	246	13 484	8 106	21 590	10	—	10	21 848	2,9	
» » 1961	1	—	95	25	119	12 421	7 291	17 912	12	—	12	19 844	2,6	
» » 1960	1	—	66	23	89	11 501	6 972	18 473	6	—	6	18 569	2,5	
» » 1959	2	1	69	26	95	9 568	5 853	15 421	14	—	14	15 533	2,1	
» » 1958	2	1	55	20	75	8 289	4 749	13 038	10	—	10	13 126	1,8	
» » 1957	4	5	52	38	90	8 128	4 602	12 730	1	1	11	12 840	1,7	
» » 1955	6	3	105	63	168	9 027	4 825	13 852	16	—	16	14 045	1,9	
» » 1950	8	12	358	250	608	7 005	3 207	10 212	40	3	43	10 883	1,5	

Tab. D 6. Gonorré 1950—1965

Gonorrhoea

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

	Rapporterade fall Reported cases						Fall per 100 000 invånare Cases per 100 000 inhabitants					
	Ålder, år Age, years					Summa Total	Ålder, år Age, years					Summa Total
	0—9	10—14	15—19	20—24	25— ¹		0—9	10—14	15—19	20—24	25— ¹	
Män Male												
1950.....	7	5	872	2 353	3 768	7 005	..	2,2	411,5	1 009,4	170,1	200,4
1951.....	6	9	1 107	3 018	5 030	9 170	..	3,9	525,1	1 318,5	225,3	260,3
1952.....	5	6	1 220	3 292	5 329	9 852	..	2,5	576,4	1 456,7	237,0	277,6
1953.....	6	8	1 027	3 001	5 219	9 261	..	3,1	478,0	1 357,7	230,5	259,2
1954.....	3	31	1 147	2 930	4 792	8 903	..	11,3	519,5	1 348,0	210,4	247,7
1955.....	—	6	1 142	2 989	4 890	9 027	..	2,1	502,2	1 387,3	213,4	249,4
1956.....	1	3	1 234	2 881	4 794	8 913	..	1,0	528,2	1 335,5	207,8	244,4
1957.....	1	4	1 163	2 766	4 194	8 128	..	1,2	478,1	1 270,8	180,8	221,2
1958.....	—	6	1 333	2 880	4 070	8 289	..	1,8	517,3	1 300,5	174,6	224,1
1959.....	1	6	1 859	3 422	4 280	9 568	..	1,8	676,8	1 507,5	182,9	257,3
1960.....	2	16	2 441	4 348	4 694	11 501	..	5,0	832,3	1 868,4	200,1	308,0
1961.....	—	21	3 091	4 550	4 759	12 421	..	6,8	992,8	1 901,9	202,2	331,1
1962.....	1	14	3 414	5 231	4 824	13 484	..	4,8	1 044,4	2 052,8	203,6	356,6
1963.....	3	11	3 237	5 286	4 349	12 886	..	3,8	986,1	1 938,1	182,9	338,7
1964.....	4	14	3 572	5 745	4 683	14 018	..	5,0	1 105,0	1 963,0	195,5	365,1
1965.....	2	10	3 099	6 228	5 054	14 393	..	3,6	980,4	1 968,4	209,3	370,7
Kvinnor Female												
1950.....	15	8	759	959	1 466	3 207	..	3,7	368,0	415,8	64,2	91,1
1951.....	20	11	1 061	1 259	1 773	4 124	..	4,9	516,6	552,1	76,9	116,2
1952.....	20	17	1 337	1 528	2 209	5 111	..	7,3	648,9	675,8	95,1	142,9
1953.....	16	26	1 122	1 554	2 073	4 791	..	10,6	537,6	698,6	88,7	133,1
1954.....	13	48	1 299	1 395	2 059	4 814	..	18,3	605,6	639,5	87,6	133,0
1955.....	8	31	1 316	1 413	2 057	4 825	..	11,1	595,7	656,3	87,0	132,4
1956.....	11	34	1 382	1 419	2 051	4 897	..	11,5	609,5	662,9	86,1	133,5
1957.....	5	52	1 409	1 311	1 825	4 602	..	16,9	598,2	610,3	76,2	124,6
1958.....	6	94	1 655	1 294	1 700	4 749	..	30,2	664,7	594,4	70,6	127,8
1959.....	8	94	2 530	1 459	1 762	5 853	..	30,4	956,6	655,7	72,9	156,7
1960.....	15	134	3 317	1 675	1 831	6 972	..	44,4	1 178,8	736,4	75,5	185,9
1961.....	12	198	3 565	1 747	1 769	7 291	..	67,7	1 194,4	748,2	72,7	193,4
1962.....	9	179	4 185	1 946	1 787	8 106	..	64,3	1 334,5	781,7	72,9	213,3
1963.....	6	187	4 428	2 022	1 608	8 251	..	69,1	1 409,8	771,2	65,2	215,9
1964.....	13	215	4 734	2 204	1 752	8 918	..	81,6	1 523,8	786,2	70,6	231,3
1965.....	10	181	4 618	2 866	2 032	9 707	..	69,4	1 526,9	959,7	81,3	249,5
Båda könen Both sexes												
1950.....	22	13	1 631	3 312	5 234	10 212	..	2,9	390,1	714,2	116,3	145,6
1951.....	26	20	2 168	4 277	6 803	13 294	..	4,4	520,9	936,0	150,0	188,0
1952.....	25	23	2 557	4 820	7 538	14 963	..	4,8	612,2	1 066,1	164,9	210,0
1953.....	22	34	2 149	4 555	7 292	14 052	..	6,8	507,4	1 025,2	158,5	195,9
1954.....	16	79	2 446	4 325	6 851	13 717	..	14,8	562,0	993,1	148,0	190,2
1955.....	8	37	2 458	4 402	6 947	13 852	..	6,5	548,3	1 021,9	149,1	190,7
1956.....	12	37	2 616	4 300	6 845	13 810	..	6,1	568,2	1 000,5	146,0	188,8
1957.....	6	56	2 572	4 077	6 019	12 730	..	8,9	537,1	942,7	127,6	172,8
1958.....	6	100	2 988	4 174	5 770	13 038	..	15,7	589,7	950,4	121,8	175,8
1959.....	9	100	4 389	4 881	6 042	15 421	..	15,8	814,0	1 085,9	127,0	206,9
1960.....	17	150	5 758	6 023	6 525	18 473	..	24,2	1 002,0	1 308,9	136,7	246,8
1961.....	12	219	6 656	6 297	6 528	19 712	..	36,5	1 091,5	1 332,1	136,3	262,1
1962.....	10	193	7 599	7 177	6 611	21 590	..	33,8	1 186,4	1 424,7	137,1	284,8
1963.....	9	198	7 665	7 308	5 957	21 137	..	35,6	1 193,3	1 366,2	123,0	277,1
1964.....	17	229	8 306	7 949	6 435	22 936	..	42,2	1 310,2	1 387,3	132,0	298,1
1965.....	12	191	7 717	9 094	7 086	24 100	..	35,6	1 247,6	1 478,6	144,2	310,1

¹ Inkl. »okänd ålder». Incl. unknown age.

Tab. D 7. Fall av venerisk sjukdom år 1965 efter ålder och kön

Cases of venereal diseases by age and sex

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

Sjukdom <i>Disease</i>		Summa <i>Total</i>	Den smittades ålder <i>Age of the infected</i>										60 år och däröver <i>60 years and more</i>	okänd ålder <i>un- known age</i>
			under 1 år <i>under 1 year</i>	1—9 år <i>years</i>	10—14 år <i>years</i>	15—19 år <i>years</i>	20—24 år <i>years</i>	25—29 år <i>years</i>	30—39 år <i>years</i>	40—49 år <i>years</i>	50—59 år <i>years</i>			
Syfilis ¹	{M. M.	332	1	1	—	52	99	56	68	38	14	3	—	
Syphilis	{Kv. F.	159	1	—	1	43	51	23	19	11	6	3	1	
Summa Total		491	2	1	1	95	150	79	87	49	20	6	1	
Gonorré	{M. M.	14 393	2	—	10	3 099	6 228	2 392	1 728	569	174	34	157	
Gonorrhoea	{Kv. F.	9 707	2	8	181	4 618	2 866	908	722	245	77	11	69	
Summa Total		24 100	4	8	191	7 717	9 094	3 300	2 450	814	251	45	226	
Ulcus molle	{M. M.	10	—	—	—	3	5	1	—	—	1	—	—	
Chancroid	{Kv. F.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Summa Total		11	—	—	—	4	5	1	—	—	1	—	—	

¹ Här ingår samtliga fall av syfilis, såväl medfödd som förvärvad. *Congenital and acquired*

(Forts. från sidan 82)

I tabell D 8 redovisas omfattningen av och några resultat från medicinalstyrelsens hittills utförda skärmbildsundersökningar av civila personer. Några relativt utvisande omfattningen av undersökningarna länsvis har icke uträknats, då vid sådana beräkningar hänsyn icke kan tagas vare sig till omflyttningen och mortaliteten hos befolkningen under den period skärmbildsundersökningar pågått eller till att vissa personer undersökts mer än en gång. Bland de undersökta personerna hade man i genomsnitt funnit tuberkulösa sjukdomstecken hos 2,3 %. Såsom framgår av en för tidigare år företagen specialundersökning torde emellertid flertalet av dessa fall vara kända förut och bragta under kontroll. Bland dessa befinner sig ett stort antal, som vid den på skärmbildsundersökningen följande kliniska utredningen icke visat sig vara behäftade med aktiv tuberkulos, varför de icke kommit att kvarstå i dispenserregistret. Det antal personer, som upptages i det sistnämnda (30 339 den 31/12 1965 enligt tabell D 9) motsvarar endast omkring 0,5 % av folkmängden. Härvid har som »folkmängd» endast medtagits personer om minst 10 års ålder, något som visserligen är oegentligt, därför att registret upptager även barn under 10 år, en oegentlighet som emellertid knappast har praktisk betydelse, då dessa sjuka barn numera är ganska få.

Tab. D 8. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1965. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd

Massradiofluorography of the National Board of Health

Källa: Rapport från medicinalstyrelsens skärmbildscentral.

Län, städer Counties, county boroughs	Antal skärmbildsundersökta personer Number of individuals examined				Därav med nedanstående fynd 1946—1965 Number of findings			
	1946— 1963	1964	1965	Summa 1946— 1965 Total	Pågående el säkert läkta fall av tuberkulos ¹	D:o i % av de undersökta ²	Övrigt patologiskt Öther findings	Osäkra fynd Uncertain findings
Stockholms stad	1 024 891	—	—	1 024 891	30 851	3,0	..	4 891
Stockholms län	676 233	66 913	18 684	761 830	15 416	2,0	3 306	4 542
Uppsala »	122 156	—	—	122 156	2 743	2,2	1 247	1 725
Södermanlands »	346 223	—	—	346 223	7 552	2,2	833	2 155
Norrköpings stad	127 308	—	—	127 308	3 474	2,7	..	979
Östergötlands län i övr.	430 991	—	—	430 991	7 989	1,9	164	3 179
Jönköpings län	382 072	76 840	79 243	538 155	9 812	1,8	2 927	3 071
Kronobergs »	140 830	53 706	52 813	247 349	4 346	1,8	1 765	1 373
Kalmar »	363 990	—	—	363 990	8 714	2,4	..	2 676
Gotlands »	43 271	—	—	43 271	1 064	2,5	439	467
Blekinge »	203 704	—	—	203 704	6 572	3,2	16	1 831
Kristianstads »	123 264	34 152	37 661	195 077	1 291	0,7	1 570	716
Malmöhus län i övr.	197 787	68 511	38 493	304 791	3 276	1,1	2 226	1 145
Hallands län	125 090	—	—	125 090	3 976	3,2	359	1 207
Göteborgs stad	259 847	—	—	259 847	9 890	3,8	1 194	1 428
Göteborgs o. Bohus län i övr.	150 661	—	—	150 661	6 059	4,0	..	1 304
Älvsborgs län	287 273	130 091	92 456	509 820	12 381	2,4	2 106	2 964
Skaraborgs »	362 360	—	—	362 360	6 919	1,9	786	2 286
Värmlands »	310 080	43 753	50 925	404 758	6 248	1,5	2 803	2 321
Västmanlands »	164 043	—	—	164 043	3 509	2,1	1 104	1 189
Kopparbergs »	422 143	—	—	422 143	10 071	2,4	209	3 144
Gävleborgs »	405 238	—	38 575	443 813	10 652	2,4	..	2 899
Västernorrlands »	230 611	—	41 747	272 358	10 537	3,9	471	2 187
Jämtlands »	106 392	—	—	106 392	1 515	1,4	1 501	489
Västerbottens »	163 832	—	—	163 832	4 237	2,6	113	1 044
Norrbottnens »	178 955	—	—	178 955	4 229	2,4	1 741	1 464
Summa Total	7 349 245	473 966	450 597	8 273 808	193 323	2,3	..	52 676

¹ Active or not definitely healed TB. Inklusive fall under dispensärkontroll. Inclusive of cases already controlled by TB dispensary. — ² In per cent of persons examined.

Tabell D 8

Undersökningarna omfattar i princip endast personer som fyllt 10 år. Beträffande gjorda fynd av lungtuberkulos bör observeras, att

dessas till stor del antingen redan varit kända för dispensärorganisationen eller visat sig läkta vid den senare kliniska undersökningen. Se texten sidan 89.

Tab. D 9. Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1965 *Tuberculosis morbidity and mortality*

Källa: Centraldispensärernas årsberättelser (bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar), utom beträffande avlidna, vilka citerats ur publikationen »Dödsorsaker» (SOS) av statistiska centralbyrån.

Län, städer Counties, county boroughs	The-fall kvarstående i centraldispensärregister den 31/12 Persons with TB registered at Central dispensaries					Nypupptäckta the-fall införda i centraldispensärregister New findings of TB entered into registers of Central dispensaries					Avlidna i the (alla slag) enligt statistiska centralbyråns material Deaths from TB (all forms)							
	Hela antalet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs			Hela antalet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs										
			Hela antalet All cases	Öppen tbc Contagious				Hela antalet All cases	Öppen tbc Contagious									
				Antal Num-ber	På 1 000 inv.				Antal Num-ber	På 1 000 inv.	Antal Num-ber	På 1 000 inv.						
Stockholms stad	4 444	5,6	3 910	372	0,5	427	0,5	349	203	0,3	..	..	..	..				
Stockholms län	2 812	4,8	2 481	81	0,1	234	0,4	194	25	0,0	..	..	..	..				
Uppsala län	447	2,5	376	35	0,2	64	0,4	46	13	0,1	..	..	..	..				
Södermanlands län	1 086	4,5	917	58	0,2	54	0,2	41	20	0,1	..	..	..	..				
Norrköpings stad	423	4,5	387	35	0,4	27	0,3	23	7	0,1	..	..	..	..				
Östergötlands län i övr.	1 207	4,5	993	54	0,2	52	0,2	38	15	0,1	..	..	..	..				
Jönköpings län	810	2,8	625	42	0,1	83	0,3	68	24	0,1	..	..	..	..				
Kronobergs län	895	5,5	782	68	0,4	55	0,3	40	12	0,1	..	..	..	..				
Kalmar län	1 293	5,5	1 142	45	0,2	66	0,3	48	12	0,1	..	..	..	..				
Gotlands län	351	6,5	292	16	0,3	20	0,4	12	6	0,1	..	..	..	..				
Blekinge län	562	3,8	468	52	0,4	46	0,3	33	18	0,1	..	..	..	..				
Kristianstads län	1 783	6,8	1 551	78	0,3	80	0,3	71	13	0,1	..	..	..	..				
Malmö stad	1 173	4,7	1 026	28	0,1	82	0,3	64	6	0,0	..	..	..	..				
Malmöhus län i övr.	1 931	4,6	1 686	110	0,3	119	0,3	88	32	0,1	..	..	..	..				
Hallands län	648	3,7	500	14	0,1	37	0,2	24	5	0,0	..	..	..	..				
Göteborgs stad	2 030	4,8	1 705	138	0,3	155	0,4	128	93	0,2	..	..	..	..				
Göteb. o. Bohus l. i övr.	1 307	5,4	1 030	70	0,3	73	0,3	57	17	0,1	..	..	..	..				
Älvsborgs län	1 076	2,8	889	123	0,3	103	0,3	74	34	0,1	..	..	..	..				
Skaraborgs län	523	2,1	388	8	0,0	58	0,2	42	23	0,1	..	..	..	..				
Värmlands län	1 294	4,5	1 071	42	0,2	122	0,4	100	36	0,1	..	..	..	..				
Örebro län	717	2,7	649	43	0,2	89	0,3	47	19	0,1	..	..	..	..				
Västmanlands län	805	3,3	653	69	0,3	65	0,3	40	20	0,1	..	..	..	..				
Kopparbergs län	1 188	4,2	1 000	58	0,2	132	0,5	99	37	0,1	..	..	..	..				
Gävleborgs län	1 029	3,5	811	55	0,2	138	0,5	109	41	0,1	..	..	..	..				
Västernorrlands län	2 015	7,3	1 655	89	0,3	135	0,5	95	40	0,1	..	..	..	..				
Jämtlands län	501	3,8	381	12	0,1	54	0,4	35	24	0,2	..	..	..	..				
Västerbottens län	1 724	7,4	1 396	44	0,2	104	0,4	62	14	0,1	..	..	..	..				
Norrbottens län	2 079	8,0	1 575	65	0,3	173	0,7	109	31	0,1	..	..	..	..				
Summa Total 1965	36 153	4,7	30 339	1 904	0,3	2 847	0,4	2 136	840	0,1	355	0,05	..	..				
1964	39 382	5,1	32 918	2 081	0,3	3 135	0,4	2 234	845	0,1	395	0,05	..	..				
1963	43 190	5,7	35 881	2 324	0,3	3 533	0,5	2 450	940	0,1	443	0,06	..	..				
1962	46 761	6,2	38 945	2 645	0,4	3 777	0,5	2 608	889	0,1	425	0,06	..	..				
1960	53 981	7,2	45 015	3 171	0,4	4 194	0,6	2 887	1 026	0,1	598	0,08	..	..				
1950	82 542	11,8	59 320	7 905	1,1	10 550	1,5	6 588	1 655	0,2	1 553	0,22	..	..				

Tabell D 9

Antalet i centraldispensärernas register kvarstående fall av tuberkulos och av nypupptäckta fall återspeglar sjukdomens utbredning resp. insjukningsrisken. Att fastställa, om en tuberkulos är »öppen», d.v.s. i smittsamt sta-

dium kan i många fall vara vanskligt, varför uppgifterna härom är mindre säkra än övriga. Vad angår den geografiska variationen, måste man dessutom räkna med att det kan finnas lokala olikheter i den intensitet, varmed man uppsparar och anmäler tuberkulosfall.

c. Maligna tumörer 1962 enligt anmälningar till cancerregistret

Från och med år 1958 registreras nyupptäckta cancerfall i Sverige vid det till medicinalstyrelsen knutna cancerregistret. Uppgiftsskyldighet föreligger för läkare vid sjukhus beträffande patienter inom såväl slutet som öppen vård samt för patologer och rättsmedicinare. De senare anmäler av dem på biopsi- eller obduktionsmaterial satta diagnoser, oavsett att fallen även anmäles från klinik. Endast ett fåtal fall torde falla utanför rapporteringen. De tumörformer, som anmälts till registret är förutom klart maligna processer samtliga intrakraniella tumörer samt svulster med endokrin aktivitet. Undantagna från anmälan är således de flesta benigna tumörer.

Förutom persondata angående patienten, såsom födelsedatum, kön, hemort och civilstånd innehåller en canceranmälan en detaljerad diagnos med uppgift om huruvida denna grundats på klinisk eller patologisk-anatomisk undersökning etc. I anmälan finnes dessutom uppgifter som möjliggör ytterligare efterforskningar, såsom namnet på sjukhuset där den sjuke vårdats, dennes journalnummer och inskrivningsdatum. Uppgifterna stansas på hållkort, som sedermera konverteras till magnetisk tape. Kodsättningen av tumörernas läge och histologiska utseende sker i enlighet med en av WHO utarbetad rekommendation till cancerregister.

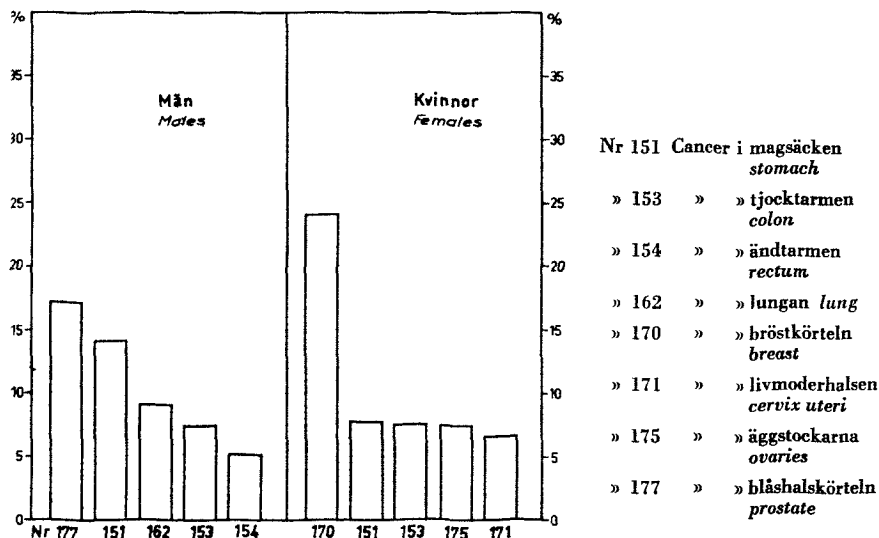
Cancerregistrets huvuduppgift är att producera en tillförlitlig morbiditetsstatistik för cancer och besläktade sjukdomar. Registret kan även tjäna som underlag för forskning, då i registreringen ingår en specifikation av tumörernas lokalisation och morfologiska typ med uppgifter för varje fall om sjukhus, journalnummer, etc.

Den femte årsredogörelsen från registret kom i tryck år 1967 och avser verksamhetsåret 1962. Den är avfattad på engelska under titeln »Cancer Incidence in Sweden 1962», National Board of Health. Då den ej ingår i serien Sveriges officiella statistik vill medicinalstyrelsen lämna en kort sammanfattning i föreliggande publikation.

(Forts. på sidan 94)

De fem vanligaste cancerformerna i % av samtliga cancerfall

Five most common sites of cancer in per cent of all cases

Tab. D 10. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1962 fördelade efter primärtumörens läge

No. of new cases of cancer diagnosed in 1962 by primary site. (Cancer registry)

Källa: Medicinalstyrelsens cancerregister.

Statistisk klassifikation Statistical classification		Primärt läge Primary site	Antal fall No. of cases			Fall per 1 milj. inv. Per 1 million inh.	
A-listan A-list	Detaljnummer Detailed list		Samt- liga Total	Män M	Kvin- nor F	Män M	Kvin- nor F
A 44	140—48	Malign tumör i munhåla och svalg <i>Malignant neoplasm of oral cavity and pharynx</i>	513	342	171	91	45
A 45	150	Malign tumör i matstrupen <i>Malignant neoplasm of oesophagus</i>	234	159	75	42	20
A 46	151	Malign tumör i magsäcken <i>Malignant neoplasm of stomach</i>	2 390	1 497	893	397	235
A 47	152, 153	Malign tumör i tarmen utom ändtarmen <i>Malignant neoplasm of intestine except rectum</i>	1 753	834	919	221	242
A 48	154	Malign tumör i ändtarmen <i>Malignant neoplasm of rectum</i>	956	554	402	147	106
A 49	161	Malign tumör i struphuvudet <i>Malignant neoplasm of larynx</i>	124	114	10	30	3
A 50	162, 163	Malign tumör i luftstrupe, lufrör, lunga och lungsäck, icke angiven som metastatisk <i>Malignant neoplasm of trachea, and of bronchus and lung not specified as secondary</i>	1 267	990	277	262	73
A 51	170	Malign tumör i bröstkörteln <i>Malignant neoplasm of breast</i>	2 802	21	2 781	6	734
A 52	171	Malign tumör i livmoderhalsen <i>Malignant neoplasm of cervix uteri</i>	867	—	867	—	229
A 53	172—174	Malign tumör i annan el. ospec. del av livmodern <i>Malignant neoplasm of other and unspecified parts of uterus</i>	791	—	791	—	209
A 54	177	Malign tumör i prostata <i>Malignant neoplasm of prostate</i>	1 830	1 830	—	485	—
A 55	190, 191	Malign tumör i huden <i>Malignant neoplasm of skin</i>	683	406	277	108	73
A 56	196, 197	Malign tumör i ben och bindväv <i>Malignant neoplasm of bone and connective tissue</i>	270	132	138	35	38
—	193	Tumör i hjärnan och övriga nervsystemet <i>Neoplasm of brain and other parts of nervous system</i>	779	386	393	102	104
A 58	204	Leukemi <i>Leukaemia and aleukaemia</i>	779	462	317	122	84
A 59	200—203, 205	Malign tumör primär i lymfatisk och blodbildande vävnad <i>Lymphosarcoma and other neoplasms of lymphatic and haematopoietic system</i>	923	535	388	142	102
—	155, 157, 158, 160, 164, 175, 176, 178—181, 192, 194, 195	Övriga maligna tumörer <i>Other malignant neoplasms</i>	4 443	2 061	2 382	547	628
—	156, 159, 199	Maligna tumörer med otillräckligt specificerat läge <i>Malignant neoplasms of unspecified site</i>	795	363	432	95	114
Summa Total			22 199	10 686	11 513	2 832	3 039

Tab. D 11. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1962 fördelade efter primärtumörens läge och patientens hemort

*No. of new cases of cancer diagnosed in 1962 by primary site and domicile.
(Cancer registry)*

Källa: Medicinalstyrelsens cancerregister.

Statistisk klassifikation Statistical classification		Samtliga fall Total	Hemort Domicile						
A-listan A-list	Detaljnummer Detailed list		Stockholm	Göteborg	Malmö	S:a städer Total big towns	Övriga städer Other towns	Samtliga städer All towns	Landsbygd Rural areas
A 44	140—148.....	513	66	31	11	108	166	274	239
A 45	150.....	234	41	12	13	66	73	139	95
A 46	151.....	2 390	279	133	84	496	719	1 215	1 175
A 47	152, 153	1 753	245	143	92	480	561	1 041	712
A 48	154.....	956	121	57	43	221	306	527	429
A 49	161.....	124	21	14	4	39	39	78	46
A 50	162, 163.....	1 267	312	106	72	490	416	906	361
A 51	170.....	2 802	426	200	118	744	926	1 670	1 132
A 52	171.....	867	160	62	31	253	332	585	282
A 53	172—174.....	791	113	44	28	185	270	455	336
A 54	177.....	1 830	181	118	142	441	557	998	832
A 55	190, 191.....	683	78	46	26	150	220	370	313
A 56	196, 197.....	270	28	11	10	49	96	145	125
—	193.....	779	106	68	46	220	254	474	305
A 58	204.....	779	93	23	29	145	254	399	380
A 59	200—203, 205..	923	116	44	46	206	295	501	422
	155, 157, 158, } 160, 164, 175, } 176, 178—181, } 192, 194, 195 }	4 443	670	306	195	1 171	1 495	2 666	1 777
—	156, 159, 199...	795	61	45	17	123	290	413	382
	Summa Total	22 199	3 117	1 463	1 007	5 587	7 269	12 856	9 343

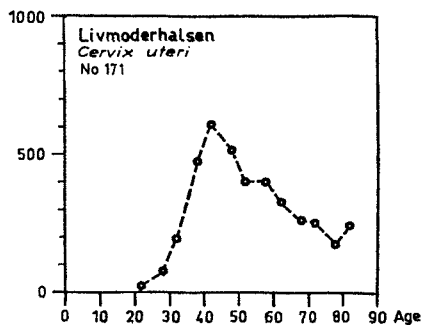
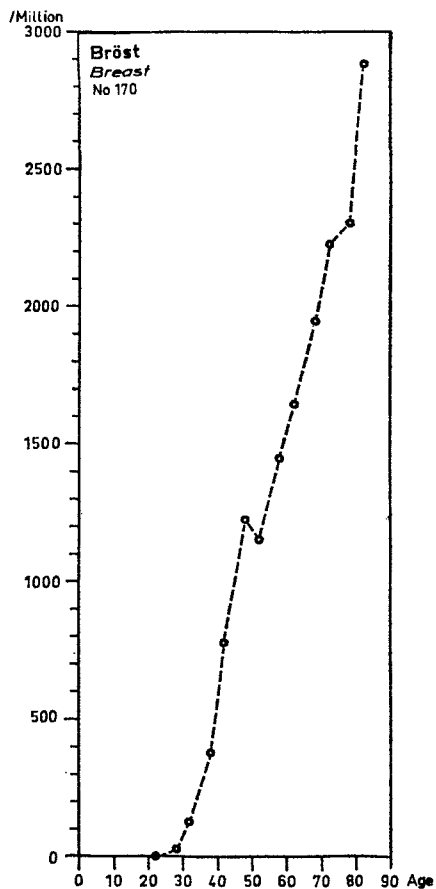
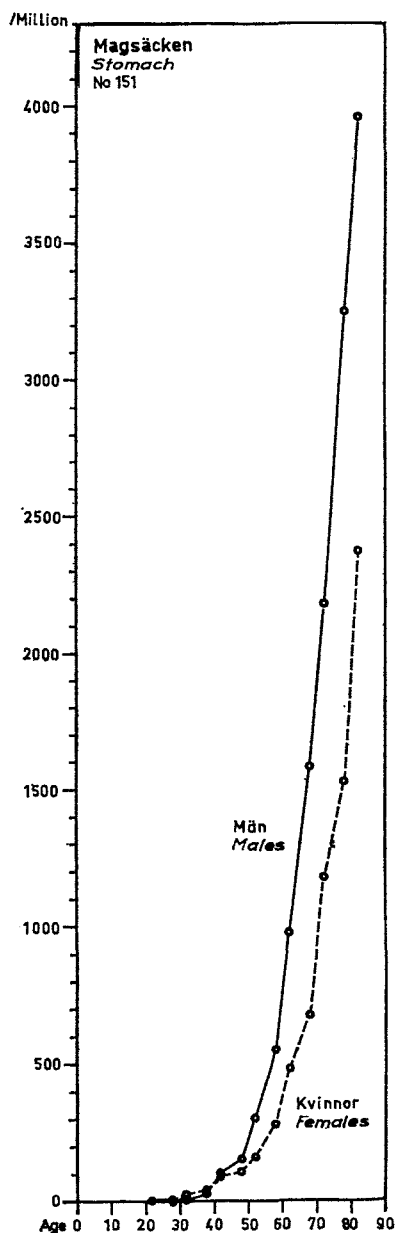
(Forts. från sidan 92)

Tabell D 10 visar hur samtliga anmälda fall (22 199) fördelar sig på män, kvinnor och grupper av diagnoser. Diagrammet på sid. 92 visar de vanligaste tumörformerna för respektive kön och det på sid. 95 åldersfördelningen av de insjuknade i vissa av dem.

Inom de flesta tumörformerna föreligger en övervikt för stadsbefolkningen, oftast mest markerad i de tre största städerna, Stockholm, Göteborg och Malmö. Som exempel på detta förhållanden kan anföras lungcancer. För denna tumörform var antalet fall av manligt kön i hela landet 258 per 1 miljon invånare. Motsvarande siffra för enbart Stockholm var 653, för de tre stora städerna sammanslagna 557, för övriga städer i landet 264 och för landsbygden 145. Beträffande lungcancer förelåg även en klar övervikt för män (könskvoten män/kvinnor för hela landet 3,7—1). Dessa uppgifter rörande lungcancers frekvens i Sverige överensstämmer i stort sett med motsvarande erfarenheter från andra länder.

Antal fall bland 1 miljon män resp. kvinnor i olika åldrar av cancer i magsäcken, bröstkörteln och livmoderhalsen år 1961

Age-specific incidence rates per 1 million: stomach, breast and cervix uteri

d. Karies hos sjuåringar

Tab. D 12. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941–1965

Teeth with untreated caries in per cent of total number of permanent teeth in seven year old children

Källa: Kalenderårsrapporter från tandvårdsinspektörerna.

Landstingsområde, städer	1941	1943	1945	1947	1950	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Stockholms stad	—	—	—	—	—	24,1	23,4	23,6	22,0	21,0	20,6	20,3
Stockholms län	27,5	23,1	20,9	23,4	25,3	24,0	23,7	20,9	21,8	23,0	19,6	19,0
Uppsala län	—	26,4	16,2	18,7	19,0	21,2	19,9	18,7	16,4	17,5	17,6	16,1
Södermanlands län	22,7	19,1	16,1	13,0	14,7	19,9	16,1	16,0	15,9	17,2	15,8	16,3
Norrköpings stad	—	—	—	—	—	28,3	26,6	26,1	25,3	28,8	26,4	29,0
Östergötlands län i övr.	37,9	35,6	35,5	31,8	34,3	34,1	29,4	27,3	25,8	24,3	20,7	21,0
Jönköpings län	33,3	20,6	22,0	19,8	28,5	29,0	27,7	28,1	27,0	25,1	23,3	23,3
Kronobergs län	29,8	26,6	25,4	25,5	34,5	31,5	23,9	25,5	28,2	26,0	25,4	25,9
Kalmar läns norra	24,9	12,7	25,5	14,2	19,6	19,8	16,6	25,2	24,0	19,1	14,5	16,1
Kalmar läns södra	—	36,6	29,4	24,5	26,0	30,7	26,1	25,8	28,2	27,7	24,2	21,6
Gotlands län	—	—	16,7	21,7	25,7	21,3	34,5	30,1	33,3	34,4	47,3	29,9
Blekinge län	—	20,2	13,9	20,6	29,9	35,3	36,2	37,6	36,1	35,4	33,8	32,4
Kristianstads län	27,7	28,3	25,3	25,4	32,0	29,8	30,8	29,6	26,4	26,1	24,0	24,3
Malmö stad	—	—	—	—	..	36,9	36,9	36,8	34,1	31,8	31,1	30,0
Hälsingborgs stad	—	—	—	33,8	35,8	40,0	34,1	33,0	31,9	—	—	—
Malmö, län i övr.	22,7	28,2	30,5	27,5	29,0	32,6	31,1	29,5	29,6	29,2	27,8	27,0
Hallands län	51,3	31,9	26,6	28,7	33,2	34,9	29,4	28,3	28,8	28,8	24,4	20,5
Göteborgs stad	—	—	—	32,4	33,7	30,4	34,8	30,3	30,9	27,5	26,5	24,9
Göteb. o. Boh. l. i övr.	28,4	26,3	27,8	28,2	31,7	30,7	27,2	28,7	27,2	25,8	27,2	23,0
Älvsborgs län	31,5	30,2	27,2	33,1	35,5	35,9	30,4	28,4	25,1	24,2	26,1	25,6
Skaraborgs län	30,7	37,0	32,8	22,1	31,3	22,2	21,5	23,3	18,6	20,3	22,4	22,3
Värmlands län	38,6	35,3	33,6	30,5	33,1	33,8	31,7	32,7	32,8	31,6	29,8	26,0
Örebro län	33,9	28,0	25,6	25,7	37,4	34,8	30,6	29,4	31,8	28,6	24,2	26,7
Västmanlands län	15,8	13,6	15,9	18,6	17,8	21,5	25,9	22,7	23,3	24,5	22,1	21,7
Kopparbergs län	—	—	—	20,2	23,0	20,8	20,2	22,3	18,4	19,7	18,9	15,2
Gävle stad	20,8	19,1	19,4	22,7	31,7	25,7	21,5	22,8	24,3	—	—	—
Gävle, län i övr.	16,0	26,8	24,6	20,4	24,2	21,5	19,7	20,0	19,3	21,7	21,6	21,8
Västernorrlands län ...	—	—	..	33,7	31,7	27,6	26,0	25,3	25,3	23,3	21,0	22,2
Jämtlands län	—	39,3	34,7	34,9	32,1	28,1	24,6	29,6	28,5	25,4	27,0	21,4
Västerbottens län	33,2	27,3	27,3	25,0	27,2	21,2	22,6	21,6	25,3	26,9	24,2	25,6
Norrbottnens län	44,3	19,7	28,1	28,2	29,0	32,0	30,3	30,6	28,1	30,2	29,2	24,8
Hela riket (medeltal) ..	29,1	24,3	24,1	25,3	29,3	28,3	27,1	26,7	25,7	25,3	23,9	22,9

Tabell D 12

Med aktuell kariesprocent menas antalet permanenta tänder angripna av karies men ej behandlade satta i relation till hela antalet frambrutna, permanenta tänder.

Före 1949 räknades som sjuåringar barnen i folkskolans första klass, men fr.o.m. nämnda år har man gått direkt efter åldern.

Procenttalens växlingar från år till år inom samma län kan tänkas delvis samman-

hänga med brister i det statistiska materialet.

Det är troligt, att nedgången i riksmiddel-talet efter 1950 delvis men icke helt sammanhängande med den alltmer ökade vården av sexåringarnas tänder (jfr 1954 års årgång av denna publikation).

Den aktuella kariesprocenten för sex-åringar var vart och ett av åren 1960–1965 resp. 22,7, 23,4, 23,8, 22,8, 22,1 och 21,6.

e. Förlossningar

Definitionen på *levande född* har fr. o. m. 1960 ändrats till överensstämmelse med den internationella, av WHO rekommenderade (MF 1959: 83). Tidigare räknades endast andning som tecken på liv. Nu skall även hänsyn tagas till andra tecken, såsom hjärtslag, pulsationer i navelsträngen och tydliga, spontana rörelser av skelettmuskulaturen. Jämför fotnoter till tabell D 13.

Fr. o. m. år 1952 har definitionen på begreppet fullgången nyfödd ändrats till överensstämmelse med internationell konvention. Tidigare räknades barn, som var minst 47 cm långt eller vägde minst 2 700 g som fullgången, varvid längden vid skiljaktigt utslag fick avgöra. Nu går gränsen så, att den som väger mer än 2 500 g räknas som fullgången. Efter denna ändring väntar man att finna en minskad frekvens ofullgångna nyfödda enligt årsberättelserna, men så är icke fallet. Tvärt om inträffade på det hela taget en höjning efter 1951. Förklaringen härtill synes ligga i att man tidigare huvudsakligen gått efter längden vid barnens klassificering och att längd- och viktnormerna icke helt motsvarade varandra. (Se denna publikation årgång 1952). En specificerad fördelning av ofullgångnas vikter ges i tabell D 16.

Ett sammandrag av sjukvårdsorganens rapporter om förlösta mödrar och födda barn återges i tabell D 11.

Av tabell D 13 framgår, att 10 mödrar avlidit i samband med förlossningen, vilket gör 8 dödsfall på 100 000. En översikt av motsvarande tal för varje år 1947—1959 lämnades i årgång 1959 av denna publikation.

f. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar

Abort enligt lagen om avbrytande av havandeskap den 17 juni 1938 (nr 318) med ändring den 17 maj 1946 och 5 juni 1963 kan erhållas efter tillstånd antingen av medicinalstyrelsen eller, då fråga icke är om abort på eugeniska indikationer eller icke gäller rättsinkapabla kvinnor, av två läkare (på s. k. tvåläkarutlåtande). Med rättsinkapabel menas i detta fall, att kvinnan på grund av rubbad själsverksamhet anses sakna förmåga att själv lämna giltigt samtycke till ingreppet. Dessutom kan avbrytande av havandeskap i vissa fall ske utan sådant tillstånd, om tiden icke medger dess inhämtande (s. k. nödfall). Lagändringen år 1946 innebar, att förutsättningarna för avbrytande av havandeskap i viss mån utökades, samtidigt som medicinalstyrelsen erhöll större befogenhet att lämna tillstånd. Lagändringen år 1963 innebar att abort enligt denna lag även må erhållas när med skäl kan antagas att det väntade barnet på grund av skada under fosterstadiet kommer att lida av svårartad sjukdom eller lyte. Denna indikation har år 1965 tillämpats i 60 fall, varav 56 på grund av uppgift från modern om rubeolaexposition, 2 fall på grund av Rh-immunisering.

Eugeniska indikationer gäller fall, då abort beviljats emedan det väntade barnet befarats komma att lida av kroppslig eller psykisk sjukdom, psykisk efterblivenhet eller missbildning. De medicinska eller socialmedicinska indikationerna avser ofta fall då kvinnan på grund av sjukdom eller svaghet icke ansetts böra föda barnet eller då dess framfödande och uppfostran förutsetts komma att bli henne övermäktigt. De sjukdomar det här är fråga om är i regel depressioner eller andra psykiska rubbningar, men även kroppssjukdomar förekommer. Den humanitära indikationen till-

Tab. D 13. Förlossningar och födda barn år 1965 fördelade efter sjukvårdsområde och vårdform
Deliveries and newborn according to region and type of care

Källa: Sjukhusens och länsläkarnas årsberättelser.

Sjukvårdsområden och vårdform Counties, county boroughs and type of care	Antal barna- föderskor No. of mothers		Antal födda barn ¹ No. of newborn children								Summa födda Total No. of new- born
	Hela antalet Total	Fall, då mo- dern avlidit Cases when mother died	Levande födda ² Live births				Dödfödda Stillbirths				
			Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture ³	Avlidna ⁴ Deceased		Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture ³	Döda före intagningen Dead before admission		
					Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture			Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture	
Stockholms stad och län											
Sluten vård	21 775	1	21 734	913	207	136	231	137	146	97	21 965
Öppen vård, staden	21	—	21	—	—	—	—	—	—	—	21
» » , länet	6	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6
Uppsala län . . Sluten vård	4 238	—	4 250	180	29	21	25	11	11	3	4 275
» » Öppen »	3	—	2	—	—	—	1	—	1	—	3
Södermanlands Sluten »	3 915	—	3 902	153	32	21	48	28	26	20	3 950
län Öppen »	3	—	3	1	—	—	—	—	—	—	3
Norrköpings Sluten »	2 002	—	1 997	102	22	15	29	18	15	11	2 026
stad Öppen »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands Sluten »	3 706	—	3 702	172	27	19	40	13	23	9	3 742
län i övr. . . . Öppen »	5	—	5	3	—	—	—	—	—	—	5
Jönköpings län Sluten »	4 797	—	4 787	205	50	39	57	28	31	13	4 844
» » Öppen »	11	—	11	1	—	—	—	—	—	—	11
Kronobergs län Sluten »	2 402	—	2 407	112	30	24	24	11	16	10	2 431
» » Öppen »	10	—	9	—	—	—	1	1	—	—	10
Kalmar läns Sluten »	1 185	1	1 179	49	14	7	17	9	13	8	1 196
norra Öppen »	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Kalmar läns . Sluten »	2 292	—	2 282	99	15	8	32	13	20	12	2 314
södra Öppen »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands län . Sluten »	804	—	806	32	12	8	7	2	6	1	813
» » Öppen »	23	—	23	1	—	—	—	—	—	—	23
Blekinge län . Sluten »	1 928	—	1 946	102	20	13	10	6	7	5	1 956
» » Öppen »	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Kristianstads Sluten »	4 670	1	4 656	202	44	34	63	26	31	18	4 719
län Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Malmö stad . . Sluten »	4 012	—	4 005	231	52	45	37	17	10	4	4 042
» » Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Malmöhus län Sluten »	6 196	—	6 225	337	52	43	72	41	37	20	6 297
i övr. Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3

¹ Barn = levande födda och sådana dödfödda, som avlidit efter 28:e havandeskapsveckan (eller vid oviss-het om tiden mäter minst 35 cm i längd). Child = all liveborn and stillborn, after 28th week of gestation.

² Levande född = nyfödd, som andats eller givit annat livstecken. Foetus who has breathed or shown other evidence of life (= international definition).

³ Fostrets vikt högst 2 500 g. Weight of foetus 2 500 g or less.

⁴ Beträffande på anstalt födda inom 7 dagar från födelsen och beträffande övriga 10 dagar. Within 7 days from delivery (10 days as regards children not born in maternity institution).

⁵ Typ I = Förlossningsavdelning med egen special-utbildad läkare. Maternity hospital (department) with a specialist obstetrician of its own.

Typ II = Annan förlossningsavdelning än typ I vid lasarett eller förlossningshem vid sjukstuga. Other maternity department at general hospital than type I or cottage hospital.

Typ III = Övriga förlossningshem. Other maternity institution than type I and II (maternity home).

Öppen vård = utom förlossningsanstalt under barnmorskas vård. Not in maternity institution but under the care of a midwife.

Sjukvårdsområden och vårdform Counties, county boroughs and type of care	Antal barna- födelskor No. of mothers		Antal födda barn ¹ No. of newborn children								
	Hela antalet Total	Fall, då mo- dern avlidit Cases when mother died	Levande födda ² Live births				Dödfödda Stillbirths				Summa födda Total No. of new- born
			Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture ³	Avlidna ⁴ Deceased		Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture ³	Döda före intagningen Dead before admission		
					Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture			Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture	
Hallands län . Sluten vård	2 650	1	2 625	99	18	12	46	17	26	10	2 671
Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Göteborgs stad Sluten »	7 131	2	7 122	362	62	46	68	35	39	20	7 190
Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Göteborgs o. Sluten »	4 319	2	4 305	171	34	22	44	21	22	11	4 349
Bohusl.övr. Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Älvsborgs län . Sluten »	5 761	—	5 761	230	54	39	61	44	37	28	5 822
Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Skaraborgs län Sluten »	3 973	—	3 968	154	41	30	38	13	20	9	4 006
Öppen »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands län Sluten »	4 166	1	4 170	195	57	25	40	17	19	8	4 210
Öppen »	6	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6
Örebro län ... Sluten »	3 942	1	3 938	162	38	27	45	28	26	14	3 983
Öppen »	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Västmanlands Sluten »	4 342	—	4 341	187	36	25	35	23	17	10	4 376
län Öppen »	5	—	5	1	2	1	—	—	—	—	5
Kopparbergs Sluten »	4 166	—	4 148	193	52	34	45	23	14	7	4 193
län Öppen »	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Gävleborgs län Sluten »	4 352	—	4 324	198	29	22	42	13	11	5	4 366
Öppen »	2	—	4	2	—	—	—	—	—	—	4
Västernorr- Sluten »	3 944	—	3 939	175	29	24	37	18	20	11	3 976
lands län .. Öppen »	28	—	24	5	2	2	4	3	—	—	28
Jämtlands län Sluten »	1 808	—	1 805	94	10	6	15	9	9	6	1 820
Öppen »	19	—	19	2	—	—	—	—	—	—	19
Västerbottens Sluten »	3 442	—	3 443	133	20	16	31	17	21	11	3 474
län Öppen »	11	—	11	—	—	—	—	—	—	—	11
Norrbottnens Sluten »	4 536	—	4 528	232	35	25	49	19	20	12	4 577
län Öppen »	3	—	3	2	—	—	—	—	—	—	3
Summa sluten vård	122454	10	122295	5 474	1 121	786	1 288	657	693	393	123583
Därav anstalt av typ I ⁵	91 935	7	91 837	4 393	880	637	991	526	537	314	92 828
» » » » II ⁵	29 885	3	29 822	1 062	239	147	289	131	154	79	30 111
» » » » III ⁵	634	—	636	19	2	2	8	—	2	—	644
Summa öppen vård	181	—	175	18	4	3	6	4	1	—	181
Totalsumma	122635	10	122470	5 492	1 125	789	1 294	661	694	393	123764

Tabell D 13

Tabellen omfattar förlossningar på anstalt (sluten vård) och utom anstalt, när barnmorska biträdd (öppen vård). Icke redovisat är sålunda endast det lilla antal förlossningar, som skett utom anstalt och utan biträde av barnmorska. Som jämförelse med totalsummorna för barnafödelskor och födda barn meddelas, att statistiska centralbyrån, som erhåller sina uppgifter genom folkbokföringens organ, samma år redovisade 122 806 barnafödelskor samt 122 806 levan-

de födda och 1 268 dödfödda eller tillhopa 124 074 födda barn.

Förlossningarna procentuellt fördelade efter vårdform Births in percent according to type of care

År Year	Anstalter av typ Maternity clinic, type			Öppen vård Out-patient care	Total
	I	II	III		
1950	45,6	41,4	7,1	5,9	100,0
1955	59,0	33,3	5,3	2,4	100,0
1960	67,3	30,8	1,3	0,6	100,0
1964	75,0	24,2	0,6	0,2	100,0
1965	75,0	24,4	0,5	0,1	100,0

lämpas vanligen då fråga är om brottsligt hävdande, d. v. s. att kvinnan vid graviditetens början ej fyllt 15 år (75 fall 1965, varav 20 fall sedermera uppnått 15 års ålder vid ansökningstillfället) eller att hon utsatts för våldtäkt (2 fall 1965), eller att syskon övat otukt med varandra (2 fall 1965).

Ansökan om abort kan inges av kvinnan själv eller — då hon är rättsinkapabel — av den som har vårdnaden om henne.

Det statistiska material, som här redovisas, består av uppgifter dels om (1) antalet ansökningar till medicinalstyrelsen om abort, (2) antalet bifallna sådana ansökningar och (3) antalet av dem som verkstälts, dels (4) uppgifter om aborter som verkställts på tvåläkarutlåtande och (5) vid nödfall. Se tabell D 18. Antalet *ansökningar* om abort, som ställts till *medicinalstyrelsen* vissa år framgår av följande tablå, vari även de bifallna anges.

År Year	1950	1955	1960	1964	1965
Antal ansökningar <i>Applications for abortion to the National Board of Health</i>	6 351	5 694	4 085	5 469	6 669
Därav bifallna <i>Thereof granted, No.</i>	5 149	4 060	2 552	4 314	5 745
Bifallna %	81	71	62	79	86

Avbrytande av havandeskap på annan grund än sjukdom eller kroppsfel hos kvinnan må ej företagas efter havandeskapets tjugonde vecka. Medicinalstyrelsen må dock när synnerliga skäl är därtill medgiva ingreppets utförande jämväl där- efter intill utgången av tjugofjärde veckan (lag av den 17 maj 1946). I 57 fall har medicinalstyrelsen lämnat sådant medgivande.

För 399 av de 5 745 kvinnor, som av medicinalstyrelsen år 1964 beviljats legal abort har sådan ej ägt rum med följande motiveringar: Sökanden har fullföljt graviditeten i 177 fall; spontanabort i 179 fall; verkstälts i utlandet 1 fall; ej gravid i 6 fall; okänd anledning i 36 fall.

Det är vanligt att ansökan om abort åtföljs av ansökan om sterilisering. År 1965 uppgick antalet dubbelansökningar till 1 221. Av dessa beviljades i 1 095 fall både abort- och steriliseringsansökan, i 84 fall enbart abort, i 30 fall enbart sterilisering och i 12 fall avslogs både abort- och steriliseringsansökan. I ett fåtal fall ställer emel- lertid medicinalstyrelsen sterilisering som villkor för abort. Indikationen är alltid eugenisk i sistnämnda fall. Antalet fr. o. m. år 1959 av dylika villkorliga aborter framgår av följande tablå, där också indikationenens art specificerats.

År	1959	1960	1961	1962	1964	1965
Antalet aborter beviljade av medicinalstyrelsen med sterilisering som villkor	36	7	7	1	2	—
Därav med indikationen:						
Psykiisk sjukdom	8	—	—	—	—	—
Psykiisk efterblivenhet	21	5	7	1	1	—
Epilepsi	1	—	—	—	—	—
Svår kroppslig sjukdom	6	2	—	—	1	—
Antal av ovanstående, som verkstälts	28	7	5	1	2	—

Tab. D 14. Dödfödda och tidigdöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal
Stillborn, early deaths and perinatal mortality etc. Relative figures

Källa: Se tabell D 13.

	Antal födda Children born	På 1 000 av antalet födda <i>Per 1 000 children born</i>				
		Död- födda Still- born	Döda inom 1 vecka <i>Dead within first week</i>	Perinatal dödlighet <i>Perinatal mortality</i>	Full- gångna <i>Mature</i>	Ofull- gångna <i>Premature</i>
År 1965						
Anstaltstyp <i>Hospital type</i>						
I	92 828	10,7	9,5	20,2	947,0	53,0
II	30 111	9,6	7,9	17,5	960,4	39,6
III	644	12,4	3,1	15,5	970,5	29,5
Öppen vård <i>Not in hospital</i>	181	33,3	22,2	55,5	877,8	122,2
Summa <i>Total</i>	123 764	10,5	9,1	19,6	950,3	49,7
Därav fullgångna <i>Mature</i>	117 614	5,4	2,9	8,3	.	.
ofullgångna <i>Premature</i>	6 150	107,4	128,2	235,6	.	.
Samtliga födda <i>Total born</i> 1964	123 425	11,4	10,2	21,6	949,4	50,6
1963	113 716	12,3	10,4	22,7	949,1	50,9
1962	108 179	13,0	10,4	23,4	949,6	50,4
1961	105 913	12,9	11,0	23,9	949,6	50,4
1960	103 255	14,0	11,7	25,7	949,0	51,0
1955	109 110	17,6	10,9	28,5	949,7	50,3
1950	117 260	20,6	11,7	32,3	960,2	39,8

Tabell D 14

Relativtalen har, rad för rad, räknats på antalet födda enligt kolumnen längst till vänster, vilken omfattar både levande och dödfödda. Räknar man på enbart antalet levande födda, som ofta sker vid internationella jämförelser, erhåller man för år 1965: dödfödda 10,6 ‰, döda inom första levnadsveckan 9,2 ‰ och perinatal dödlighet 19,8 ‰.

Den *perinatala dödligheten* utgör här summan av de dödfödda och dem som dött under första levnadsveckan.

Definitionen på »fullgången» ändrades

1952 till överensstämmelse med internationell konvention. Se härom tidigare årgångar av denna publikation, särskilt årgång 1952. Jfr även texten sid. 97.

Definitionen på »levande född» ändrades fr. o. m. år 1960 att överensstämma med internationell konvention, se not till tab. D 13. Effekten härav kunde väntas ha blivit en överflyttning av fall från gruppen dödfödda till dem som dött under första levnadsveckan. Så torde också ha skett, men endast i ringa mån (se denna publikation årgång 1960.) Beträffande barnadödligheten i övrigt, se sidan 137.

Tab. D 15. Förlösningar på anstalt år 1965¹ fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100 000 barnaföderskor

Births per 100 000 according to marital status, age and birth order (g = married; og = not married)

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Börd- nummer Birth order No.	Under 20 år		20—24 år		25—29 år		30—34 år		35—39 år		40 år och däröver		Summa
	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	
1	4 109	5 292	15 798	3 349	9 522	641	2 540	191	900	73	215	23	42 653
2	856	292	9 857	679	12 081	293	5 919	108	1 936	69	401	14	32 505
3	44	14	2 097	172	4 951	147	4 610	103	2 325	63	625	27	15 178
4	9	—	363	24	1 407	59	1 868	60	1 417	61	480	12	5 760
5	1	—	67	6	396	28	666	28	661	29	309	18	2 209
6	—	—	8	2	118	4	238	17	289	15	199	6	896
7 och högre	—	—	1	—	48	2	194	11	264	9	266	4	799
Summa	5 019	5 598	28 191	4 232	28 523	1 174	16 035	518	7 792	319	2 495	104	100 000

¹ Exkl. Uppsala sjukvårdsregion, Malmö stad och Sahlgrenska sjukhusets kvinnoklinik II.

Tabell D 15

Talen visar hur många kvinnor per 100.000 barnaföderskor som förlösts första, andra, tredje o.s.v. gången under redovisningsåret. Endast anmälningspliktiga bördor har därvid räknats, d.v.s. levande födda och dödfödda, som avlidit efter 28:e havandeskapsveckan (eller vid ovisshet om tiden mäter minst 35 cm i längd). Om barn fötts inom eller utom äktenskap har ingen betydelse för ordningsnumret i detta fall. Bland ogifta har inräknats änkor och fränkskilda.

Ett sammandrag för 1952 (det första år för vilket uppgifter föreligger), 1964 och 1965 följer.

Det må nämnas, att statistiska centralbyrån i publikationen Folkmängdens förändringar, SOS (Befolkningsrörelsen) redovisar bördnummer för barn födda i äktenskap ingångna efter 1950.

	År 1952	1964	1965
Antal bördor med uppgift Cases with information on birth order	96 433	101 598	95 462
Därav i % bördnummer: Thereof (%) birth No.:			
1	39,7	42,2	42,6
2	31,1	32,4	32,5
3	15,9	15,4	15,2
4	7,1	5,9	5,8
5	3,1	2,2	2,2
6	1,4	1,0	0,9
7 eller högre.....	1,7	0,9	0,8
Summa Total	100,0	100,0	100,0

¹ Exkl. Uppsala sjukvårdsregion och Malmö stad och för år 1965 även Sahlgrenska sjukhusets kvinnoklinik II.

Tabell D 16

Tabellen omfattar barn födda på anstalt (sluten vård). Av de 123 583 födda barnen

(enligt tabell D 13) har uppgift om vikt-klasser lämnats för 121 037.

Tab. D 16. Antal födda barn år 1965 med fördelning på viktklasser*Newborn according to weight*

Källa: Se tab. D 15.

Viktklass <i>Weight</i>	Levande födda <i>Live births</i>		Dödfödda <i>Stillbirths</i>		Summa födda <i>Total No. of newborn</i>
	Hela antalet <i>Total</i>	Därav avlidna inom 7 dagar efter förloss- ningen ¹	Hela antalet <i>Total</i>	Därav döda före intag- ningen ²	
1. Över 2 500 g	114 445	322	618	322	115 063
2. 2 001—2 500 g	3 414	162	193	125	3 607
3. 1 501—2 000 g	1 197	184	181	104	1 378
4. 1 001—1 500 g	498	237	190	130	688
5. Högst 1 000 g	219	193	82	59	301
Summa <i>Total</i>	119 773	1 098	1 264	740	121 037

¹ Deceased within 7 days from delivery. — ² Dead before admission.**Tab. D 17. Abortfall (på sjukvårdsanstalter¹ intagna fall) år 1965***Abortions (in-patients at hospitals). (Numbering according to international classification)*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Spontana eller ej spe- cificerade .0	Provo- cerade på med. eller leg. indik. .1	Andra provo- cerade .2	Annan abort .3	Summa
650 Utan uppgift om feber eller förgiftning.	10 099	5 443	20	181	15 743
651 Med uppgift om feber.....	301	82	21	23	427
652 » » » förgiftning (ej feber) ..	16	8	1	—	25
Summa 1965	10 416	5 533	42	204	16 195
» 1964	11 569	4 298	37	243	16 147
» 1960	10 453	2 540	40	289	13 322
» 1955	11 090	4 153	77	408	15 728

¹ Exkl. Sahlgrenska sjukhuset, kvinnoklinik II.*Tabell D 17*

Till tabellens tal kan läggas 10 aborter, som redovisats av distriktsbarnmorskor i öppen vård.

Aborternas klassifikationsnummer anges enligt WHO's internationella gruppering med ett tresiffrigt tal i vänstra kanten och en decimalciffr i tabellhuvudet.

I andra sifferkolumnen finner man sjukhusens redovisning av under redovisningsåret verkställda abortoperationer på medicinsk eller legal indikation. Man kan icke vänta sig

exakt överensstämmelse med de tal som redovisas i nästa textavsnitt, där de verkställda hänför sig till ett annat tidsbegrepp.

Som »annan abort» (decimal 3) har räknats druvbörd, blödning efter abort som ägt rum före intagning på sjukhus, placentarpolyper m. m. Det må tillfogas, att nummer 652.1 inbegriper fall, då graviditetstoxikos spelat in som orsak till havandeskapets avbrytande.

Antalet av s. k. illegala aborter är icke känt. Endast ett fåtal av dessa ingår under decimalciffrorna 0 och 2. (Jfr SOU 1953: 29.)

Tab. D 18. Legala aborter 1965

Abortions induced for medical or legal indications

Källa: Till medicinalstyrelsen under redovisningsåret inkomna abortansökningar och motsvarande operationsrapporter; under året inkomna rapporter om operationer på tvåläkarutlåtande och i nödfall.

	Antal ansök- ningar No. of appli- cations	Därav beviljade på <i>Granted by the National Board of Health</i>							Därav verk- ställda Number operated
		Eugenisk indikation Eugenic indication	Medicinsk o. socialmedicinsk indikation Medical and socio-medical indication			Risk för foster- skada Risk of fetal injury	Humani- tär indikation Human- itary indication	Summa Total	
			Sjukdom Disease	Svaghet Weakness	Förutsedd svaghet Antici- pated weakness				
Ansökningar till medicinalstyrelsen <i>Applications to the National Board of Health</i>	6 669	6	991	3 991	618	60	79	5 745	5 346
Gifta <i>Married</i>	3 428	6	530	2 218	272	36	—	3 062	2 830
Förut gifta <i>Widowed or divorced</i>	612	—	117	380	57	1	—	555	512
Ogifta <i>Single</i>	2 629	—	344	1 393	289	23	79	2 128	2 004
Ålder <i>Age</i>									
—14 år	58	—	2	—	—	—	55	57	56
15—19 »	1 303	1	83	719	167	15	20	1 005	938
20—24 »	1 470	—	228	804	165	18	2	1 217	1 157
25—29 »	1 196	2	217	706	103	14	2	1 044	976
30—34 »	1 057	2	173	675	86	9	—	945	882
35—39 »	999	1	171	672	60	4	—	908	824
40—44 »	542	—	111	382	32	—	—	525	474
45— »	44	—	6	33	5	—	—	44	39
Antal föregående förlossningar (exkl. aborter) <i>Number of earlier deliveries</i>									
0	1 901	1	262	904	190	28	78	1 463	1 365
1	1 190	1	212	661	140	14	1	1 029	962
2	1 303	2	231	765	124	13	—	1 135	1 075
3	1 090	1	168	715	103	4	—	991	907
4	658	1	82	492	39	1	—	615	567
5	311	—	27	262	10	—	—	299	274
6	135	—	6	117	9	—	—	132	123
7	43	—	1	41	1	—	—	43	39
8	21	—	2	19	—	—	—	21	19
9 o. fler	17	—	—	15	2	—	—	17	15
Verkställda aborter <i>No. operated</i>		6	1 463	3 988	597	57	98	.	6 208
Efter av medicinalstyrelsen beviljade ansökningar <i>Granted by the National Board of Health</i> ..		6	922	3 724	562	55	78	.	5 346
Efter tillstånd av två läkare <i>With authorization of two physicians</i>		—	539	264	35	2	20	.	860
Nödfall <i>Emergency</i>		—	2	—	—	—	—	.	2

Kommentar, se sidan 106.

Steriliseringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 23 maj 1941 (nr 282) om sterilisering. Liksom i fråga om aborter kan ingreppet utföras antingen efter tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare och dessutom i s. k. nödfall av en läkare. Ansökan om sterilisering kan inges av vederbörande själv eller — om denne är rättsinkapabel — även av den som har vårdnaden om honom eller henne. Sterilisering kan föreskrivas av medicinalstyrelsen utan särskild ansökan, nämligen då den ställs som villkor för abort och i samband med dispens för äktenskap, där endera eller bägge makarna lider av ärftlig, psykisk rubbning.

	1950	1955	1960	1962	1963	1964	1965
Antal ansökningar till medicinalstyrelsen om sterilisering <i>Applications to National Board of Health..</i>	2 168	1 848	2 065	2 009	2 031	1 986	1 731
Därav bifallna <i>Granted</i>	2 015	1 668	1 895	1 808	1 827	1 809	1 616
Bifallna %	93	90	92	90	90	91	93

De beviljade ansökningarna fördelade sig på kön och indikationer m. m. som framgår av tabell D 19. Där anges också hela antalet verkställda steriliseringar.

Kastreringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 24 mars 1944 (nr 133) om kastrering. Ingreppet kan verkställas antingen med tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare.

Under år 1965 inkom till medicinalstyrelsen 10 ansökningar om kastrering, av vilka 9 bifölls och 1 avslogs. Antalet under år 1965 inkomna berättelser om verkställda kastreringar var 3, av vilka ingen på tvåläkarintyg. Tre av inkomna ansökningar avsåg kvinnor.

Här följer en sammanställning av under senare år av medicinalstyrelsen beviljade kastreringar med uppgift om indikationen.

År	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Indikation:								
Kriminalpolitisk	4	1	10	1	3	2	8	1
Humanitär	2	5	2	4	—	4	9	5
Kriminalpolitisk + humanitär ..	8	6	1	3	3	1	3	3
Summa	14	12	13	8	6	7	20	9

Tabell D 18

Uppgifterna om verkställda aborter hänför sig före 1959 till rapporter som inkommit till medicinalstyrelsen under resp. år, men 1959 infördes den ändringen beträffande operationer med medicinalstyrelsens tillstånd, att talen gäller verkställda aborter av de under redovisningsåret bifallna ansökningarna, vare sig de verkställts under året eller senare.

För dödsfall i samband med abort gäller ovanstående serie, i vilken dödsfall vid kombinerad abort-steriliseringsooperation anges separat. (Promilletalen anger i sistnämnda fall relationen till antalet abort-steriliseringsooperationer.)

Dödsfall vid abortoperation

Deaths connected with operation for abortion

År Year	Antal No.	‰	Därav vid samtidig sterilisering <i>Thereof cases com- bined with sterilization</i>	
			Antal No.	‰
1950	7	1,19	5	3,39
1955	5	1,10	2	1,74
1959	3	0,98	1	0,97
1960	1	0,36	1	1,04
1961	—	—	—	—
1962	2	0,62	1	1,09
1963	3	0,85	1	1,13
1964	1	0,21	—	—
1965	4	0,64	—	—

g. Psykiska sjukdomar

Befintliga patienter, vårdformer. I genomsnitt per dag befann sig under år 1965 omkring 32 500 patienter på anstalt för mentalsjukvård (de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna ej medräknade) (tabell A 13) därav 61 % på statliga mentalsjukhus, 16 % på de tre storstädernas och 23 % på övriga sjukhus och sjukhem. I dessa tal har försöksutskrivna eller i familjevård utplacerade icke medräknats.

I bilaga 2 lämnas också en översikt av det befintliga (= på sjukhus inskrivna) klientelet vid slutet av år 1965 enligt sjukhusens årsberättelser och i följande tablå visas förhållandena under de senaste åren, vad angår statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka.

	1950	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Befintliga vid statens mental-								
sjukhus den 31/12 Patients on								
31/12 in mental hospitals of the								
State								
Antal No.	27 653	30 758	31 145	29 862	29 794	120 536	120 757	120 033
Därav i % In per cent								
familjevård In foster homes	2,2	2,3	2,8	2,8	3,0	4,4	4,3	4,4
Försöksutskrivna Released								
on probation								
	22,7	27,1	29,4	28,2	28,8	11,7	12,6	12,5

¹ Exklusive försöksutskrivna på obegränsad tid, vilka betraktas som utskrivna. Se texten nedan och kommentar till bilaga 2.

I tabell D 21 ges en översikt av patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1965.

Rikets mentalsjukhus och lasarettkliniker för vuxenpsykiatri insänder från den 1 januari 1962 till medicinalstyrelsen individuella uppgifter om utskrivna patienter. Därvid användes de liggarkort, som sjukhusen har skyldighet att föra. Dessutom göres vid varje årsskifte en inventering av patientbeståndet.

Liggarkort upplägges för varje patient och vårdtillfälle och innehåller uppgifter om diagnoser, födelsetid, kön, allmän försäkringskassa, in- och utskrivningsdata m. m. (dock icke patients namn).

Med de sålunda inhämtade uppgifterna avser medicinalstyrelsen att få till stånd en förbättrad statistik för mentalsjukvården. För redovisningen av diagnoserna har använts WHO's internationella klassifikation i något förenklat skick. Statistiken bygger i huvudsak på vårdtillfällen och icke på personer. Om en och samma patient vårdas t. ex. fyra gånger under ett år, blir han också redovisad fyra gånger. Som utskriven patient betraktas i denna undersökning jämväl försöksutskrivna på obegränsad tid, medan försöksutskrivning med tidsbegränsning och med karaktär av permission anses ingå i fortlöpande vårdperiod.

Medicinalstyrelsen bearbetar uppgifterna med hjälp av automatisk databehandling. De sammanställningar som framställes visar t. ex. frekvensen av olika diagnoser, vårdtidens längd, åldrar och kön m. m. inom olika geografiska områden. En publikation av resultaten beräknas framkomma i slutet av år 1967 eller början av år 1968.

En sammanfattning av huvuddiagnoserna för utskrivna patienter (vårdtillfällen) och de den 31 december befintliga patienterna ges i tabell D 20. För utskrivna anges
(Forts. på sidan 110)

Tab. D 20. Utskrivningar och vid årets slut befintliga patienter vid statens, landsfördelade efter diagnos

Discharges and hospital population (mental hospitals and psychiatric clinics at general

Källa: Medicinalstyrelsens mentalstatistik.

Nr i WHO's statistiska klassifikation No. in international classification	Diagnos <i>Diagnosis</i>	Utskrivningar år 1965 <i>Discharges</i>				
		Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>				
		Män <i>Males</i>	Kvinnor <i>Females</i>	Summa <i>Total</i>	Därav 1:a gångsfall ¹ <i>Thereof 1:st admissions</i>	Döda M+Kv <i>Deaths</i>
025, 026 083	Dementia paralytica	26	9	35	6	15
	Psychosis postencephalitica, Alterationes personae postencephaliticae	22	24	46	5	5
300	Schizophrenia (dementia praecox)	3 806	4 076	7 882	931	479
301	Psychosis mani-depressiva	1 754	3 245	4 999	705	105
302	Melancholia involutiva	64	331	395	109	7
303	Paranoia et status paranoides	293	477	770	250	25
304	Psychosis senilis	1 228	1 654	2 882	1 914	1 542
305	» praesenilis	263	395	658	218	77
306	» cum arteriosclerosi cerebri	537	547	1 084	756	591
307	» alcoholica	1 104	84	1 188	471	20
308	» ex alia causa indicabili	644	580	1 224	374	123
309	Psychoses aliae s. non definitae ..	445	521	966	303	30
310	Reactio angoris	200	250	450	172	2
311	» hysterica	71	270	341	95	2
312	» phobica	34	67	101	27	1
313	» obsessiva-compulsiva ..	80	141	221	52	3
314	» neurotico-depressiva ...	3 112	3 713	6 825	2 712	55
	Psychoneurosis cum symptomatibus					
315	systematis circulationis	30	31	61	30	1
316	systematis digestionis	31	55	86	32	—
317	organorum aliorum	50	82	132	54	1
318	Casus psychoneurotici	405	741	1 146	393	9
320	Persona pathologica	1 519	562	2 081	340	11
321	» immatura	247	188	435	126	1
322	Alcoholismus	5 106	361	5 467	1 558	19
323	Abusus alii	411	239	650	169	1
324	Habitus abnormis infantum	5	12	17	9	—
325	Defectus mentales	429	389	818	225	27
326	Alii casus characteris, habitus etc.	86	70	156	62	—
334	Arteriosclerosis cerebri etc.	19	17	36	22	9
353	Epilepsia	36	19	55	22	1
355	Atrophia cerebri etc.	12	20	32	11	3
688	Psychosis puerperarum	—	39	39	18	—
781	Encephalopathia traumatica ...	18	5	23	11	1
—	Diverse <i>Sundry</i> (observationsfall m. m. utan psykiatrisk huvud-diagnos) (diagnosnr: 223, 230, 232, 330, 331, 332, 333, 345, 793 m. fl.)	549	437	986	423	52
	Summa <i>Total</i>	22 636	19 651	42 287	12 605	3 218

¹ Exkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. — ² Med förstagångsfall menas sådana patienter

tingens och storstädernas mentalsjukhus¹ och psykiatriska kliniker vid lasarett år 1965

hospitals) according to diagnoses

					Den 31/12 befintliga Hospital population					
Psykiatriska kliniker Psychiatric clinics					Mentalsjukhus			Psykiatriska kliniker		
Män Males	Kvinnor Females	Summa Total	Därv 1:a gångsfall ² Thereof 1:st admissions	Döda M + Kv Deaths	Män Males	Kvinnor Females	Summa Total	Män Males	Kvinnor Females	Summa Total
2	—	2	1	—	68	35	103	—	—	—
5	8	13	5	—	38	33	71	1	—	1
361	436	797	214	—	7 616	5 976	13 592	34	43	77
741	1 093	1 834	603	3	532	792	1 324	44	88	132
36	118	154	76	—	25	101	126	5	6	11
124	192	316	171	—	101	158	259	6	16	22
92	148	240	144	2	937	1 939	2 876	10	12	22
83	62	145	77	—	199	432	631	5	7	12
34	40	74	45	5	338	533	871	2	6	8
207	14	221	99	2	195	27	222	12	1	13
116	138	254	137	—	634	412	1 046	5	12	17
105	223	328	156	—	142	130	272	9	15	24
226	418	644	328	—	25	40	65	10	25	35
56	289	345	182	—	14	59	73	4	22	26
47	139	186	93	—	11	14	25	3	6	9
58	122	180	55	—	17	27	44	9	14	23
2 067	3 487	5 554	2 853	5	423	521	944	181	274	455
20	20	40	19	—	6	3	9	2	4	6
25	41	66	29	—	4	8	12	1	3	4
39	67	106	62	—	7	10	17	3	4	7
720	944	1 664	893	1	69	84	153	58	72	130
223	129	352	132	—	692	172	864	12	9	21
156	203	359	184	—	51	34	85	12	10	22
1 363	192	1 555	570	2	529	49	578	78	10	88
111	126	237	96	1	52	36	88	4	7	11
6	5	11	5	—	4	2	6	—	—	—
54	58	112	68	—	512	441	953	2	2	4
70	82	152	78	—	27	12	39	5	4	9
6	8	14	11	—	9	19	28	—	1	1
22	14	36	16	—	20	18	38	—	2	2
9	7	16	9	—	12	13	25	—	—	—
—	41	41	20	—	—	4	4	—	2	2
44	23	67	33	—	8	2	10	—	2	2
248	351	599	405	1	404	380	784	9	10	19
7 476	9 238	16 714	7 869	22	13 721	12 516	26 237	526	689	1 215

som utskrivits efter första intagningen i sitt liv, alltså icke efter första intagningen för året.

(Forts. från sidan 107)

även förstagångsfallen, dvs. sådana patienter, som utskrivits efter första intagningen antingen på mentalsjukhus eller psykiatrisk klinik i sitt liv. Förstagångsfallen är intressanta bl. a. ur den synpunkten, att det här är fråga om personer och icke vårdtillfällen. I denna tabell är sådana patienter, som förflyttats från ett sjukhus till ett annat medräknade bland de utskrivna. Medicinalstyrelsen har vid granskningen av materialet i stort sett godtagit sjukhusens diagnoser i fråga om huvud- och bi-diagnos, men om en psykos (klassifikationsnummer 300—309 osv.) satts som bi-diagnos har den likväl räknats som huvuddiagnos i statistiken. En del somatiska sjukdomar, t. ex. med klassifikationsnummer 334, 353, 355 och 781 har godtagits som huvuddiagnoser, medan andra sammanslagits till en grupp, »observationsfall».

Tab. D 21. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1965 *Patients and beds in mental hosp. and nursing homes. Average per day*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Statens mental- sjukhus <i>State mental hospitals</i>		Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hosp. of the three largest cities</i>		Sjukhem för lätt- skötta m. m. <i>Mental nursing homes etc.</i>		Summa <i>Total</i>		Exspektanter <i>Patients on waiting lists</i>	
	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Statens mental- sjukhus	Storstä- dernas sjukhus
1945	19 972	16 950	5 049	4 774	4 708	4 953	29 729	26 677	1 698	96
1946	20 209	17 035	5 166	4 751	4 848	4 896	30 223	26 682	1 804	95
1947	20 353	17 176	5 116	4 797	4 804	5 005	30 273	26 978	1 796	123
1948	20 481	17 372	5 169	4 876	4 796	5 059	30 446	27 307	1 565	142
1949	20 675	17 662	5 242	4 917	4 971	5 113	30 888	27 692	1 387	148
1950	20 852	17 959	5 160	4 916	5 123	5 256	31 135	28 131	1 386	165
1951	21 085	18 293	5 137	4 944	5 038	5 250	31 260	28 487	1 425	168
1952	21 387	18 475	5 162	5 013	4 991	5 298	31 540	28 786	1 530	180
1953	21 603	18 468	5 246	5 073	5 300	5 444	32 149	28 985	1 650	216
1954	21 508	18 585	5 270	5 095	5 438	5 623	32 216	29 303	1 598	323
1955	21 915	18 733	5 339	5 153	5 594	5 827	32 848	29 713	1 520	432
1956	21 686	19 041	5 382	5 260	5 852	6 134	32 920	30 435	1 491	488
1957	22 422	19 684	5 365	5 322	6 001	6 334	33 788	31 340	1 413	524
1958	21 846	20 360	5 322	5 331	6 019	6 311	33 187	32 002	1 158	625
1959	21 823	20 828	5 180	5 401	6 043	6 368	33 046	32 597	885	455
1960	21 637	20 928	5 194	5 520	6 199	6 472	33 030	32 920	841	179
1961	21 559	21 211	5 222	5 576	5 775	6 705	32 556	33 492	816	176
1962	21 422	21 551	5 189	5 554	6 397	6 722	33 008	33 827	719	194
1963	20 984	20 367	5 184	5 515	6 296	6 615	32 464	32 497	685	254
1964	20 500	20 567	5 169	5 508	6 458	6 765	32 695	34 220	880	387
1965	20 123	20 714	5 148	5 477	6 452	6 771	32 660	34 342	850	426

¹ Fastställda antalet vårdplatser reviderades i början av året. — ² I summan ingår även uppgifter om landstingens mentalsjukhus. Medelantal patienter och vårdplatser för dessa var 568 resp. 1 380 för år 1964 och 937 resp. 1 380 för år 1965.

Tabell D 21

Tabellen belyser frågan, huruvida man i Sverige liksom i flera andra länder, såsom England och Förenta staterna, kan märka en nedgång i mentalsjukhusens beläggning från omkring år 1955. Vår tabell antyder, att de svenska mentalsjukhusens klientel (»the mental hospital population») icke kulminerade år 1955. Detta skedde däremot möjligen år 1957.

Bland orsakerna till den förbättrade situationen brukar anföras, att nya behandlingsmetoder (viss medicinering) gjort det möjligt vårda patienter i öppen vård, som tidigare måst tagas in på sjukhus, att kortare vårdperioder kommit att tillämpas i andra fall och att de psykiatriska lasaretsklinikernas tillväxt avlastat mentalsjukhusen. Vad sistnämnda argument beträffar, betyder ökningen i klinikernas sammanlagda beläggning från 1957 till 1965 dock icke, att den hospitaliserade befolkningen skulle ha ökat,

om klinikerna räknas med. Detta framgår av uppgiften, att lasaretsklinikerna för vuxenpsykiatri 1957 hyste 818 patienter i medeltal per dag mot 1 288 år 1965, innebärande en ökning med 470.

Vad ovan sagts gäller *beläggningen* på sjukhusen, icke antalet intagningar. Dessa har ökat under hela perioden.

Gruppen »sjukhem för lättskötta» psykiskt sjuka inbegriper även de små kommunala mentalsjukhusen. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna har av tekniska skäl måst medtagas bland de statliga mentalsjukhusen. Den lilla gruppen sjukhem för psykopatiska och nervösa barn har alls icke medtagits.

Observera, att alla talen gäller *medelantal* under året. Härav förklaras de skillnader, som kan iakttagas vid jämförelse med tabellerna A 4, A 13 och bilaga 2. Antalet i medeltal per dag vårdade patienter har erhållits genom division av vårddagarna med 365 (366).

KAP. E

FRÅN NÄMNDENS FÖR INTERNATIONELLA HÄLSO-
VÅRDSÄRENDEN VERKSAMHET

Internationella hälsovårdsfrågor handhas sedan november 1952 av nämnden för internationella hälsovårdsärenden (NIH). Ordförande sedan nämndens tillkomst har varit generaldirektören och chefen för medicinalstyrelsen.

Världshälsovårdsorganisationen (WHO) och särskilt dess Regionalkontor för Europa i Köpenhamn fortsatte att utveckla den del av sitt program, som består i att i samarbete med medlemsländerna anordna internationella symposier, konferenser, seminarier, möten och kurser.

Sålunda anordnades i Sverige:

Seminarium i Lund »on Public Health Aspects of the Medical Uses of Ionizing Radiation».

Sverige hade tillfälle utse deltagare i:

Symposium i Wien »on Personell Dosimetry for Accidental High-level Exposure to External and Internal Radiation», i Köpenhamn »on the Estimate of Hospital Bed Requirements».

Konferens i Berg en Dal »on Paediatric Education», i Budapest »on Health Statistics», i London »of Chiefs of Virological Departments and Public Health Laboratories» och i Genève »for the 8th Revision of the International Classification of Diseases».

Seminarium i Neapel »for Sanitary Engineers», i Genève »on Out-Patient Psychiatric Services», i Lund »on Public Health Aspects of the Medical Uses of Ionizing Radiation» och i Oslo »on the Early Detection of Cancer».

Möte i Rom FAO/WHO Codex Alimentarius Commission.

Kurs i London »in Medical Statistics and Epidemiology».

WHO har på förslag av nämnden utdelat stipendier till:

två läkare, den ene för studier i England av fältepidemiologi, den andre för studier i Polen, Rumänien, Sovjetunionen och Tjeckoslovakien av psykosomatisk obstetrik och gynekologi samt sexuologi,

två tandläkare, den ene för studier i Sovjetunionen av ödemarks- och industri-vård, den andre för studier i England av röntgendiagnostik av käk- och ansikts-skador,

en veterinär för studier i England av parasitologisk verksamhet,

en kurator för studier i England och Holland av sjukhuskuratorernas roll vid mentalsjukhus,

en byråinspektör för studier i England av psykiatrisk sjukvård och utbildning och en humor för studier i Danmark och Holland av dagsjukhus.

Europarådet har på förslag av nämnden utdelat stipendier till:

två läkare, den ene för studier i Schweiz och Västtyskland i psykiatri, speciellt psykoterapi med avslappning och hypnos, den andre för studier i England vid London School of Hygiene,

en hälsovårdskonsulent för studier i England och Schweiz av metoder för undersökning av luftföroreningar samt hälsovårdsorganisationen i en större stad och en landskommun,

en instruktionssköterska för studier i England av rehabilitering och

en föreståndarinna för studier i England av steriliseringsmetoder och organisation av steriliseringscentral.

Under året har cirka 85 WHO-stipendiater och 40 stipendiater från Europarådet från ett 35-tal länder besökt Sverige för studier inom skilda delar av hälso- och sjukvården. Studiebesöken har planlagts och organiserats av nämndens kansli och stipendiaterna har fullgjort sina studier på vetenskapliga institutioner, på olika sjukhus i landet, hos tjänsteläkare och distriktssköterskor samt inom andra grenar av samhällets medicinska och sociala verksamhet. Dessutom har studieprogram ordnats för cirka 150 besökare från ett 30-tal olika länder.

— o —

Nämnden har med ordföranden och två ledamöter varit representerad vid adertonde världshälsovårdsförsamlingen i Genève i maj. Därvid framfördes från svensk sida bl. a. nödvändigheten av åtgärder från WHO för att befrämja information av läkemedelsbiverkningar samt för effektivare kontroll av vanebildande droger.

Församlingen beslöt i enlighet med förslaget.

Den svenska delegationen underströk vidare nödvändigheten av ökade insatser på familjeplaneringens område och betonade att familjeplanering bör ingå såsom en integrerande del i den förebyggande mödra- och barnvården.

Församlingen beslöt att WHO skulle i begränsad omfattning utöka sin verksamhet på familjeplaneringens område.

— o —

Nämnden har med ordförande och 2 ledamöter varit representerad vid WHO:s regionala kommittés för Europa femtonde ordinarie sammanträde i Istanbul i september.

— o —

Nämnden har med en ledamot varit representerad vid sammanträden i Strasbourg i juni med expertkommittén inom Europarådet för hälsovårdsfrågor. Den svenska delegationen underströk betydelsen av stipendiatverksamheten inom Europarådets medlemsstater samt betonade nödvändigheten av att begränsa de internationella hälsovårdsorganisationernas arbetsområden så att tillgängliga resurser bäst utnyttjas och onödigt dubbelarbete undviks.

BILAGOR

Bilaga 1. Annex 1.

Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform, med
Beds in somatic hospitals according to type of care, with individual data for the

Vårdform Type of care	Summa kroppssjukhus Total somatic hospitals	Total- summa lasarett Total (general hospitals)	1. Undervisningslasarett		
			Summa grupp I	Karolinska sjuk- huset, Stölm ¹	Kronprinsessan Lo- vias barnsjukhus
Huvudman					
Kategori Responsible authority				S	F
Länsbokstav County, county borough				—	A
Kliniker med egen specialläkare Departments with a spe- cialist doctor of its own	51 038	44 763	10 339	1 854	158
1 Invärtes medicin Internal medicine	10 158	10 055	1 443	(†)130	—
2 Medicinsk barnsjukvård Pediatrics (non-surgical)	2 444	2 444	719	(†)105	68
3 Medicinsk lungsjukvård Non-surgical pulmonary diseases	3 865	1 258	366	(†)130	—
4 Epidemivård Epidemic care and similar	3 048	2 148	426	—	—
5 Reumatologi Rheumatology	1 293	489	265	†73	—
6 Hud- o. könssjukdomar Dermato-venereology	822	822	473	(†)159	—
7 Neurologi Neurology	423	423	301	(†)100	—
8 Allergologi Allergology	125	125	30	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kroppssjuka Geriatrics and care of chronic sick	4 377	3 371	230	—	—
10 Psykiatri (vuxen) Psychiatry (adult)	1 649	1 649	542	†89	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri Child and adolescent psychiatry	373	373	122	(†)13	20
12 Kirurgi Surgery	10 777	10 644	1 478	(†)164	—
13 Barnkirurgi Child surgery	277	277	255	(†)67	70
14 Ortopedi Orthopedics	2 237	1 515	498	—	—
15 Neurokirurgi Neurosurgery	295	295	234	(†)86	—
16 Thoraxkirurgi Thoracic surgery	288	288	267	(†)98	—
17 Plastikkirurgi Plastic surgery	237	237	151	†54	—
18 Urologi Urology	89	89	89	†44	—
19 Obstetrik Obstetrics	2 413	2 413	545	(†)80	—
20 Gynekologi Gynecology	2 120	2 120	520	(†)74	—
21 Ögonsjukdomar Ophthalmology	937	937	246	(†)57	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar Otorhino-laryngology	1 525	1 525	384	(†)89	—
23 Rehabilitering Rehabilitation	178	178	10	—	—
24 Radiologi Radiology	672	672	464	(†)162	—
25 Övriga kliniker Other departments	416	416	281	80	—
Annan sluten vård Other departments without a specialist doctor of its own	24 716	5 079	150	—	—
26 Lasarettsvård o. liknande General hosp. care and similar	4 183	1 691	150	—	—
27 Lungtuberkulos Care of pulmonary TB	71	—	—	—	—
28 Epidemivård Epidemic care	241	166	—	—	—
29 Förlösningsvård Maternity care	1 107	854	—	—	—
30 Vård av långvarigt kroppssjuka Care of chronic sick	18 854	2 368	—	—	—
31 Vård av lätta kotta psykiskt sjuka Lights mental cases	260	—	—	—	—
Summa Total	75 754	49 842	10 489	1 854	158

† Rikspatser. — (†) Rikspatser ingår. — ¹ Avser den 30/6. — ² Riksförsäkringsverkets avdelning för dagplatser. — ³ Inkluderar Rävlanda sanatorium (för urogenital tuberkulos) 70 vårdplatser. — ⁴ Dis-vårdplatser. — ⁵ Inkluderar endokrinologisk klinik på 20 vårdplatser och alkoholklinik på 60 vård-kirurgisk avdelning på 20 vårdplatser. — ¹¹ Extremitetskirurgisk klinik. — ¹² Inkluderar barnavdelningar

individuella uppgifter för de delade lasaretten den 31/12 1965

specialized general hospitals on 31st December 1965

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Teaching hospitals							2. Övriga delade lasarett i städer utom landsting (exkl. speciallasarett) Other specialized general hospitals in county boroughs					
Seräfinerlasarettet, Stockholm ¹	Akademiiska sjukhuset, Uppsala ¹	Lunds lasarett	Allmänna sjukhuset, Malmö	Göteborgs barnsjukhus	Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg	Umeå lasarett	Summa grupp 2	Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm	S:t Eriks sjukhus, Stockholm	S:t Görans sjukhus, Stockholm	Södersjukhuset, Stockholm	Norrköpings lasarett
S	S	L	U	U	U	L		U	U	U	U	U
—	C	M	MM	OG	OG	AC		A	A	A	A	EN
349	1 166	1 583	1 795	254	2 254	926	4 677	675	549	1 066	1 587	800
(†)200	172	108	181	—	502	150	1 162	184	303	248	327	100
—	93	139	120	119	—	75	159	—	—	—	98	61
—	77	66	93	—	—	—	137	—	—	137	—	—
—	—	90	262	—	—	74	71	—	—	—	—	71
—	—	² †132	—	—	—	² †60	—	—	—	—	—	—
—	42	40	74	—	132	26	162	—	—	96	66	—
—	50	58	—	—	69	24	68	—	—	—	68	—
—	—	—	—	—	30	—	95	—	—	³ 95	—	—
—	—	—	230	—	—	—	602	—	—	97	268	237
—	[†] 98	93	109	—	107	46	204	—	—	81	84	⁴ 39
—	[†] 36	12	10	17	—	14	—	—	—	—	—	—
(†)149	166	140	240	—	⁵ 467	152	928	233	145	168	273	109
—	—	—	—	118	—	—	22	—	—	—	⁶ 22	—
—	40	⁷ (†)136	156	—	109	57	225	—	—	118	62	45
—	27	61	—	—	60	—	37	—	—	—	37	—
—	45	50	50	—	24	—	—	—	—	—	—	—
—	35	—	—	—	47	15	26	—	—	26	—	—
—	—	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	78	67	77	—	198	45	310	96	30	—	137	47
—	91	79	75	—	156	45	217	69	71	—	41	36
—	30	49	30	—	50	30	61	27	—	—	19	15
—	60	60	45	—	70	60	163	66	—	—	57	40
—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	26	80	23	—	120	53	28	—	—	—	28	—
—	—	⁹ 68	¹⁰ 20	—	¹¹ 113	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	11	66	—	73	—	48	10	—	—	22	16
—	—	11	66	—	¹² 73	—	36	¹³ 10	—	—	10	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	12	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
349	1 166	1 594	1 861	254	2 327	926	4 725	685	549	1 066	1 609	816

reumatiskt och nervöst sjuka. — ³ Medicinsk klinik med företräde för allergologiska fall. — ⁴ Varav 20 poneras av Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus. — ⁷ Inkluderar Riksförsäkringsverkets avdelning, 24 platser. — ⁸ Medicinsk njurklinik, 60 vårdplatser; kardiologisk klinik, 16 vårdplatser. — ¹⁰ Hand- på kvinnokliniker (45 vårdplatser). — ¹³ Prematuravdelning på kvinnoklinik.

Vårdform	3. Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Other specialized</i>								
	Summa grupp 3	Danderyds sjukhus	Löwenströmska las., Upplands Väsby	Nacka lasarett	Norrtälje »	Södertälje »	Enköpings »	Ekolunda »	Kullbergska sjukh., Katrineholm
Huvudman									
Kategori		L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav		B	B	B	B	B	C	D	D
Kliniker med egen specialläkare	29 185	809	147	190	126	344	135	993	275
1 Invärtes medicin	7 450	119	78	87	56	91	67	120	75
2 Medicinsk barnsjukvård	1 441	—	—	—	—	—	—	65	—
3 Medicinsk lungsjukvård	755	—	—	—	—	—	—	60	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	1 651	132	—	—	—	—	—	131	—
5 Reumatologi	224	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	187	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	54	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka	2 539	44	—	—	—	—	—	258	119
10 Psykiatri (vuxen)	903	83	—	—	—	—	—	54	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	251	22	—	—	—	—	—	12	—
12 Kirurgi	8 137	153	69	87	70	136	68	120	81
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	792	28	—	—	—	—	—	28	—
15 Neurokirurgi	24	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	21	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	60	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	1 354	88	—	—	—	50	—	26	—
20 Gynekologi	1 251	63	—	—	—	45	—	58	—
21 Ögonsjukdomar	630	—	—	—	—	—	—	22	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	978	24	—	—	—	22	—	30	—
23 Rehabilitering	168	153	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	180	—	—	—	—	—	—	9	—
25 Övriga kliniker	135	—	—	16	—	—	—	—	—
Annan sluten vård	3 050	21	22	156	39	134	16	16	15
26 Lasarettsvård o. liknande	353	21	—	—	—	—	—	16	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	154	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlossningsvård	687	—	—	—	13	—	16	—	15
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	1 856	—	22	156	26	134	—	—	—
31 Vård av lättskötta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	32 235	830	169	346	165	478	151	1 009	290

¹ Inkluderar dagavd. på 30 vårdplatser.² Anestesiavdelning.

general hospitals in county councils' districts

Nyköpings lasarett	Finspång *	Linköpings *	Vadstena *	Elksjö *	Jönköpings *	Näsås *	Värnamo *	Ljungby *	Växjö *	Västerviks *	Kalmar *	Oskarshamn *	Visby *	Karlskrona *	Karlshamn *	Hälsjöholms *	Kristianstads *	Simrishamn *
L D	L E	L E	L E	L F	L F	L F	L F	L G	L G	L Hn	L Hs	L Hs	L I	L K	L K	L L	L L	L L
414	127	1 137	178	314	862	124	224	174	585	327	520	190	269	154	599	173	746	160
99	63	144	83	73	141	62	105	90	110	108	133	90	60	70	163	79	143	64
60		69			52				27	27	54		27		24		66	2
		136		120	85				96		43		54		74		60	3
					19													4
																		5
																		6
																		7
																		8
119		123			104				100						71		45	9
		44			70						34						69	10
		22			9				12								12	11
100	64	133	95	90	139	62	119	84	138	101	105	100	106	84	154	94	141	12
					84													13
		90															52	14
		24																15
																		16
																		17
																		18
		65		14	48				29	29	42				41		55	19
		47		17	33				29	32	43				27		40	20
12		24			34				15	13	20		9		19		32	21
24		41			30				29	14	27		13		26		31	22
		61			9													23
		29			5					3								24
										19								25
23	109	28	30	54		59	81	15		37		16	51	21		16		12
		28								7			30					26
																		27
										30								28
23	14					11	26	15				16	21	21		16		12
	95		30	54	48	55												29
																		30
																		31
437	236	1 165	208	368	862	183	305	189	585	364	520	206	320	175	599	189	746	172

Vårdform	3 (forts.). Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Other specialized</i>											
	Ängelholms lasarett	Hälsingborgs »	Landkrona »	Trelleborgs »	Ystad »	Halmstad »	Varbergs »	Kungälv »	Mölnåls »	Uddevalle »	Älvsjö »	Borås »
Huvudman												
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	L	M	M	M	M	N	N	O	O	O	P	P
Kliniker med egen specialläkare ...	397	566	185	109	139	730	139	183	325	617	180	993
1 Invärtes medicin	130	149	60	55	65	123	63	92	120	120	90	163
2 Medicinsk barnsjukvård	29	48	26	—	—	49	—	—	—	50	—	56
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	44	—	—	—	—	—	61
4 Epidemivård (infektionskliniker) ...	—	106	—	—	—	44	—	—	—	50	—	83
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	—	29
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	—	163	—	—	—	43	—	30
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	—	—	29	—	—	—	—	—	72
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	150	154	99	54	74	137	76	91	96	120	90	157
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—	90
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	34	39	—	—	—	28	—	—	39	38	—	50
20 Gynekologi	30	40	—	—	—	45	—	—	31	37	—	54
21 Ögonsjukdomar	—	—	—	—	—	20	—	—	—	30	—	25
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	24	30	—	—	—	28	—	—	25	30	—	40
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
24 Radiologi	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	29
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	27	—	—	214	210	—	—
Annan sluten vård	—	41	82	76	14	—	15	49	111	—	79	25
26 Lasarettsvård o. liknande	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	25
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlösningssvård	—	—	26	16	14	—	15	19	—	—	18	—
30 Vård av långvarigt kroppssjuka ...	—	41	56	60	—	—	—	30	111	—	33	—
31 Vård av lättskötta psykiskt sjuka ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	397	607	267	185	153	730	154	232	436	617	259	1 018

† Rikspolisstyrelsen.

1 Riksförsäkringsverkets avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.

2 Anestesiavdelning.

general hospitals in county councils' districts

Bäckefors »	Skene »	Trollhättans »	Vänerborgs »	Falköpings »	Lidköpings »	Mariefads »	Skövde »	Arvika »	Karlstads »	Kristinehamns lasarett	Säffle lasarett	Torsby »	Karlskoga »	Lindesbergs »	Örebro »	Fagersta »	Köpings »	Sala »	Västerås »
L P	L P	L P	L P	L R	L R	L R	L R	L S	L S	L S	L S	L S	L T	L T	L T	L U	L U	L U	L U
90	188	202	588	464	594	146	132	358	950	111	101	106	272	155	1138	132	233	120	770
26	89	93	104	95	113	66	66	91	126	46	49	51	102	62	123	60	90	54	150
			33	71	39				52						67				39
								130											106
					91			47	79						73				4
			¹ 120		¹ 56				21						48				5
																			6
																			7
																			8
				73					220				50		322				9
			68						52						32				10
			20		13				16						33				25
64	89	93	120	124	121	80	66	90	162	65	52	55	120	93	111	72	90	66	138
					66				57						39				12
															21				13
															30				14
																			15
																			16
																			17
																			18
			29	34	38				65						42		23	60	19
			47	23	23				29						52		30	36	20
			20	24					23						48			26	21
			27	20	34				35						48			35	22
																		15	23
									13						49				24
	² 10	² 16																² 12	25
12	45	16		26	48	57	46	86		70	7	48	45	69	59	67		68	
				26									25		59				26
																			27
																			28
12	15	16				15	13	15		12	7	12	20	15		15		14	29
	30				48	42	33	71		58		36		54		52		54	30
																			31
102	233	218	588	490	642	203	178	444	950	181	108	154	317	224	1197	199	233	188	770

Vårdform	3 (forts.). Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Öther spe-</i>									
	Avesta lasarett	Falu *	Ludvika *	Mora *	Bolnäs *	Gävle *	Hudiksvalls *	Sandvikens *	Söderhamns *	Härnösands *
Huvudman										
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	W	W	W	W	X	X	X	X	X	Y
Kliniker med egen specialläkare	169	845	172	170	282	582	339	145	123	180
1 Invärtes medicin	75	150	96	60	75	135	90	66	60	90
2 Medicinsk barnsjukvård	—	49	—	—	—	52	47	—	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	91	—	—	—	61	—	—	—	—
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	105	—	—	119	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	21	—	—	—	12	—	—	—	—
12 Kirurgi	94	163	76	90	88	124	98	79	63	90
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	55	—	—	—	33	25	—	—	—
20 Gynekologi	—	37	—	—	—	52	26	—	—	—
21 Ögonsjukdomar	—	52	—	—	—	26	23	—	—	—
22 Öron-, näs- o. hals sjukdomar	—	52	—	20	—	31	17	—	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—
Annan sluten vård	18	—	47	16	64	—	—	12	14	98
26 Lasarettsvård o. liknande	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—
29 Förlösningssvård	18	—	16	16	24	—	—	12	14	20
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	—	—	31	—	—	—	—	—	—	78
31 Vård av lättskötta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	187	845	219	186	346	582	339	157	137	278

† Rikspatser. — ¹ Barnsjukhuset Samariten. — ² Riksförsäkringsverkets avdelning för reumatiskt och platser för obstetrik resp. 92, 84 och 28 och för gynekologi resp. 54, 49 och 29. — ³ Anestesiavdelning.

cialized general hospitals in county councils' districts

Sollefteå *	Sundsvalls *	Örnaköldaviks *	Östersunds *	Lycksele *	Skellefteå *	Bodens *	Gällivare *	Kalix *	Kiruna *	Luleå *	Piteå *	4. Special- lasarett Single clinic hospitals	5. Ode- lade lasa- rett Non special- ized general hospi- tals
L Y	L Y	L Y	L Z	L AC	L AC	L BD	L BD	L BD	L BD	L BD	L BD		
301	741	525	606	120	422	747	220	120	127	260	280	562	—
90	152	100	147	60	120	91	67	60	63	60	84	—	— 1
28	50	23	43	—	30	58	31	—	—	—	—	1125	— 2
—	76	68	—	—	—	90	—	—	—	—	—	—	— 3
—	91	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	— 4
—	—	—	—	—	—	248	—	—	—	—	—	—	— 5
—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 8
—	—	60	50	—	62	74	—	—	—	85	100	—	— 9
—	—	52	42	—	—	64	—	—	—	—	—	—	— 10
—	10	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	— 11
92	192	140	158	60	118	99	68	60	64	75	88	3101	— 12
—	—	—	57	—	—	51	—	—	—	—	—	—	— 13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 18
26	46	28	33	—	35	20	22	—	—	25	—	4204	— 19
27	36	20	28	—	27	54	18	—	—	15	—	4132	— 20
—	26	14	20	—	6	25	14	—	—	—	8	—	— 21
20	46	20	28	—	24	33	—	—	—	—	—	—	— 22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 23
—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	— 24
518	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 25
74	165	46	—	12	38	6	61	62	70	—	15	—	1 831
30	52	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	1 152 26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 27
—	—	46	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	— 28
—	—	—	—	12	—	—	—	12	20	—	15	—	167 29
44	113	—	—	—	—	—	61	50	50	—	—	—	512 30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 31
375	906	571	606	132	460	753	281	182	197	260	295	562	1 831

nervöst sjuka. — ³ Ekmanska sjukhuset. — ⁴ Allmänna b.b., Södra b.b. och Motala b.b. med vård-

Vårdform	6. Andra sjukhus av lasarettskaraktär Other hospitals of general hospital character							
	Summa grupp 6	Reumatikersjukhus Hospitals for rheumatics	Anstalter för vanföra Hospitals for the crippled	Kustsanatorier Coast sanatoria	Riksförsäkrings- verkets sjukhus Hosp. of National Insurance Board	Vissa enskilda sjukhus Private hospitals		
						Summa vissa enskilda sjuk- hus	Betänstiftel- sens sjukhus	Ensta sjukhus
Huvudman								
Kategori			F, U	F	S	P	P	P
Länsbokstav							A	A
Kliniker med egen specialläkare	1 762	221	348	374	583	236	—	152
1 Invärtes medicin	103	—	—	—	—	103	—	66
2 Medicinsk barnsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Reumatologi	804	1†221	—	—	2†583	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	133	—	—	—	—	133	—	86
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	722	—	4(†)348	5†374	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gynekologi	—	—	—	—	—	—	—	—
21 Ögonsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	—	—	—
Annan sluten vård	348	—	—	—	—	348	58	—
26 Lasarettsvård o. liknande	294	—	—	—	—	294	58	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlösningsvård	—	—	—	—	—	—	—	—
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	29	—	—	—	—	29	—	—
31 Vård av lättskötta psykiskt sjuka	25	—	—	—	—	25	—	—
Summa Total	2 110	221	348	374	583	584	58	152

† Riksplatser.

(†) Riksplatser ingår.

1 Strängnäs 97

2 Spenshult 124

3 Nynäshamn 250

4 Tranås 189

5 Åre 144

6 Vasa sjukhus

4 Eugeniahemmet, sjuk-

avdelning 39

Norrbäckainstitutet,

sjukavdelning 136

Vanförest. sjukavd.

Hälsingborg 65

Vanförest. sjukavd.

Härnösand 108

5 Kronprinsessan Vikto-

rias kustsanatorium,

Vejbystrand 124

Apelvikens kustsana-

torium 250

6 Tuberkulossjukstugan

Tjärnan.

Röda korsets sjukhus	Sophiahem- mets sjukhus	Björnsbo sjukhus	Samariterhem- mets sjukhus	Carlanderska sjukhemmet	7.	8.	9.	10.	11.	12.
					Sjukstugor Cottage hospitals	Fristående förlossnings- hem Maternity homes	Fristående anstalter för lungtb: Sanatoria for TB of the lungs	Fristående epidemivård- anstalter Epidemic hospitals	Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppe- sjuka Homes for chronic sick	Övriga enskilda sjukhem Private nursing homes
P A	P A	P B	P C	P OG	L	L, K	L, U, F	L	L, U, P	P
—	—	—	84	—	—	—	2 607	900	1 006	—
—	—	—	37	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	2 607	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	900	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	31 006	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	47	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
72	108	36	25	49	2 311	25	813	91	15 275	774
72	79	36	—	49	1 000	4	25	16	502	651
—	—	—	—	—	—	—	671	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	75	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	21	—	—	15	29
—	29	—	—	—	1 094	—	717	—	14 523	123
—	—	—	25	—	—	—	—	—	235	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
72	108	36	109	49	2 311	25	73 420	991	16 281	774

⁷ Sanatorier (A-anstalter)

Söderby	285
Uttran	233
Kolmårdssjukhuset ..	186
Målilla	203
Follingbo	94
Fur	223
Broby	173

Orupssanatoriet	243
Renströmska	190
Svenshögen	199
Sjö-Gunnarsbo	122
Stora Ekeberg	220
Garphytte	160
Högbo	170

Jonas Selggrens, Strömsbro	54
Solliden	229
Hällnäs	229
Jubileumsfondens sa- natorium Österåsen ..	136

Bilaga 2.

Annex 2.

Specifikation av statens, landstingens och storstädernas mentalsjukhus år 1965

	Totalsumma Grand total	Summa, statens sjukh. f. psyk. sjuka Total State mental hospitals	Psykiatriska sjuk- huset, Stockholm	Ulleråkers sjukhus Uppsala	Sista Annas Nyköping	Sundby Strängnäs	Karsuddens Katrineholm	Birgittas Vadstena
1 Antal vårdplatser den 31/12 <i>Beds</i>	29 594	20 408	181	1 324	206	1 103	245	1 231
2 därav sekundärplatser thereof reserved for chronic cases	801	801	—	—	—	240	—	78
3 Antal intagningar <i>Admissions</i> M. M.	23 285	15 763	217	1 379	181	562	91	529
4 Kv. F.	20 309	13 819	190	1 102	205	459	—	678
5 Summa Total	43 594	29 582	407	2 481	386	1 021	91	1 207
6 därav åter från försöksutskrivning jäm- ställd med utskrivning thereof released ...	(6 846)	5 150	25	649	54	206	23	285
7 Antal utskrivningar <i>Discharges</i> ... M. M.	23 407	16 100	218	1 425	182	381	110	590
8 Kv. F.	20 775	14 001	207	1 202	214	437	—	689
9 Summa Total	44 182	30 101	425	2 627	396	818	110	1 279
10 därav försöksutskrivning jämställd med utskrivning thereof released on probation	(13 334)	9 265	73	1 055	118	456	59	483
Den 31 dec. befintliga <i>Hospital population</i>								
11 För vård <i>Mental care</i> M. M.	14 941	10 460	69	861	116	391	46	613
12 Kv. F.	13 134	9 016	101	707	86	359	—	545
13 Summa Total	28 075	19 476	170	1 568	202	750	46	1 158
14 därav i kontrollerad familjevård there- of in foster homes.....	994	876	—	280	9	2	—	7
15 För observation enl. 4 kap. ssjl. <i>Observation</i> for forensic purposes	3	2	—	—	—	—	—	—
16 För undersökning enl. 6 kap. ssjl. <i>Exami-</i> nation for forensic purposes.....	2	2	—	—	—	—	—	—
17 Försöksutskrivna med karaktär av per- mission <i>On leave</i>	(730)	500	2	26	142	32	14	17
18 Avvikna <i>Absconded</i>	73	53	—	13	—	6	5	1
19 Samtliga befintliga Total	(28 883)	20 033	172	1 607	344	788	65	1 176
20 Exspektanter den 31 december <i>Expectants</i>	1 677	833	33	182	6	23	11	67
21 Befattningar: Läkare <i>Posts: Physicians</i> ..	(476)	321	10	38	4	12	6	13
22 Vårdpersonal <i>Nursing personnel</i>	(13 437)	9 135	122	686	98	402	177	443
23 Förvaltningspersonal <i>Office personnel</i>	(590)	450	13	38	7	18	10	20
24 Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	(2 541)	1 787	29½	126	26	109	29	92
Utgifter för driften								
25 Totalutgift, 1 000 kr <i>Running cost, 1 000 kr</i> ¹	(469 601)	324 911	4 956	23 892	3 795	14 142	3 162	16 961
26 Per vård dag, kr <i>Running cost, per bed-day</i>	(47,1)	44,8	79,9	48,7	50,6	48,4	150,6	39,1
Familjevård								
27 Vård dagar, 1 000-tal <i>Foster home care, days</i> of treatment, 1 000	314	282	4	108	3	1	—	2
28 Utgifter, 1 000 kr <i>Expenses, 1 000 kr</i>	3 856	3 558	32	1 306	36	8	—	35
Hjälperksamhet								
29 Utgifter, 1 000 kr <i>Pre and after care, costs</i> 1 000 kr.....	3 490	3 365	132	163	46	199	27	206

¹ För statens mentalsjukhus tillkommer en gemensam kostnad om 4 949 000 kr.

Detailed information on the mental hospitals of the State, the counties and the three largest cities

Ryhovs sjukhus Jönköping	S:t Sigfrids Västbo	S:t Gertruds Västervik	S:t Olofs Väby	Guldhedens Karlskrona	S:t Lars Lund	S:t Maria Hälsingborg	S:t Jörgens Liljehagen	Restade Vänersborg	Källahagens Vänersborg (sekundär- sjukh.)	Falbygdens	Mariebergs	Säters	Sidsjöns	
1 032	1 053	1 059	264	800	1 211	1 330	670	1 337	450	782	1 072	1 370	863	1
—	—	—	—	—	—	—	—	107	—	—	—	316	—	2
731	503	542	241	671	858	1 590	706	1 165	157	1 154	800	868	927	3
874	595	507	319	566	719	1 139	654	734	168	1 242	653	752	674	4
1 605	1 098	1 049	560	1 237	1 577	2 729	1 360	1 899	325	2 396	1 453	1 620	1 601	5
339	317	110	55	138	319	292	49	216	46	183	218	336	389	6
706	548	571	233	688	886	1 589	686	1 187	154	1 275	838	868	964	7
672	599	537	224	557	703	1 170	644	745	172	1 355	690	792	708	8
1 378	1 147	1 108	457	1 245	1 589	2 759	1 330	1 932	326	2 630	1 528	1 660	1 672	9
600	460	317	115	290	662	567	157	531	75	370	359	592	588	10
512	584	535	139	370	756	711	349	662	244	345	482	745	387	11
458	510	395	129	401	675	623	243	602	189	331	486	565	317	12
970	1 094	930	268	771	1 431	1 334	592	1 264	433	676	968	1 310	704	13
25	156	5	22	—	117	—	—	9	2	11	23	28	—	14
—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
9	2	29	2	—	24	11	5	31	4	—	11	57	22	17
1	1	1	1	1	3	1	1	1	2	—	2	4	5	18
980	1 097	960	273	772	1 459	1 346	599	1 296	439	676	981	1 371	731	19
12	14	36	—	22	106	45	20	25	4	78	35	46	14	20
17	12	12	4	10	35	17	20	16	7	14	12	15	12	21
455	456	491	121	341	682	539	302	559	302	334	425	540	457	22
24	19	20	8	17	35	24	22	24	14	17	20	24	19	23
87	75	96	31	61	104	107	67	108	69	54	83	117	75	24
15 743	16 910	16 346	4 752	12 069	22 547	19 704	11 551	18 478	11 022	11 963	15 351	19 698	14 990	25
45,0	47,4	44,4	51,7	42,3	45,7	38,9	53,0	42,5	66,4	44,9	43,5	39,2	51,0	26
6	—	2	7	—	44	—	—	4	1	4	9	11	2	27
97	—	26	72	—	659	—	—	33	39	55	108	125	30	28
84	151	166	18	121	225	165	400	255	35	122	135	138	149	29

	Gädd sjukhus (seck. sjukh.)	Frösö	Umedalens	Furnäsets	S:ns landstingens sjukhus	Mellringe	Hälsinge Bollnäs	S:ns statens sjukh. f. psyk. efterblivna Food (mentally deficient)
1 Antal vårdplatser den 31/12.....	240	805	927	853	1 380	720	660	2 360
2 därav sekundärplatser	—	60	—	—	—	—	—	—
3 Antal intagningar M.	121	483	333	954	1 567	694	873	257
4 Kv.	115	405	550	519	1 664	776	888	91
5 Summa	236	888	883	1 473	3 231	1 470	1 761	348
6 därav åter från försöksutskrivning jämnställd med utskrivning	31	157	108	605	210	106	104	..
7 Antal utskrivningar M.	138	533	370	960	1 272	615	657	283
8 Kv.	145	432	575	532	1 456	762	694	147
9 Summa	283	965	945	1 492	2 728	1 377	1 351	430
10 därav försöksutskrivning jämnställd med utskrivning	82	243	221	793	524	165	359	..
Den 31 december befintliga								
11 För vård M.	121	408	590	424	552	243	309	1 669
12 Kv.	106	287	573	328	576	278	298	765
13 Summa	227	695	1 163	752	1 128	521	607	2 434
14 därav i kontrollerad familjevård	5	9	133	33	18	—	18	75
15 För observation enl. 4 kap. ssjl. ...	—	—	—	—	—	—	—	—
16 För undersökning enl. 6 kap. ssjl.	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Försöksutskrivna med karaktär av permission	2	3	25	30	23	11	12	..
18 Avvikna	—	2	2	—	—	—	—	16
19 Samtliga befintliga	229	700	1 190	782	1 151	532	619	2 450
20 Exspektanter den 31 december...	—	26	14	14	95	17	78	323
21 Befattningar: Läkare	3	9	13	10	28	17	11	(23)
22 Vårdpersonal	107	337	404	355	702	354	348	(942)
23 Förvaltningspersonal	5	17	20	14 ^{1/2}	17	8	9	(50)
24 Ekonomipersonal	28	71	76	67	75	40	35	(204)
Utgifter för driften								
25 Totalutgift, 1 000 kr	4 565	12 863	15 449	14 002	19 749	9 536	10 213	(29 207)
26 Per vård dag, kr	51,9	47,5	39,0	49,3	57,7	53,7	62,4	(45,8)
Familjevård								
27 Vårddagar, 1 000-tal	2	4	55	13	—	—	—	(32)
28 Utgifter, 1 000 kr	53	48	599	197	—	—	—	(298)
Hjälperksamhet								
29 Utgifter, 1 000 kr	—	148	110	170	—	—	—	(125)

¹ Personalen redovisad i tabeller för kroppssjukvård. — ² Inkl. Norrulls sjukhus.

Källhagens sjukhus (avd.) Vänersborg	Västra Ny sjukhus Motala	Vipeholms Lund	Västra Marks » Örebro	Salberga Sala	Summa, storstädernas mental sjukhus Total, large cities	Beckomberga sjukhus, Stockholm	Långbro sjukhus Stockholm	S:t Eriks ¹ » avd. för psyk. sjuk Stockholm	Rönne »	Malmö östra »	Lillhagens Göteborg	
269	201	820	320	750	5 446	1 513	1 046	715	150	708	1 314	1
32	30	40	—	155	5 698	1 563	1 296	70	—	550	2 219	2
1	—	12	19	59	4 735	1 415	1 152	70	8	438	1 652	3
33	30	52	19	214	10 433	2 978	2 448	140	8	988	3 871	4
..	..	..	..	..	1 486	375	354	1	—	108	648	5
39	33	76	—	135	5 752	1 554	1 316	69	—	567	2 246	6
1	—	66	75	5	5 171	1 453	1 142	75	49	435	2 017	7
40	33	142	75	140	10 923	3 007	2 458	144	49	1 002	4 263	8
..	..	..	..	..	3 545	832	724	3	43	727	1 216	9
293	297	584	—	495	2 260	669	413	174	—	320	684	10
34	—	229	391	111	2 777	701	531	478	69	407	591	11
327	297	813	391	606	5 037	1 370	944	652	69	727	1 275	12
1	21	—	5	48	25	—	—	—	—	—	25	13
—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
..	..	..	..	..	207	23	23	9	—	33	119	16
—	3	—	10	3	4	—	2	—	—	1	1	17
327	300	813	401	609	5 249	1 394	969	661	69	761	1 395	18
17	1	129	31	145	426	80	164	—	—	31	151	19
..	2	8	4	9	104	37	22	8	1	10	26	20
..	81	392	127	342	2 658	797	527	194	36	377	727	21
..	71/2	15	8 1/2	19	(73 1/2)	21	27 1/2	1..	1	13	11	22
..	38	70	41	55	(475)	146	119	1..	13	91	106	23
..	2 987	13 795	4 670	7 755	(95 734)	31 850	20 632	..	1 218	14 614	27 420	24
..	47,4	44,2	39,9	53,1	(58,4)	63,0	58,9	..	29,7	52,3	59,3	25
..	11	—	2	19	—	—	—	—	—	—	—	26
..	120	—	36	142	—	—	—	—	—	—	—	27
..	36	—	19	70	—	—	—	—	—	—	—	28
..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

Kommentarer till bilaga 2

Uppgifterna i bilagan om intagningar och utskrivningar är icke jämförbara med motsvarande uppgifter lämnade i publikationer före 1962. Beträffande *intagningar* av psykiskt sjuka har nämligen patienter, som återintagits efter försöksutskrivning jämförbara med utskrivning (d.v.s. då försöksutskrivningen icke har givits med tidsbegränsning) medräknats och beträffande *utskrivningar* av psykiskt sjuka har försöksutskrivning jämförbara med utskrivning medräknats och i bilagan särredovisats. Som en följd härav har sådana försöksutskrivningar icke medtagits i antalet befintliga vid årsskiftet.

Utgifter för driften omfattar dels den egentliga sjukhusdriften och dels familjevård och hjälpverksamhet. Kostnader för rättspsykiatriska undersökningar ingår ej och ej heller utbildning av personal i annan mån än löner åt elever, som praktiserar på sjukhusen som ett led i utbildningen.

Familjevård och hjälpverksamhet. Se texten sidan 37 o. 38.

Sjukhusen. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna har här upptagits som självständig anstalt, men det har icke varit möjligt meddela separata tal för personal och ekonomi. Dessa ingår i övriga delen av sjukhuset, som avser psykiskt sjuka.

Norrtulls sjukhus, med 315 vårdplatser, ingår fr. o. m. år 1961 som avdelning på Sankt Eriks sjukhus. Uppgifterna för Sankt

Eriks sjukhus inkluderar en alkoholistavdelning om 18 vårdplatser.

Vissa sjukhus är s. k. *sekundärsjukhus*, d.v.s. de belägges från andra sjukhus med långvariga sjukdomsfall. Sekundäravdelningar på, eller anslutna till, primärsjukhusen finns också. En översikt av dessa förhållanden ter sig sålunda.

Sekundärsjukhus år 1965: Källshagens sjukhus (belägges från Ryhovs, Restads och Mariebergs sjukhus); Gådeå sjukhus (belägges från Sidsjöns sjukhus).

Sekundäravdelning fanns på: Sundby sjukhus (120 platser belägna i Ribbingelund, Ärla, och 120 platser i Rosöga, Härad); Birgittas sjukhus (78 platser i Hammar); S:t Sigfrids sjukhus (Korsberga centralhem); Restads sjukhus (107 platser i Österängen); Sätters sjukhus (156 platser i Pärby, Grangärde, och 160 i Olofsfors, Avesta); Frösö sjukhus (60 platser i Järvsö). Somatiska vårdavdelningar har inrättats på ett flertal sjukhus.

De *rättspsykiatriska avdelningarna* vid vissa mentalsjukhus har till uppgift att undersöka sinnesbeskaffenheten hos personer, vilka icke därförutan kan ådömas tvångsarbete. Sådana avdelningar finns på Psykiatriska sjukhuset i Stockholm, Ulleråkers, Ryhovs, S:t Lars, S:t Jörgens, Sidsjöns och Umedalens sjukhus. Jfr sinnessjuklagen, 43 §, och medicinalstyrelsens kungörelse den 15/1 1949. Under 1965 tillkom, med motsvarande uppgifter, Statens rättspsykiatriska stationer i Örebro och Norrköping.

Bilaga 3**Annex 3****Läkartjänster vid undervisningsjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus vid slutet av år 1965¹****Posts for doctors at certain hospitals**

I = undervisningsavdelning

II = annan avdelning

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Över- läkare	Bitr. över- läkare	Under- läkare	Extra läkare	Förest., labora- tor el.d.	Poli- klinik- läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
A. Kroppssjukvård	Summa								
	I	202	292	725	28	11	29	1 287	+82
	II	772	545	1 336	40	—	23	2 716	+88
	Total S:a	974	837	2 061	68	11	52	4 003	+170
Odelade lasarett	II	16	1	39	—	—	—	56	— 3
Anestesiavdelningar	I	11	16	44	—	—	—	71	+ 4
	II	76	36	54	2	—	—	168	+17
Audiologiska avdelningar	I	2	—	1	—	—	1	4	+ 2
	II	2	—	—	—	—	—	2	+ 1
Barnkliniker:									
medicinska barnkliniker	I	7	16	38	1	—	2	64	+ 5
	II	37	22	66	6	—	2	133	+ 1
kirurgiska barnkliniker	I	3	6	15	—	—	1	25	+ 2
Foniatrisk avdelning	II	2	—	—	—	—	—	2	—
Hudkliniker	I	6	8	20	1	—	1	36	— 1
	II	11	4	17	—	—	8	40	+ 7
Kliniker för invärtes sjukdomar:									
medicinska kliniker	I	11	34	85	1	—	6	137	+ 3
	II	95	81	308	7	—	8	499	+ 8
somatiska avdelningar									
på mentalsjukhus	II	26	—	—	—	—	—	26	+ 1
allergologiska kliniker	I	2	—	4	—	—	2	8	+ 1
endokrinologiska kliniker	I	3	2	4	—	1	—	10	+ 6
infektionskliniker och epidemisjukhus	I	6	7	18	4	—	—	35	+ 1
	II	25	8	41	1	—	—	75	+ 1
kardiologisk avdelning	I	3	1	4	—	—	—	8	+ 3
	II	1	—	1	—	—	—	2	+ 2
lungkliniker och sanatorier	I	5	5	17	—	—	—	27	—
	II	27	23	45	—	—	—	95	+ 3
medicinsk njurklinik	I	1	1	4	1	—	—	7	—
	II	1	—	3	2	—	—	6	+ 2
reumatologiska kliniker	I	3	2	6	—	—	—	11	—
	II	3	1	3	—	—	—	7	+ 1
yrkesmedicinska kliniker	I	2	—	3	—	—	—	5	—
	II	2	—	1	—	—	—	3	—
Kliniker för långvarigt kroppssjuka ...	I	1	1	4	—	—	—	6	+ 1
	II	37	9	34	1	—	—	81	+13
Kliniker för kirurgiska sjukdomar:									
kirurgiska kliniker	I	8	29	68	—	—	2	107	+ 4
	II	89	93	319	4	—	1	506	+ 7

¹ I tabellen har medtagits även vissa större enskilda sjukvårdsanstalter av lasarettskaraktär.

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Över- läkare	Bitr. över- läkare	Under- läkare	Extra läkare	Förest., labora- tor eld.	Poli- klinik- läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
extremitetsskirurgisk klinik	I	1	3	4	1	—	—	9	+ 1
handkirurgisk klinik	I	1	1	2	—	—	—	4	+ 3
neurokirurgiska kliniker	I	6	10	17	—	—	—	33	+ 4
	II	2	2	5	—	—	—	9	—
neurotraumatologisk klinik	I	1	—	1	—	—	—	2	—
ortopediska kliniker	I	6	10	24	—	—	2	42	+ 6
	II	20	18	33	3	—	—	74	— 5
ortopedisk-skelettkirurgisk klinik	II	1	1	1	—	—	—	3	— 3
plastikkirurgiska kliniker	I	5	5	12	—	—	—	22	+ 4
	II	3	2	3	—	—	—	8	+ 3
thoraxkirurgiska kliniker	I	5	8	21	—	—	—	34	+ 4
	II	1	1	2	—	—	—	4	+ 3
urologiska kliniker	I	3	2	6	1	—	—	12	+ 1
	II	2	—	—	1	—	—	3	+ 3
Kliniska laboratorier:									
blodgivarcentraler	I	5	—	5	—	—	—	10	+ 2
bakteriologiska laboratorier	I	7	4	11	2	—	—	24	—
	II	5	2	2	—	—	—	9	—
fysiologiska laboratorier	I	8	4	19	2	—	—	33	+ 1
	II	6	1	2	—	—	—	9	+ 3
kemiska laboratorier	I	8	8	11	—	—	—	27	+ 1
	II	36	4	18	—	—	—	58	+ 7
neurofysiologiska laboratorier	I	5	1	6	1	—	—	13	+ 3
	II	2	—	2	—	—	—	4	— 4
virologiska laboratorier	I	2	—	3	—	—	—	5	—
hormonlaboratorium	I	—	—	—	—	1	—	1	—
cytologiskt och cytodiagnostiskt labo- ratorium	I	2	—	1	1	—	—	4	+ 1
	II	1	—	—	—	—	—	1	+ 1
Kvinnokliniker	I	8	25	50	2	—	2	87	+ 7
	II	41	43	105	4	—	—	193	+ 12
Neurologiska kliniker	I	5	10	27	1	—	3	46	+ 1
	II	4	3	7	1	—	1	16	+ 3
Patologavdelningar	I	5	2	11	1	8	—	27	— 1
	II	9	8	8	—	—	—	25	— 2
Radiopatologisk avdelning	I	—	—	2	—	1	—	3	+ 1
Radiologiska avdelningar:									
röntgen- och röntgendiagnostiska av- delningar	I	17	27	74	3	—	—	121	— 1
	II	100	115	130	4	—	—	349	+ 7
radioterapeutiska kliniker, allmänna	I	6	12	23	1	—	—	42	+ 3
	II	7	5	5	—	—	—	17	—
radioterapeutiska kliniker, gyneko- logiska	I	5	3	8	—	—	—	16	+ 1
	II	1	—	—	—	—	—	1	—
Rehabiliteringskliniker (inkl. sjukgym- nastikavdelningar)	I	4	5	4	1	—	2	16	+ 3
	II	8	3	7	—	—	—	18	+ 2
Socialmedicinsk avdelning	II	1	—	—	—	—	—	1	+ 1
Ögonkliniker	I	6	10	22	2	—	2	42	+ 3
	II	32	23	24	3	—	2	84	+ 3
Öron-, näs- och halskliniker	I	6	14	25	1	—	3	49	+ 2
	II	39	36	49	1	—	1	126	— 7
Klinik för nerv- och reumatiskt sjuka (riksförs.verket)	II	1	—	2	—	—	—	3	—
Neurologisk rehabiliteringsklinik	I	1	—	1	—	—	—	2	+ 1

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Över-läkare	Bitr. över-läkare	1:e läkare	Under-läkare	Poli-klinik-läkare	Extra läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
B. Mentalsjukvård	Summa	I 20	31	—	82	1	1	135	+28
	II	153	89	54	298	10	5	609	— 3
	Total S:a	173	120	54	380	11	6	744	+25
Psykiatriska kliniker	I	9	19	—	40	—	1	69	+ 4
	II	21	24	—	76	8	4	133	+13
Klinik för alkoholsjukdomar	I	1	1	—	5	1	—	8	+ 2
	II	2	—	—	—	2	1	5	+ 5
Barn- och ungdomspsykiatriska kliniker	I	7	8	—	23	—	—	38	+15
	II	19	9	—	25	—	—	53	+ 1
Annan psykiatrisk avdelning på kropps-sjukhus	I	1	—	—	—	—	—	1	— 1
Kliniker på mentalsjukhus	I	4	6	—	28	—	—	38	+ 8
	II	80	53	41	188	—	—	362	—22
Avdelningar för hjälpverksamhet och familjevård	II	22	—	10	—	—	—	32	—
Rättspsykiatriska avdelningar	II	8	2	3	4	—	—	17	—

Bilaga 4
Annex 4

Antalet läkare med specialistbehörighet ^{31/12} 1964 och 1965

Number of physicians with specialist qualifications

Källa: Register hos medicinalstyrelsens nämnd för specialistbehörighet.

Specialiteter <i>Specialties</i>	1964	1965	Netto- skill- nad
A) I kungörelsen angivna specialiteter According to official decree			
1. Anestesiologi <i>Anesthesiology</i>	52	58	+ 6
2. Bakteriologi och skyddssympningar <i>Bacteriology and inoculations</i>	34	38	+ 4
3. Barnaålderns invärtes sjukdomar <i>Pediatrics</i>	310	325	+15
4. Barnaålderns kirurgiska sjukdomar <i>Child surgery</i>	15	16	+ 1
5. Barnaålderns psykiska och nervösa sjukdomar <i>Child psychiatry</i>	44	46	+ 2
6. Hjärtasjukdomar <i>Cardiovascular diseases</i>	331	342	+11
7. Hud- och könssjukdomar <i>Dermato-Venereology</i>	90	91	+ 1
8. Invärtes sjukdomar <i>Internal medicine</i>	1 074	1 109	+35
9. Kirurgiska sjukdomar <i>Surgery</i>	586	616	+30
10. Klinisk epidemiologi och akuta infektionssjukdomar <i>Clinical epidemiology and infectious diseases</i>	39	42	+ 3
11. Klinisk fysiologi <i>Clinical physiology</i>	10	13	+ 3
12. Klinisk kemi <i>Clinical chemistry</i>	32	34	+ 2
13. Kvinnosjukdomar och förlossningar <i>Obstetrics and gynecology</i>	298	322	+24
14. Lungsjukdomar <i>Pulmonary diseases</i>	236	238	+ 2
15. Matsmältningsorganets sjukdomar <i>Gastro-intestinal diseases</i>	78	78	—
16. Nervsjukdomar <i>Neurology</i>	102	100	— 2
17. Neurokirurgi <i>Neuro-surgery</i>	16	17	+ 1
18. Ortopedi <i>Orthopedics</i>	88	95	+ 7
19. Plastikkirurgi <i>Plastic surgery</i>	14	15	+ 1
20. Psykiska och nervösa sjukdomar <i>Mental and nervous diseases</i>	209	236	+27
21. Radiumbehandling <i>Radiotherapy</i>	42	44	+ 2
22. Röntgenbehandling <i>X-ray therapy</i>	140	151	+11
23. Röntgenundersökning <i>X-ray diagnostics</i>	235	260	+25
24. Röst- och talrubbningar <i>Phoniatrics</i>	7	7	—
25. Tändernas sjukdomar <i>Stomatology</i>	35	35	—
26. Ämnesomsättningens sjukdomar <i>Metabolic diseases</i>	92	95	+ 3
27. Ögonsjukdomar <i>Ophthalmology</i>	152	158	+ 6
28. Öron-, näs- och halssjukdomar <i>Oto-rhino-laryngology</i>	219	232	+13
B) Enligt övergångsbestämmelserna medgivna specialiteter Transitionaly licensed			
29 a Massage och sjukgymnastik <i>Physiotherapy</i>	5	5	—
b Radiumbehandling, endast hudsjukdomar <i>Dermato radiotherapy</i>	2	2	—
c Radiumbehandling, endast kvinnosjukdomar <i>Gynecological radiotherapy</i> ..	10	10	—
d Rättsspsykiatri <i>Forensic psychiatry</i>	14	14	—
e Röntgenbehandling, endast hudsjukdomar <i>Dermato X-ray therapy</i>	1	1	—
f Röntgenbehandling, endast kvinnosjukdomar <i>Gynecological X-ray therapy</i> ..	10	10	—
g Röntgenundersökning, endast lungsjukdomar <i>Pulmonary X-ray diagnostics</i> ..	13	13	—
h Röntgenundersökning, endast ortopedi <i>Orthopedic X-ray diagnostics</i>	7	7	—
Summa Total	4 642	4 875	233

Bilaga 4. Annex 4

Från och med år 1961 har läkares rätt att beteckna sig som specialist blivit föremål för författningsreglering; se 2 § o. f. kungörelsen den 25 november 1960, nr 653, med tillämpningsföreskrifter till lagen om behörighet att utöva läkaryrket.

Specialistbehörighet meddelas av en särskilt för ändamålet inrättad nämnd inom medicinalstyrelsen, kallad *medicinalstyrelsens nämnd för läkarspecialistbehörighet*.

Tidigare hade inom Sveriges läkarförbund funnits en motsvarande reglering för dess medlemmar. Enligt kungörelsen skall de,

som före 1961 års ingång av läkarförbundet erhållit rätt att beteckna sig som specialister, bibehållas vid denna rätt, även sedan den nya ordningen trätt i kraft.

Antalet meddelade behörigheter som specialist är icke liktydigt med det totala antalet läkare med specialistbehörighet. Det är nämligen vanligt, att en och samma läkare förvärvar behörighet i flera specialiteter. Här redovisas antalet meddelade specialistbehörigheter vid utgången av år 1964 och 1965. Dessa fördelar sig på 3 241 resp. 3 431 läkare. De anförda siffrorna innebär, att antalet specialiteter per läkare vid utgången av år 1965 uppgick till 1,42.

Bilaga 5**Annex 5****Befolkningsstatistik Vital statistics****Folkmängd år 1965 Population 1965**

Källa: »Folkmängdens förändringar 1965».

Sjukvårdsområden <i>Districts for health and sick care</i>	Rikets folkmängd (preliminära tal) <i>No. inhabitants (preliminary figures)</i>	
	den 31/12 on 31st Dec.	medelfolk- mängd mean po- pulation
Stockholms stad	788 503	791 109
Stockholms län	593 418	580 004
Uppsala län	184 701	182 555
Södermanlands län	240 806	238 905
Norrköpings stad	93 801	93 429
Östergötlands län i övrigt	271 953	271 060
Jönköpings län	296 119	294 523
Kronobergs län	164 288	163 125
Kalmar läns norra	87 713	90 956
Kalmar läns södra	147 885	143 984
Gotlands län	53 682	53 691
Blekinge län	149 482	148 568
Kristianstads län	261 759	260 573
Malmö stad	249 161	247 482
Malmöhus län i övrigt ...	418 003	414 199
Hallands län	179 905	178 413
Göteborgs stad	421 809	420 205
Göteb. och Bohus län i övr.	243 919	241 319
Älvsborgs län	389 843	387 428
Skaraborgs län	254 860	253 993
Värmlands län	287 097	287 173
Örebro län	267 850	266 381
Västmanlands län	249 883	247 075
Kopparbergs län	281 923	282 380
Gävleborgs län	292 652	292 002
Västernorrlands län	277 467	277 569
Jämtlands län	130 848	131 614
Västerbottens län	233 597	233 637
Norrbottens län	259 579	260 501
Summa Total	7 772 506	7 733 853
städer <i>towns</i>	4 177 212	7 733 853
landsbygd <i>country</i>	3 595 294	7 733 853
Summa Total 1964	7 694 987	7 660 982
» » 1960	7 497 967	7 480 395
» » 1955	7 290 112	7 262 388
» » 1950	7 041 829	7 014 005

Folkmängden efter kön och ålder den 31/12

Population according to sex and age

Källa: »Folkmängdens förändringar 1965».

Alder <i>Age</i>	Män <i>Males</i>	Kvinnor <i>Females</i>	Summa <i>Total</i>
0	62 378	59 006	121 384
1	62 392	59 493	121 885
2	57 921	54 370	112 291
3	54 723	52 051	106 774
4	53 352	50 541	103 893
0—4	290 766	275 461	566 227
5—9	269 305	254 435	523 740
10—14	275 455	260 789	536 244
15—19	316 106	302 447	618 553
20—24	316 396	298 637	615 033
25—29	247 835	234 061	481 896
30—34	223 894	216 986	440 880
35—39	237 042	234 292	471 334
40—44	267 375	264 042	531 417
45—49	267 150	263 505	530 655
50—54	262 566	260 846	523 412
55—59	250 536	254 168	504 704
60—64	210 320	225 611	435 931
65—69	169 415	190 953	360 368
70—74	125 131	151 938	277 069
75—79	83 664	107 499	191 163
80—84	45 905	60 975	106 880
85—89	18 619	25 584	44 203
90 år o. över	4 993	7 804	12 797

Summa Total **3 882 473 3 890 033 7 772 506**

På 1 000 av medel- folkmängden <i>Per 1 000 of mean population</i>	Vigda par <i>Marri- ages</i>	Le- vande födda <i>Live births</i>	Döda (utom död- födda) <i>Crude death rate</i>	Späd- barns- dödlig- het ¹ <i>Infant morta- lity</i>
Sverige				
1901/05	5,90	26,12	15,48	91,0
1921/25	6,34	19,14	12,06	59,9
1931/35	7,31	14,10	11,64	50,1
1941/45	9,64	18,75	10,64	31,0
1950	7,73	16,45	10,02	21,0
1955	7,19	14,78	9,45	17,4
1960	6,70	13,66	10,04	16,6
1961	6,97	13,89	9,78	15,8
1962	7,13	14,19	10,16	15,3
1963	7,03	14,85	10,06	15,0
1964	7,63	16,01	10,01	14,2
1965*	7,75	15,88	10,11	13,3
Danmark (1965) ...	9	18	10	19
Finland (1965)	8	17	10	17
Island (1964)	..	25	7	18
Norge (1964)	7	18	10	17
Nederländerna (1964)	9	21	8	15
Frankrike (1965) ..	7	18	11	23
Schweiz (1964)	8	19	9	20
Storbritannien (1965)	8	18	11	20
Västtyskland (1964)	9	19	11	27
U. S. A. (1964)	9	21	9	24
Nya Zeeland (1964).	8	24	9	19

Sveriges folkmängd framgår av tabellerna sidan 136. Uppgifterna i dessa liksom nedanstående uppgifter för år 1965 är preliminära.

Under år 1965 föddes 124 074 barn, varav 122 806 levande, avled 78 194 personer, varav 1 639 i första levnadsåret, ingicks 59 963 äktenskap och noterades en total folkökning, inklusive invandringsöverskott, på 77 306 personer.

Vissa relationstal, som kan beräknas på dylika tal, ställer sig för Sverige och en del utländska stater som framgår av tablå ovan, som i huvudsak hämtats ur »Statistisk årsbok».

Av de levande födda (år 1965) var 13,8 % födda utom äktenskap. Spädbarnsdödligheten (döda i första levnadsåret) var 19,8 av 1 000 levande födda bland dessa barn mot 13,3 bland samtliga levande födda.

Den återstående medellivslängden vid födelsen var i Sverige för män resp. kvinnor under perioden 1751/90 33,72 och 36,64, 1901/10 54,53 och 56,98 och 1960/64 71,49 och 75,45 år. Sistnämnda tal hör till de högsta noterade i något land, vilket antydes av följande uppgifter för män resp. kvinnor: Danmark (1956/60) 70,4 och 73,8, Norge (1956/60) 71,3 och 75,6, England och Wales (1961/63) 68,0 och 73,9, Nederländerna (1956/60) 71,4 och 74,8, Tyskland (Väst, 1960/62) 66,9 och 72,4 USA (1963) 66,6 och 73,4 och Nya Zeeland (1955/57) 68,2 och 73,0 år.

Dödsorsakerna enligt publikationen »Dödsorsaker» (av statistiska centralbyrån) framgår av följande tablå, som visar dödligheten på 100 000 invånare.

¹ Döda i första levnadsåret av 1 000 levande födda. *Dead during first year of life per 1 000 live births.*

Antal döda per 100 000 invånare Annual number of deaths per 100 000 inhabitants

Dödsorsaker (huvudgrupper enligt 1948 års internationella klassifikation) Causes of death (International Classification)	Årligen 1936/40	Årligen 1941/45	Årligen 1946/50	Årligen 1951/55	Årligen 1956/60	År 1964	År 1965
Tuberkulos <i>Tuberculosis</i>	81	69	39	16	8	5	5
Andra infektionssjukdomar: parasitära sjukdomar <i>Other Infective and Parasitic Diseases</i>	26	19	10	5	4	4	4
Tumörer <i>Neoplasms</i>	156	160	164	169	182	199	195
Allergiska sjukdomar, endokrina systemets sjukdomar, ämnesomsättningsjukdomar, nutritionsjukdomar <i>Allergic, Endocrine System, Metabolic and Nutritional Diseases</i> ..	15	11	10	17	17	23	24
Blodbildande organens och blodets sjukdomar <i>Diseases of the Blood and Blood-forming Organs</i>	6	6	6	4	4	3	4
Mentalsjukdomar, mentala defekter m.m. <i>Mental, Psychoneurotic and Personality Disorders</i>	3	3	3	4	4	3	3
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar <i>Diseases of the Nervous System and Sense Organs</i>	125	121	128	147	148	131	130
Cirkulationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Circulatory System</i>	305	303	355	337	367	405	411
Respirationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Respiratory System</i>	114	75	53	52	58	57	68
Matsmältningsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Digestive System</i>	51	43	37	40	38	42	42
Uro-genitalorganens sjukdomar <i>Diseases of the Genito-urinary System</i>	46	40	35	25	27	26	27
Havandeskapets, förlossningens och barnsängstidens sjukdomar <i>Deliveries and Complications of Pregnancy, Childbirth and the Puerperium</i>	4	3	1	1	1	0	0
Hudens och underhudens sjukdomar <i>Diseases of the Skin and Cellular Tissue</i>	1	1	1	1	1	1	1
Skelettets och rörelseorganens sjukdomar <i>Diseases of the Bones and Organs of Movement</i>	4	4	4	5	3	3	3
Medfödda missbildningar <i>Congenital Malformations</i>	5	8	9	7	7	8	7
Sjukdomar hos nyfödda och spädbarn <i>Certain Diseases of Early Infancy</i>	32	30	24	18	15	15	13
Senilitet. Ofullständigt preciserade fall <i>Symptoms, Senility and Ill-defined Conditions</i> ...	137	109	91	58	29	11	10
Skador genom yttre våld och förgiftning (utom självmord) <i>Accidents, Poisoning and Violence (except suicide)</i>	42	44	38	40	42	45	45
Självmord <i>Suicide</i>	16	15	15	17	19	20	19
Summa Total	1 169	1 064	1 023	963	974	1 001	1 011

ANTECKNINGAR

1. Den första delen av rapporten handlar om den allmänna situationen för företaget. Här beskrivs företagets verksamhet, dess organisation och dess ekonomiska situation. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en grundläggande förståelse för företaget och dess verksamhet.

2. Den andra delen av rapporten handlar om företagets resultat. Här presenteras företagets intäkter, kostnader och vinst. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en bild av företagets ekonomiska prestanda.

3. Den tredje delen av rapporten handlar om företagets finansiella situation. Här presenteras företagets tillgångar, skulder och kapital. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en bild av företagets finansiella stabilitet.

4. Den fjärde delen av rapporten handlar om företagets utveckling. Här presenteras företagets planerade verksamhet för kommande år, samt företagets strategier för att nå sina mål. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en bild av företagets framtida utveckling.

5. Den femte delen av rapporten handlar om företagets risker. Här presenteras företagets identifierade risker, samt företagets strategier för att hantera dessa risker. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en bild av företagets riskexponering.

6. Den sjätte delen av rapporten handlar om företagets miljö- och samhällsansvar. Här presenteras företagets åtgärder för att minska sin miljöpåverkan, samt företagets engagemang i samhällsprojekt. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en bild av företagets ansvar för miljö och samhälle.

7. Den sjuende delen av rapporten handlar om företagets styrning och kontroll. Här presenteras företagets styrelse, dess sammansättning och dess verksamhet. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en bild av företagets styrning och kontroll.

8. Den åttonde delen av rapporten handlar om företagets förhållande till andra intressenter. Här presenteras företagets relationer med kunder, leverantörer, myndigheter och andra intressenter. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en bild av företagets relationer med omvärlden.

9. Den nionde delen av rapporten handlar om företagets sammanfattning. Här presenteras företagets viktigaste resultat och slutsatser. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren en översikt över företagets verksamhet.

10. Den tionde delen av rapporten handlar om företagets bilagor. Här presenteras företagets bilagor, som till exempel årsredovisningen, balansräkningen och räkenskapsåret. Detta är en viktig del av rapporten, eftersom det ger läsaren tillgång till företagets underlag.

Blank lined paper for writing.

TABELLER

Tab. A 1.	Översikt av den slutna vården år 1965
Tab. A 2.	Översikt av de fastställda vårdplatserna den ³¹ / ₁₂ 1965 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform
Tab. A 3.	Översikt av sjukhus och vårdplatser för slutna sjukvård den ³¹ / ₁₂ 1965 fördelade efter huvudmannakategori
Tab. A 4:1.	Översikt av den slutna vårdens utveckling åren 1920—1965
Tab. A 4:2.	Vårdplatsantalets förändringar vid kroppssjukhusen åren 1950—1965
Tab. A 5.	Kroppssjukhusen år 1965, deras vårdplatser, intagningar, vård dagar och beläggning
Tab. A 6.	Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100000 invånare fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1965
Tab. A 7.	Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och slutna kroppssjukvård år 1965
Tab. A 8.	Personalen vid kroppssjukhusen 1965
Tab. A 9:1.	Tjänster för personal vid kroppssjukhusen 1965
Tab. A 9:2.	Vakanser bland personalen vid kroppssjukhusen 1965
Tab. A 10.	Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader
Tab. A 11.	Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1950—1965
Tab. A 12.	Lasarettens driftkonton år 1965
Tab. A 13.	Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1965, deras intagningar, vård dagar och beläggning
Tab. A 14.	Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1965
Tab. A 15.	Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1965
Tab. A 16.	Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1965
Tab. A 17.	Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna år 1965
Tab. A 18.	Driftkostnad per vård dag inom mentalsjukvården
Tab. A 19.	Distriktssköterskornas verksamhet
Tab. A 20.	Den förebyggande mödra- och barnavården år 1965
Tab. A 21.	Verksamheten vid centraldispensärerna år 1965
Tab. A 22.	Folktandvård. Verksamheten år 1965
Tab. A 23.	Folktandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1965. Distrikts- och centraltandpolikliniker
Tab. A 24.	Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal år 1965

Tab. B 1.	Den yrkesverksamma personalen i hälso- och sjukvård i slutet av åren 1950—1965
Tab. B 2.	Legitimerade tandläkare fördelade efter kön och hemortslän
Tab. B 3.	Läkarkårens utveckling 1930—1965
Tab. B 4.	Sjuksköterskekårens utveckling 1930—1965
Tab. B 5.	Vissa sjukskötersketjänster och barnmorsketjänster år 1965
Tab. C 1.	Statens, landstingens och städernas utom landsting jämte allmänna sjukförsäkringskassornas nettokostnader (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1960—1965, milj. kr
Tab. C 2.	Specifikation för år 1965 av tab. C 1 utom sjukförsäkringskassorna, milj. kr
Tab. C 3.	Sjukförsäkringskassornas utgifter för sjukvård år 1965
Tab. C 4.	Primärkommuners, andra än städer utom landsting, nettokostnader (drift o. anläggn.) för hälso- och sjukvård
Tab. C 5.	Det allmänna nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1965 (1965/66), milj. kr
Tab. C 6.	Landstingens och städernas utom landsting driftkostnader för sjukvårdsändamål år 1965. Miljoner kronor
Tab. D 1.	Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1955—1965 (kliniska fall) (nummer enligt internationell klassifikation)
Tab. D 2.	Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1965. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation
Tab. D 3.	Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt månadsvis år 1965
Tab. D 4.	Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1965
Tab. D 5.	Fall av venerisk sjukdom år 1965 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort
Tab. D 6.	Gonorré 1950—1965
Tab. D 7.	Fall av venerisk sjukdom år 1965 efter ålder och kön
Tab. D 8.	Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1965. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd
Tab. D 9.	Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1965
Tab. D 10.	Antal nya cancerfall diagnosticerade 1962 fördelade efter primärtumörens läge
Tab. D 11.	Antal nya cancerfall diagnosticerade 1962 fördelade efter primärtumörens läge och patientens hemort
Tab. D 12.	Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941—1965
Tab. D 13.	Förlossningar och födda barn år 1965 fördelade efter sjukvårdsområde och vårdform

- Tab. D 14. Dödfödda och tidigdöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal
- Tab. D 15. Förlossningar på anstalt år 1965 fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100000 barnaföderskor
- Tab. D 16. Antal födda barn år 1965 med fördelning på viktklasser
- Tab. D 17. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1965
- Tab. D 18. Legala aborter 1965
- Tab. D 19. Legala steriliseringar år 1965
- Tab. D 20. Utskrivningar och vid årets slut befintliga patienter vid statens, landstingens och storstädernas mentalsjukhus¹ och psykiatriska kliniker vid lasarett år 1965 fördelade efter diagnos
- Tab. D 21. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1965